

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ**

О.В. Ковальова, О.І. Плужнік, Ю.М. Павлютін

**МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ
ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА
ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ:
ХРЕСТОМАТІЯ**

під загальною редакцією - д.ю.н., доцента Корнієнка М.В.

**ОДЕСА
ОДУВС
2020**

УДК 351.741:351.75(477)(083.1)
ББК 67.401.133.12(4Ук)я7
М 43

Погоджено на засіданні кафедри адміністративної діяльності поліції
факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Одеського державного університету внутрішніх справ.
(Протокол № 13 від 14 квітня 2020 р.)

Схвалено та рекомендовано до друку
Навчально-методичною радою
Одеського державного університету внутрішніх справ.
(Протокол № 9 від 23 квітня 2020 р.)

Рецензенти:

С.О. Кузніченко – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, перший проректор Одеського державного університету внутрішніх справ.

Д.Г. Оверченко – начальник управління превентивної діяльності ГУНП в Одеській області.

Міжнародні стандарти та національне законодавство у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: хрестоматія. / уклад. / О.В. Ковальова, О.І. Плужник, О.М. Павлютін./ під заг. ред. М.В. Корнієнка – Одеса : ОДУВС, 2020. – 416 с.

Хрестоматія - це учбова книга, що є збіркою систематично підібраних матеріалів по конкретній галузі знання або уривків з них, а також різних документів. Матеріали, що включені в дану хрестоматію, були підібрані відповідно до цілей, що стосуються питань протидії корупції в Україні, направлені для застосування в навчальному процесі Одеського державного університету внутрішніх справ або для самоосвіти.

УДК 351.741:351.75(477)(083.1)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	6
ПЕРЕДМОВА	7
ГЛАВА 1. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	9
1.1. Декларація об искорененні насильства в отношении женщин.....	9
1.2. Загальна декларація прав людини. Витяг.....	14
1.3. Конвенція про права дитини. Витяг.....	15
1.4. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Витяг.....	20
1.5. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок	21
1.6. Міжнародний пакт про політичні і громадянські права	25
ГЛАВА 2. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	27
2.1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція).	27
2.2. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротська Конвенція).....	49
2.3. Європейська конвенція про здійснення прав дітей.....	67
2.4. Огляд рішень Європейського суду з прав людини та справ щодо домашнього насильства, які перебувають на розгляді.....	74
ГЛАВА 3. НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	102
3.1. ЗАКОНИ УКРАЇНИ	102
3.1.1. Конституція України. Витяг.	102
3.1.2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України	107
3.1.3. Про охорону дитинства. Закон України. Витяг.....	150
3.1.4. Про безоплатну правову допомогу. Закон України. Витяг.....	164
3.1.5. Про соціальні послуги. Закон України. Витяг.....	174
3.2. КОДЕКСИ УКРАЇНИ	183
3.2.1. Кримінальний кодекс України. Витяг.	183
3.2.2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Витяг.....	201
3.2.3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Витяг.	213
3.2.4. Цивільний кодекс України. Витяг.	224
3.2.5. Цивільний процесуальний кодекс України. Витяг.	230
3.2.6. Сімейний кодекс України.....	235
3.3. ПОСТАНОВИ ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ	252
3.3.1. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658.....	252
3.3.2. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 22 серпня 2018 року №654.....	277
3.3.3. Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 22 серпня 2018 року №655.....	282
3.3.4. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 р. № 728-р.....	289

3.3.5.	Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234.....	294
3.3.6.	Про затвердження типових положень про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 21 серпня 2019 року №824.....	307
3.3.7.	Про реалізацію експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію: Постанова Кабінету міністрів України від 27 листопада 2019 року № 972.....	317
3.3.8.	Про поширення експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію на опрацювання звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства: Постанова Кабінету міністрів України від 27 грудня 2019 року № 1145.....	322
3.3.9.	Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг: Постанова Кабінету міністрів України від 03 березня 2020 року № 177.Витяг.....	325
3.4.	НАКАЗИ.....	328
3.4.1.	Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01 серпня 2018 р. № 654.....	328
3.4.2.	Про затвердження Типової програми для кривдників: Наказ Міністерства соціальної політики України від 01 жовтня 2018 року №1434.....	341
3.4.3.	Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами: Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 жовтня 2018 року № 1047.....	351
3.4.4.	Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»: Наказ Міністерства соціальної політики від 11 грудня 2018 року № 1852.....	359
3.4.5.	Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01 лютого 2019 № 278.....	366
3.4.6.	Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25 лютого 2019 року №124.....	388
3.4.7.	Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: Наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України від 13 березня 2019 року №369/180.....	395
3.4.8.	Про затвердження форм документів, із яких формується особова справа постраждалої особи, влаштованої до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Наказ Міністерства соціальної політики України від 03 липня 2019 року №1037.....	403
	ГЛОСАРІЙ (ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК).....	414

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВІЛ – вірус імунодефіциту людини

ГРЕВІО– Група експертів з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства

Держадміністрації – державні адміністрації

Держмитслужба – Державна митна служба

ДКТ – добровільне консультування і тестування

ДНК– дезоксирибонуклеїнова кислота

ДСА – Державна судова адміністрація

ЄДРПОУ - Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України

ІПНП – Інформаційний портал Національної поліції України

ІПСШ – інфекції, які передаються статевим шляхом

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

ККУ – Кримінальний Кодекс України

КПК – Кримінальний процесуальний кодекс України

МВС – Міністерство внутрішніх справ України

Мінсоцполітики – Міністерство соціальної політики України

Мінфін – Міністерство фінансів України

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я України

МОН – Міністерство освіти і науки України

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі

ПКП – постконтактна профілактика

ПМД – первинна медична допомога

СНІД –синдром набутого імунодефіциту

CDPC – European Committee on Crime Problems

CEDAW – The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women

CETS – Council of Europe Treaty System

CM/Rec – Recommendation of the Committee of Ministers

ETS – European Treaty Series

JHA – Justice and Home Affairs

ПЕРЕДМОВА

Хрестоматія «Міжнародні стандарти та національне законодавство у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» включає добірку основних міжнародних документів та національних нормативно-правових актів, якими врегульована діяльність у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Домашнє насильство як соціальне явище завжди існувало у соціумі, але тривалий час розглядалося як одна із форм організації сімейного життя, яка забезпечувала підкорення голові сім'ї – «чоловікові-годувальнику». Зрозуміло, що при такому підході навіть самого поняття «домашнє насильство» не існувало. Але зі зміною людства змінився і підхід до цього явища, яке стало розглядатися як неприпустиме. Негативні наслідки насильства в конкретній сім'ї відчуває на собі все суспільство. Отже, від своєчасності та ефективності реагування уповноважених суб'єктів, зокрема, органів Національної поліції, залежить майбутнє не лише членів окремої сім'ї, а й усього суспільства та держави в цілому. Якщо раніше сімейні справи були закриті від втручання держави, то згодом з метою захисту порушених прав на державу був покладений обов'язок їх відновлення. Це обумовило необхідність створення міжнародних стандартів, на які повинні орієнтуватися держави при розробці національного законодавства, направленого на протидію домашньому насильству.

Розуміючи необхідність комплексного протистояння цьому явищу, міжнародна спільнота цілеспрямовано почала рухатися в бік створення правового забезпечення боротьби з ним, створюючи масив міжнародних документів, спрямований на запобігання та протидію домашньому насильству.

Розробка міжнародних та європейських стандартів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству здійснювалась за 4-ма умовними напрямками, кожен із яких пов'язаний з розробкою та ухваленням ряду документів, які безпосередньо або опосередковано стосуються сфери запобігання та протидії домашньому насильству: 1) визнання рівності прав чоловіків та жінок; 2) боротьба із дискримінацією та насильством по відношенню до жінок; 3) визнання прав дітей та їх захист; 4) визнання домашнього насильства як окремого виду насильства і боротьба з ним.

Зважаючи на тривалий історичний період формування законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та значний масив документів, які в тій чи іншій мірі стосуються даної проблематики, автори зосередили увагу лише на основних документах в даній сфері.

Серед документів міжнародного рівня, які не увійшли до хрестоматії, слід відзначити: Міжнародний Пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 рік); Конвенцію про згоду на вступ у шлюб, мінімальний шлюбний вік і реєстрацію шлюбів (1962 рік); Декларацію про захист жінок і дітей у надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів (1974 рік); Конвенцію про мінімальний вік для прийому на роботу № 138 (1976 рік); Загальну рекомендацію № 19 Комітету ООН з ліквідації дискримінації стосовно жінок (1992 рік); Пекінську декларацію та Платформу дій (1995 рік); Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок (1999 рік); Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо процедури повідомлень (2014 рік).

На європейському рівні заслуговують на увагу також: Рекомендація № R (85) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про насильство в сім'ї» (1985 рік); Рекомендація № R (90) 2 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо соціальних заходів стосовно насильства в сім'ї» (1990 рік); Рекомендація № R (91) 9 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про невідкладні заходи у справах сім'ї» (1991 рік); Резолюція № S-23/3 «Подальші заходи та ініціативи щодо втілення в життя

Пекінської декларації і Платформи дій», прийнята на 23-й спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН (2000 рік); Рекомендація № Res (2002) 5 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про захист жінок від насильства» (2002 рік); Рекомендація № 1582 (2002) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Домашнє насильство щодо жінок» (2002 рік); Рішення Ради міністрів ОБСЄ 15/05 щодо запобігання та протидії насильству щодо жінок (2005 рік); Резолюція № 1512 (2006) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Парламентарі об'єдналися для протидії домашньому насильству щодо жінок» (2006 рік); Резолюція №1635 (2008) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Протидія насильству проти жінок над жінками, на шляху до Конвенції Ради Європи» (2008 рік); Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2020 року (2016 рік). Не дивлячись на те, що багато із зазначених документів мають рекомендаційний характер, вони відіграють важливу роль у формуванні національного законодавства, оскільки задають вектори його розвитку.

Крім того, у хрестоматії наведений короткий огляд рішень Європейського Суду з прав людини по справам, пов'язаним з домашнім насильством. Рішення Європейського Суду з прав людини викладені в хронологічній послідовності. Під час підготовки даної підбірки використовувався офіційний сайт Європейського Суду з прав людини, а також Інформаційні бюлетні Ради Європи та Європейського Союзу «Домашнє насильство» від 2018 та 2020 року.¹² Кожне з наведених рішень Європейського Суду з прав людини містить посилання на офіційний сайт Європейського Суду з прав людини, за яким можна ознайомитись з повною версією рішення на одній із офіційних мов Європейського Суду з прав людини.

Міжнародні та європейські стандарти подолання домашнього насильства виступають основою національного законодавства України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. В хрестоматії представлені національні нормативно-правові акти станом на квітень 2020 року. Враховуючи стрімкий розвиток національного законодавства та розуміючи можливість внесення змін та доповнень до нього, автори додали посилання на кожен із документів на офіційних ресурсах та радять перевіряти актуальний стан нормативно-правових актів та можливість прийняття нових.

Дана хрестоматія призначена для здобувачів вищої освіти, які вивчають особливості запобігання та протидії домашньому насильству; представників органів влади, які уповноважені на здійснення діяльності у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; фахівців, діяльність яких пов'язана із захистом прав постраждалих від домашнього насильства осіб, а також широкого кола громадськості, для якої нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії домашньому насильству становить інтерес.

¹Інформаційний бюлетень «Домашнє насильство». Січень 2018. URL: <https://rm.coe.int/fs-domestic-violence-ukr-web/16808e9a30>.

² Factsheet – Domestic violence. June 2020. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Domestic_violence_ENG.pdf.

ГЛАВА 1. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

1.1. ДЕКЛАРАЦІЯ ОБ ИСКОРЕНЕНИИ НАСИЛИЯ В ОТНОШЕНИИ ЖЕНЩИН³

Провозглашена резолюцией 48/104 Генеральной Ассамблеи от 20 декабря 1993 года.

Генеральная Ассамблея, признавая настоятельную необходимость универсального применения в отношении женщин прав и принципов, касающихся равенства, безопасности, свободы, неприкосновенности и достоинства всех людей, отмечая, что эти права и принципы закреплены в международных документах, в том числе во Всеобщей декларации прав человека, Международном пакте о гражданских и политических правах, Международном пакте об экономических, социальных и культурных правах, Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин в Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания,

признавая, что эффективное осуществление Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин будет способствовать искоренению насилия в отношении женщин и что Декларация об искоренении насилия в отношении женщин, содержащаяся в настоящей резолюции, укрепит и дополнит этот процесс, будучи обеспокоена тем, что насилие в отношении женщин является одним из препятствий на пути достижения равенства, развития и мира, как это признано в Найробийских перспективных стратегиях в области улучшения положения женщин, в которых был рекомендован комплекс мер по борьбе с насилием в отношении женщин, а также на пути полного осуществления Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин,

подтверждая, что насилие в отношении женщин является нарушением прав человека и основных свобод женщин, а также препятствует или не позволяет им пользоваться этими правами и свободами, и будучи обеспокоена неспособностью уже в течение длительного времени обеспечить защиту и поощрение таких прав и свобод в случаях применения насилия в отношении женщин,

признавая, что насилие в отношении женщин является проявлением исторически сложившегося неравного соотношения сил между мужчинами и женщинами, которое привело к доминированию над женщинами и дискриминации в отношении женщин со стороны мужчин, а также препятствует всестороннему улучшению положения женщин, и что насилие в отношении женщин является одним из основополагающих социальных механизмов, при помощи которого женщин вынуждают занимать подчиненное положение по сравнению с мужчинами,

будучи обеспокоена тем, что некоторые группы женщин, например женщины, принадлежащие к национальным меньшинствам, женщины, относящиеся к коренному населению, женщины-беженцы, женщины-мигранты, женщины, проживающие в сельских и отдаленных районах, женщины, лишенные средств к существованию, женщины, находящиеся в различного рода учреждениях или содержащиеся в заключении, девочки, женщины-инвалиды, пожилые женщины и женщины в районах вооруженных конфликтов, особенно подвержены насилию,

³Декларация про викорінювання насилля щодо жінок від 20 грудня 1993 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506.

ссылаясь на вывод, содержащийся в пункте 23 приложения к резолюции 1990/15 Экономического и Социального Совета от 24 мая 1990 года, о том, что признание того факта, что насилие в отношении женщин в семье и обществе возрастает и затрагивает всех женщин, независимо от имущественного и социального положения, а также уровня культуры, должно сопровождаться срочными и эффективными мерами по ликвидации насилия,

ссылаясь также на резолюцию 1991/18 Экономического и Социального Совета от 30 мая 1991 года, в которой Совет рекомендовал разработать основу для международного документа, в котором конкретно рассматривалась бы проблема насилия в отношении женщин,

приветствуя роль, которую играют женские движения в привлечении все большего внимания к характеру, серьезности и масштабам проблемы насилия в отношении женщин,

будучи встревожена тем, что возможности достижения женщинами юридического, социального, политического и экономического равенства в обществе ограничиваются, в частности, постоянным и эндемическим характером насилия,

будучи убеждена в том, что с учетом вышеизложенного возникает необходимость в четком и всеобъемлющем определении насилия в отношении женщин, четком изложении прав, позволяющих обеспечить искоренение насилия в отношении женщин во всех его формах, решительных усилиях со стороны государств по выполнению своих обязательств и решительных усилиях со стороны международного сообщества в целом по искоренению насилия в отношении женщин, торжественно провозглашает настоящую Декларацию об искоренении насилия в отношении женщин и настоятельно призывает приложить все усилия для повсеместного ознакомления с Декларацией и ее соблюдения:

Статья 1

Для целей настоящей Декларации термин «насилие в отношении женщин» означает любой акт насилия, совершенный на основании полового признака, который причиняет или может причинить физический, половой или психологический ущерб или страдания женщинам, а также угрозы совершения таких актов, принуждение или произвольное лишение свободы, будь то в общественной или личной жизни.

Статья 2

Насилие в отношении женщин, как подразумевается, охватывает следующие случаи, но не ограничивается ими:

а) физическое, половое и психологическое насилие, которое имеет место в семье, включая нанесение побоев, половое принуждение в отношении девочек в семье, насилие, связанное с приданым, изнасилование жены мужем, повреждение женских половых органов и другие традиционные виды практики, наносящие ущерб женщинам, внебрачное насилие и насилие, связанное с эксплуатацией;

б) физическое, половое и психологическое насилие, которое имеет место в обществе в целом, включая изнасилование, половое принуждение, половое домогательство и запугивание на работе, в учебных заведениях и в других местах, торговлю женщинами и принуждение к проституции;

с) физическое, половое и психологическое насилие со стороны или при попустительстве государства, где бы оно ни происходило.

Статья 3

Женщины пользуются равными правами в отношении осуществления и защиты всех прав человека и основных свобод в политической, экономической, социальной, культурной, гражданской и любых других областях. Эти права включают, в частности:

а) право на жизнь (Всеобщая декларация прав человека, статья 3; и Международный пакт о гражданских и политических правах, статья 6);

б) право на равенство (Международный пакт о гражданских и политических правах, статья 26);

с) право на свободу и личную неприкосновенность (Всеобщая декларация прав человека, статья 3; и Международный пакт о гражданских и политических правах, статья 9);

д) право на равную защиту в соответствии с законом (Международный пакт о гражданских и политических правах, статья 26);

е) право не подвергаться дискриминации в какой бы то ни было форме (Международный пакт о гражданских и политических правах, статья 26);

ф) право на наивысший достижимый уровень физического и психического здоровья (Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах, статья 12);

г) право на справедливые и благоприятные условия труда (Всеобщая декларация прав человека, статья 23; и Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах, статьи 6 и 7);

х) право не подвергаться пыткам и другим жестоким, бесчеловечным или унижающим достоинство видам обращения или наказания (Всеобщая декларация прав человека, статья 5; Международный пакт о гражданских и политических правах, статья 7; и Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения или наказания).

Статья 4

Государства должны осудить насилие в отношении женщин и не должны ссылаться ни на какие обычаи, традиции или религиозные мотивы для уклонения от выполнения своих обязательств в отношении его искоренения. Государства должны безотлагательно приступить к осуществлению всеми надлежащими средствами политики искоренения насилия в отношении женщин и в этих целях должны:

а) рассмотреть, если они еще этого не сделали, вопрос о ратификации или присоединении к Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин или о снятии своих оговорок к этой Конвенции;

б) воздерживаться от применения насилия в отношении женщин;

с) уделять надлежащее внимание вопросам предупреждения и расследования актов насилия в отношении женщин и наказания за них в соответствии с национальным законодательством, независимо от того, совершены ли такие акты государством или частными лицами;

д) разработать в рамках внутреннего законодательства уголовные, гражданские, трудовые и административные санкции для наказания за правонарушения и возмещения ущерба, причиненного женщинам, которые подверглись актам насилия; женщинам, которые подверглись актам насилия, должен быть обеспечен доступ к механизмам отправления правосудия и, в соответствии с национальным законодательством, к справедливым и эффективным средствам правовой защиты в связи с причиненным им ущербом; государства должны также информировать женщин об их правах в отношении возмещения ущерба через такие механизмы;

е) рассмотреть возможность разработки национальных планов действий для обеспечения защиты женщин от любых форм насилия или включить с этой целью соответствующие положения в уже существующие планы, принимая во внимание, по мере необходимости, то содействие, которое могут оказать неправительственные организации, особенно организации, занимающиеся проблемой насилия в отношении женщин;

ф) разработать на всеобъемлющей основе превентивные подходы и любые возможные меры правового, политического, административного и культурного характера, которые содействуют защите женщин от любых форм насилия, и обеспечить положение,

исключающее повторную виктимизацию женщин в результате применения законов, правоохранительных методов и других действий, в которых не проводится различия между мужчинами и женщинами;

г) проводить необходимую работу с тем, чтобы обеспечить в максимально возможной степени с учетом имеющихся у них ресурсов и, если это необходимо, в рамках международного сотрудничества оказание женщинам, подвергавшимся насилию, и, если это необходимо, их детям специализированной помощи, например, по реабилитации, уходу за ребенком и его содержанию, лечению, консультированию и медицинскому и социальному обслуживанию, созданию соответствующих служб и программ, а также структур поддержки, и принимать любые другие надлежащие меры для содействия их безопасности, а также физической и психологической реабилитации;

h) предусматривать в государственных бюджетах необходимые ресурсы для своей деятельности, связанной с искоренением насилия в отношении женщин;

i) принимать меры для обеспечения того, чтобы сотрудники правоохранительных органов и государственные должностные лица, отвечающие за осуществление политики в области предупреждения и расследования актов насилия в отношении женщин и наказания за них, получали подготовку с учетом необходимости понимания особых потребностей женщин;

j) принимать все необходимые меры, особенно в области образования, в целях изменения социальных и культурных моделей поведения мужчин и женщин и искоренения предрассудков, обычаев и другой практики, основанных на идеях неполноценности или превосходства одного из полов или на стереотипных представлениях о роли мужчин и женщин;

к) содействовать проведению исследований, сбору информации и обобщению статистических данных о распространенности различных форм насилия в отношении женщин, особенно данных, касающихся насилия в семье, а также поощрять исследования о причинах, характере, степени и последствиях насилия в отношении женщин и об эффективности мер, принятых в целях предупреждения и искоренения насилия в отношении женщин; такие статистические данные и результаты таких исследований должны предаваться гласности;

l) принимать меры, направленные на искоренение насилия в отношении женщин, которые находятся в наиболее уязвимом положении;

m) включать в доклады, представляемые во исполнение положений соответствующих документов по правам человека Организации Объединенных Наций, информацию, касающуюся насилия в отношении женщин и мер, принятых в целях осуществления настоящей Декларации;

n) поощрять разработку соответствующих руководящих принципов для оказания помощи в осуществлении принципов, изложенных в настоящей Декларации;

o) признать важную роль женского движения и неправительственных организаций во всем мире в повышении информированности о проблеме насилия в отношении женщин и ослаблении ее остроты;

p) поддерживать и укреплять деятельность женского движения и неправительственных организаций и осуществлять с ними сотрудничество на местном, национальном и региональном уровнях;

q) поощрять региональные межправительственные организации, членами которых они являются, к включению в их программы соответствующих мероприятий по искоренению насилия в отношении женщин.

Статья 5

Органы и специализированные учреждения системы Организации Объединенных Наций должны в пределах своей компетенции способствовать признанию и осуществлению прав и принципов, изложенных в настоящей Декларации, и в этих целях, в частности, должны:

а) оказывать содействие международному и региональному сотрудничеству для разработки региональных стратегий борьбы с насилием, обмена опытом и финансирования программ, связанных с искоренением насилия в отношении женщин;

б) содействовать проведению совещаний и семинаров с целью ознакомления всех людей с проблемой насилия в отношении женщин и углубления понимания ими этой проблемы;

с) оказывать содействие расширению координации и обменов в рамках системы Организации Объединенных Наций между органами, занимающимися вопросами договоров в области прав человека, для эффективного решения проблемы насилия в отношении женщин;

д) включать в доклады организаций и органов системы Организации Объединенных Наций, посвященные анализу социальных тенденций и проблем, такие, как периодические доклады о мировом социальном положении, рассмотрение тенденций в области насилия в отношении женщин;

е) поощрять координацию между организациями и органами системы Организации Объединенных Наций в целях включения вопроса о насилии в отношении женщин в текущие программы, уделяя особое внимание группам женщин, находящимся в наиболее уязвимом положении;

ф) содействовать разработке руководящих принципов или руководств, касающихся насилия в отношении женщин, принимая во внимание меры, упомянутые в настоящей Декларации;

г) учитывать соответствующим образом вопрос об искоренении насилия в отношении женщин в процессе выполнения своих мандатов, в том числе в отношении осуществления документов по правам человека;

h) осуществлять сотрудничество с неправительственными организациями в решении проблемы насилия в отношении женщин.

Статья 6

Ничто в настоящей Декларации не затрагивает какого-либо положения, которое в большей степени способствует искоренению насилия в отношении женщин и которое может содержаться в законодательстве государства или в какой-либо международной конвенции, договоре или ином документе, имеющих силу в государстве.

Официальные отчеты Генеральной Ассамблеи, сорок восьмая сессия, Дополнение № 49 (A/48/49), стр. 315-318.

1.2. ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ⁴

**Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН
від 10 грудня 1948 року**

Неофіційний переклад

Витяг

Стаття 1

Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства.

Стаття 2

Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядуваною або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Стаття 3

Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Стаття 5

Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Стаття 7

Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

Стаття 8

Кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом.

Стаття 16

1. Чоловіки і жінки, які досягли повноліття, мають право без будь-яких обмежень за ознакою раси, національності або релігії одружуватися і засновувати сім'ю. Вони користуються однаковими правами щодо одруження під час шлюбу та під час його розірвання.

2. Шлюб може укладатися тільки при вільній і повній згоді сторін, що одружуються.

3. Сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист з боку суспільства та держави.

Стаття 17

1. Кожна людина має право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими.

2. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна.

⁴Загальна Декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

**1.3.КОНВЕНЦІЯ
ПРО ПРАВА ДИТИНИ⁵
Від 20 листопада 1989 року**

Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91

**Редакція зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від
21 грудня 1995 року**

Витяг

Частина I

Стаття 1

Для цілей цієї Конвенції дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Стаття 2

1. Держави-учасниці поважають і забезпечують всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною, яка перебуває в межах їх юрисдикції, без будь-якої дискримінації незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин.

2. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення захисту дитини від усіх форм дискримінації або покарання на підставі статусу, діяльності, висловлюваних поглядів чи переконань дитини, батьків дитини, законних опікунів чи інших членів сім'ї.

Стаття 3

1. В усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

2. Держави-учасниці зобов'язуються забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї за законом, і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів.

3. Держави-учасниці забезпечують, щоб установи, служби і органи, відповідальні за піклування про дітей або їх захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами, зокрема, в галузі безпеки й охорони здоров'я та з точки зору численності і придатності їх персоналу, а також компетентного нагляду.

Стаття 5

Держави-учасниці поважають відповідальність, права і обов'язки батьків і у відповідних випадках членів розширеної сім'ї чи общини, як це передбачено місцевим звичаєм, опікунів чи інших осіб, що за законом відповідають за дитину, належним чином управляти і керувати дитиною щодо здійснення визнаних цією Конвенцією прав і робити це згідно зі здібностями дитини, що розвиваються.

⁵Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

Стаття 6

1. Держави-учасниці визнають, що кожна дитина має невід'ємне право на життя.
2. Держави-учасниці забезпечують у максимально можливій мірі виживання і здоровий розвиток дитини.

Стаття 9

1. Держави-учасниці забезпечують те, щоб дитина не розлучалася з батьками всупереч їх бажанню, за винятком випадків, коли компетентні органи згідно з судовим рішенням, визначають відповідно до застосовуваного закону і процедур, що таке розлучення необхідне в якнайкращих інтересах дитини. Таке визначення може бути необхідним у тому чи іншому випадку, наприклад, коли батьки жорстоко поведуться з дитиною або не піклуються про неї, або коли батьки проживають роздільно і необхідно прийняти рішення щодо місця проживання дитини.

2. Під час будь-якого розгляду згідно з пунктом 1 цієї статті всім заінтересованим сторонам надається можливість брати участь у розгляді та викладати свою точку зору.

3. Держави-учасниці поважають право дитини, яка розлучається з одним чи обома батьками, підтримувати на регулярній основі особисті відносини і прямі контакти з обома батьками, за винятком випадків, коли це суперечить найкращим інтересам дитини.

4. У тих випадках, коли таке розлучення впливає з якого-небудь рішення, прийнятого Державою-учасницею, наприклад, при арешті, тюремному ув'язненні, висилці, депортації чи смерті (включаючи смерть, що настала через будь-яку причину під час перебування даної особи у віданні держави) одного чи обох батьків або дитини, така Держава-учасниця надає батькам, дитині чи, якщо це необхідно, іншому члену сім'ї на їх прохання необхідну інформацію щодо місцеперебування відсутнього члена (членів) сім'ї, якщо надання цієї інформації не завдає шкоди добробуту дитини. Держави-учасниці надалі забезпечують, щоб подання такого прохання само по собі не призводило до несприятливих наслідків для відповідної особи (осіб).

Стаття 12

1. Держави-учасниці забезпечують дитині, здатній сформулювати власні погляди, право вільно висловлювати ці погляди з усіх питань, що торкаються дитини, причому поглядам дитини приділяється належна увага згідно з її віком і зрілістю.

2. З цією метою дитині, зокрема, надається можливість бути заслуханою в ході будь-якого судового чи адміністративного розгляду, що торкається дитини, безпосередньо або через представника чи відповідний орган у порядку, передбаченому процесуальними нормами національного законодавства.

Стаття 16

1. Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте і сімейне життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції або незаконного посягання на її честь і гідність.

2. Дитина має право на захист закону від такого втручання або посягання.

Стаття 18

1. Держави-учасниці докладають всіх можливих зусиль до того, щоб забезпечити визнання принципу загальної та однакової відповідальності обох батьків за виховання і розвиток дитини. Батьки або у відповідних випадках законні опікуни несуть основну відповідальність за виховання і розвиток дитини. Найкращі інтереси дитини є предметом їх основного піклування.

2. З метою гарантування і сприяння здійсненню прав, викладених у цій Конвенції, Держави-учасниці надають батькам і законним опікунам належну допомогу у виконанні

ними своїх обов'язків по вихованню дітей та забезпечують розвиток мережі дитячих установ.

3. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення того, щоб діти, батьки яких працюють, мали право користуватися призначеними для них службами й установами по догляду за дітьми.

Стаття 19

1. Держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину.

2. Такі заходи захисту, у випадку необхідності, включають ефективні процедури для розроблення соціальних програм з метою надання необхідної підтримки дитині й особам, які турбуються про неї, а також здійснення інших форм запобігання, виявлення, повідомлення, передачі на розгляд, розслідування, лікування та інших заходів у зв'язку з випадками жорстокого поводження з дитиною, зазначеними вище, а також, у випадку необхідності, для порушення початку судової процедури.

Стаття 20

1. Дитина, яка тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення або яка в її власних якнайкращих інтересах не може залишатися в такому оточенні, має право на особливий захист і допомогу, що надаються державою.

2. Держави-учасниці відповідно до своїх національних законів забезпечують зміну догляду за дитиною.

3. Такий догляд може включати, зокрема, передачу на виховання, "кафала" за ісламським правом, усиновлення або, за необхідності, направлення до відповідних установ по догляду за дітьми. Під час розгляду варіантів зміни необхідно належним чином враховувати бажаність наступництва виховання дитини, її етнічне походження, релігійну і культурну належність і рідну мову.

Стаття 23

1. Держави-учасниці визнають, що неповнолітня в розумовому або фізичному відношенні дитина має вести повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства.

2. Держави-учасниці визнають право неповнолітньої дитини на особливе піклування, заохочують і забезпечують надання, за умов наявності ресурсів, дитині, яка має на це право, та відповідальним за турботу про неї допомогу, щодо якої подано прохання і яка відповідає стану дитини та становищу її батьків або інших осіб, що забезпечують турботу про дитину.

3. На забезпечення особливих потреб неповнолітньої дитини допомога згідно з пунктом 2 цієї статті надається при можливості безкоштовно з урахуванням фінансових ресурсів батьків або інших осіб, що забезпечують турботу про дитину, та має на меті забезпечення неповнолітній дитині ефективного доступу до послуг у галузі освіти, професійної підготовки, медичного обслуговування, відновлення здоров'я, підготовки до трудової діяльності та доступу до засобів відпочинку таким чином, який призводить до найбільш повного по можливості втягнення дитини в соціальне життя і досягнення розвитку її особи, включаючи культурний і духовний розвиток дитини.

4. Держави-учасниці сприяють у дусі міжнародного співробітництва обміну відповідною інформацією в галузі профілактичної охорони здоров'я, медичного, психологічного і функціонального лікування неповнолітніх дітей, включаючи

розповсюдження інформації про методи реабілітації, загальноосвітньої і професійної підготовки, а також доступу до цієї інформації, з тим щоб дозволити Державам-учасникам покращити свої можливості і знання, і розширити свій досвід в цій галузі. В зв'язку з цим особлива увага має приділятися потребам країн, що розвиваються.

Стаття 27

1. Держави-учасниці визнають право кожної дитини на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку дитини.

2. Батько (-ки) або інші особи, які виховують дитину, несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх здібностей і фінансових можливостей умов життя, необхідних для розвитку дитини.

3. Держави-учасниці відповідно до національних умов і в межах своїх можливостей вживають необхідних заходів щодо надання допомоги батькам та іншим особам, які виховують дітей, у здійсненні цього права і у випадку необхідності надають матеріальну допомогу і підтримують програми, особливо щодо забезпечення дитини харчуванням, одягом і житлом.

4. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів щодо забезпечення відновлення утримання дитини батьками або іншими особами, які відповідають за дитину як всередині Держави-учасниці, так і за кордоном. Зокрема, якщо особа, яка несе фінансову відповідальність за дитину, і дитина проживають в різних державах, Держави-учасниці сприяють приєднанню до міжнародних угод або укладенню таких угод, а також досягненню інших відповідних домовленостей.

Стаття 32

1. Держави-учасниці визнають право дитини на захист від економічної експлуатації та від виконання будь-якої роботи, яка може являти небезпеку для здоров'я, бути перешкодою в одержанні нею освіти чи завдавати шкоди її здоров'ю, фізичному, розумовому, духовному, моральному та соціальному розвитку.

2. Держави-учасниці вживають законодавчі, адміністративні і соціальні заходи, а також заходи в галузі освіти, з тим щоб забезпечити здійснення цієї статті. З цією метою, керуючись відповідними положеннями інших міжнародних документів, Держави-учасниці, зокрема:

- a) встановлюють мінімальний вік для прийому на роботу;
- b) визначають необхідні вимоги щодо тривалості робочого дня й умови праці;
- c) передбачають відповідні види покарань або інші санкції для забезпечення ефективного здійснення цієї статті.

Стаття 34

Держави-учасниці зобов'язані захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень. З цією метою Держави-учасниці, зокрема, вживають на національному, двосторонньому та багатосторонньому рівнях всіх необхідних заходів щодо запобігання:

- a) схиланню або примушуванню дитини до будь-якої незаконної сексуальної діяльності;
- b) використанню дітей з метою експлуатації у проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці;
- c) використанню дітей з метою експлуатації у порнографії та порнографічних матеріалах.

Стаття 35

Держави-учасниці вживають на національному, двосторонньому та багатосторонньому рівнях всіх необхідних заходів щодо відвернення викрадень дітей,

торгівлі дітьми чи їх контрабанди в будь-яких цілях і в будь-якій формі.

Стаття 36

Держави-учасниці захищають дитину від усіх форм експлуатації, що завдають шкоди будь-якому аспекту добробуту дитини.

Стаття 37

Держави-учасниці забезпечують, щоб:

а) жодна дитина не піддавалась катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або принижуючим гідність видам поводження чи покарання. Ні смертна кара, ні довічне тюремне ув'язнення, які не передбачають можливості звільнення, не призначаються за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років;

б) жодна дитина не була позбавлена волі незаконним або свавільним чином. Арешт, затримання чи тюремне ув'язнення дитини здійснюються згідно з законом та використовуються лише як крайній захід і протягом якомога більш короткого відповідного періоду часу;

с) гуманне ставлення до кожної позбавленої волі дитини і повагу до гідності її особи з урахуванням потреб осіб її віку. Зокрема, жодна позбавлена волі дитина має бути відокремлена від дорослих, якщо тільки не вважається, що в найкращих інтересах дитини цього не слід робити, та мати право підтримувати зв'язок із своєю сім'єю шляхом листування та побачень, за винятком особливих обставин;

д) жодна позбавлена волі дитина мала право на негайний доступ до правової та іншої відповідної допомоги, а також право оспорювати законність позбавлення її волі перед судом чи іншим компетентним, незалежним і безстороннім органом та право на невідкладне прийняття ними рішень щодо будь-якої такої процесуальної дії.

Стаття 38

1. Держави-учасниці зобов'язані поважати норми міжнародного гуманітарного права, що застосовуються до них у випадку збройних конфліктів і мають відношення до дітей, та забезпечувати їх додержання.

2. Держави-учасниці вживають всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб особи, які не досягли 15-річного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях.

3. Держави-учасниці утримуються від призову будь-якої особи, яка не досягла 15-річного віку, на службу до збройних сил. При вербуванні з числа осіб, які досягли 15-річного віку, але яким ще не виповнилося 18 років, Держави-учасниці прагнуть віддавати перевагу особам більш старшого віку.

4. Згідно з своїми зобов'язаннями за міжнародним гуманітарним правом, пов'язаним із захистом цивільного населення під час збройних конфліктів, Держави-учасниці зобов'язані вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними.

Стаття 39

Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для сприяння фізичному та психологічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою будь-яких видів нехтування, експлуатації чи зловживань, катувань чи будь-яких жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження, покарання чи збройних конфліктів. Таке відновлення і реінтеграція мають здійснюватися в умовах, що забезпечують здоров'я, самоповагу і гідність дитини.

**1.4. КОНВЕНЦІЯ ПРОТИ КАТУВАНЬ ТА ІНШИХ ЖОРСТОКИХ, НЕЛЮДСЬКИХ
АБО ТАКИХ, ЩО ПРИНИЖУЮТЬ ГІДНІСТЬ, ВИДІВ ПОВОДЖЕННЯ І
ПОКАРАННЯ⁶**

Від 10 грудня 1984 року

**Конвенцію ратифіковано із застереженнями Указом Президії ВР № 3484-XI
від 26.01.87**

Витяг

Частина I

Стаття 2

1. Кожна держава-сторона вживає ефективних законодавчих, адміністративних, судових та інших заходів для запобігання актам катувань на будь-якій території під її юрисдикцією.

2. Жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань.

3. Наказ вищого начальника або державної влади не може служити виправданням катувань.

Стаття 4

1. Кожна держава-сторона забезпечує розглядання всіх актів катування згідно з її кримінальним законодавством як злочини. Те саме стосується спроби піддати катуванням та тих дій будь-якої особи, що являють собою співучасть у катуванні.

2. Кожна держава-сторона встановлює відповідні покарання за такі злочини з урахуванням їх тяжкого характеру.

Стаття 12

Кожна держава-сторона забезпечує проведення швидкого й неупередженого розслідування її компетентними органами, коли є достатні підстави вважати, що катування було застосоване на будь-якій території, що перебуває під її юрисдикцією.

Стаття 13

Кожна держава-сторона забезпечує будь-якій особі, яка стверджує, що їй було завдано катувань на території, що перебуває під юрисдикцією цієї держави, право на подання скарги компетентним властям цієї держави та на швидкий неупереджений розгляд такої скарги. Вживаються заходи для забезпечення захисту позивача і свідків від будь-яких форм поганого поводження чи залякування у зв'язку із скаргою чи будь-якими свідченнями.

Стаття 14

1. Кожна держава-сторона забезпечує у своїй правовій системі одержання відшкодування жертвою катувань й підкріплене правовою санкцією право на справедливий й адекватну компенсацію, включаючи заходи для якомога повнішої реабілітації. У разі смерті жертви внаслідок катування право на компенсацію надається її утриманням.

2. Ніщо в цій статті не зачіпає будь-якого права жертви чи інших осіб на компенсацію, яке може передбачатися національним законодавством.

⁶Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.

**1.5. КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ
ФОРМ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЩОДО ЖІНОК⁷
від 18 грудня 1979 року**

Конвенцію ратифіковано Україною від 12.03.1981

Витяг

Держави - сторони цієї Конвенції,

враховуючи, що Статут Організації Об'єднаних Націй знову утвердив віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особи, в рівноправність чоловіків і жінок, враховуючи, що Загальна декларація прав людини підтверджує принцип недопущення дискримінації і проголошує, що всі люди народжуються вільними та рівними у своїй гідності та правах і що кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені в ній, без будь-якої різниці, в тому числі щодо статі, враховуючи, що на держави - сторони Міжнародних пактів про права людини покладається зобов'язання забезпечити рівне для чоловіків і жінок право користуватися всіма економічними, соціальними, культурними, громадянськими та політичними правами, беручи до уваги міжнародні конвенції, укладені під егідою Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованих установ з метою сприяння рівноправності чоловіків і жінок, враховуючи також резолюції, декларації та рекомендації, прийняті Організацією Об'єднаних Націй та її спеціалізованими установами з метою сприяння рівноправності чоловіків і жінок, будучи, проте, занепокоєні тим, що незважаючи на ці документи, як і раніше, має місце значна дискримінація щодо жінок,

нагадуючи, що дискримінація жінок порушує принцип рівноправності та поваги людської гідності, перешкоджає участі жінок нарівні з чоловіками в політичному, соціальному, економічному та культурному житті своєї країни, заважає зростанню добробуту суспільства і сім'ї та ще більше перешкоджає повному розкриттю можливостей жінок на благо своїх країн та людства,

будучи занепокоєні тим, що в злиднених умовах жінки мають найменший доступ до продовольства, засобів охорони здоров'я, не мають можливості одержати освіту, професійну підготовку, працевлаштуватися, а також інших можливостей,

будучи впевненими, що встановлення нового міжнародного економічного порядку, заснованого на рівності та справедливості, значно сприятиме забезпеченню рівності між чоловіками і жінками,

підкреслюючи, що ліквідація апартеїду, всіх форм расизму, расової дискримінації, колоніалізму, неоколоніалізму, агресії, іноземної окупації і панування та втручання у внутрішні справи держав є необхідною для повного здійснення прав чоловіків і жінок, підтверджуючи, що зміцнення міжнародного миру та безпеки, ослаблення міжнародної напруженості, взаємне співробітництво між усіма державами незалежно від їх соціальних і економічних систем, загальне та повне роззброєння, особливо ядерне роззброєння, під суворим і ефективним міжнародним контролем, утвердження принципів справедливості, рівності та взаємної вигоди у відносинах між країнами та здійснення права народів, що перебувають під іноземним і колоніальним пануванням та іноземною окупацією, на самовизначення та незалежність, а також повага національного суверенітету і територіальної цілісності держав будуть сприяти соціальному прогресу та розвитку і, як наслідок, сприятимуть досягненню повної рівності між чоловіками та жінками,

⁷Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.

будучи впевнені, що повний розвиток країни, добробут всього світу та справа миру вимагають максимальної участі жінок нарівні з чоловіками в усіх сферах,

враховуючи значення внеску жінок у добробут сім'ї та у розвиток суспільства, що до цього часу не одержав повне визнання, соціальне значення материнства та ролі обох батьків у сім'ї та у вихованні дітей і усвідомлюючи, що роль жінки у продовженні роду не повинна бути причиною дискримінації, оскільки виховання дітей вимагає спільної відповідальності чоловіків і жінок та всього суспільства в цілому,

визнаючи, що для досягнення повної рівності між чоловіками та жінками необхідно змінити традиційну роль як чоловіків, так і жінок у суспільстві та в сім'ї,

сповнені рішучості здійснити принципи, проголошені в Декларації про ліквідацію дискримінації щодо жінок, і з цією метою вжити заходів, необхідних для ліквідації такої дискримінації в усіх її формах і проявах,

погодилися про наступне:

Частина I

Стаття 2

Держави-сторони засуджують дискримінацію щодо жінок в усіх їх формах, погоджуються негайно всіма відповідними заходами здійснювати політику ліквідації дискримінації щодо жінок і з цією метою зобов'язуються:

а) включити принцип рівноправності чоловіків і жінок у свої національні конституції або інше відповідне законодавство, якщо цього ще не було зроблено, та забезпечити за допомогою закону й інших відповідних заходів практичне здійснення цього принципу;

б) вживати відповідних законодавчих та інших заходів, включаючи санкції там, де це необхідно, що забороняють будь-яку дискримінацію щодо жінок;

в) встановити юридичний захист прав жінок на рівній основі з чоловіками та забезпечити за допомогою компетентних національних судів та інших державних установ ефективний захист жінок проти будь-якого акту дискримінації;

д) утримуватися від вчинення будь-яких дискримінаційних актів або дій щодо жінок та гарантувати, що державні органи та установи діятимуть відповідно до цього зобов'язання;

е) вживати всіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок з боку будь-якої особи, організації або підприємства;

ф) вживати всіх відповідних заходів, включаючи законодавчі, щодо зміни або скасування чинних законів, постанов, звичаїв і практики, що являють собою дискримінацію щодо жінок;

г) скасувати всі положення свого кримінального законодавства, що являють собою дискримінацію щодо жінок.

Стаття 3

Держави-сторони вживають в усіх галузях, і зокрема в політичній, соціальній, економічній і культурній, всіх відповідних заходів, включаючи законодавчі, щодо забезпечення всебічного розвитку та прогресу жінок, з тим щоб гарантувати їм здійснення і користування правами людини та основними свободами на основі рівності з чоловіками.

Стаття 4

1. Вжиття державами-сторонами тимчасових спеціальних заходів, спрямованих на прискорення встановлення фактичної рівності між чоловіками та жінками, не вважається, як це визначено цією Конвенцією, дискримінаційним, проте воно ні в якому разі не повинно тягнути за собою збереження нерівноправних або диференційованих стандартів; ці заходи повинні бути скасовані, коли будуть досягнуті цілі рівних можливостей і рівноправних відносин.

2. Вжиття державами - сторонами спеціальних заходів, спрямованих на охорону материнства, включаючи заходи, що містяться в цій Конвенції, не вважається дискримінаційним.

Стаття 5

Держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою:

- a) змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і жінок для досягнення викоренення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, що ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи зверхності однієї із статей або стереотипності ролі чоловіків і жінок;
- b) забезпечити, щоб сімейне виховання включало правильне розуміння материнства як соціальної функції і визначення загальної відповідальності чоловіків і жінок за виховання та розвиток своїх дітей за умови, що в усіх випадках інтереси дітей мають перевагу.

Частина II

Стаття 13

Держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок в інших сферах економічного та соціального життя, з тим щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок рівні права, зокрема:

- a) право на сімейну допомогу;
- b) право на одержання позик, застав під нерухоме майно та інших форм фінансового кредиту;
- c) право брати участь у заходах, пов'язаних з відпочинком, заняттям спортом та в усіх галузях культурного життя.

Частина IV

Стаття 16

1. Держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок в усіх питаннях, що стосуються шлюбу та сімейних стосунків, і, зокрема, забезпечують на основі рівності чоловіків і жінок:

- a) однакові права щодо одруження;
- b) однакові права на вільний вибір дружини і на одруження лише з своєї вільної і повної згоди;
- c) однакові права та обов'язки під час шлюбу і після його розірвання;
- d) однакові права і обов'язки чоловіків і жінок як батьків незалежно від їхнього сімейного стану в питаннях, що стосуються їхніх дітей; в усіх випадках інтереси дітей мають перевагу;
- e) однакові права вільно вирішувати питання про кількість дітей і проміжки між їх народженням та доступу до інформації, освіти, а також засобів, які дозволяють їм здійснити це право;
- f) однакові права та обов'язки бути опікунами, піклувальниками, довіреними особами та усиновителями дітей або здійснювати аналогічні функції, коли вони передбачені національним законодавством; в усіх випадках інтереси дітей мають перевагу;
- g) рівні особисті права чоловіка та дружини, в тому числі вибору прізвища, професії, заняття;
- h) рівні права подружжя щодо володіння, придбання, управління, користування та розпорядження майном як безплатно, так і за плату.

2. Заручини та шлюб дитини не мають юридичної сили, і вживаються всі необхідні заходи, включаючи законодавчі, з метою визначення максимального шлюбного віку та обов'язкової реєстрації шлюбів в актах громадянського стану.

1.6. МІЖНАРОДНИЙ ПАКТ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА⁸
Прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН

**Ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної
Республіки № 2148-VIII
від 19 жовтня 1973 року**

Витяг

Частина III

Стаття 6

1. Право на життя є невід'ємне право кожної людини. Це право охороняється законом. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя.

Стаття 7

Нікого не може бути піддано катуванню чи жорстокому, нелюдському або принижуючому гідність поводженню чи покаранню. Зокрема, жодну особу не може бути без її вільної згоди піддано медичним чи науковим дослідям.

Стаття 17

1. Ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію.

2. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання чи таких посягань.

Стаття 18

1. Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії. Це право включає свободу мати чи приймати релігію або переконання на свій вибір і свободу сповідувати свою релігію та переконання як одноосібно, так і спільно з іншими, публічно чи приватно, у відправленні культу, виконанні релігійних і ритуальних обрядів та вчень.

2. Ніхто не повинен зазнавати примусу, що принижує його свободу мати чи приймати релігію або переконання на свій вибір.

3. Свобода сповідувати релігію або переконання підлягає лише обмеженням, які встановлено законом і які є необхідними для охорони суспільної безпеки, порядку, здоров'я моралі, так само як і основних прав та свобод інших осіб.

4. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються поважати свободу батьків і у відповідних випадках законних опікунів забезпечувати релігійне і моральне виховання своїх дітей відповідно до своїх власних переконань.

Стаття 23

1. Сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист з боку суспільства і держави.

2. За чоловіками і жінками, які досягли шлюбного віку, визнається право на одруження і право заснувати сім'ю.

3. Жоден шлюб не може бути укладений без вільної і цілковитої згоди тих, що одружуються.

4. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, повинні вжити належних заходів для забезпечення рівності прав і обов'язків обох з подружжя щодо одруження, під час

⁸Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

перебування в шлюбі і при його розірванні. В разі розірвання шлюбу має передбачатися необхідний захист усіх дітей.

Стаття 24

1. Кожна дитина без будь-якої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, національного чи соціального походження, майнового стану або народження має право на такі заходи захисту, які є необхідними в її становищі, як малолітньої, з боку її сім'ї, суспільства і держави.

2. Кожна дитина повинна бути зареєстрована негайно після її народження і повинна мати ім'я.

3. Кожна дитина має право на набуття громадянства.

Стаття 26

Всі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону.

В цьому відношенні всякого роду дискримінація повинна бути заборонена законом, і закон повинен гарантувати всім особам рівний і ефективний захист проти дискримінації за будь-якою ознакою, як-от: раса, колір шкіри, стать, мова, релігія, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, майновий стан, народження чи інші обставини.

ГЛАВА 2. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

2.1. КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ СТОСОВНО ЖІНОК І ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА БОРОТЬБУ ІЗ ЦИМИ ЯВИЩАМИ⁹

CETS № 210

Відкрита для підпису в Стамбулі (Туреччина) 11 травня 2011 року
(Стамбульська конвенція)

Офіційний переклад

Преамбула

Держави – члени Ради Європи та інші держави, які підписали цю Конвенцію, відзначаючи Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (ETS № 5, 1950 рік) та Протоколи до неї, Європейську соціальну хартію (ETS № 35, 1961 рік, переглянута в 1996 році, ETS163), Конвенцію Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (CETS № 197, 2005 рік), а також Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (CETS № 201, 2007 рік);

відзначаючи такі рекомендації Комітету міністрів державам – членам Ради Європи: Рекомендацію Rec(2002)5 про захист жінок від насильства, Рекомендацію CM/Rec(2007)17 про стандарти та механізми гендерної рівності, Рекомендацію CM/Rec(2010)10 про роль жінок та чоловіків у недопущенні й вирішенні конфліктів та в зміцненні миру, а також інші відповідні рекомендації;

беручи до уваги зростаючий обсяг судової практики Європейського суду з прав людини, який установлює важливі стандарти у сфері насильства стосовно жінок;

ураховуючи Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 рік), Міжнародний пакт про економічні, соціальні, культурні права (1966 рік), Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW, 1979 рік) та Факультативний протокол до неї (1999 рік), а також Загальну рекомендацію Комітету CEDAW № 19 про насильство стосовно жінок, Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про права дітей (1989 рік) та Факультативні протоколи до неї (2000 рік), а також Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про права інвалідів (2006 рік);

ураховуючи Римський статут Міжнародного кримінального суду (2002 рік);

відзначаючи основні принципи міжнародного гуманітарного права й, зокрема, Женевську конвенцію (IV) про захист цивільного населення під час війни (1949 рік) та Додаткові протоколи I й II (1977 рік) до неї;

осуджуючи всі форми насильства стосовно жінок і домашнього насильства;

визнаючи те, що реалізація *de jure* та *de facto* рівності між жінками та чоловіками є ключовим елементом у запобіганні насильству стосовно жінок;

визнаючи те, що насильство стосовно жінок є проявом історично нерівного співвідношення сил між жінками та чоловіками, яке призвело до домінування над жінками та дискримінації жінок чоловіками та до недопущення повноцінної емансипації жінок;

визнаючи структурний характер насильства стосовно жінок як насильства за гендерною ознакою, а також те, що насильство стосовно жінок є одним з головних соціальних механізмів, яким жінок змушують зайняти підпорядковане положення

⁹Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11 травня 2011 року. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e>.

порівняно із чоловіками;

визнаючи із серйозним занепокоєнням те, що жінки й дівчата часто піддаються тяжким формам насильства, як-от: домашньому насильству, сексуальним домаганням, зґвалтуванню, примусовому шлюбові, злочинам, учиненим в ім'я так званої «честі», та каліцтву геніталій, що становить тяжке порушення прав людини стосовно жінок і дівчат і є головною перешкодою для досягнення рівності між жінками та чоловіками;

визнаючи триваючі порушення прав людини під час збройних конфліктів, які зачіпають цивільне населення, особливо жінок, у формі поширеного або систематичного зґвалтування та сексуального насильства, а також можливість збільшення насильства за гендерною ознакою як під час конфліктів, так і після них;

визнаючи те, що жінки й дівчата піддаються більшому ризикові насильства за гендерною ознакою, ніж чоловіки;

визнаючи те, що домашнє насильство зачіпає жінок непропорційно й що чоловіки також можуть бути жертвами домашнього насильства;

визнаючи те, що діти є жертвами домашнього насильства, у тому числі як свідки насильства в лоні сім'ї;

прагнучи створити Європу, вільну від насильства стосовно жінок і домашнього насильства,

домовилися про таке:

ГЛАВА I

Цілі, визначення, рівність і недискримінація, загальні зобов'язання

Стаття 1 Цілі конвенції

1. Цілями цієї Конвенції є:

a) захист жінок від усіх форм насильства й недопущення, кримінальне переслідування та ліквідація насильства стосовно жінок і домашнього насильства;

b) сприяння ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохочення дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам самостійності;

c) розробка всеосяжних рамок, політики та заходів для захисту всіх жертв насильства стосовно жінок і домашнього насильства та надання їм допомоги;

d) заохочення міжнародного співробітництва з метою ліквідації насильства стосовно жінок і домашнього насильства;

e) забезпечення підтримки та надання допомоги організаціям та правоохоронним органам в ефективному співробітництві для прийняття комплексного підходу до ліквідації насильства стосовно жінок і домашнього насильства.

2. Ця Конвенція для забезпечення ефективного виконання Сторонами її положень установлює особливий механізм моніторингу.

Стаття 2 Сфера застосування Конвенції

1. Ця Конвенція застосовується до всіх форм насильства стосовно жінок, у тому числі домашнього насильства, яке зачіпає жінок непропорційно.

2. Сторони заохочуються застосовувати цю Конвенцію до всіх жертв домашнього насильства. Під час виконання положень цієї Конвенції Сторони звертають особливу увагу на жінок – жертв насильства за гендерною ознакою.

3. Ця Конвенція застосовується в мирний час і в ситуаціях збройного конфлікту.

4.

Стаття 3 Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

а) «наси́льство стосовно жінок» розуміється як порушення прав людини й форма дискримінації стосовно жінок та означає всі акти насильства стосовно жінок за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути фізична, сексуальна, психологічна або економічна шкода чи страждання стосовно жінок, у тому числі погрози таких дій, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті;

б) «домашнє насильство» означає всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, які відбуваються в лоні сім'ї чи в межах місця проживання або між колишніми чи теперішніми подружжями або партнерами, незалежно від того, чи проживає правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні або незалежно від того, чи проживав правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні;

с) «гендер» означає соціально закріплені ролі, поведінку, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок та чоловіків;

д) «наси́льство стосовно жінок за гендерною ознакою» означає насильство, яке спрямоване проти жінки через те, що вона є жінкою, або яке зачіпає жінок непропорційно;

е) «жертва» означає будь-яку фізичну особу, що піддається поведінці, зазначеній у пунктах «а» та «б»;

ф) «жінки» охоплює дівчат до 18 років.

Стаття 4 Основоволожні права, рівність і недискримінація

1. Сторони вживають необхідних законодавчих та інших заходів для підтримки та захисту права кожного, особливо жінок, на те, щоб жити без насильства як в публічній, так і в приватній сферах.

2. Сторони осуджують усі форми дискримінації стосовно жінок і своєчасно вживають необхідних законодавчих та інших заходів для запобігання дискримінації, зокрема шляхом:

– закріплення в їхніх національних конституціях або іншому відповідному законодавстві принципу рівності між жінками та чоловіками й забезпечення практичної реалізації цього принципу;

– заборони дискримінації стосовно жінок, у тому числі за допомогою використання санкцій, де це доречно;

– скасування законів та практики, які є дискримінаційними стосовно жінок.

3. Виконання положень цієї Конвенції Сторонами, зокрема вжиття заходів для захисту прав жертв, забезпечується без дискримінації за будь-якою ознакою, як-от: статі, гендеру, раси, кольору шкіри, мови, релігійних, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, народження, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, віку, стану здоров'я, інвалідності, сімейного стану, статусу мігранта чи біженця або іншого статусу.

4. Спеціальні заходи, які є необхідними для запобігання насильству за гендерною ознакою та захисту жінок від насильства за гендерною ознакою, не розглядаються як дискримінація згідно з положеннями цієї Конвенції.

Стаття 5 Зобов'язання та належна увага з боку держави

1. Сторони утримуються від вчинення будь-яких актів насильства стосовно жінок і забезпечують, щоб державні органи, посадові особи, представники, установи та інші учасники, які діють від імені держави, діяли відповідно до цього зобов'язання.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих та інших заходів для забезпечення належної уваги до недопущення, розслідування, покарання та забезпечення компенсації стосовно актів насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції та які вчинені недержавними учасниками.

Стаття 6 Політика, яка враховує гендерні аспекти

Сторони зобов'язуються включати гендерну перспективу у виконання положень цієї Конвенції та оцінку їхнього впливу, а також заохочувати й ефективно здійснювати політику рівності між жінками та чоловіками й надання жінкам самостійності.

ГЛАВА II

Комплексна політика та збір даних

Стаття 7 Усеосяжна та скоординована політика

1. Сторони вживають необхідних законодавчих та інших заходів для прийняття та здійснення загальнодержавної ефективної, усеосяжної та скоординованої політики, яка охоплює всі відповідні заходи для запобігання всім формам насильства та для боротьби з усіма формами насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, і пропонують цілісну відповідь насильству стосовно жінок.

2. Сторони забезпечують, щоб у політиці, зазначеній у пункті 1, у центрі всіх заходів були права жертви та щоб така політика здійснювалася за допомогою ефективного співробітництва між усіма відповідними органами, установами та організаціями.

3. Заходи, ужиті відповідно до цієї статті, охоплюють, де це доречно, усіх відповідних учасників, як-от: державні органи, національні, регіональні й місцеві парламенти та органи, національні установи з прав людини та організації громадянського суспільства.

Стаття 8 Фінансові ресурси

Сторони виділяють відповідні фінансові та людські ресурси для належного здійснення комплексної політики, заходів і програм для запобігання всім формам насильства та для боротьби з усіма формами насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, у тому числі тієї комплексної політики, заходів і програм, які здійснюються неурядовими організаціями та громадянським суспільством.

Стаття 9 Неурядові організації та громадянське суспільство

Сторони визнають, заохочують і підтримують на всіх рівнях роботу відповідних неурядових організацій та громадянського суспільства, які активно діють у боротьбі з насильством стосовно жінок, і встановлюють ефективне співробітництво із цими організаціями.

Стаття 10 Координуючий орган

1. Сторони призначають або заснують один або більше офіційних органів, відповідальних за координацію, виконання, моніторинг та оцінку політики та заходів для запобігання всім формам насильства та для боротьби з усіма формами насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції. Ці органи координують збір даних, як зазначено в статті 11, аналізують і поширюють його результати.

2. Сторони забезпечують, щоб органи, призначені або засновані відповідно до цієї статті, отримували інформацію загального характеру про заходи, ужиті згідно з главою VIII.

3. Сторони забезпечують, щоб органи, призначені або засновані відповідно до цієї статті, мали можливість безпосередньо підтримувати зв'язок і зміцнювати відносини з відповідними органами в інших Сторонах.

Стаття 11 Збір даних і дослідження

1. Для цілей виконання цієї Конвенції Сторони зобов'язуються:

а) регулярно збирати відповідні дезагреговані статистичні дані про випадки всіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції;

б) підтримувати дослідження стосовно всіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, для вивчення його основних причин і наслідків, кількості випадків і рівня винесених вироків, а також ефективності заходів, ужитих для виконання цієї Конвенції.

2. Сторони докладають зусиль для проведення опитувань населення на регулярній основі для оцінки поширення й тенденцій усіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

3. Сторони забезпечують групу експертів, зазначену в статті 66 цієї Конвенції, інформацією, зібраною відповідно до цієї статті, для стимулювання міжнародного співробітництва та уможливлення міжнародного порівняльного аналізу.

4. Сторони забезпечують, щоб інформація, зібрана відповідно до цієї статті, була доступною громадськості.

ГЛАВА III Недопущення

Стаття 12 Загальні зобов'язання

1. Сторони вживають необхідних заходів для заохочення змін соціальних і культурних моделей поведінки жінок та чоловіків з метою викорінення упереджень, звичаїв, традицій та всіх інших практик, які ґрунтуються на ідеї неповноцінності жінок або на стереотипних ролях жінок та чоловіків.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих та інших заходів для запобігання всім формам насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, будь-якою фізичною або юридичною особою.

3. Будь-які заходи, ужиті згідно із цією главою, повинні враховувати й спрямовуватися на особливі потреби осіб, які стали вразливими внаслідок особливих обставин; у центрі таких заходів повинні бути права людини всіх жертв.

4. Сторони вживають необхідних заходів для заохочення всіх членів суспільства, особливо чоловіків і хлопців, активно сприяти запобіганню всім формам насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

5. Сторони забезпечують, щоб культура, звичаї, релігія, традиція або так звана «честь» не розглядалися як виправдання будь-яких актів насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

6. Сторони вживають необхідних заходів для заохочення програм та діяльності для надання жінкам самостійності.

Стаття 13 Підвищення обізнаності

1. Сторони заохочують або проводять на регулярній основі та на всіх рівнях кампанії або програми з підвищення обізнаності, у тому числі в співробітництві з національними установами з прав людини та органами з питань забезпечення рівності, громадянським суспільством та неурядовими організаціями, зокрема жіночими організаціями, де це доречно, для підвищення обізнаності та розуміння серед широкої громадськості різних проявів усіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, та їхніх наслідків для дітей, а також потреби в запобіганні такому насильству.

2. Сторони забезпечують широке поширення серед широкої громадськості інформації про заходи, доступні для запобігання актам насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

Стаття 14 Навчання

1. Сторони здійснюють, де це доречно, необхідні кроки для включення адаптованого до рівня розвитку учнів навчального матеріалу з таких питань, як рівність між жінками та

чоловіками, нестереотипні гендерні ролі, взаємна повага, вирішення конфліктів у міжособистісних стосунках без застосування насильства, насильство стосовно жінок за гендерною ознакою та право на особисту цілісність, у формальні навчальні плани на всіх рівнях навчання.

2. Сторони здійснюють необхідні кроки для заохочення принципів, зазначених у пункті 1, у неформальних навчальних структурах, а також у спортивних, культурно-дозвіллевих структурах і в засобах масової інформації.

Стаття 15 Підготовка спеціалістів

1. Сторони забезпечують або посилюють належну підготовку для відповідних спеціалістів, які займаються жертвами або особами, що вчинили будь-які акти насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, з питань недопущення та виявлення такого насильства, забезпечення рівності між жінками та чоловіками, потреб і прав жертв, а також стосовно того, як запобігати повторній віктимізації.

2. Сторони заохочують, щоб підготовка, зазначена в пункті 1, охоплювала підготовку зі скоординованого міжвідомчого співробітництва для забезпечення всеосяжного та відповідного управління зверненнями у випадках насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

Стаття 16 Профілактичне втручання та лікувальні програми

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для запровадження або підтримки програм, спрямованих на навчання осіб, що вчинили домашнє насильство, ненасильницькій поведінці в міжособистісних стосунках з метою запобігання подальшому насильству та зміни насильницьких манер поведінки.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для запровадження або підтримки лікувальних програм, спрямованих на профілактику рецидивів з боку правопорушників, зокрема з боку осіб, що вчинили статеві злочини.

3. Під час ужиття заходів, зазначених у пунктах 1 та 2, Сторони забезпечують, щоб першочергова увага приділялася безпеці, підтримці та правам людини жертв і щоб, де це доречно, ці програми запроваджувалися та виконувалися в тісному співробітництві зі спеціалізованими службами підтримки жертв.

Стаття 17 Участь приватного сектора та засобів масової інформації

1. Сторони заохочують приватний сектор, сектор інформаційно-комунікаційних технологій та засоби масової інформації, з належною повагою до свободи висловлювань та їхньої незалежності, брати участь у розробці та здійсненні політики та запровадженні керівних принципів і стандартів саморегулювання для запобігання насильству стосовно жінок та підвищення поваги до їхньої гідності.

2. Сторони розвивають і заохочують у співробітництві з учасниками приватного сектора навички серед дітей, батьків та викладачів стосовно того, як діяти з інформаційно-комунікаційним середовищем, яке надає доступ до принизливого контенту сексуального або насильницького характеру, який може бути шкідливим.

ГЛАВА IV

Захист та підтримка

Стаття 18 Загальні зобов'язання

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для захисту всіх жертв від будь-яких подальших актів насильства.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів згідно з національним законодавством для забезпечення існування належних механізмів здійснення ефективного співробітництва між усіма відповідними державними органами, у тому числі

судовими органами, прокуратурою, правоохоронними органами, місцевими та регіональними органами, а також неурядовими організаціями та іншими відповідними організаціями й суб'єктами, для захисту й підтримки жертв і свідків усіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, у тому числі шляхом звернення до загальних і спеціалізованих служб підтримки, зазначених у Статтях 20 та 22 цієї Конвенції.

3. Сторони забезпечують, щоб заходи, ужиті згідно із цією главою:

- ґрунтувалися на гендерному розумінні насильства стосовно жінок і домашнього насильства та зосереджувалися на правах людини та безпеці жертви;
- ґрунтувалися на комплексному підході, який враховує відносини між жертвами, правопорушниками, дітьми та їхнім більш широким соціальним оточенням;
- були спрямовані на уникнення повторної віктимізації;
- були спрямовані на надання самостійності та економічної незалежності жінкам – жертвам насильства;
- дозволяли, де це доречно, щоб різні служби захисту та підтримки озташовувалися в тих самих приміщеннях;
- ураховували особливі потреби уразливих осіб, у тому числі дітей-жертв, та були доступними для них.

4. Надання послуг не повинно залежати від готовності жертви висунути обвинувачення або свідчити проти будь-якого правопорушника.

5. Сторони вживають відповідних заходів для забезпечення консульського й іншого захисту та підтримки їхнім громадянам та іншим жертвам, які мають право на такий захист, згідно з їхніми зобов'язаннями за міжнародним правом.

Стаття 19 Інформація

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви отримували відповідну та своєчасну інформацію про доступні служби підтримки та правові заходи мовою, яку вони розуміють.

Стаття 20 Загальні служби підтримки

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви мали доступ до служб, які допомагають їм відновитися після насильства. Ці заходи повинні охоплювати, за необхідності, такі послуги, як юридичні та психологічні консультації, фінансову допомогу, надання житла, навчання, підготовку та допомогу в пошуку роботи.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви мали доступ до служб охорони здоров'я та соціальних служб і щоб ці служби мали необхідні ресурси, а спеціалісти були підготовленими для надання допомоги жертвам та направляли їх до належних служб.

Стаття 21 Допомога в індивідуальних (колективних) скаргах

Сторони забезпечують, щоб жертви мали інформацію та доступ до застосовуваних регіональних і міжнародних індивідуальних (колективних) механізмів скарг. Сторони заохочують надання чіткої та продуманої допомоги жертвам у поданні будь-яких таких скарг.

Стаття 22 Спеціалізовані служби підтримки

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення або організації, з дотриманням належного географічного розподілу, невідкладних, коротко- і довгострокових спеціалізованих служб підтримки будь-якій жертві, що піддається будь-яким актам насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

2. Сторони забезпечують або створюють спеціалізовані служби підтримки жінок

для всіх жінок – жертв насильства та їхніх дітей.

Стаття 23 Притулки

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення створення відповідних, легкодоступних притулків у достатній кількості для надання безпечного розміщення жертв, особливо жінок та їхніх дітей, та надання їм дієвої допомоги.

Стаття 24 Телефонні лінії допомоги

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для запровадження загальнодержавних цілодобових (24/7) безоплатних телефонних ліній допомоги для надання консультацій абонентам, конфіденційно або з належним урахуванням їхньої анонімності, стосовно всіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

Стаття 25 Підтримка жертв сексуального насильства

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення створення відповідних легкодоступних консультативних центрів допомоги жертвам зґвалтування або сексуального насильства в достатній кількості для забезпечення медичної та судово-медичної експертизи, підтримки у випадку травм і надання консультацій жертвам.

Стаття 26 Захист та підтримка дітей-свідків

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб під час надання захисту та послугпідтримки жертв належно враховувалися права та потреби дітей– свідків усіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

2. Заходи, ужиті відповідно до цієї статті, охоплюють орієнтовані на відповідну вікову групу психосоціальні консультації дітей– свідків усіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, та приділяють належну увагу найкращим інтересам дитини.

Стаття 27 Повідомлення

Сторони вживають необхідних заходів для заохочення будь-якої особи – свідка вчинення актів насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, або особи, яка має обґрунтовані підстави вважати, що такий акт може бути вчинено або що очікуються подальші акти насильства, повідомляти про це компетентним організаціям або органам.

Стаття 28 Повідомлення спеціалістів

Сторони вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб правила конфіденційності, які покладаються національним законодавством на певних спеціалістів, не становили перешкоди стосовно можливості, за певних умов, їхнього повідомлення компетентним організаціям або органам, якщо в них є обґрунтовані підстави вважати, що вчинено тяжкий акт насильства, який підпадає під сферу застосування цієї Конвенції, або що очікуються подальші тяжкі акти насильства.

ГЛАВА V

Матеріальне право

Стаття 29 Цивільні позови та засоби правового захисту

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення жертв належними засобами цивільно-правового захисту стосовно правопорушника.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення жертв, згідно із загальними принципами міжнародного права, належними засобами цивільно-правового захисту стосовно державних органів, які не виконали свого обов'язку вжити необхідних запобіжних або захисних заходів у межах своїх повноважень.

Стаття 30 Компенсація

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви мали право вимагати компенсацію від осіб, що вчинили будь-яке з правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

2. Належна державна компенсація присуджується тим, хто постраждав від тяжких тілесних ушкоджень або порушення здоров'я, настільки, наскільки шкода не покривається з інших джерел, як-от: правопорушником, страхуванням або державним медичним і соціальним забезпеченням. Це не перешкоджає Сторонам вимагати повернення наданої компенсації від правопорушника, за умови належного забезпечення безпеки жертви.

3. Заходи, ужиті відповідно до пункту 2, забезпечують надання компенсації в межах розумного строку.

Стаття 31 Опіка, права на відвідування та безпека

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб під час визначення опіки та прав на відвідування дітей до уваги бралися випадки насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб здійснення будь-яких прав на відвідування або опіку не ставило під загрозу права та безпеку жертви або дітей.

Стаття 32 Цивільні наслідки примусових шлюбів

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб шлюби, укладені під примусом, могли бути оскаржені, анульовані або розірвані без покладання неналежного фінансового або адміністративного тягаря на жертву.

Стаття 33 Психологічне насильство

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб умисну поведінку, яка призводить до тяжкого порушення психічної цілісності шляхом примушування або погроз, було криміналізовано.

Стаття 34 Переслідування

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб умисну поведінку, яка полягає в повторному здійсненні загрозової поведінки, спрямованої на іншу особу, що змушує його чи її боятися за свою безпеку, було криміналізовано.

Стаття 35 Фізичне насильство

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб умисну поведінку, яка полягає в чиненні актів фізичного насильства проти іншої особи, було криміналізовано.

Стаття 36 Сексуальне насильство, у тому числі зґвалтування

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб було криміналізовано такі форми умисної поведінки:

а) здійснення, без згоди, вагінального, анального або орального проникнення сексуального характеру в тіло іншої особи з використанням будь-якої частини тіла або предмета;

б) здійснення, без згоди, інших актів сексуального характеру з особою;

с) примушування іншої особи до здійснення, без згоди, актів сексуального характеру

з третьою особою.

2. Згоду повинно бути надано добровільно як результат вільного волевиявлення особи, отриманого в контексті супутніх обставин.

3. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб положення пункту 1 також застосовувалися до актів, учинених проти колишніх чи теперішніх подружжів або партнерів, як це визнається національним законодавством.

Стаття 37 Примусовий шлюб

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб умисну поведінку, яка полягає у примушуванні дорослого або дитини до вступу в шлюб, було криміналізовано.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб умисну поведінку, яка полягає в заманюванні дорослого або дитини на територію Сторони або держави іншої, ніж та, у якій він чи вона проживає, для примушування цього дорослого або дитини до вступу в шлюб, було криміналізовано.

Стаття 38 Каліцтво жіночих геніталій

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб було криміналізовано такі форми умисної поведінки:

а) видалення, інфібуляція або здійснення будь-якого іншого каліцтва в цілому або частково великих статевих губ, малих статевих губ або клітора;

б) примушування жінки до того, щоб вона зазнала актів, перелічених у підпункті «а», або схилення її до цього;

с) підбурювання, примушування дівчини до того, щоб вона зазнала актів, перелічених у підпункті «а», або схилення її до цього.

Стаття 39 Примусовий аборт та примусова стерилізація

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб було криміналізовано такі форми умисної поведінки:

а) проведення абортів жінці без її попередньої та інформованої згоди;

б) проведення хірургічного втручання, метою або наслідком якого є припинення здатності жінки до природної репродукції без її попередньої та інформованої згоди або розуміння процедури.

Стаття 40 Сексуальне домагання

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної або фізичної поведінки сексуального характеру, метою або наслідком якої є порушення гідності особи, зокрема шляхом створення залякувального, ворожого, принизливого або образливого середовища, підлягала кримінальній або іншій юридичній санкції.

Стаття 41 Пособицтво або підбурювання та замах

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для визнання правопорушенням умисно вчиненого пособицтва або підбурювання у вчиненні будь-якого з правопорушень, установлених відповідно до статей 33, 34, 35, 36, 37, пункту «а» статті 38 та статті 39 цієї Конвенції.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для встановлення правопорушеннями умисно вчинених замахів на вчинення правопорушень, установлених відповідно до статей 35, 36, 37, пункту «а» статті 38 та статті 39 цієї Конвенції.

Стаття 42 Неприйнятні виправдання злочинів, у тому числі злочини, учинені в ім'я так званої «честі»

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для

забезпечення того, щоб у кримінальному провадженні, розпочатому після вчинення будь-якого з актів насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, культура, звичай, релігія, традиція або так звана «честь» не розглядалися як виправдання таких актів. Це охоплює, зокрема, заяви про те, що жертва порушила культурні, релігійні, соціальні чи традиційні норми або звичай належної поведінки.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих заходів для забезпечення того, щоб підбурювання будь-якою особою стосовно дитини вчинити будь-який з актів, зазначених у пункті 1, не зменшувало кримінальної відповідальності такої особи за вчинені акти.

Стаття 43 Настання відповідальності за кримінальні правопорушення

Відповідальність за правопорушення, установлені відповідно до цієї Конвенції, настає незалежно від характеру відносин між жертвою та правопорушником.

Стаття 44 Юрисдикція

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для встановлення юрисдикції над будь-яким правопорушенням, установленим відповідно до цієї Конвенції, якщо правопорушення вчинено:

а) на їхній території, або

б) на борту корабельного судна під їхнім прапором, або на борту повітряного судна, зареєстрованого відповідно до їхнього законодавства, або одним з їхніх громадян, або особою, яка постійно проживає на їхній території.

2. Сторони докладають зусиль для вжиття необхідних законодавчих або інших заходів з метою встановлення юрисдикції над будь-яким правопорушенням, установленим відповідно до цієї Конвенції, якщо правопорушення вчинено проти одного з їхніх громадян або особи, яка постійно проживає на їхній території.

3. Для кримінального переслідування правопорушень, установлених відповідно до статей 36, 37, 38 та 39 цієї Конвенції, Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб їхня юрисдикція не залежала від умови, що дії криміналізовано в місці, де їх було вчинено.

4. Для кримінального переслідування правопорушень, установлених відповідно до статей 36, 37, 38 та 39 цієї Конвенції, Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб їхня юрисдикція стосовно підпунктів «d» та «e» пункту 1, не залежала від умови, що кримінальне переслідування може бути розпочато тільки після повідомлення жертви правопорушення або надання інформації державою, на території якої було вчинено правопорушення.

5. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для встановлення юрисдикції над правопорушеннями, установленими відповідно до цієї Конвенції, у випадках, коли ймовірний правопорушник присутній на їхній території та не підлягає екстрадиції іншій Стороні тільки на підставі свого громадянства.

6. У випадках, коли ймовірне правопорушення, установлене відповідно до цієї Конвенції, підпадає під юрисдикцію більше ніж однієї Сторони, такі Сторони, де це доречно, проводять консультації одна з одною для визначення найсприятливішої юрисдикції для кримінального переслідування.

7. Без шкоди загальним нормам міжнародного права ця Конвенція не виключає будь-якої кримінальної юрисдикції, що здійснює Сторона відповідно до свого національного законодавства.

Стаття 45 Санкції та заходи

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення покарання ефективними, пропорційними та переконливими санкціями за вчинення правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, з урахуванням

ступеня їхньої тяжкості. Ці санкції охоплюють, де це доречно, вироки, що передбачають позбавлення волі, що може стати підставою для екстрадиції.

2. Сторони можуть приймати інші заходи стосовно правопорушників, як-от:

- моніторинг або нагляд стосовно засуджених осіб;
- позбавлення батьківських прав, якщо найкращі інтереси дитини, які можуть охоплювати безпеку жертви, не можуть бути гарантовані в будь-який інший спосіб.

Стаття 46 Обтяжуючі обставини

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості врахування таких обставин, якщо вони вже не є частиною складових елементів правопорушення, згідно з відповідними положеннями національного законодавства як обтяжуючі обставини під час визначення вироку за правопорушення, установлені відповідно до цієї Конвенції:

- a) правопорушення було вчинено проти колишнього чи теперішнього подружжя або партнера, як це визнається національним законодавством, членом сім'ї, особою, яка проживає разом з жертвою, або особою, яка зловжила своїми повноваженнями;
- b) правопорушення або пов'язані правопорушення були вчинені повторно;
- c) правопорушення було вчинено проти особи, уразливої через особливі обставини;
- d) правопорушення було вчинено проти дитини або в присутності дитини;
- e) правопорушення вчинили дві або більше осіб, які діяли разом;
- f) правопорушенню передувало або його супроводжувало тяжке насильство;
- g) правопорушення було вчинено із застосуванням зброї або з погрозою застосування зброї;
- h) правопорушення завдало жертві тяжкої фізичної або психологічної шкоди;
- i) правопорушника вже було засуджено за правопорушення подібного характеру.

Стаття 47 Вироки, винесені іншою Стороною

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості під час визначення вироку враховувати остаточні вироки, винесені іншою Стороною стосовно правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 48 Заборона обов'язкового застосування до процесів або винесення вироків альтернативного вирішення спорів

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для заборони на обов'язкові альтернативні процеси з вирішення спорів, у тому числі посередництво та примирення, стосовно всіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.
2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб у разі винесення рішення про сплату штрафу належним чином ураховувалася здатність правопорушника виконати свої фінансові зобов'язання перед жертвою.

ГЛАВА VI

Розслідування, кримінальне переслідування, процесуальне право та захисні заходи

Стаття 49 Загальні зобов'язання

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб розслідування та судові провадження стосовно всіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, здійснювалися без неналежних затримок і з урахуванням прав жертви на всіх стадіях кримінального

провадження.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів згідно з основними принципами прав людини та з огляду на гендерне розуміння насильства для забезпечення ефективного розслідування та кримінального переслідування правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 50 Невідкладне реагування, запобігання та захист

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб відповідальні правоохоронні органи негайно та належним чином реагували на всі форми насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, шляхом надання належного та невідкладного захисту жертвам.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб відповідальні правоохоронні органи негайно та належним чином здійснювали запобігання всім формам насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, та захист від усіх таких форм, у тому числі застосування профілактичних оперативних заходів та збір доказів.

Стаття 51 Оцінка ризиків та управління ризиками

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб оцінка летального ризику, серйозності ситуації та ризику повторення насильства здійснювалася всіма відповідними органами для управління ризиком та, якщо необхідно, для забезпечення скоординованої безпеки та підтримки.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб оцінка, зазначена в пункті 1, належним чином урахувала на всіх стадіях розслідування та застосування захисних заходів те, що особи, що вчинили акти насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, мають вогнепальну зброю або мають доступ до неї.

Стаття 52 Нагальні заборонувальні приписи

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб компетентним органам надавалися повноваження видавати приписи в ситуаціях безпосередньої небезпеки про те, щоб особа, що вчинила домашнє насильство, звільнила місце проживання жертви або особи, яка знаходиться в ситуації ризику, на достатній період, та заборонити правопорушнику заходити до місця проживання жертви або особи, яка знаходиться в ситуації ризику, або контактувати з жертвою або особою, яка знаходиться в ситуації ризику. Заходи, ужиті відповідно до цієї статті, надають пріоритет безпеці жертви або особи, яка знаходиться в ситуації ризику.

Стаття 53 Обмежувальні або захисні приписи

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб належні обмежувальні або захисні приписи були доступними для жертв усіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб обмежувальні або захисні приписи, зазначені в пункті 1, були:

- доступними для невідкладного захисту та без покладення неналежного фінансового або адміністративного тягаря на жертву;
- виданими на певний період або до їхньої зміни чи зняття;
- у разі необхідності виданими на основі *ex parte*, що має негайну дію;
- доступними незалежно від іншого правового провадження або на додаток до нього;
- дозволеними бути представленими в подальшому правовому провадженні.

3. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб порушення обмежувальних або захисних приписів, виданих

відповідно до пункту 1, підлягало ефективним, пропорційним та переконливим кримінальним або іншим юридичним санкціям.

Стаття 54 Розслідування та докази

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб у будь-якому цивільному або кримінальному провадженні докази, які стосуються історії сексуальних стосунків та поведінки жертви, дозволялися тільки тоді, коли це є суттєвим і необхідним.

Стаття 55 Провадження *ex parte* та *ex officio*

1. Сторони забезпечують, щоб розслідування або кримінальне переслідування правопорушень, установлених відповідно до статей 35, 36, 37, 38 та 39 цієї Конвенції, не залежали цілком від повідомлення або скарги, поданої жертвою, якщо правопорушення було вчинено цілком або частково на її території, і щоб провадження могло продовжуватися навіть, якщо жертва відкликає свою заяву або скаргу.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення згідно з умовами, передбаченими їхнім національним законодавством, можливості для урядових та неурядових організацій та радників з питань домашнього насильства надавати допомогу та (або) підтримку жертвам на їхнє прохання під час розслідування та судового провадження стосовно правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 56 Заходи захисту

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для захисту прав та інтересів жертв, у тому числі їхніх особливих потреб як свідків, на всіх стадіях розслідування та судового провадження, зокрема шляхом:

а) забезпечення їхньої безпеки, а також безпеки їхніх сімей та свідків від погроз, помсти та повторної віктимізації;

б) забезпечення інформування жертв, принаймні у випадках, коли жертви та сім'ї можуть бути в небезпеці, коли правопорушник утік або його звільнено тимчасово чи статично;

в) інформування їх згідно з умовами, передбаченими національним законодавством, про їхні права й послуги, які їм може бути надано, та про наслідки розгляду їхньої заяви, обвинувачень, загальний розвиток розслідування та провадження, їхню роль у цьому, а також результат розгляду їхньої справи;

г) надання жертвам можливості в спосіб, що відповідає процесуальним нормам національного законодавства, бути вислуханими, подавати докази та викладати безпосередньо або через посередника свої думки, потреби й стурбованості, а також щоб такі думки, потреби й стурбованості були розглянуті;

д) забезпечення жертв належними послугами підтримки для представлення та врахування належним чином їхніх прав й інтересів;

е) забезпечення того, щоб могли бути прийняті заходи для захисту приватного життя та репутації жертви;

ж) забезпечення уникнення контакту між жертвами та правопорушниками в приміщеннях суду та правоохоронних органів, де це можливо;

з) надання жертвам незалежних та компетентних перекладачів, коли жертви є учасниками провадження або коли вони подають докази;

и) надання можливості жертвам давати свідчення відповідно до норм, передбачених національним законодавством, у залі суду без особистої присутності або принаймні без присутності ймовірного правопорушника, особливо шляхом використання відповідних комунікаційних технологій, де це можливо.

2. Дитина – жертва та дитина – свідок насильства стосовно жінок і домашнього насильства забезпечуються, де це доречно, спеціальними заходами захисту з урахуванням найкращих інтересів дитини.

Стаття 57 Правова допомога

Сторони забезпечують право на правову допомогу та безоплатну правову допомогу жертвам відповідно до умов, передбачених їхнім національним законодавством.

Стаття 58 Строки давності

Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення подовження строку давності для порушення будь-яких правових проваджень стосовно правопорушень, установлених відповідно до статей 36, 37, 38 та 39 цієї Конвенції, на строк, який достатній для здійснення ефективного порушення провадження після досягнення жертвою повноліття і який буде домірним до ступеня тяжкості правопорушення, про яке йдеться.

ГЛАВА VII Міграція та притулок

Стаття 59 Статус перебування

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертвам, статус перебування яких залежить від статусу перебування подружжя або партнера, як це визначено національним законодавством, у разі розірвання шлюбу або стосунків надавався в разі особливо складних обставин, за заявою, незалежний дозвіл на перебування, незалежно від тривалості шлюбу або стосунків. Умови стосовно надання й тривалості незалежного дозволу на перебування встановлюються національним законодавством.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви могли отримати призупинення провадження стосовно вислання, порушеного у зв'язку зі статусом перебування, який залежить від статусу перебування подружжя або партнера, як це визначено національним законодавством, для надання їм можливості подати заяву про отримання незалежного дозволу на перебування.

3. Сторони видають поновлюваний дозвіл на перебування жертвам в одній з двох зазначених нижче ситуацій або в обох:

а) коли компетентний орган вважає, що їхнє перебування є необхідним у зв'язку з їхньою особистою ситуацією;

б) коли компетентний орган вважає, що їхнє перебування є необхідним для цілей їхнього співробітництва з компетентними органами в розслідуванні або кримінальному провадженні.

4. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви примусового шлюбу, які вивезені до іншої країни для цілей шлюбу та які, як наслідок, втратили свій статус перебування в країні, де вони постійно проживають, могли це право відновити.

Стаття 60 Заяви про надання притулку, які ґрунтуються на гендерній ознаці

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб насильство стосовно жінок за гендерною ознакою могло бути визнано як форма переслідування в розумінні статті 1 А (2) Конвенції про статус біженців 1951 року та як форма тяжкої шкоди, що є підставою для додаткового (субсидіарного) захисту.

2. Сторони забезпечують, щоб під час розгляду кожного положення Конвенції враховувалося тлумачення, яке враховує гендерний фактор, і у випадках, коли встановлено,

що існують побоювання стосовно переслідувань за одним або більше із цих положень, заявникам надається статус біженця згідно із застосовними відповідними документами.

3. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для розробки з урахуванням гендерного фактору процедур прийому та служб підтримки для шукачів притулку, а також гендерних керівних принципів і процедур надання притулку з урахуванням гендерного фактору, у тому числі визначення статусу біженця та заяв про міжнародний захист.

Стаття 61 Невислання

1. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для дотримання принципу невислання згідно з існуючими зобов'язаннями за міжнародним правом.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви насильства стосовно жінок, які потребують захисту, незважаючи на їхній статус або місце перебування, за жодних обставин не поверталися до будь-якої країни, де існував би ризик їхньому життю або де вони могли б бути піддані тортурам або нелюдському чи принизливому поводженню або покаранню.

ГЛАВА VIII

Міжнародне співробітництво

Стаття 62 Загальні принципи

1. Сторони співробітничать між собою настільки широко, наскільки це можливо, відповідно до положень цієї Конвенції та шляхом застосування відповідних міжнародних та регіональних документів про співробітництво в цивільних і кримінальних справах, домовленостей, погоджених на основі уніфікованого або взаємозобов'язувального та національного законодавства для:

a) недопущення, боротьби та переслідування всіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції;

b) захисту та надання допомоги жертвам;

c) розслідувань або проваджень стосовно правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції;

d) виконання відповідних судових рішень у цивільних та кримінальних справах, винесених судовими органами Сторін, у тому числі захисних приписів.

2. Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб жертви правопорушення, установленого відповідно до цієї Конвенції та вчиненого на території Сторони іншої, ніж та, де вони проживають, могли подати скаргу до компетентних органів їхньої держави проживання.

3. Якщо Сторона, яка обумовлює надання взаємної правової допомоги в кримінальних справах, екстрадицію або виконання судових рішень у цивільних або кримінальних справах, винесених іншою Стороною цієї Конвенції, наявністю договору, отримує запит про таке правове співробітництво від Сторони, з якою вона не уклала такого договору, вона може вважати цю Конвенцію правовою підставою для надання взаємної правової допомоги в кримінальних справах, екстрадиції або виконання судових рішень у цивільних або кримінальних справах, винесених іншою Стороною стосовно правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

4. Сторони докладають зусиль для включення, де це доречно, питань запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьби із цими явищами в програми допомоги розвитку, передбачені на користь третіх держав, у тому числі шляхом укладення двосторонніх і багатосторонніх угод з третіми державами з метою

сприяння захисту жертв відповідно до пункту 5 статті 18.

Стаття 63 Заходи стосовно осіб, які знаходяться в ситуації ризику

Коли Сторона, на основі інформації, яка знаходиться в її розпорядженні, має обґрунтовані підстави вважати, що особа знаходиться в ситуації безпосереднього ризику заподіяння будь-якого акту насильства, зазначеного в Статтях 36, 37, 38 та 39 цієї Конвенції, на території іншої Сторони, Сторона, яка має інформацію, заохочується передати її без затримок останній для забезпечення вжиття належних заходів захисту. Де це можливо, ця інформація охоплює подробиці про існуючі положення стосовно захисту на користь особи, яка знаходиться в ситуації ризику.

Стаття 64 Інформація

1. Запитувана Сторона невідкладно інформує запитуючу Сторону про остаточний результат дій, здійснених за цією главою. Запитувана Сторона також невідкладно інформує запитуючу Сторону про будь-які обставини, які унеможливають виконання запитованої дії або можуть суттєво її затримати.

2. Сторона може, у межах свого національного законодавства, без попереднього запиту надіслати іншій Стороні інформацію, отриману в рамках її розслідувань, коли вона вважає, що розкриття такої інформації могло б допомогти отримуючій Стороні в недопущенні кримінальних правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, або в порушенні чи проведенні розслідувань або проваджень стосовно таких кримінальних правопорушень, або що це могло б призвести до надіслання такою Стороною запиту про співробітництво за цією главою.

3. Сторона, яка отримує будь-яку інформацію відповідно до пункту 2, надсилає таку інформацію своїм компетентним органам для того, щоб було здійснено провадження, якщо вони вважаються доречними, або щоб ця інформація могла бути врахована у відповідних цивільних та кримінальних провадженнях.

Стаття 65 Захист даних

Персональні дані зберігаються та використовуються відповідно до зобов'язань, узятих Сторонами за Конвенції про захист осіб зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (ETS № 108).

ГЛАВА IX Механізм моніторингу

Стаття 66 Група експертів з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства

1. Група експертів з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства (далі – ГРЕВІО) здійснює моніторинг виконання цієї Конвенції Сторонами.

2. ГРЕВІО складається мінімум з 10 членів і максимум з 15 членів з урахуванням гендерного та географічного балансу, а також багато дисциплінарної експертизи. Її члени обираються Комітетом Сторін з кандидатів, призначених Сторонами на чотирирічний строк, з правом переобрання один раз та обираються з громадян Сторін.

3. Перше обрання 10 членів здійснюється протягом одного року після набрання чинності цією Конвенцією. Обрання п'яти додаткових членів здійснюється після 25-ої ратифікації або приєднання.

4. Обрання членів ГРЕВІО ґрунтується на таких принципах:

а) вони обираються за прозорою процедурою з осіб високих моральних якостей, відомих за їхню визнану компетенцію в галузі прав людини, гендерної рівності, насильства стосовно жінок і домашнього насильства або надання допомоги та захисту жертвам, або продемонстрували

професійний досвід у сферах, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції;

b) два члени ГРЕВІО не можуть бути громадянами однієї держави;

c) вони повинні представляти основні правові системи;

d) вони повинні представляти відповідних учасників та установи, які займаються питаннями насильства стосовно жінок і домашнього насильства;

e) вони діють в особистій якості та є незалежними й неупередженими під час виконання своїх функцій і можуть ефективно виконувати свої обов'язки.

5. Процедура обрання членів ГРЕВІО визначається Комітетом міністрів Ради Європи після консультацій зі Сторонами та отримання одностайної згоди Сторін протягом шести місяців після набрання чинності цієї Конвенцією.

6. ГРЕВІО приймає власні правила процедури.

7. Члени ГРЕВІО та інші члени делегацій, які здійснюють візити до країн, як це передбачено в пунктах 9 та 14 статті 68, користуються привілеями та імунітетами, установленими в додатку до цієї Конвенції.

Стаття 67 Комітет Сторін

1. Комітет Сторін складається з представників Сторін цієї Конвенції.

2. Комітет Сторін скликається Генеральним секретарем Ради Європи. Його перше засідання проводиться протягом одного року після набрання чинності цієї Конвенцією для обрання членів ГРЕВІО. Після цього він збирається кожний раз, коли одна третина Сторін, Президент Комітету Сторін або Генеральний секретар вимагають цього.

3. Комітет Сторін приймає власні правила процедури.

Стаття 68 Процедура

1. Сторони подають Генеральному секретарю Ради Європи, ґрунтуючись на анкеті, підготовленій ГРЕВІО, звіт про законодавчі та інші заходи, які впроваджують в дію положення цієї Конвенції, для розгляду ГРЕВІО.

2. ГРЕВІО розглядає звіти, подані відповідно до пункту 1, з представниками відповідної Сторони.

3. Подальші процедури оцінки поділяються на раунди, тривалість яких визначає ГРЕВІО. На початку кожного раунду ГРЕВІО визначає спеціальні положення, на яких ґрунтується процедура оцінки, та надсилає анкету.

4. ГРЕВІО визначає відповідні засоби для здійснення цієї процедури моніторингу. ГРЕВІО, зокрема, може затвердити анкету для кожного раунду оцінки, яка може слугувати основою для процедури оцінки виконання Сторонами. Ця анкета надсилається всім Сторонам. Сторони відповідають на цю анкету, а також на будь-який інший запит про інформацію від ГРЕВІО.

5. ГРЕВІО може отримувати інформацію про виконання Конвенції від неурядових організацій та громадянського суспільства, а також від національних установ із захисту прав людини.

6. ГРЕВІО належним чином враховує існуючу інформацію, доступну з інших регіональних та міжнародних документів та органів в галузях, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції.

7. Під час затвердження анкети для кожного раунду оцінки ГРЕВІО належним чином враховує існуючий збір даних і дослідження в Сторонах, як це зазначено в статті 11 цієї Конвенції.

8. ГРЕВІО може отримувати інформацію про виконання Конвенції від Комісару Ради Європи з прав людини, Парламентської асамблеї та відповідних спеціалізованих органів Ради Європи, а також органів, заснованих відповідно до інших міжнародних документів. Скарги, подані до цих органів, та результати їхнього розгляду будуть доступними ГРЕВІО.

9. ГРЕВІО може додатково організовувати, у співробітництві з національними органами та за допомогою незалежних національних експертів, візити до країн, якщо зібраної інформації недостатньо або у випадках, передбачених у пункті 14. Під час цих візитів ГРЕВІО можуть допомагати спеціалісти з конкретних галузей.

10. ГРЕВІО готує проект звіту, який містить аналіз виконання положень, на яких ґрунтується оцінка, а також свої зауваження та пропозиції стосовно того, як відповідна Сторона може вирішити виявлені проблеми. Проект звіту передається для коментарів Стороні, стосовно якої проводиться оцінка. ГРЕВІО під час ухвалення звіту бере до уваги її коментарі.

11. На підставі всієї отриманої інформації та коментарів Сторін ГРЕВІО ухвалює свій звіт і висновки стосовно заходів, ужитих відповідною Стороною для виконання положень цієї Конвенції. Цей звіт і висновки надсилаються відповідній Стороні та Комітетові Сторін. Звіт і висновки ГРЕВІО оприлюднюються з моменту їхнього ухвалення разом з можливими коментарями відповідної Сторони.

12. Без шкоди процедурі на основі пунктів 1–8 Комітет Сторін може прийняти, на основі звіту й висновків ГРЕВІО, рекомендації, адресовані цій Стороні а) що стосуються заходів, яких необхідно вжити для виконання висновків ГРЕВІО, якщо необхідно, зі встановленням дати надання інформації про їхнє виконання, а також б) що мають на меті сприяння співробітництву із цією Стороною для належного виконання цієї Конвенції.

13. Якщо ГРЕВІО отримує надійну інформацію, що зазначає ситуацію, у якій проблеми вимагають негайної уваги для недопущення або обмеження розміру або кількості серйозних порушень Конвенції, ГРЕВІО може запитати термінове подання спеціального звіту стосовно заходів, ужитих для недопущення тяжкої, масивної або стійкої форми насильства стосовно жінок.

14. Ураховуючи інформацію, подану відповідною Стороною, а також будь-яку іншу доступну надійну інформацію, ГРЕВІО може призначити одного або більше зі своїх членів для проведення розслідування та негайного повідомлення ГРЕВІО. Коли це виправдане та зі згоди Сторони, розслідування може охоплювати візит на її територію.

15. Після розгляду висновків розслідування, зазначеного в пункті 14, ГРЕВІО передає ці висновки відповідній Стороні та, коли це доречно, Комітетові Сторін і Комітетові міністрів Ради Європи разом з будь-якими коментарями та рекомендаціями.

Стаття 69 Загальні рекомендації

ГРЕВІО може ухвалювати, де це доречно, загальні рекомендації про виконання цієї Конвенції.

Стаття 70 Парламентське залучення до моніторингу

1. Національним парламентам пропонується брати участь у моніторингу заходів, ужитих для виконання цієї Конвенції.

2. Сторони подають звіти ГРЕВІО до своїх національних парламентів.

3. Парламентській Асамблеї Ради Європи пропонується регулярно розглядати питання виконання цієї Конвенції.

ГЛАВА X

Зв'язок з іншими міжнародними інструментами

Стаття 71 Зв'язок з іншими міжнародними інструментами

1. Ця Конвенція не впливає на права та обов'язки, які випливають з інших міжнародних документів, сторонами яких є або стануть Сторони цієї Конвенції та які містять положення з питань, що регулюються цією Конвенцією.

2. Сторони цієї Конвенції можуть укласти між собою двосторонні чи багатосторонні угоди з питань, які регулюються в цій Конвенції, для доповнення та посилення її положень або для сприяння застосуванню закріплених у ній принципів.

ГЛАВА XI

Поправки до Конвенції

Стаття 72 Поправки

1. Будь-яка пропозиція, зроблена Стороною, стосовно внесення поправки до цієї Конвенції повідомляється Генеральному секретарю Ради Європи та передається нею або ним державам – членам Ради Європи, будь-якій державі, яка підписала цю Конвенцію, будь-якій Стороні, Європейському Союзу, будь-якій державі, якій запропоновано підписати цю Конвенцію відповідно до положень статті 75, та будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції відповідно до положень статті 76.

2. Комітет міністрів Ради Європи розглядає запропоновану поправку та, після проведення консультацій зі Сторонами цієї Конвенції, які не є членами Ради Європи, може прийняти поправку більшістю, передбаченою в пункті «d» статті 20 Статуту Ради Європи.

3. Текст будь-якої поправки, прийнятої Комітетом міністрів відповідно до пункту 2, передається Сторонам для прийняття.

4. Будь-яка поправка, прийнята відповідно до пункту 2, набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення місячного строку з дати, коли всі Сторони повідомили Генеральному секретарю про прийняття ними поправки.

ГЛАВА XII

Прикінцеві положення

Стаття 73 Дія Конвенції

Положення цієї Конвенції не обмежують положень національного законодавства та зобов'язальних міжнародних документів, які вже набрали чинності або можуть набрати чинності та згідно з якими особам під час запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьби із цими явищами надаються або могли б надаватися сприятливіші права.

Стаття 74 Вирішення спорів

1. Сторони будь-якого спору, який може виникнути стосовно застосування або тлумачення положень цієї Конвенції, у першу чергу намагаються вирішити його за допомогою переговорів, примирення, арбітражу або будь-якими іншими методами мирного вирішення, прийнятими за взаємною згодою між ними.

2. Комітет міністрів Ради Європи може встановити процедури вирішення, доступні для використання Сторонами в спорі, якщо вони погодяться на це.

Стаття 75 Підписання та набуття чинності

1. Ця Конвенція є відкритою для підписання державами – членами Ради Європи, державами, які не є членами Ради Європи, але брали участь у її розробці, а також Європейським Союзом.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю чи затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження передаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

3. Ця Конвенція набуває чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати, коли 10 держав, які підписали цю Конвенцію, у

тому числі щонайменше вісім держав – членів Ради Європи, висловили свою згоду на обов'язковість для них Конвенції відповідно до положень пункту 2.

4. Стосовно будь-якої держави, зазначеної в пункті 1, або стосовно Європейського Союзу, які пізніше висловлять свою згоду на обов'язковість для них Конвенції, вона набуває чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати передачі на зберігання їхньої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 76 Приєднання до Конвенції

1. Після набрання чинності цією Конвенцією Комітет міністрів Ради Європи після консультацій зі Сторонами цієї Конвенції та отримання їхньої одностайної згоди може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради Європи та не брала участі в розробці Конвенції, приєднатися до цієї Конвенції за рішенням, прийнятим більшістю, передбаченою в пункті «d» статті 20 Статуту Ради Європи, та за умови одностайного голосування представників Сторін, які мають право брати участь у засіданнях Комітету міністрів.

2. Стосовно будь-якої держави, яка приєднується до Конвенції, Конвенція набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати передачі на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи документа про приєднання.

Стаття 77 Територіальне застосування

1. Будь-яка держава або Європейський Союз під час підписання або передачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію або території, до яких застосовується ця Конвенція.

2. Будь-яка Сторона в подальшому шляхом надіслання заяви, адресованій Генеральному секретарю Ради Європи, може поширити застосування цієї Конвенції на будь-яку іншу визначену в заяві територію, за міжнародні відносини якої вона несе відповідальність або від імені якої вона вповноважена брати на себе зобов'язання. Стосовно такої території Конвенція набирає чинності з першого дня місяця, який настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання заяви Генеральним секретарем Ради Європи.

3. Будь-яку заяву, зроблену згідно з двома попередніми пунктами цієї статті, стосовно будь-якої території, визначеної в такій заяві, може бути відкликано шляхом повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи. Відкликання набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

Стаття 78 Застереження

1. Стосовно будь-якого положення цієї Конвенції не може бути зроблено жодного застереження, за винятками, передбаченими в пунктах 2 та 3.

2. Будь-яка держава або Європейський Союз під час підписання або передачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може в заяві, адресованій Генеральному секретарю Ради Європи, заявити, що вона залишає за собою право не застосовувати або застосовувати лише в певних випадках або за певних умов положення, передбачені в:

- пункті 2 статті 30;
- підпункті «e» пункту 1, пунктах 3 та 4 статті 44;
- пункті 1 статті 55 стосовно статті 35 щодо незначних правопорушень;
- статті 58 стосовно статей 37, 38 та 39;
- статті 59.

3. Будь-яка держава або Європейський Союз під час підписання або передачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може в заяві, адресованій Генеральному секретарю Ради Європи, заявити, що

вона залишає за собою право передбачати некримінальні санкції, замість кримінальних санкцій, за поведінку, передбачену в Статтях 33 та 34.

4. Будь-яка Сторона може цілком або частково відкликати застереження за допомогою заяви, адресованої Генеральному секретарю Ради Європи. Ця заява набирає чинності з дати її отримання Генеральним секретарем.

Стаття 79 Дійсність і перегляд застережень

1. Застереження, зазначені в пунктах 2 та 3 статті 78, є дійсними протягом п'яти років з дати набрання чинності цією Конвенцією стосовно відповідної Сторони. Однак такі застереження можуть бути поновлені на періоди такої самої тривалості.

2. За вісімнадцять місяців до дати закінчення дії застереження Генеральний секретар Ради Європи повідомляє про таке закінчення відповідній Стороні. Не пізніше ніж за три місяці до закінчення Сторона повідомляє Генеральному секретарю про те, що вона продовжує, змінює або відкликає своє застереження. За відсутності повідомлення відповідною Стороною Генеральний секретар інформує Сторону про те, що її застереження вважається продовженим автоматично на період у шість місяців. Якщо відповідна Сторона не повідомляє про свій намір продовжити або змінити своє застереження до закінчення такого періоду, застереження втрачає чинність.

3. Якщо Сторона робить застереження відповідно до пунктів 2 та 3 статті 78, вона надає, перед його поновленням або на запит, пояснення ГРЕБІО стосовно підстав, які виправдовують його продовження.

Стаття 80 Денонсація

1. Будь-яка Сторона може будь-коли денонсувати цю Конвенцію шляхом надіслання повідомлення, адресованого Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 81 Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє державам – членам Ради Європи, державам, які не є членами Ради Європи, але брали участь у її розробці, будь-якій державі, яка підписала цю Конвенцію, будь-якій Стороні, Європейському Союзу, будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції про:

- a. будь-яке підписання;
- b. передачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання;
- c. будь-яку дату набрання чинності цією Конвенцією згідно зі Статтями 75 та 76;
- d. будь-яку поправку, прийняту згідно зі статтею 72, і дату набрання чинності такою поправкою;
- e. будь-яке застереження та відкликання застереження, зроблені відповідно до статті 78;
- f. будь-яку денонсацію Конвенції, зроблену відповідно до положень статті 80;
- g. будь-яку іншу дію, повідомлення або інформацію, що стосуються цієї Конвенції;

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на це вповноважені, підписали цю Конвенцію.

Учинено в м. Стамбул 11 травня 2011 року англійською та французькою мовами, при цьому обидва тексти є рівноавтентичними, в одному примірнику, який передається на зберігання в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії кожній державі – члену Ради Європи, державам, які не є членами Ради Європи, але брали участь у розробці цієї Конвенції, Європейському Союзу та будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції.

2.2. КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАХИСТ ДІТЕЙ ВІД СЕКСУАЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА¹⁰

від 25 жовтня 2007 року

Конвенцію ратифіковано з заявами Законом № 4988-VI від 20.06.2012

(Ланцаротська Конвенція)

Офіційний переклад

Держави - члени Ради Європи та інші держави, які підписали цю Конвенцію,

ураховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами;

ураховуючи, що кожна дитина має право на такі заходи захисту з боку її сім'ї, суспільства та держави, яких потребує її статус неповнолітньої особи;

відзначаючи, що сексуальна експлуатація дітей, зокрема у формах дитячої порнографії та проституції, а також всі інші форми сексуального насильства стосовно дітей, у тому числі діяння, які вчинюються за кордоном, є руйнівними для дитячого здоров'я та психосоціального розвитку;

відзначаючи, що сексуальна експлуатація та сексуальне насильство стосовно дітей набули тривожних розмірів на національному та міжнародному рівнях, зокрема стосовно зростаючого використання як дітьми, так і злочинцями інформаційно-комунікаційних технологій, і що запобігання сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і боротьба із цими явищами потребують міжнародного співробітництва;

ураховуючи, що добробут і найкращі інтереси дітей є основними цінностями, що визнаються всіма державами-членами, та повинні підтримуватися без будь-якого обмеження;

відзначаючи План дій, прийнятий на Третьому саміті глав держав та урядів Ради Європи (м. Варшава, 16-17 травня 2005 року), який вимагає розробки заходів для припинення сексуальної експлуатації дітей;

відзначаючи, зокрема, Рекомендацію № R (91) 11 Комітету міністрів про сексуальну експлуатацію, порнографію, проституцію, а також торгівлю дітьми та підлітками, Рекомендацію Rec (2001) 16 про захист дітей від сексуальної експлуатації та Конвенцію про кіберзлочинність (ETS № 185), зокрема статтю 9 цієї Конвенції, а також Конвенцію Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (CETS № 197);

беручи до уваги Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (1950 року, ETS № 5), переглянута Європейську соціальну хартію (1996 року, ETS № 163) та Конвенцію про здійснення прав дітей (1996 року, ETS № 160);

також беручи до уваги Конвенцію ООН про права дитини, зокрема статтю 34 цієї Конвенції, Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії, Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, а також Конвенцію Міжнародної організації праці щодо заборони та прийняття негайних заходів для усунення найгірших форм дитячої праці;

¹⁰ Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25 жовтня 2007 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927.

беручи до уваги Рамкове рішення Ради Європейського Союзу про боротьбу із сексуальною експлуатацією дітей і дитячою порнографією (2004/68/ЈНА), Рамкове рішення Ради Європейського Союзу про становище жертв у кримінальному процесі (2001/220/ЈНА) та Рамкове рішення Ради Європейського Союзу про боротьбу з торгівлею людьми(2002/629/ЈНА);

ураховуючи інші відповідні міжнародні документи й програми в цій сфері, зокрема Стокгольмську декларацію та Порядок дій, прийняті на першому Світовому конгресі проти сексуальної експлуатації дітей для комерційних цілей (27-31 серпня 1996 року), Йокогамські глобальні зобов'язання, прийняті на Другому світовому конгресі проти сексуальної експлуатації дітей для комерційних цілей (17-20 грудня 2001 року), Будапештські зобов'язання та План дій, прийняті на підготовчій конференції до Другого світового конгресу проти сексуальної експлуатації дітей для комерційних цілей (20–21 листопада 2001 року), Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН S-27/2 - «Світ, придатний для життя дітей» і трирічну програму «Розбудова Європи для дітей та з дітьми», прийняту за результатами Третього саміту й запроваджену на Монакській конференції (4-5 квітня 2006 року);

будучи сповненими рішучості ефективно сприяти загальній меті стосовно захисту дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, незалежно від того, хто може бути злочинцем, та забезпечення допомоги жертвам;

беручи до уваги необхідність підготовки всеосяжного міжнародного документа, завданням якого були б запобіжні, захисні та кримінально-правові аспекти боротьби з усіма формами сексуальної експлуатації та сексуального насильства стосовно дітей і створення особливого механізму моніторингу,

домовилися про таке:

Глава I

Цілі, принципи недискримінації та визначення

Стаття 1 Цілі

1. Цілями цієї Конвенції є:

- a) запобігання сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і боротьба із цими явищами;
- b) захист прав дітей, які стали жертвами сексуальної експлуатації та сексуального насильства;
- c) сприяння національному та міжнародному співробітництву в боротьбі із сексуальною експлуатацією та сексуальним насильством стосовно дітей.

2. Ця Конвенція для забезпечення ефективного виконання Сторонами її положень установлює особливий механізм моніторингу.

Стаття 2 Принципи недискримінації

Виконання положень цієї Конвенції Сторонами, зокрема вжиття заходів для захисту прав жертв, забезпечується без дискримінації за будь-якою ознакою, як-от: статі, раси, кольору шкіри, мови, релігійних, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, народження, сексуальної орієнтації, стану здоров'я, інвалідності або іншого статусу.

Стаття 3 Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

- a) «дитина» означає будь-яку особу віком до вісімнадцяти років;
- b) «сексуальна експлуатація дітей та сексуальне насильство стосовно дітей» охоплює поведінку, зазначену в статтях 18-23 цієї Конвенції;

с) «жертва» означає будь-яку дитину, яка піддавалася сексуальній експлуатації або сексуальному насильству.

Глава II

Запобіжні заходи

Стаття 4 Принципи

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для запобігання всім формам сексуальної експлуатації та сексуального насильства стосовно дітей і для захисту дітей.

Стаття 5 Наймання, навчання та підвищення обізнаності спеціалістів, які працюють у контакті з дітьми

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для сприяння обізнаності про захист і права дітей серед осіб, які постійно контактують з дітьми в галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, у судовій та правоохоронній сферах і в галузях, пов'язаних зі спортом, культурою та відпочинком.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення надання особам, згаданим у пункті 1 цієї статті, відповідних знань про сексуальну експлуатацію та сексуальне насильство стосовно дітей, засоби виявлення таких явищ та можливості, згадані в пункті 1 статті 12 цієї Конвенції.

3. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів відповідно до свого національного законодавства для забезпечення умов, за яких унеможливорюється зайняття кандидатами, засудженими за вчинення діянь сексуальної експлуатації або сексуального насильства стосовно дітей, професіями, виконання яких передбачає регулярні контакти з дітьми.

Стаття 6 Освіта для дітей

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення отримання дітьми протягом дошкільної та загальної середньої освіти інформації про ризик сексуальної експлуатації та сексуального насильства, а також про засоби самозахисту відповідно до їхнього рівня розвитку. Ця інформація, яка забезпечується, де це доречно, у співробітництві з батьками, надається в загальнішому контексті інформації про статеве життя, звертає особливу увагу на випадки ризику, особливо ті, які містять використання нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Стаття 7 Програми або заходи запобіжного втручання

Кожна Сторона забезпечує можливість доступу тим особам, які побоюються, що можуть учинити будь-яке з правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, де це доречно, до програм або заходів ефективного втручання, спрямованих на оцінювання та недопущення ризику можливого скоєння правопорушень.

Стаття 8 Заходи для громадськості

1. Кожна Сторона вживає комплексних заходів з підвищення обізнаності громадськості, надаючи інформацію про явище сексуальної експлуатації та сексуального насильства стосовно дітей і про запобіжні заходи, яких може бути вжито.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для запобігання розповсюдженню матеріалів, що рекламують установлені відповідно до цієї Конвенції правопорушення, або для заборони їх.

Стаття 9 Участь дітей, приватний сектор, засоби масової інформації та громадянське суспільство

1. Кожна Сторона сприяє участі дітей відповідно до їхнього рівня розвитку в розробці та реалізації державної політики, програм або інших ініціатив стосовно боротьби із сексуальною експлуатацією та сексуальним насильством стосовно дітей.

2. Кожна Сторона заохочує приватний сектор, зокрема сектор інформаційно-комунікаційних технологій, індустрію туризму та подорожей, банківський та фінансовий сектори, а також громадянське суспільство брати участь у розробці та реалізації політики запобігання сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і застосовувати внутрішні норми шляхом здійснення саморегулювання або спільного регулювання.

3. Кожна Сторона заохочує засоби масової інформації висвітлювати належну інформацію стосовно всіх аспектів сексуальної експлуатації та сексуального насильства стосовно дітей з належною повагою до незалежності засобів масової інформації та свободи слова.

4. Кожна Сторона заохочує фінансування, зокрема, де це доречно, шляхом створення фондів, а також проєктів і програм, які громадянське суспільство виконує для запобігання сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і для їхнього захисту.

Глава III

Спеціалізовані установи та координуючі органи

Стаття 10 Національні засоби координації та співробітництва

1. Кожна Сторона вживає необхідних заходів для забезпечення координації на національному або місцевому рівнях між різними установами, відповідальними за захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, запобігання цим явищам та боротьбу з ними, зокрема в галузях освіти, охорони здоров'я, соціальних послуг, правоохоронних та судових органів.

2. Кожна Сторона вживає законодавчих або інших заходів для створення або призначення:

а) незалежних компетентних національних або місцевих інституцій для сприяння правам дітей і їхнього захисту, забезпечуючи їх відповідними ресурсами та компетенцією;

б) механізмів для збору даних або інформаційних центрів на національному або місцевому рівні та в співробітництві з громадянським суспільством для спостереження за явищем сексуальної експлуатації та сексуального насильства стосовно дітей і для його оцінювання з урахуванням вимог стосовно захисту особових даних.

3. Кожна Сторона заохочує співробітництво між компетентними державними органами, громадянським суспільством та приватним сектором для ліпшого запобігання сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і боротьби із цими явищами.

Глава IV

Засоби для захисту та допомога жертвам

Стаття 1 Принципи

1. Кожна Сторона запроваджує ефективні соціальні програми й створює багатопрофільні структури для забезпечення необхідної підтримки жертвам, їхнім близьким родичам та будь-якій іншій особі, яка відповідає за піклування над ними.

2. Коли вік жертви невизначено та є підстави вважати, що жертва є дитиною, кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення вжиття передбачених для дітей заходів захисту й допомоги доти, доки тривають перевірки її віку.

Стаття 12 Повідомлення про підозру в сексуальній експлуатації та сексуальному насильстві

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення неперешкоджання правилами конфіденційності, установленими національним законодавством для фахівців, які працюють у контакті з дітьми, отриманню цими фахівцями можливості повідомити соціальним службам, відповідальним за захист дітей, про будь-яку ситуацію у випадках, коли є обґрунтовані підстави вважати, що дитина є жертвою сексуальної експлуатації або сексуального насильства.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для заохочення будь-якої особи, яка знає про випадки сексуальної експлуатації або сексуального насильства стосовно дітей або має обґрунтовані підстави так уважати, повідомити про це компетентним службам.

Стаття 13 Лінії допомоги

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для заохочення й підтримки створення інформаційних служб, зокрема служби телефонної допомоги або допомоги в мережі Інтернет, для надання порад абонентам, навіть конфіденційно або з належним урахуванням анонімності.

Стаття 14 Допомога жертвам

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для допомоги у фізичній та соціальній реабілітації жертв у короткий та довгий строки. Заходи, яких ужито згідно із цим пунктом, повинні враховувати належним чином погляди, потреби та інтереси дитини.

2. Кожна Сторона вживає заходів відповідно до умов свого національного законодавства для співробітництва з неурядовими організаціями, іншими відповідними організаціями або іншими елементами громадянського суспільства, яких залучено до надання допомоги жертвам.

3. Якщо батьки або особи, які дбають про дитину, мають стосунок до сексуальної експлуатації або сексуального насильства стосовно неї, процедури втручання, зазначені в пункті 1 статті 11 цієї Конвенції, охоплюють:

- можливість усунення ймовірного злочинця;
- можливість вилучення жертви з її сімейного оточення. Умови й тривалість такого вилучення визначаються відповідно до найкращих інтересів дитини.

4. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для надання, де це можливо, особам, близьким до жертви, медичної допомоги, зокрема термінової психологічної допомоги.

Глава V

Програми та заходи втручання

Стаття 15 Загальні принципи

1. Кожна Сторона відповідно до свого національного законодавства забезпечує ефективні програми та заходи втручання або сприяє їм для осіб, зазначених у пунктах 1 та 2 статті 16 цієї Конвенції, для мінімізації та недопущення ризиків повторюваних правопорушень сексуального характеру проти дітей. Такі програми або заходи є доступними будь-коли під час кримінального переслідування, усередині та за межами в'язниці відповідно до умов, установлених національним законодавством.

2. Кожна Сторона забезпечує або підтримує відповідно до свого національного законодавства розвиток партнерства або інших форм співробітництва між компетентними органами, зокрема закладами охорони здоров'я та соціальними службами, судовими органами та іншими органами, відповідальними за супровід осіб, зазначених у пунктах 1 та 2 статті 16 цієї Конвенції.

3. Кожна Сторона дає відповідно до свого національного законодавства оцінку небезпеки та можливих ризиків повторного вчинення правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, особами, зазначеними в пунктах 1 та 2 статті 16 цієї Конвенції, для визначення відповідних програм або заходів.

4. Кожна Сторона відповідно до свого національного законодавства дає оцінку ефективності здійснюваних програм та вжитих заходів.

Стаття 16 Реципієнти програм та заходів утручання

1. Кожна Сторона забезпечує відповідно до свого національного законодавства можливість доступу тим особам згідно з кримінальним судочинством стосовно будь-якого з правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, до програм та заходів, зазначених у пункті 1 статті 15 цієї Конвенції, відповідно до умов, які не суперечать і не шкодять правам на захист і вимогам справедливого й безстороннього судового процесу, та, зокрема, з належним урахуванням принципу презумпції невинуватості.

2. Кожна Сторона забезпечує відповідно до свого національного законодавства можливість доступу тим особам, визнаними винними у вчиненні одного з правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, до програм та заходів, зазначених у пункті 1 статті 15 цієї Конвенції.

3. Кожна Сторона забезпечує відповідно до свого національного законодавства розробку та зміну програм і заходів відповідно до потреб дітей, які вчинили статеве правопорушення, зокрема до тих, вік яких менше віку, з якого настає кримінальна відповідальність, для вирішення проблем їхньої сексуальної поведінки.

Стаття 17 Інформація та згода

1. Кожна Сторона забезпечує відповідно до свого національного законодавства інформування зазначених у статті 16 цієї Конвенції осіб, яким було запропоновано програми та заходи втручання, про причини такої пропозиції та надання ними згоди на програму або захід з повною обізнаністю фактів.

2. Кожна Сторона забезпечує відповідно до свого національного законодавства особам, яким було запропоновано програми та заходи втручання, можливість відмовитися від них та, якщо це засуджені особи, інформування їх про можливі наслідки такої відмови.

Глава VI

Матеріальне кримінальне право

Стаття 18 Сексуальне насильство

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення криміналізації такої умисної поведінки:

а) заняття діяльністю сексуального характеру з дитиною, яка не досягла передбаченого законодавством віку для заняття діяльністю сексуального характеру;

б) заняття діяльністю сексуального характеру з дитиною, коли:

- використовується примус, сила чи погрози або

- насильство здійснюється зі свідомим використанням довіри, авторитету чи впливу на дитину, зокрема в сім'ї, або

- насильство здійснюється в особливо вразливій для дитини ситуації, зокрема з причини розумової чи фізичної неспроможності або залежного становища.

2. Для цілей пункту 1 цієї статті кожна Сторона визначає вік, до досягнення якого забороняється займатися діяльністю сексуального характеру з дитиною.

3. Дія положень підпункту «а» пункту 1 цієї статті не поширюється на врегулювання статевого стосунків між неповнолітніми, що здійснюються за взаємною згодою.

Стаття 19 Правопорушення, що стосуються дитячої проституції

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення криміналізації такої умисної поведінки:

а) вербування дітей для заняття проституцією або спонукання дитини до участі в проституції;

б) примушування дитини до проституції або отримання прибутку від цього або іншого використання дитини із цією метою;

с) звернення до дитячої проституції.

2. Для цілей цієї статті термін «дитяча проституція» означає факт використання дитини для діяльності сексуального характеру, коли грошова чи інша форма винагороди або відшкодування надаються чи обіцяються як оплата, незалежно від того, чи здійснюється ця оплата, ця обіцянка або це відшкодування дитині чи третій особі.

Стаття 20 Правопорушення, що стосуються дитячої порнографії

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення криміналізації такої умисної поведінки, учиненої без правових підстав:

а) виготовлення дитячої порнографії;

б) пропонування або надання доступу до дитячої порнографії;

с) розповсюдження або передавання дитячої порнографії;

д) придбання дитячої порнографії для себе або іншої особи;

е) володіння дитячою порнографією;

ф) свідоме одержання доступу до дитячої порнографії за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Для цілей цієї статті термін «дитяча порнографія» означає будь-які матеріали, які візуально зображують дитину, залучену до реальної або модельованої явно сексуальної поведінки, чи будь-яке зображення дитячих статевих органів, здебільшого із сексуальною метою.

3. Кожна Сторона може залишити за собою право не застосовувати цілком або частково підпунктів «а» та «е» пункту 1 цієї статті до виготовлення порнографічної продукції та володіння нею:

- яка складається лише з модельованих образів або реалістичних зображень неіснуючої дитини;

- до якої залучено дітей, які досягли віку, визначеного під час застосування пункту 2 статті 18 цієї Конвенції, якщо за їхньою згодою й тільки для їхнього приватного використання вони виготовили ці зображення або володіють ними.

4. Кожна Сторона може залишити за собою право не застосовувати цілком або частково підпункту «ф» пункту 1 цієї статті.

Стаття 21 Правопорушення, що стосуються участі дитини в порнографічних виставах

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення криміналізації такої умисної поведінки:

а) вербування дітей для участі в порнографічних виставах або спонукання дитини до участі в таких виставах;

б) примушування дитини до участі в порнографічних виставах або отримання користі від цього чи іншого використання дитини із цією метою;

с) свідоме відвідування порнографічних вистав, у яких залучено дітей.

2. Кожна Сторона може залишити за собою право обмежити застосування підпункту «с» пункту 1 цієї статті до випадків, коли дітей вербували або примушували відповідно до підпунктів «а» чи «б» пункту 1 цієї статті.

Стаття 22 Розбещення дітей

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення криміналізації умисного спонукання дитини, яка не досягла віку, передбаченого пунктом 2 статті 18 цієї Конвенції, спостерігати за сексуальним насильством або діяльністю сексуального характеру, навіть якщо вона не бере в цьому участі.

Стаття 23 Домагання дитини для сексуальних цілей

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення криміналізації умисної пропозиції, зробленої дорослою людиною за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, зустрітися з дитиною, яка не досягла віку, передбаченого пунктом 2 статті 18 цієї Конвенції, для скоєння проти неї одного з правопорушень, передбачених підпунктом «а» пункту 1 статті 18 або підпунктом «а» пункту 1 статті 20 цієї Конвенції, якщо після цієї пропозиції відбулись істотні дії, що призвели до такої зустрічі.

Стаття 24 Пособництво, спонукання та замах

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для визнання кримінальними правопорушеннями умисно скоєного пособництва та підбурення у вчиненні будь-якого з правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для визнання кримінальними правопорушеннями умисно вчинених замахів на скоєння правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

3. Кожна Сторона може залишити за собою право не застосовувати цілком або частково пункту 2 цієї статті до правопорушень, установлених відповідно до підпунктів «б», «д», «е» та «ф» пункту 1 статті 20, підпункту «с» пункту 1 статті 21, статті 22 й статті 23 цієї Конвенції.

Стаття 25 Юрисдикція

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для встановлення юрисдикції над будь-яким правопорушенням, установленим відповідно до цієї Конвенції, якщо правопорушення вчинено:

- а) на її території, або
- б) на борту корабельного судна під прапором цієї Сторони, або
- с) на борту повітряного судна, зареєстрованого відповідно до законодавства цієї Сторони, або
- д) одним з її громадян, або
- е) особою, яка постійно проживає на її території.

2. Кожна Сторона намагається вживати необхідних законодавчих або інших заходів для встановлення юрисдикції над будь-яким правопорушенням, установленим відповідно до цієї Конвенції, якщо правопорушення вчинено проти одного з її громадян або особи, яка постійно проживає на її території.

3. Кожна Сторона під час підписання або передачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може в заяві,

адресований Генеральному секретарю Ради Європи, залишити за собою право не застосовувати норм юрисдикції, передбачених у підпункті «е» пункту 1 цієї статті, або застосовувати їх лише в окремих випадках чи за певних умов.

4. Для кримінального переслідування правопорушень, установлених відповідно до статей 18, 19, підпункту «а» пункту 1 статті 20й підпунктів «а» та «б» пункту 1 статті 21 цієї Конвенції, кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення унеможливлення залежності її юрисдикції стосовно підпункту «д» пункту 1 цієї статті від умови, що дії криміналізовано в місці, де їх було вчинено.

5. Кожна Сторона під час підписання або передачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може в заяві, адресованій Генеральному секретарю Ради Європи, залишити за собою право обмежити застосування пункту 4 цієї статті стосовно правопорушень, установлених відповідно до другого й третього відступів підпункту «б» пункту 1 статті 18 цієї Конвенції, до випадків, коли її громадянин постійно проживає на її території.

6. Для кримінального переслідування правопорушень, установлених відповідно до статей 18, 19, підпункту «а» пункту 1 статті 20й статті 21 цієї Конвенції, кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення її юрисдикції стосовно підпунктів «д» та «е» пункту 1 цієї статті, незалежно від умови, що кримінальне переслідування може бути розпочато тільки після заяви жертви або повідомлення держави, на території якої було вчинено злочин.

7. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для встановлення юрисдикції стосовно правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, у випадках, коли ймовірний правопорушник присутній на її території та не підлягає екстрадиції іншій Стороні тільки на підставі свого громадянства.

8. У випадках, коли ймовірне правопорушення, установлене відповідно до цієї Конвенції, підпадає під юрисдикцію більше ніж однієї Сторони, такі Сторони у разі необхідності проводять консультації для визначення найсприятливішої юрисдикції для кримінального переслідування.

9. Без шкоди загальним нормам міжнародного права ця Конвенція не виключає будь-якої кримінальної юрисдикції, що здійснює Сторона відповідно до свого національного законодавства.

Стаття 26 Відповідальність юридичних осіб

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості притягнення до відповідальності юридичної особи за правопорушення, установлене відповідно до цієї Конвенції, яке вчинено на її користь будь-якою фізичною особою, яка діяла особисто чи в складі органу юридичної особи та займала керівну посаду в межах цієї юридичної особи, на підставі:

- а) повноважень представництва юридичної особи;
- б) повноважень приймати рішення від імені юридичної особи;
- с) повноважень здійснювати контроль у межах юридичної особи.

2. Крім випадків, передбачених у пункті 1 цієї статті, кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості притягнення до відповідальності юридичної особи в разі, коли відсутність нагляду або контролю з боку фізичної особи, зазначеної в пункті 1, призвела до можливості вчинення правопорушення, установленого відповідно до цієї Конвенції, в інтересах цієї юридичної особи фізичною особою, яка діє під її керівництвом.

3. Відповідно до принципів правової системи Сторони відповідальність юридичної особи може бути кримінальною, цивільною або адміністративною.

4. Така відповідальність не впливає на кримінальну відповідальність фізичних осіб, які скоїли правопорушення.

Стаття 27 Санкції та заходи

1. Кожна Сторона вживає законодавчих або інших заходів для забезпечення покарання ефективними, пропорційними та переконливими санкціями за скоєння правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, з урахуванням ступеню їхньої тяжкості. Ці санкції охоплюють покарання, що передбачають позбавлення свободи, що може стати причиною екстрадиції.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення застосування до юридичних осіб, притягнутих до відповідальності згідно зі статтею 26 цієї Конвенції, ефективних, пропорційних та переконливих санкцій, які охоплюють грошові кримінальні або некримінальні стягнення та можуть охоплювати інші заходи, зокрема:

- a) позбавлення права отримання державних пільг або допомоги;
- b) тимчасове або постійне позбавлення права займатися комерційною діяльністю;
- c) взяття під судовий нагляд;
- d) судові рішення про ліквідацію.

3. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для:

a) передбачення арешту й конфіскації:

- товарів, документів й інших засобів, використаних для вчинення правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, або для сприяння їхньому вчиненню;

- доходів, одержаних від таких злочинів, або власності, вартість якої еквівалентна таким доходам;

- b) передбачення закриття на тимчасовій або постійній основі будь-якого закладу, використаного для вчинення будь-якого з правопорушень, установленого відповідно до цієї Конвенцією, без обмеження прав третіх осіб, які діяли добросовісно, або позбавлення злочинця права постійно чи тимчасово займатися професійною або волонтерською діяльністю, яка охоплює контакт з дітьми, під час якого було вчинено злочин.

4. Кожна Сторона може вжити інших заходів стосовно правопорушників, як-от: позбавлення батьківських прав або здійснення контролю або нагляду за засудженою особою.

5. Кожна Сторона може встановити, що доходи від злочину або власність, конфісковані відповідно до цієї статті, можуть бути спрямовані до спеціального фонду з метою фінансування програм запобігання та допомоги для жертв будь-якого правопорушення, установленого відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 28 Обтяжуючі обставини

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості врахування таких обставин, якщо вони вже не є частиною складових елементів злочину, згідно з відповідними положеннями національного законодавства як обтяжуючі обставини під час визначення покарання за правопорушення, установлені відповідно до цієї Конвенції:

- a) злочин завдав серйозної шкоди фізичному або психічному здоров'ю жертви;
- b) злочину передувало або його супроводжувало катування чи тяжке насилля;
- c) злочин було скоєно проти особливо вразливої жертви;
- d) злочин було скоєно членом сім'ї, особою, яка проживала з дитиною, або особою, яка зловживала своїми повноваженнями;
- e) злочин було скоєно кількома особами, які діяли разом;

- ф) злочин було скоєно в рамках злочинної організації;
- г) правопорушника вже було засуджено за злочин подібного характеру.

Стаття 29 Попередні засудження

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для передбачення можливості під час визначення покарань враховувати остаточні вирoki, винесені іншою Стороною стосовно правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

Глава VII

Розслідування, кримінальне переслідування та процесуальне право

Стаття 30 Принципи

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення проведення розслідування та кримінального провадження в найкращих інтересах та з повагою до прав дитини.

2. Кожна Сторона впроваджує захисний підхід до жертв, забезпечуючи унеможливлення посилення розслідуванням та кримінальним провадженням травми, отриманої дитиною, та надання під час кримінального судочинства допомоги, якщо це доцільно.

3. Кожна Сторона забезпечує пріоритетне розслідування та кримінальне провадження, а також проведення їх без будь-яких необґрунтованих затримок.

4. Кожна Сторона забезпечує унеможливлення обмеження заходами, які застосовуються відповідно до цієї глави, прав на захист і вимог стосовно справедливого та неупередженого судового розгляду відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

5. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів відповідно до основних принципів свого національного законодавства для:

- забезпечення ефективного розслідування та кримінального переслідування стосовно правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, дозволяючи, де це доцільно, можливість таємних операцій;
- надання підрозділам або слідчим службам права ідентифікувати жертв злочинів, установлених відповідно до статті 20 цієї Конвенції, зокрема шляхом вивчення матеріалів дитячої порнографії, у тому числі фотографій та аудіовізуальних записів, переданих або наданих шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Стаття 31 Основні заходи захисту

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для захисту прав й інтересів жертв, у тому числі їхніх особливих потреб як свідків, на всіх стадіях розслідування та кримінального провадження, зокрема шляхом:

- а) інформування їх про їхні права й послуги, які їм може бути надано, та, крім випадків, коли вони не бажають отримувати такої інформації, про наслідки розгляду їхньої заяви, обвинувачень, загальний розвиток розслідування або провадження, їхню роль у цьому, а також результат розгляду їхніх справ;
- б) забезпечення, якщо є необхідність, надання інформації, принаймні у випадках, коли жертви та їхні сім'ї можуть опинитися в небезпеці, коли обвинувачувану або засуджену особу тимчасово або остаточно звільнено;
- с) надання їм можливості в спосіб, що відповідає процесуальним нормам національного законодавства, бути вислуханими, надавати докази та вибирати засоби для викладу безпосередньо або через посередника своїх думок, потреб і стурбованостей, а також для врахування їх;

d) забезпечення їх належними послугами підтримки для представлення та врахування належним чином їхніх прав й інтересів;

e) захисту їхнього приватного життя, їхньої особистості та їхньої репутації та вжиття заходів відповідно до національного законодавства для запобігання публічному розповсюдженню будь-якої інформації, яка могла б призвести до встановлення їхньої особи;

f) забезпечення їхньої безпеки, а також безпеки їхніх сімей та з їхнього боку свідків від погроз, помсти та повторної віктимізації;

g) забезпечення уникнення контакту між жертвами та правопорушниками в суді та приміщеннях правоохоронних органів, крім випадків, коли компетентні органи встановлять інше в найкращих інтересах дитини або коли розслідування чи провадження вимагають такого контакту.

2. Кожна Сторона забезпечує можливість отримання жертвами, починаючи з першого контакту з компетентними органами, доступу до інформації про відповідні судові та адміністративні процедури.

3. Кожна Сторона забезпечує одержання жертвою в передбачених випадках доступу до безоплатної правової допомоги, коли жертва може отримати статус сторони в кримінальному провадженні.

4. Кожна Сторона передбачає можливість для судових органів призначати спеціального представника для жертви тоді, коли згідно з національним законодавством вона може мати статус Сторони в кримінальному провадженні, й тоді, коли особам, які несуть батьківську відповідальність, заборонено представляти дитину в такому провадженні через конфлікт інтересів між ними та жертвою.

5. Кожна Сторона забезпечує шляхом законодавчих або інших заходів відповідно до умов свого національного законодавства можливість групам, фундаціям, асоціаціям, урядовим чи неурядовим організаціям надання допомоги та (або) підтримки жертві за її згодою під час кримінального провадження, що стосується злочинів, установлених відповідно до цієї Конвенції.

6. Кожна Сторона забезпечує згідно з положеннями цієї статті надання жертвам інформації в спосіб, що відповідає їхньому вікові й ступеню зрілості, і мовою, яку вони можуть розуміти.

Стаття 32 Порухення справи

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення незалежності розслідувань або кримінального переслідування стосовно правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції, від заяви чи обвинувачень, зроблених жертвою, та можливості продовження провадження навіть тоді, коли жертва відкликала свою заяву.

Стаття 33 Строки давності

Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення подовження строків давності для порушення справи стосовно злочинів, установлених відповідно до статті 18, підпунктів «а» та «б» пункту 1 статті 19 та підпунктів «а» та «б» пункту 1 статті 21 цієї Конвенції, на строк, який достатній для здійснення ефективного початку провадження після досягнення жертвою повноліття і який буде домірним до ступеня тяжкості злочину, про який ідеться.

Стаття 34 Розслідування

1. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть бути необхідні для забезпечення спеціалізації осіб, підрозділів та служб, що займаються розслідуваннями у сфері боротьби із сексуальною експлуатацією та сексуальним насильством стосовно дітей, або забезпечує

навчання відповідних працівників для цих цілей. Такі підрозділи або служби забезпечуються відповідним фінансуванням.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для унеможливлення перешкоджання порушенню кримінального розслідування через невпевненість стосовно точного віку жертви.

Стаття 35 Опитування дитини

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення:

- а) проведення опитувань дитини без необґрунтованої затримки, відразу після повідомлення фактів компетентним органам;
- б) проведення опитувань дитини, якщо це необхідно, у спеціально обладнаному та прилаштованому для цих цілей приміщенні;
- с) проведення опитувань дитини особою, спеціально підготовленою для цих цілей;
- д) проведення всіх опитувань дитини одними й тими самими особами, якщо це можливо та де це доцільно;
- е) якомога меншої кількості опитувань і настільки, наскільки це є вкрай необхідним для цілей кримінального провадження;
- ф) можливості супроводження дитини її законним представником або, де це доцільно, дорослим, якого вона сама вибирає, якщо стосовно цієї особи не буде винесено мотивованого рішення про інше.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості запису на відеоплівку опитування жертви або, де це доцільно, свідка дитини та прийняття таких відеосвідчень як доказу в суді згідно з нормами її національного законодавства.

3. Якщо вік жертви не встановлено та є підстави вважати, що жертва є дитиною, то заходи, передбачені в пунктах 1 та 2 цієї статті, застосовуються до неї доти, доки тривають перевірки її віку.

Стаття 36 Судовий розгляд кримінальної справи

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів з належним дотриманням норм, що регулюють незалежність правових професій, для забезпечення можливості навчання всіх осіб, яких залучено до провадження, зокрема суддів, прокурорів та адвокатів, з питань, що стосуються прав дитини й сексуальної експлуатації та сексуального насильства стосовно дітей.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення згідно з нормами національного законодавства можливості:

- а) судді призначити судові слухання без присутності громадськості;
- б) жертві свідчити, не перебуваючи при цьому в залі суду, тобто шляхом використання належних комунікаційних технологій.

Глава VIII

Запис та зберігання даних

Стаття 37 Запис та зберігання національних даних стосовно осіб, засуджених за злочини сексуального характеру

1. Для запобігання скоєнню злочинів, установлених відповідно до цієї Конвенції, та забезпечення їхнього кримінального переслідування кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для накопичення та зберігання з урахуванням відповідних

положень стосовно охорони й захисту особових даних та інших відповідних норм і гарантій, передбачених національним законодавством, інформації про ідентифікаційні дані та генетичний код (ДНК) осіб, засуджених за скоєння правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

2. Кожна Сторона під час підписання або передачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи присєднання повідомляє Генеральному секретарю Ради Європи назву та адресу єдиного державного органу, уповноваженого для цілей пункту 1 цієї статті.

3. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості передачі інформації, зазначеної в пункті 1 цієї статті, компетентним органам іншої Сторони згідно з умовами, установленими її національним законодавством та відповідними міжнародними документами.

Глава IX

Міжнародне співробітництво

Стаття 38 Загальні принципи та заходи міжнародного співробітництва

1. Сторони співробітничать між собою настільки широко, наскільки це можливо, відповідно до положень цієї Конвенції та шляхом застосування відповідних чинних міжнародних та регіональних документів, домовленостей, погоджених на основі уніфікованого або взаємозобов'язувального законодавства й національного законодавства для:

- a) запобігання сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і боротьби із цими явищами;
- b) захисту жертв і надання їм допомоги;
- c) розслідувань або проваджень, що стосуються правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення жертв правопорушення, установленого відповідно до цієї Конвенції, правом на території Сторони, іншої, ніж та, на якій вони проживають, подати скаргу до компетентних органів держави за місцем свого проживання.

3. Якщо Сторона, яка обумовлює надання взаємної правової допомоги в кримінальних справах або екстрадицію наявності договору, отримує запит про надання правової допомоги або про екстрадицію від Сторони, з якою вона не уклала такого договору, вона може вважати цю Конвенцію правовою підставою для надання взаємної правової допомоги в кримінальних справах або екстрадиції, що стосуються правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції.

4. Кожна Сторона докладатиме всіх зусиль для включення, де це доцільно, питань запобігання сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і боротьби із цими явищами в програми допомоги розвитку на користь третіх держав.

Глава X

Механізм моніторингу

Стаття 39 Комітет Сторін

1. Комітет Сторін складається з представників Сторін цієї Конвенції.

2. Комітет Сторін скликається Генеральним секретарем Ради Європи. Його перше засідання проводиться протягом року з моменту набрання цією Конвенцією чинності для десяти держав, що її підписали та ратифікували. Подальші засідання Комітету скликаються на вимогу щонайменше однієї третини складу Сторін або Генерального секретаря.

3. Комітет Сторін приймає власні правила процедури.

Стаття 40 Інші представники

1. Парламентська Асамблея Ради Європи, Комісар з прав людини, Європейський комітет з проблем злочинності (CDPC), а також інші відповідні міжурядові комітети Ради Європи призначають кожного представника до Комітету Сторін.

2. Комітет міністрів може запропонувати іншим органам Ради Європи призначити представника до Комітету Сторін після консультації з останнім.

3. Представників громадянського суспільства та, зокрема, неурядових організацій, може бути допущено як спостерігачів до Комітету Сторін з дотриманням процедури, установленій відповідними нормами Ради Європи.

4. Представники, призначені згідно з пунктами 1-3 цієї статті, беруть участь у засіданнях Комітету Сторін без права голосу.

Стаття 41 Функції Комітету Сторін

1. Комітет Сторін здійснює моніторинг виконання цієї Конвенції. Правила процедури Комітету Сторін визначають процедуру оцінки виконання цієї Конвенції.

2. Комітет Сторін сприяє зборові, аналізу та обмінові інформацією, досвідом і позитивною практикою між державами для поліпшення їхньої здатності запобігати сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і боротися із цими явищами.

3. Комітет Сторін, де це доцільно, також:

а) сприяє ефективному використанню та виконанню цієї Конвенції, зокрема встановленню будь-яких проблем та наслідків будь-якої заяви або застереження, зроблених відповідно до цієї Конвенції;

б) висловлює думку стосовно будь-якого питання про застосування цієї Конвенції та сприяє обмінові інформацією про важливі правові, політичні або технологічні події.

4. Секретаріат Ради Європи допомагає Комітетові Сторін виконувати свої функції відповідно до цієї статті.

5. Європейський комітет з проблем злочинності (CDPC) періодично інформують про діяльність, зазначену в пунктах 1, 2 й 3 цієї статті.

Глава XI

Зв'язок з іншими міжнародними документами

Стаття 42 Зв'язок з Конвенцією ООН про права дитини та Факультативним протоколом до неї щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії

Ця Конвенція не впливає на права та обов'язки, що випливають з положень Конвенції ООН про права дитини та Факультативного протоколу до неї щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії, та має на меті поліпшити захист, який надається ними, а також розвивати й доповнювати стандарти, що містяться в них.

Стаття 43 Зв'язок з іншими міжнародними документами

1. Ця Конвенція не впливає на права та обов'язки, що випливають з інших міжнародних документів, сторонами яких є або стануть Сторони цієї Конвенції та які містять положення, що стосуються регулювання цієї Конвенції, а також передбачають ще

більший захист і допомогу дітям, які стали жертвами сексуальної експлуатації та сексуального насильства.

2. Сторони Конвенції можуть укласти між собою двосторонні чи багатосторонні угоди з питань, що регулюються цією Конвенцією, для доповнення та посилення її положень або для сприяння виконанню закріплених у ній принципів.

3. Сторони, які є членами Європейського Союзу, у відносинах між собою застосовують норми Співтовариства та Європейського Союзу настільки, наскільки існують норми Європейського Співтовариства або Європейського Союзу, що регулюють відповідний предмет і застосовуються до окремого випадку без шкоди для об'єкта й мети цієї Конвенції та без шкоди для її повного застосування з іншими Сторонами.

Глава XII

Поправки до Конвенції

Стаття 44 Поправки

1. Будь-яка пропозиція, зроблена Стороною, стосовно внесення поправки до цієї Конвенції повідомляється Генеральному секретарю Ради Європи та передається ним або нею державам - членам Ради Європи, будь-якій державі, що підписала Конвенцію, будь-якій державі-учасниці, Європейському Співтовариству, будь-якій державі, якій запропоновано підписати цю Конвенцію відповідно до положень пункту 1 статті 45 цієї Конвенції, та будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції відповідно до положень пункту 1 статті 46 цієї Конвенції.

2. Будь-яку поправку, запропоновану Стороною, повідомляють Європейському комітетові з проблем злочинності (CDPC), який надає Комітетові міністрів свій висновок стосовно запропонованої поправки.

3. Комітет міністрів розглядає запропоновану поправку й висновок Європейського комітету з проблем злочинності та після обговорення з державами, які не є членами Ради Європи, але є Сторонами цієї Конвенції, може прийняти поправку.

4. Текст будь-якої поправки, прийнятої Комітетом міністрів відповідно до пункту 3 цієї статті, передається Сторонам для прийняття.

5. Будь-яка поправка, прийнята відповідно до пункту 3 цієї статті, набирає чинності в перший день місяця після закінчення місячного строку з дати, коли всі Сторони повідомили Генеральному секретарю про прийняття ними поправки.

Глава XIII

Прікінцеві положення

Стаття 45 Підписання та набрання чинності

1. Ця Конвенція є відкритою для підписання державами – членами Ради Європи, державами, які не є членами Ради Європи, але брали участь у її розробці, а також Європейським Співтовариством.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження передаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

3. Ця Конвенція набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати, коли п'ять держав, які підписали Конвенцію, у тому числі щонайменше три держави – члени Ради Європи, висловили свою згоду на обов'язковість Конвенції відповідно до положень попереднього пункту цієї статті.

4. Якщо будь-яка держава, зазначена в пункті 1 цієї статті, або Європейське Співтовариство висловлять свою згоду на обов'язковість для них цієї Конвенції, вона набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати передачі на зберігання їхньої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 46 Приєднання до Конвенції

1. Після набрання цією Конвенцією чинності Комітет міністрів Ради Європи після консультацій зі Сторонами цієї Конвенції та отримання їхньої одностайної згоди може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради Європи, яка не брала участі в розробці Конвенції, приєднатися до цієї Конвенції за рішенням, прийнятим більшістю, передбаченою в пункті «d» статті 20 Статуту Ради Європи, та за умови одностайного голосування представників договірних Сторін, які мають право брати участь у засіданнях Комітету міністрів.

2. Для будь-якої держави, яка приєдналася до Конвенції, Конвенція набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати передачі на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи документа про приєднання.

Стаття 47 Територіальне застосування

1. Будь-яка держава або Європейське Співтовариство під час підписання або передачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію або території, до яких застосовується ця Конвенція.

2. Будь-яка Сторона в подальшому шляхом надіслання заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може поширити застосування цієї Конвенції на будь-яку іншу визначену в заяві територію, за міжнародні відносини якої вона несе відповідальність або від імені якої вона вповноважена брати на себе зобов'язання. Для такої території Конвенція набирає чинності з першого дня місяця, який настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання заяви Генеральним секретарем Ради Європи.

3. Будь-яку заяву, зроблену згідно з двома попередніми пунктами цієї статті, стосовно будь-якої території, визначеної в такій заяві, може бути відкликано шляхом повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи. Відкликання набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

Стаття 48 Застереження

Стосовно будь-якого положення цієї Конвенції не допускаються жодні застереження, за винятком безпосередньо передбачених застережень. Будь-яке застереження може бути відкликано в будь-коли.

Стаття 49 Денонсація

1. Будь-яка Сторона може будь-коли денонсувати цю Конвенцію шляхом надіслання повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

Стаття 50 Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє державам - членам Ради Європи, будь-якій державі, що підписала Конвенцію, будь-якій державі-учасниці, Європейському Співтовариству, будь-якій державі, якій запропоновано підписати цю Конвенцію згідно з положеннями її статті 45, а також будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції відповідно до положень її статті 46, про:

a) будь-яке підписання;

b) передачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання;

c) будь-яку дату набрання цією Конвенцією чинності згідно з її статтями 45 й 46;

d) будь-яку поправку, прийняту згідно зі статтею 44 цієї Конвенції, і дату набрання такою поправкою чинності;

e) будь-яке застереження, зроблене згідно зі статтею 48 цієї Конвенції;

f) будь-яку денонсацію, зроблену відповідно до положень статті 49 цієї Конвенції;

g) будь-яку іншу дію, повідомлення або інформацію, що стосуються цієї Конвенції.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на це вповноважені, підписали цю Конвенцію.

Учинено в м. Ланцароте 25 жовтня 2007 року англійською та французькою мовами, причому обидва тексти є рівноавтентичними, в одному примірнику, який передається на зберігання в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії кожній державі – члену Ради Європи, державам, які не є членами Ради Європи, але брали участь у розробці цієї Конвенції, та будь-якій державі, якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції.

2.3. ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВ ДІТЕЙ¹¹ від 25 січня 1996 року

Ратифікована Україною 03 серпня 2006 року

Офіційний переклад

Преамбула

Держави - члени Ради Європи та інші Держави, що підписали цю Конвенцію;
уважаючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами;

беручи до уваги Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про права дитини, а зокрема статтю 4, яка вимагає від Держав-учасниць уживати всіх відповідних законодавчих, адміністративних та інших заходів для здійснення прав, визнаних у зазначеній Конвенції;

ураховуючи зміст Рекомендації 1121 (1990) Парламентської Асамблеї стосовно прав дитини;

будучи переконаними, що права та найвищі інтереси дітей мають бути підтримані й що для цього дітям має бути надано можливість здійснювати свої права, зокрема під час розгляду сімейних справ, які стосуються їх;

визнаючи, що дітям для підтримки їхніх прав та їхніх найвищих інтересів має надаватися відповідна інформація та що думкам дитини має приділятися належна увага;

визнаючи важливість ролі батьків у захисті та підтримці прав і найвищих інтересів дітей і зважаючи на те, що Держави в разі необхідності мають також брати участь у такому захисті й у такій підтримці;

уважаючи, однак, що у випадку конфлікту сім'ям бажано намагатися досягти порозуміння до того, як справу буде передано до судового органу;

домовилися про таке:

Глава I Сфера застосування й предмет цієї Конвенції та визначення

Стаття 1 Сфера застосування й предмет цієї Конвенції

1. Ця Конвенція застосовується до дітей, які не досягли 18-річного віку.

2. Предметом цієї Конвенції є - у найвищих інтересах дітей - підтримка їхніх прав, надання дітям процесуальних прав та сприяння здійсненню ними цих прав шляхом забезпечення становища, при якому діти особисто або через інших осіб чи органи поінформовані та допущені до участі в розгляді судовим органом справ, що їх стосуються.

3. Для цілей цієї Конвенції розгляд судовим органом справ, що стосуються дітей, визнається розглядом сімейних справ, зокрема тих, що пов'язані зі здійсненням батьками своєї відповідальності, наприклад стосовно місця проживання дітей і доступу до них.

4. Кожна Держава під час підписання або передачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про ратифікацію, прийняття, затвердження чи приєднання в заяві на ім'я Генерального секретаря Ради Європи визначає щонайменше три

¹¹Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25 січня 1996 року.URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135#Text

категорії сімейних справ, які розглядаються судовим органом і до яких повинна застосовуватися ця Конвенція.

5. Будь-яка Сторона шляхом подання додаткових заяв може визначати додаткові категорії сімейних справ, до яких повинна застосовуватися ця Конвенція або надавати інформацію про застосування статті 5, пункту 2 статті 9, пункту 2 статті 10 та статті 11.

6. Ніщо в цій Конвенції не заважає Сторонам застосовувати правила, які є більш сприятливими для підтримки та здійснення прав дітей.

Стаття 2 Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

a) термін "судовий орган" означає суд або адміністративний орган, який має такі самі повноваження;

b) термін "суб'єкти батьківської відповідальності" означає батьків та інших осіб чи органи, які мають право здійснювати частково або повністю батьківську відповідальність;

c) термін "представник" означає особу, наприклад адвоката, або орган, який було призначено виступати від імені дитини перед судовим органом;

d) термін "відповідна інформація" означає інформацію, яка відповідає віку й рівню розуміння дитини та яка надається для того, щоб дитина могла здійснювати свої права в повному обсязі, якщо надання цієї інформації не завдає шкоди благополуччю дитини.

Глава II Процесуальні заходи стосовно підтримки здійснення прав дітей

A. Процесуальні права дитини

Стаття 3 Право бути поінформованим та висловити свою думку під час розгляду справи

Дитина, яка внутрішнім законодавством визнається такою, що має достатній рівень розуміння, під час розгляду судовим органом справи, що стосується її, наділяється правами, використання яких вона може вимагати:

a) отримувати всю відповідну інформацію;

b) отримувати консультацію та мати можливість висловлювати свої думки;

c) бути поінформованою про можливі наслідки реалізації цих думок та про можливі наслідки будь-якого рішення.

Стаття 4 Право клопотати про призначення спеціального представника

1. За винятком передбаченого статтею 9, дитина має право подавати особисто або через інших осіб чи органи клопотання про призначення спеціального представника під час розгляду судовим органом справ, що стосуються її у випадках, коли внутрішнє законодавство позбавляє суб'єктів батьківської відповідальності права представляти дитину в результаті виникнення у них конфлікту інтересів з останньою.

2. Держави можуть обмежити здійснення права, визначеного в пункті 1, лише дітьми, які внутрішнім законодавством визнаються такими, що мають достатній рівень розуміння.

Стаття 5 Інші можливі процесуальні права

Сторони розглядають можливість надання дітям додаткових процесуальних прав у зв'язку з розглядом судовим органом справ, що стосуються дітей, зокрема:

a) права клопотати про одержання допомоги від відповідної обраної ними особи у висловленні ними своєї думки;

b) права клопотати самостійно або через інших осіб чи органи про призначення окремого представника, а у відповідних випадках - адвоката;

- с) права призначити свого представника;
- д) права здійснювати деякі або всі права сторін у такому процесі.

В. Роль судових органів

Стаття 6 Порядок прийняття рішення

Під час розгляду справи, що стосується дитини, перед прийняттям рішення судовий орган:

- а) визначає, чи має він достатню інформації для прийняття рішення в найвищих інтересах дитини, і в разі необхідності одержує додаткову інформацію, зокрема від суб'єктів батьківської відповідальності;
- б) якщо внутрішнім законодавством дитина визнається такою, що має достатній рівень розуміння:
 - упевнюється в тому, що дитина отримала всю відповідну інформацію;
 - у відповідних випадках консультує особисто дитину (у разі необхідності - приватно) сам або через інших осіб чи інші органи в зрозумілий дитині спосіб, якщо це явно не суперечить найвищим інтересам дитини;
 - надає можливість дитині висловлювати її думки;
- с) приділяє належну увагу думкам, висловленим дитиною.

Стаття 7 Обов'язок діяти швидко

Під час розгляду справ, що стосуються дитини, судовий орган діє швидко для уникнення будь-яких невинуватених зволікань, а швидке виконання прийнятих рішень повинно бути забезпечене відповідною процедурою. У термінових випадках судовий орган при необхідності має повноваження приймати рішення, які підлягають негайному виконанню.

Стаття 8 Можливість самостійно вживати заходів

При розгляді справ, що стосуються дитини, судовий орган має повноваження самостійно вживати заходів у встановлених внутрішнім законодавством випадках, коли благополуччю дитини загрожує серйозна небезпека.

Стаття 9 Призначення представника

1. У справах, що стосуються дитини, у випадках, коли згідно з внутрішнім законодавством суб'єкти батьківської відповідальності позбавлені можливості представляти дитину в результаті виникнення конфлікту інтересів між ними та дитиною, судовий орган має повноваження призначити спеціального представника дитини в таких справах.

2. Сторони розглядають можливість надання судовому органу в справах, що стосуються дитини, повноважень призначати для представлення інтересів дитини окремого представника, а у відповідних випадках - адвоката.

С. Роль представників

Стаття 10

1. Під час розгляду судовим органом справ, що стосуються дитини, представник, якщо його дії явно не суперечать найвищим інтересам дитини:

- а) надає дитині всю відповідну інформацію, якщо згідно з внутрішнім законодавством дитина визнається такою, що має достатній рівень розуміння;
- б) надає дитині роз'яснення, якщо внутрішнім законодавством дитина визнається

такою, що має достатній рівень розуміння, стосовно можливих наслідків реалізації її думки та стосовно можливих наслідків будь-якої дії представника;

с) з'ясовує думку дитини та доводить її до відома судового органу.

2. Сторони розглядають можливість поширення положень пункту 1 на суб'єктів батьківської відповідальності.

D. Поширення окремих положень

Стаття 11

Сторони розглядають можливість поширення положень статей 3, 4 та 9 на справи, які стосуються дітей, коли вони розглядаються іншими органами, а також на питання, які стосуються дітей, але не є предметом розгляду.

E. Національні органи

Стаття 12

1. Через органи, які *inter alia* виконують функції, передбачені в пункті 2, Сторони сприяють підтримці та здійсненню прав дітей.

2. Ці функції є такими:

а) унесення пропозицій стосовно посилення положень законодавства, які стосуються здійснення прав дітей;

б) надання висновків стосовно проектів законодавчих актів, які стосуються здійснення прав дітей;

с) надання загальної інформації про здійснення прав дітей засобом масової інформації, громадськості та особам чи органам, які займаються питаннями, що стосуються дітей;

д) з'ясування думки дітей та забезпечення їх відповідною інформацією.

F. Інші питання

Стаття 13 Посередництво або інші способи розв'язання спорів

Для недопущення чи розв'язання спорів або для уникнення розгляду судовим органом справи, яка стосується дітей, Сторони сприяють здійсненню посередництва чи інших способів розв'язання спорів та використанню їх для досягнення угоди у відповідних випадках, визначених Сторонами.

Стаття 14 Правова допомога та консультування

У випадках, коли внутрішнє законодавство передбачає надання правової допомоги або консультації для представництва дітей під час розгляду судовим органом справ, що стосуються їх, такі положення застосовуються у випадках, визначених статтями 4 та 9.

Стаття 15 Зв'язок з іншими міжнародними документами

Ця Конвенція не обмежує застосування будь-якого іншого міжнародного документа, який стосується окремих питань, що виникають у зв'язку із захистом дітей і сімей і Стороною якого є або стає Сторона цієї Конвенції.

Глава III Постійний комітет

Стаття 16 Утворення та функції Постійного комітету

1. Для досягнення цілей цієї Конвенції утворюється Постійний комітет.

2. Постійний Комітет розглядає проблеми, що стосуються цієї Конвенції. Він може, зокрема:

а) розглядати будь-які питання, що стосуються тлумачення або імплементації Конвенції. Висновки Постійного комітету стосовно імплементації Конвенції можуть мати форму рекомендації; рекомендації приймаються більшістю в три четвертих поданих голосів;

б) пропонувати зміни до Конвенції та розглядати зміни, запропоновані відповідно до статті 20;

с) надавати консультації та допомогу національним органам, що виконують функції, визначені пунктом 2 статті 12, та сприяти міжнародному співробітництву між ними.

Стаття 17 Склад

1. Кожна зі Сторін може бути представлена в Постійному комітеті одним чи більше ніж одним делегатом. Кожна Сторона має один голос.

2. Кожна з Держав, зазначених у статті 21, яка не є Стороною цієї Конвенції, може бути представлена в Постійному комітеті спостерігачем. Те саме стосується будь-якої іншої Держави або Європейського Співтовариства після запрошення приєднатися до Конвенції відповідно до положень статті 22.

3. Постійний комітет може запросити взяти участь у ролі спостерігача в усіх засіданнях, або в одному засіданні, або в частині засідання, якщо принаймні за один місяць до засідання Сторона не повідомила Генеральному секретарю про своє заперечення проти цього:

- будь-яку Державу, не зазначену в наведеному вище пункті 2 цієї статті;
- Комітет Організації Об'єднаних Націй з прав дитини;
- Європейське Співтовариство;
- будь-який міжнародний урядовий орган;
- будь-який міжнародний неурядовий орган, який виконує одну або кілька функцій, зазначених у пункті 2 статті 12;
- будь-який національний урядовий або неурядовий орган, що виконує одну чи більше функцій, зазначених у пункті 2 статті 12.

4. Постійний комітет може обмінюватися інформацією з відповідними організаціями, що займаються питаннями здійснення прав дітей.

Стаття 18 Засідання

1. Наприкінці третього року, який настає з дати набуття чинності цієї Конвенцією та - за його ініціативою - будь-коли після цієї дати Генеральний секретар Ради Європи запрошує Постійний комітет зібратися на засідання.

2. Постійний комітет може приймати рішення тільки за умови, що присутньою є принаймні половина Сторін.

3. З урахуванням статей 16 та 20 рішення Постійного комітету приймаються більшістю присутніх членів.

4. З урахуванням положень цієї Конвенції Постійний комітет складає свій регламент і регламент будь-якої робочої групи, яку він може створити для виконання всіх відповідних завдань згідно з Конвенцією.

Стаття 19 Звіти Постійного комітету

Після кожного засідання Постійний комітет надсилає Сторонам та Комітетові Міністрів Ради Європи звіт про свої обговорення та про будь-які прийняті рішення.

Глава IV Поправки до Конвенції

Стаття 20

1. Будь-яка поправка до статей цієї Конвенції, запропонована однією зі Сторін або Постійним комітетом, повідомляється Генеральному секретарю Ради Європи, який щонайменше за два місяці до наступного засідання Постійного комітету передає її Державам - членам Ради Європи, будь-якій Державі, що підписала Конвенцію, будь-якій Стороні, будь-якій Державі, якій запропоновано підписати цю Конвенцію відповідно до положень статті 21, та будь-якій Державі чи Європейському Співтовариству, яким запропоновано приєднатися до Конвенції відповідно до статті 22.

2. Будь-яка поправка, запропонована відповідно до положень попереднього пункту, розглядається Постійним комітетом, який подає Комітетові Міністрів на затвердження текст, прийнятий більшістю в три четверти поданих голосів. Після затвердження текст надсилається Сторонам для його прийняття.

3. Будь-яка поправка набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення місячного строку з дати, на яку всі Сторони поінформували Генерального секретаря про прийняття цієї поправки.

Глава V Прикінцеві положення

Стаття 21 Підписання, ратифікація та набуття чинності

1. Ця Конвенція відкрита для підписання Державами - членами Ради Європи, а також Державами, які не є членами, але брали участь у розробці Конвенції.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти, документи про прийняття або затвердження передаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

3. Ця Конвенція набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного строку з дати, на яку три Держави, у тому числі принаймні дві Держави - члени Ради Європи, висловили відповідно до положень попереднього пункту свою згоду взяти на себе зобов'язання за цією Конвенцією.

4. Для будь-якої Держави, яка підписала цю Конвенцію і яка в подальшому висловить згоду взяти на себе зобов'язання за нею, ця Конвенція набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного строку з дати передачі на зберігання її ратифікаційної грамоти, документа про прийняття або документа про затвердження.

Стаття 22 Держави, які не є членами, та Європейське Співтовариство

1. Після набуття чинності цією Конвенцією Комітет Міністрів Ради Європи за своєю ініціативою або за пропозицією Постійного комітету, а також після консультацій зі Сторонами може запропонувати будь-якій Державі, що не є членом Ради Європи й не брала участі в розробці Конвенції, а також Європейському Співтовариству приєднатися до цієї Конвенції згідно з рішенням, прийнятим більшістю, яку передбачено в підпункті "d" статті 20 Статуту Ради Європи, та одностайним голосуванням представників Держав - учасниць Конвенції, які мають право брати участь у засіданнях Комітету Міністрів.

2. Для будь-якої Держави або для Європейського Співтовариства, що приєднуються, Конвенція набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного строку з дати передачі документа про приєднання на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 23 Територіальне застосування

1. Будь-яка Держава може під час підписання або передачі на зберігання її ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, затвердження або приєднання визначити територію або території, до яких застосовується ця Конвенція.

2. Будь-яка Сторона будь-коли в подальшому своєю заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може поширити застосування цієї Конвенції на будь-яку іншу визначену в заяві територію, за міжнародні відносини якої вона несе відповідальність або від імені якої вона вповноважена приймати зобов'язання. Стосовно такої території ця Конвенція набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання Генеральним секретарем такої заяви.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до положень двох попередніх пунктів стосовно будь-якої території, зазначеної в цій заяві, може бути відкликана повідомленням на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання Генеральним секретарем такого повідомлення.

Стаття 24 Застереження

До цієї Конвенції не може бути зроблено жодних застережень.

Стаття 25 Денонсація

1. Будь-яка Сторона будь-коли може денонсувати цю Конвенцію повідомленням на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання Генеральним секретарем повідомлення про денонсацію.

Стаття 26 Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє Державам - членам Ради Європи, будь-якій Державі, що підписала цю Конвенцію, будь-якій Стороні та будь-якій іншій Державі або Європейському Співтовариству, яким запропоновано приєднатися до цієї Конвенції, про:

- a) будь-яке підписання;
- b) передачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти, будь-якого документа про прийняття, затвердження або приєднання;
- c) будь-яку дату набуття чинності цією Конвенцією відповідно до статей 21 або 22;
- d) будь-яку поправку, прийняту відповідно до статті 20, та дату набуття цією поправкою чинності;
- e) будь-яку заяву, зроблену відповідно до положень статей 1 та 23;
- f) будь-яку денонсацію, зроблену відповідно до положень статті 25;
- g) будь-який інший акт, повідомлення або інформацію стосовно цієї Конвенції.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те уповноважені, підписали цю Конвенцію.

Учинено в м. Страсбург 25 січня 1996 року англійською та французькою мовами, причому обидва тексти є автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Рада Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії кожній Державі - члену Ради Європи, Державам, що не є членами, але брали участь у розробці цієї Конвенції, Європейському Співтовариству та будь-якій Державі, якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції.

2.4. ОГЛЯД РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА СПРАВ ЩОДО ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА РОЗГЛЯДІ

2.4.1. СПРАВА «КОНТРОВА ПРОТИ СЛОВАЧЧИНИ» (KONTROVÁ V. SLOVAKIA)¹²

2 листопада 2002 року заявниця подала проти свого чоловіка заяву про вчинення кримінального правопорушення, звинувативши його в нападі та побитті її електричним кабелем. Згодом, у супроводі свого чоловіка, вона спробувала відкликати подану заяву. Урешті-решт заявниця змінила зміст своєї скарги таким чином, щоб заявлені дії її чоловіка розглядалися як незначне правопорушення і не тягли за собою наслідків. 31 грудня 2002 року її чоловік вбив власних доньку та сина, 1997 та 2001 років народження відповідно.

У Європейському суді з прав людини мати заявила, що поліція, знаючи про насильницьку і загрозливу поведінку її чоловіка, не вжила належних заходів для захисту життя її дітей. Вона також скаржилася на те, що їй не вдалося отримати компенсації.

Європейський суд з прав людини визнав порушення статті 2 (право на життя) Європейської конвенції з прав людини у тому, що органи влади не захистили життя дітей заявниці. Суд зауважив, що ситуація в сім'ї заявниці була відома місцевій поліції з огляду на скаргу, подану в листопаді 2002 року в рамках кримінального провадження, а також завдяки дзвінкам до служб порятунку в грудні 2002 року. У відповідь, відповідно до застосовного законодавства, поліція мала зареєструвати скаргу заявниці, негайно розпочати кримінальне розслідування і провадження проти її чоловіка, вести облік дзвінків до служб порятунку, надавати рекомендації щодо розвитку ситуації, а також вжити відповідних заходів стосовно заяви про наявність у чоловіка заявниці рушниці і його погроз нею скористатися. Однак один із залучених офіцерів навіть допомагав заявниці та її чоловікові змінити зміст скарги, поданої в рамках кримінального провадження в листопаді 2002 року, із тим, щоб описані в ній дії можна було розглядати як незначне правопорушення, яке не тягне за собою наслідків. Отже, як встановив національний суд та підтвердив уряд Словаччини, поліція не виконала своїх зобов'язань. Прямим наслідком такого невиконання стала смерть дітей заявниці.

Суд також визнав факт порушення статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції, оскільки заявниці варто було надати можливість звернутися за відшкодуванням моральної шкоди, натомість ніяких засобів відшкодування отримати їй не вдалося.

¹²Case of Kontrová v. Slovakia. Application no. 7510/04. 31 May 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80696>.

2.4.2. СПРАВА «БЕВАКВА ТА С. ПРОТИ БОЛГАРІЙ» (BEVACQUA AND S. V. BULGARIA)¹³

Перша заявниця, яка стверджувала, що її чоловік регулярно її бив, залишила його, подала на розлучення та забрала із собою свого трирічного сина (другого заявника). Однак вона наполягала на тому, що чоловік продовжує її бити. Вона провела чотири дні в притулку для жінок, які постраждали від насильства, разом зі своїм сином, однак її, за словами заявниці, попередили, що вона може бути звинувачена у викраденні хлопчика, що призведе до судового наказу про спільну опіку, який, як вона стверджувала, її чоловік ігнорує. Висунення обвинувачення проти чоловіка за побої нібито спровокувало подальше насильство. Її прохання про тимчасову опіку не розглядали як пріоритетні, і вона нарешті отримала опікунство лише тоді, коли їй було оголошено про розірвання шлюбу більш ніж через рік. Наступного року її знову побив її колишній чоловік, а її прохання про порушення кримінальної справи відхили на тій підставі, що це «приватна справа», яка вимагає приватного обвинувачення.

Суд постановив, що сталося порушення статті 8 (право на повагу до сімейного життя) Конвенції, з огляду на сукупний ефект невиконання з боку національних судів заходів щодо тимчасової опіки в ситуації, яка негативно позначилася на заявниках і насамперед на благополуччі другого заявника, та відсутність достатніх заходів із боку влади протягом цього періоду у відповідь на поведінку колишнього чоловіка першого заявника. На думку Суду, такі обставини стало причиною ненадання допомоги заявникам, що суперечить позитивним зобов'язанням держави відповідно до статті 8 Конвенції у питанні поваги їхнього приватного та сімейного життя. Зокрема Суд наголосив, що розгляд суперечки як «приватної справи» є несумісним із зобов'язанням влади щодо захисту сімейного життя заявниці.

¹³Case of Bevacqua and S. v. Bulgaria. Application no. 71127/01. 12 June 2008. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-86875>.

2.4.3. СПРАВА «БРАНКО ТОМАШИЧ ТА ІНШІ ПРОТИ ХОРВАТІЇ» (BRANKO TOMAŠIĆ AND OTHERS V. CROATIA)¹⁴

Заявники – родичі убитих дитини та її матері. Батько дитини та чоловік матері дитини через місяць після звільнення з в'язниці, де його утримували за погрози вбивства, убив своїх жінку та дитину, скоївши після того самогубство. Відповідно до вироку, під час перебування у в'язниці та після його звільнення чоловік був зобов'язаний проходити обов'язкове психіатричне лікування, як це й передбачено, проте апеляційний суд постановив припинити курс лікування після звільнення цієї особи. Заявники скаржилися, зокрема, на те, що Хорватія як держава не вжила належних заходів для захисту дитини та її матері й не провела ефективного розслідування в контексті покладання можливої відповідальності за їхню смерть на державу.

Суд визнав порушення статті 2 (право на життя) Конвенції через відсутність належних заходів органів влади Хорватії для запобігання загибелі дитини та її матері. Суд, зокрема, зауважив, що висновки національних судів та висновки психіатричної експертизи, безсумнівно, продемонстрували, що органи влади усвідомлювали серйозність загроз життю матері та дитини та мали вжити всіх належних заходів, аби забезпечити їх захистом. Суд також підкреслив низку недоліків у роботі органів влади: хоча в психіатричному звіті, підготовленому для цілей кримінального провадження, підкреслено необхідність продовження психіатричного лікування чоловіка, уряд Хорватії не зміг довести, що таке лікування дійсно і належно проводили, а надані документи засвідчили, що лікування чоловіка у в'язниці полягало в основному в проведенні розмовних сеансів із працівниками в'язниць, жоден з яких не був психіатром; ані відповідні нормативні акти, ані рішення суду, у яких ухвалено обов'язкове психіатричне лікування, не містили достатньої інформації про те, як варто здійснювати лікування; і, нарешті, чоловіка не обстежували перед його звільненням із в'язниці, аби оцінити, чи він все ще становить загрозу для дитини та її матері. Тому Суд дійшов висновку, що відповідні національні органи влади не вжили належних заходів для захисту їхнього життя.

¹⁴Case of Branko Tomašić and Others v. Croatia. Application no. 46598/06. 15 January 2009. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90625>.

2.4.4. СПРАВА «ОПУЗ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ» (OPUZ V. TURKEY)¹⁵

Упродовж багатьох років чоловік заявниці погрожував вчинити насильство та вчиняв його щодо заявниці та її матері, і в багатьох випадках жінки зазнавали ушкоджень, які становили загрозу їхньому життю. Оскільки обидві жінки згодом забирали свої заяви, чоловіка не притягали до відповідальності, лише за одним винятком, а їхні пояснення, що чоловік примусив їх забрати заяви, погрожуючи вбивством, не було взято до уваги. Пізніше він завдав своїй дружині сім ударів та отримав штраф у розмірі приблизно 385 євро, який потрібно було сплатити частинами. Обидві жінки подавали численні скарги, стверджуючи, що їхні життя перебувають під загрозою. Чоловіка допитали та звільнили. Зрештою коли обидві жінки намагалися переїхати, чоловік застрелив свою тещу, стверджуючи, що його честь була під загрозою. Його звинуватили у вбивстві та засудили до довічного позбавлення волі, але звільнили, очікуючи на розгляд апеляції, після чого його дружина знову стверджувала, що він продовжує їй погрожувати.

Суд визнав порушення статті 2 (право на життя) Конвенції стосовно вбивства матері заявниці та порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції стосовно неспроможності держави забезпечити заявниці належний захист. Встановлено, що Туреччина не змогла створити та запровадити систему покарання домашнього насильства та захисту жертв. Органи влади навіть не застосували захисних заходів, які були в них у розпорядженні, та припинили провадження за визначенням «сімейна справа», ігноруючи потребу з'ясувати причини скасування скарг. Має бути відповідна нормативно-правова база, яка б дозволяла порушувати кримінальну справу незалежно від того, чи скасовані скарги, чи ні.

Суд також уперше (у справі про домашнє насильство) визнав порушення статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції разом зі статтями 2 і 3: він зазначив, що від домашнього насильства страждають здебільшого жінки, а загальна та дискримінаційна судова пасивність у Туреччині створила для цього сприятливу атмосферу. Насильство, від якого потерпали заявниці та її мати, можна вважати таким, що має гендерно-зумовлений та дискримінаційний характер, скерований проти жінок. Незважаючи на реформи, проведені урядом Туреччини за останні роки, загальна байдужість судової системи та безкарність, якою користуються агресори, як у справі заявниці, свідчать про недостатню налаштованість органів влади на те, аби вживати належних заходів для вирішення питань, пов'язаних із домашнім насильством.

¹⁵Case of Opuz v. Turkey. Application no. 46598/06. 9 June 2009. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-92945>.

2.4.5. СПРАВА «Е.С. ТА ІНШІ ПРОТИ СЛОВАЧЧИНИ» (E.S. AND OTHERS V. SLOVAKIA)¹⁶

У 2001 році перша заявниця залишила чоловіка і подала в порядку кримінального провадження на нього скаргу в зв'язку із жорстоким поведінням з нею та її дітьми (1986, 1988 та 1989 років народження), а також сексуальним насильством щодо однієї з їхніх. Через два роки його засудили за насильство та сексуальне насильство. Проте вимогу заявниці щодо виселення її чоловіка з їхнього помешкання було відхилено; суд визнав той факт, що він не має права обмежувати доступ її чоловіка до майна (вона могла лише припинити орендні відносини після розлучення). Тому перша заявниця та її діти були змушені переїхати до своїх друзів та рідних, а двоє дітей повинні були змінити школи. Вони поскаржилися на те, що органи влади не змогли належним чином захистити їх від домашнього насильства.

Суд визнав, що Словаччина не забезпечила для першої заявниці та її дітей негайний захист від насильства її чоловіка/батька, що стало наслідком порушення статті 3 (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поведіння) та статті 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя) Конвенції.

Суд зауважив, що з огляду на характер та серйозність таких заяв, перша заявниця та діти вимагали негайного захисту, а не реагування через один-два роки. Перша заявниця також не змогла подати заяви щодо розірвання орендного договору до завершення процедури розірвання шлюбу в травні 2002 року або звернутися за приписом щодо виселення її колишнього чоловіка з подружнього помешкання до того часу, коли до закону внесли зміни в січні 2003 року. Отже, вона не мала ефективного захисту як для себе, так і для дітей упродовж цього проміжку часу.

¹⁶Case of E.S. and others v. Slovakia. Application no. 8227/04. 15 September 2009. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93955>.

2.4.6. СПРАВА «Н. ПРОТИ ШВЕЦІЇ» (N. V. SWEDEN)¹⁷

Заявниця, громадянка Афганістану, прибула до Швеції разом зі своїм чоловіком у 2004 році. Кілька разів їхнє прохання про надання притулку відхиляли. У 2005 році заявниця розлучилася зі своїм чоловіком. 2008 року шведські суди відмовили жінці у заяві про розірвання шлюбу, оскільки вони не мали повноважень розривати шлюб, якщо заявник не мешкав на законних підставах у цій країні. Її чоловік поінформував суд про те, що він виступає проти розлучення. Тим часом заявниця безуспішно зверталася до Міграційної ради Швеції з проханням переглянути її справу та припинити процедуру її депортації, стверджуючи, що вона перебуває під загрозою смертної кари в Афганістані, оскільки вона має любовний зв'язок із громадянином Швеції, а її сім'я відвернулася від неї.

Суд постановив, що депортація заявниці зі Швеції до Афганістану буде порушенням статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання) Конвенції, з огляду на те, що за особливих обставин цієї справи є суттєві підстави вважати, що в разі депортації жінки до Афганістану вона зіштовхнеться з різними сукупними ризиками репресій від свого чоловіка, його сім'ї, своєї родини та з боку афганського суспільства, що підпадає під дію статті 3.

Суд, зокрема, зауважив, що той факт, що заявниця прагне розлучитися з чоловіком і більше не бажає з ним жити, може призвести до загрозливих для її життя наслідків. Дійсно, у шийтському законі щодо особистого статусу, прийнятого в квітні 2009 року, існує вимога, аби жінки виконували сексуальні вимоги своїх чоловіків та не виходили з дому без дозволу. Окрім цього, за даними звітів, приблизно 80% жінок Афганістану страждають від домашнього насильства, від актів, які влада вважає законними, і тому не притягає (кривдників) до відповідальності. І зрештою, щоб звернутися до поліції чи суду, жінці доведеться пережити громадський осуд, що поширюється на жінок, які наважилися залишити свої будинки без супроводу чоловіка-опікуна. Загальний ризик, який наведено в статистиці та міжнародних звітах, не можна ігнорувати.

¹⁷Case of N. v. Sweden. Application no. 23505/09. 20 July 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99992>.

2.4.7. СПРАВА «А. ПРОТИ ХОРВАТІЇ» (A. V. CROATIA)¹⁸

Чоловік заявниці, що на цей момент вже є колишнім чоловіком (він страждає від посттравматичного стресового розладу, параної, тривоги та епілепсії), нібито багато років поспіль постійно вчиняв над дружиною фізичне насильство, яке призводило до тілесних ушкоджень та становило загрозу смерті, а також регулярно ображав її на очах у їхньої юної дочки. Після того, як вдалося знайти притулок, заявниця звернулася до суду за приписом, який мав заборонити її колишньому чоловікові переслідувати або турбувати її. Їй відмовили на тій підставі, що вона не довела, в чому саме полягав безпосередній ризик для її життя.

Суд визнав порушення статті 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції з боку органів влади Хорватії, які не вжили багатьох заходів, передбачених судами для захисту заявниці або для вирішення психічних проблем її колишнього чоловіка, що, вочевидь, лежали в основі його насильницької поведінки. Також не зрозуміло, чи проходив він якесь психіатричне лікування.

Суд так само визнав скаргу заявниці за статтею 14 (заборона дискримінації) Конвенції неприйнятною на тій підставі, зокрема, що вона не надала достатніх доказів (як-от довідки чи статистичних даних), які доводили б, що заходи або практика, застосовані в Хорватія проти домашнього насильства, чи наслідки таких заходів або практик мали дискримінаційний характер.

¹⁸Case of A. v. Croatia. Application no. 55164/08. 14 October 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101152>.

2.4.8. СПРАВА «ГАЙДУОВА ПРОТИ СЛОВАЧЧИНИ» (HAJDUOVÁ V.SLOVAKIA)¹⁹

Заявниця, зокрема, скаржилася на те, що національні органи влади не виконували свого законодавчо закріпленого обов'язку вимагати лікування її колишнього чоловіка в психіатричній установі після його кримінального засудження за наругу над нею та погрози щодо неї.

Суд визнав брак достатніх заходів у відповідь на поведінку колишнього чоловіка заявниці та, зокрема, неухвалення національними судами припису щодо його примусового лікування в психіатричному закладі після засудження цієї особи, що становило порушення позитивних зобов'язань держави за статтею 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції. Суд до того ж зауважив, що навіть якщо постійні погрози її колишнього чоловіка ніколи б не матеріалізувалися, їх було достатньо для впливу на психологічну стійкість та здоров'я заявниці з тим, щоб підтримати позитивні державні зобов'язання за статтею 8.

¹⁹Case of Hajduová v. Slovakia. Application no. 2660/03. 30 November 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101945>.

2.4.9. СПРАВА «Й.С. ПРОТИ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА» (Y.C. V. THE UNITED KINGDOM)²⁰

2001 року в заявниці та її партнера, з яким вони прожили кілька років, з'явився син. У 2003 році сім'я привернула увагу соціальних служб «нетверезим» інцидентом, який стався між батьками. Далі були випадки домашнього насильства та зловживання алкоголем, які загострилися з кінця 2007 року, і поліцейські неодноразово заходили до помешкання сім'ї. У червні 2008 року місцевий орган влади отримав нагальний захисний припис після того, як хлопчика травмували під час нескінченних насильницьких сутичок між батьками. Провадження стосовно догляду за дітьми призвели до ухвалення припису про надання дитині права бути усиновленою.

Заявниця поскаржилася на відмову судів визнавати її одноосібним опікуном її сина та їхню неспроможність взяти до уваги всі суттєві доводи під час ухвалення постанови про місце перебування, і це порушило її права відповідно до статті 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції.

Суд визнав відсутність факту порушення статті 8 (права на повагу до приватного і сімейного життя) Конвенції, з огляду на те, що причини прийняття рішення про місце перебування були належними та достатніми і що заявниця мала можливість надати свої свідчення по суті цієї справи та була повною мірою задіяна в процес прийняття рішень. Суд, зокрема, встановив, що, зважаючи на історію цієї справи та протоколів, думка судді окружного суду про те, що поновлення взаємин заявника з батьком, ймовірно, спричинить ризик для здоров'я дитини, виглядає доцільною. Відтак хоча й найкращі інтереси дитини полягають у підтримці, якщо це можливо, її сімейних зв'язків, зрозуміло, що в цій справі міркування щодо необхідності забезпечення розвитку дитини в безпечному та спокійному середовищі мали пріоритетне значення. У зв'язку із цим Суд, зокрема, наголосив на здійснених спробах відновити сім'ю шляхом надання підтримки в протидії зловживанню алкоголем та через запропоновані можливості допомогти батькам. Коли заявниця зазначила, що вона розлучилася із батьком дитини, їй також надали детальну інформацію про можливу допомогу з питань домашнього насильства, за якою вона може звернутися. Проте з'ясувалося, що вона не зверталася за такою допомогою, і зрештою заявниця пішла на примирення з батьком дитини.

²⁰Case of Y.C. v. United Kingdom. Application no. 4547/10. 13 March 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109557>.

2.4.10. СПРАВА «КАЛУЦА ПРОТИ УГОРЩИНИ» (KALUCZA V. HUNGARY)²¹

Заявниця не бажала спільно проживати зі своїм цивільним чоловіком, який мав нахили до насильницької поведінки, очікуючи на вирішення численних цивільних суперечок щодо права власності на квартиру. Вона, зокрема, стверджувала, що органи влади Угорщини не змогли захистити її від постійного фізичного та психологічного насильства в її помешканні.

Суд дійшов висновку, що органи влади Угорщини не виконали своїх позитивних зобов'язань, що вилилося в порушення статті 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції. Так, встановлено, що хоча заявниця й подала скаргу в порядку кримінального провадження на свого партнера за насильницькі дії, неодноразово зверталася з проханням про ухвалення обмежувальних приписів щодо нього та зверталася із цивільним позовом щодо виселення його з квартири, органи влади не вжили достатніх заходів для її ефективного захисту.

²¹Case of Kalucz v. Hungary. Application no. 57693/10. 24 April 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110452>.

2.4.11. СПРАВА «КОВАЛЬ ПРОТИ ПОЛЬЩІ» (KOWAL V. POLAND)²²

Заявник поскаржився згідно із статтею 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції стосовно того, що Польща не виконала свого позитивного обов'язку захищати його, його молодшого брата та їхню матір від домашнього насильства, не вдаючись до жодних кроків для того, щоб забезпечити виконання судового рішення щодо виселення батька із сімейної квартири. Заявник також стверджував, що внаслідок цього з ним та його сім'єю батько й надалі продовжував жорстоко поводитися, незважаючи на існування судового припису щодо його виселення з квартири.

Суд визнав заяву неприйнятною (явно необґрунтованою) відповідно до статті 35 (умови прийнятності) Конвенції. З огляду на обставини справи в цілому, він вважав, що не можна говорити про невідповідність реакції органів влади на поведінку батька заявника в частині тяжкості злочинів, про які йдеться. Також не можна сказати, що рішення, ухвалені по суті цієї справи, не мали попереджувального чи стримувального впливу на поведінку кривдника. Аналогічним чином, не встановлено, що органи влади не спромоглися оцінити ситуації заявника та факту домашнього насильства, що скоював його батько, у цілому, і адекватно реагувати на загальну ситуацію, наприклад, шляхом проведення численних процедур щодо окремих випадків домашнього насильства.

²²Case of Kowal v. Poland. Application no. 2912/11. 18 September 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113956>.

2.4.12. СПРАВА «ІРЕН ВІЛСОН ПРОТИ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА» (IRENE WILSON V. THE UNITED KINGDOM)²³

Ця справа стосується скарги постраждалої від домашнього насильства щодо опрацювання органами влади кримінальних справ проти її чоловіка за тяжкі тілесні ушкодження та її заяви про те, що умовний вирок був для нього занадто м'яким покаранням.

Суд визнав заяву неприйнятною (явно необґрунтованою), з огляду на те, що органи влади Північної Ірландії не порушували свого обов'язку захищати права заявника відповідно до статті 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції. Він, зокрема, зауважив, що заявниця подала лише одну скаргу на розгляд органів влади: цей інцидент одразу ж розслідували, її чоловіка заарештували та висунули обвинувачення, а подальший кримінальний процес проходив із належною оперативністю. Заявниця не зробила перед Судом жодних конкретних заяв щодо насильства.

²³Case of Irene Wilson v. the United Kingdom. Application no.10601/09. 23 October 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114397>.

2.4.13. СПРАВА «Е.М. ПРОТИ РУМУНІЙ» (E.M. V. ROMANIA)²⁴

Заявниця, зокрема, поскаржилася на неефективність розслідування кримінальної справи за її скаргою щодо домашнього насильства, вчиненого у присутності її півторарічної доньки. Румунські суди відхилили скарги заявниці на тій підставі, що її заяви про вчинення насильства щодо неї з боку її чоловіка не були доведені.

Суд визнав порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції відповідно до своїх процесуальних меж, з огляду на те, що спосіб, у який проводили розслідування, не забезпечив заявницю ефективним захистом, передбаченим статтею 3. Суд, зокрема, зауважив, що у своїй першій скарзі заявниця звернулася до органів влади з проханням про допомогу та захист для себе та своєї дочки від агресивної поведінки чоловіка. Незважаючи на те, що в законодавчій базі передбачено взаємодію між різними органами влади та заходи позасудового характеру щодо виявлення й забезпечення виконання заходів проти домашнього насильства, а медична довідка містила первинні докази, які підтверджували свідчення заявниці, у матеріалах справи відсутні вказівки на те, що було зроблено бодай щось для вирішення цього питання.

²⁴Case of E.M. v. Romania. Application no. 43994/05. 30 October 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114091>.

**2.4.14. СПРАВА «ВАЛЮЛІЄНЕ ПРОТИ ЛІТВІ»
(VALIULIENĖ V. LITHUANIA)²⁵**

Ця справа стосується скарги жінки, яка стала жертвою домашнього насильства, щодо неспроможності органів влади провести розслідування на підставі її заяв про жорстоке поводження та притягнення свого партнера до відповідальності.

Суд визнав порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції, з огляду на те, що практика, яку розглядали в згаданій справі, та спосіб застосування механізмів кримінального права не забезпечили заявницю належним захистом від актів домашнього насильства. Зокрема можна спостерігати зволікання в кримінальному розслідуванні, і прокурор прийняв рішення припинити хід розслідування.

²⁵Case of Valiulienė v. Lithuania. Application no. 33234/07. 26 March 2013. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117636>.

2.4.15. СПРАВА «ЄРЕМІЯ ПРОТИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА» (EREMIA V. THE REPUBLIC OF MOLDOVA)²⁶

Перша заявниця та дві її доньки поскаржилися на те, що органи влади Молдови не змогли захистити їх від агресивної поведінки та жорстокого поводження її чоловіка та їхнього батька, офіцера поліції.

Суд визнав порушення статті 3 (заборона нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції стосовно першої заявниці в тій частині, що незважаючи на те, що органи влади володіли інформацією про насильство, вони не вжили ефективних заходів щодо її чоловіка та не захистили її від подальшого домашнього насильства.

Крім того, Суд визнав порушення статті 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції стосовно дочок, виходячи з того, що незважаючи на згубні психологічні наслідки, які сталися через насильство батька над їхньою матір'ю в сімейному помешканні, не було вжито взагалі жодних (або вжито вкрай мало) заходів для запобігання повторенню такої поведінки.

Зрештою Суд визнав порушення статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції разом зі статтею 3 стосовно першої заявниці, з огляду на те, що дії органів влади були не просто невиконанням або зволіканням у протидії насильству щодо неї, але неодноразово призводили до потурання такому насильству та демонстрували своє дискримінаційне ставлення до першої заявниці як до жінки. У зв'язку із цим Суд зауважив, що висновки Спеціального доповідача Організації Об'єднаних Націй з питань насильства щодо жінок, його причин та наслідків дозволяють стверджувати, що органи влади не повною мірою оцінили серйозність та масштаб проблеми домашнього насильства в Республіці Молдова та її дискримінаційний вплив на жінок.

²⁶Case of Eremia v. the Republic of Moldova. Application no. 3564/11. 28 May 2013. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-119968>.

2.4.16. СПРАВА «Б. ПРОТИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА» (B. V. THE REPUBLIC OF MOLDOVA)²⁷

Заявники народилися в 1959, 1987 та 1990 роках відповідно. Перша заявниця є матір'ю двох інших заявників. Заявники скаржилися на те, що перша заявниця зазнала жорстокого поводження з боку чоловіка і що державні органи не зробили достатньо, щоб захистити її, зокрема вони не виселили кривдника і фактично встановили, що його право власності мало переважну силу над її правом не бути підданою жорстокому поводженню. Більш того, хоча суди підтвердили факти домашнього насильства, вони застосували незначні санкції, які не вплинули на поведінку кривдника.

Суд постановив, що мало місце порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції, оскільки влада не виконала своє позитивне зобов'язання щодо захисту першої заявниці від жорстокого поводження. Матеріали справи свідчать, що національній владі було добре відомо про насильницьку поведінку кривдника, оскільки вони неодноразово застосовували до нього адміністративні санкції, а в одному випадку проти нього було порушено кримінальну справу Проте, застосовані владою заходи не були достатньо ефективними, щоби вплинути на поведінку чоловіка заявниці. Суд зазначив, що штрафи, накладені на кривдника, були невеликими і не чинили ніякого стримуючого ефекту, а кримінальну справу було припинено після того, як перша заявниця відкликала свою заяву. Крім того, незважаючи на те, що відповідно до обмежувального припису чоловіку першої заявниці було заборонено наближатися до неї або її місця роботи або контактувати з нею будь-якими засобами, йому було дозволено продовжувати жити в їх спільній квартирі, що зробило неефективними інші заходи в порядку її захисту та піддало її ризику подальшого жорстокого поводження. Суд зазначив, що перспектива зустрічі з кривдником в спільній квартирі змушувала першу заявницю постійно побоюватися подальшого жорстокого поводження, з огляду на кількість попередніх нападів щодо неї. Цей страх був досить серйозним, щоб заподіяти заявниці страждання і занепокоєння, рівносильні нелюдському поводженню за змістом статті 3 Конвенції.

Суд також постановив, що мало місце порушення статті 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції, оскільки фізична і моральна недоторканність заявниці, на яку поширюється поняття приватного життя, була порушена періодичним насильством з боку її чоловіка. Більш того, владі було добре відомо про випадки домашнього насильства відносно першої заявниці, заяви про які були представлені в поліцію і національні суди. Суд дійшов висновку, що національні органи влади не виконали належним чином свої позитивні зобов'язання за статтею 8 Конвенції.

²⁷Case of B. v. the Republic of Moldova. Application no. 61382/09. 16 July 2013. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-122372>.

2.4.17. СПРАВА «МУДРИК ПРОТИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА» (MUDRIC V. THE REPUBLIC OF MOLDOVA)²⁸

Заявниця стверджувала, що влада не виконала свої позитивні зобов'язання щодо захисту її від домашнього насильства та покарання кривдника. Заявниця була особливо вразливою людиною, з огляду на те, що у віці 72 років їй довелося зазнати фізичне і психологічне насильство з боку колишнього чоловіка. Однак ефективний захист вона отримала лише більш ніж через рік після її першої скарги, тому що уряд тривалий час продовжував розглядати її справу як незначне правопорушення. Заявниця стверджувала, що держава-відповідач потунала кривднику у жорстокому поводженні з нею, посиляючись на його психічне захворювання як виправдання для невиконання заходів захисту.

Суд постановив, що мало місце порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції. Суд зауважив, що в позитивні зобов'язання держав на підставі статті 3, з одного боку, входить прийняття законодавчої бази з метою попередження та покарання за жорстоке поводження з боку приватних осіб, а з іншого – застосування цього законодавства на практиці, коли влада знає про наявну загрозу жорстокого поводження, забезпечуючи таким чином захист постраждалим особам та притягуючи до відповідальності кривдників. Що стосується першого зобов'язання, Суд зазначив, що молдавське законодавство передбачає конкретні кримінальні санкції за вчинення актів насильства, в тому числі щодо колишніх членів власної родини. Крім того, закон передбачає захисні приписи для постраждалих осіб, а також санкції проти тих осіб, які відмовилися виконувати судові рішення. Суд зазначив, що в двох випадках заявниця отримувала медичні докази побиття з боку колишнього чоловіка. Більш того, хоча заявниця не отримала жодних інших медичних доказів, місцева поліція і суд встановили, що кривдник здійснював напади на заявницю і в інших випадках. Крім того, страх перед подальшим побиттям з боку кривдника був досить серйозним, щоб викликати у заявниці страждання і занепокоєння, рівносильні нелюдському поводженню за змістом статті 3 Конвенції. Суд звернув увагу, що владі було відомо, що колишній чоловік заявниці відчував особливо сильні негативні почуття по відношенню до неї, підозрюючи, що вона хотіла отруїти його. Хоча ці факти автоматично не свідчать про наявність будь-якої безпосередньої загрози для заявниці, небезпека для її фізичного благополуччя стала явною, коли колишній чоловік увірвалася в її будинок і побив її, про що влада була поінформована. Кривдник увійшов в будинок заявниці без дозволу і залишався там більше року, тому у нього була можливість жорстоко поводитися з нею в будь-який час, і заявниці довелося шукати притулок у сусідів. Суд вважає, що цей ризик для фізичного і психологічного благополуччя заявниці був досить серйозним, щоб вимагати від влади оперативних дій. Однак дії влади були неефективними. Суд зазначив, що кривдник врешті-решт був визнаний психічно хворою людиною, однак суди могли б призначити його примусове лікування набагато раніше. Суд прийшов до висновку, що тривалі і незрозумілі затримки у виконанні судових рішень про захист і щодо примусового медичного лікування колишнього чоловіка заявниці представляють собою недотримання позитивних зобов'язань держави за статтею 3 Конвенції.

Суд також встановив, що мало місце порушення статті 14 (заборона дискримінації) у поєднанні зі статтею 3 Конвенції. Суд зазначив, що дії влади були не просто неефективними, а представляли собою кількаразове виправдання такого насильства і відображали дискримінаційне ставлення до неї як жінки.

²⁸Case of Mudric v. the Republic of Moldova. Application no. 74839/10. 16 July 2013. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-122375>.

2.4.18. СПРАВА «Д.П. ПРОТИ ЛІТВІ» (D.P. V. LITHUANIA)²⁹

Заявниця вийшла заміж 1989 року, а 2001 року пара розлучилася. У подружжя було четверо дітей (1988, 1990, 1992 та 2000 років народження відповідно). Заявниця, зокрема, поскаржилася на те, що кримінальне провадження щодо її колишнього чоловіка за умисні та систематичні побої, завдані їй та їхнім трьома старшим дітям, було затяжним, і справу не розглянули в розумні терміни. Зрештою вона зауважила, що кримінальне переслідування не доведено до кінця через терміни давності, а її колишній чоловік уникнув відповідного судового покарання.

Після невдалих спроб досягти мирової угоди уряд Литви повідомив Суд у вересні 2012 року про те, що він запропонував зробити односторонню декларацію з метою вирішення питання про відповідальність держави за неспроможність запобігти домашньому насильству, про що зазначено в заяві.

З огляду на практику Суду та обставини цієї справи уряд передусім підкреслив той факт, що спосіб застосування механізмів кримінального законодавства у цій справі був хибним, а це означає порушення державою зобов'язання за статтею 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції. Беручи до уваги умови декларації уряду та способи забезпечення дотримання зобов'язань, про які йдеться в цьому документі, Суд вирішив вилучити заяву зі свого реєстру справ відповідно до статті 37 (вилучення заяв) Конвенції.

²⁹Case of D.P. v. Lithuania. Application no. 27920/08. 22 October 2013. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-138514>.

**2.4.19. СПРАВА «Т.М. І К.М. ПРОТИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА»
(T.M. AND C.M. V. THE REPUBLIC OF MOLDOVA)³⁰**

Перша заявниця та її донька поскаржились на те, що влада не забезпечила їм ефективний захист від домашнього насильства, зокрема своєчасне виконання обмежувального припису. Заявниці також зазначали, що зазнали дискримінації за ознакою статі, оскільки домашнє насильство стосується переважно жінок.

Суд встановив, що було порушено статтю 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції. Суд також зазначив, що перша заявниця неодноразово зазнавала насильства з боку свого чоловіка та влада знала про це, однак прокурор відмовився розпочати кримінальне провадження, оскільки не вважав тілесні ушкодження першої заявниці серйозними, що свідчить про неврахування владою специфічного характеру домашнього насильства, яке не завжди призводить до фізичних травм. Крім того, процедура розгляду заяви першої заявниці про видачу обмежувального припису була затягнутою у часі, а коли кривдник відмовився виконувати судові рішення про покидання місця спільного проживання з постраждалою особою, влада не змогла забезпечити примусове його виконання, внаслідок чого перша заявниця була вимушена переїхати у притулок. Суд звернув увагу на пасивність влади в цій справі у зв'язку з тим, що до звернення з офіційною заявою постраждалої особи, влада не розпочала кримінальне провадження за фактом домашнього насильства. Беручи до уваги особливу вразливість постраждалих від домашнього насильства осіб, які часто не повідомляють про випадки такого насильства, влада повинна була перевірити, чи ситуація вимагає більш жорсткої реакції держави, і хоча б повідомити заявницю про існуючі заходи захисту.

Суд також встановив, що було порушено статтю 14 спільно зі статтею 3 Конвенції стосовно першої заявниці. Суд підкреслив, що неспроможність держави захистити жінок від домашнього насильства порушує їхнє право на рівний захист.

³⁰Case of T.M. and C.M. v. the Republic of Moldova. Application no.26608/11. 28 January 2014. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140240>.

2.4.20. СПРАВА «РУМОР ПРОТИ ІТАЛІЇ» (RUMOR V. ITALY)³¹

Заявниця поскаржилася на те, що органи влади не надали їй допомоги після серйозного інциденту, пов'язаного із вчиненням домашнього насильства щодо неї в листопаді 2008 року, або не захистили її від подальшого насильства. Вона, зокрема, стверджувала, що її колишнього партнера не зобов'язали пройти психологічного лікування, і він продовжував становити загрозу як для неї, так і для її дітей. Вона також стверджувала, що приймальний центр (тимчасовий центр утримання), обраний для його домашнього арешту та розташований всього за 15 км від її дому, був недостатнім засобом, зазначаючи, що її двічі залякували працівники приймального центру, які шляхом порушення судового припису забороняли будь-які форми контакту з її колишнім партнером. Зрештою вона стверджувала, що ці недоліки були результатом невідповідності законодавчої бази в Італії у сфері боротьби з домашнім насильством та дискримінувала її як жінку.

Суд визнав відсутність порушення статті 3 (заборона нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження) окремо та в поєднанні зі статтею 14 (заборона дискримінації) Конвенції. Встановлено, що влада Італії запровадила нормативно-правову базу, яка дозволяла їй вживати заходів щодо осіб, обвинувачених у домашньому насильстві, і ця база була ефективною для покарання кривдника, винного в злочині, жертвою якого стала заявниця, і для запобігання повторенню насильницьких дій для забезпечення їй фізичної недоторканності.

³¹Case of Rumor v. Italy. Application no. 72964/10. 27 May 2014. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144137>.

2.4.21. СПРАВА «ДУРМАЗ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ» (DURMAZ V. TURKEY)³²

Дочка заявника померла в лікарні після того, як її чоловік відправив її до відділення невідкладної допомоги, повідомивши лікарів про то, що дружина прийняла занадто велику дозу ліків. На допиті в поліції чоловік також заявив, що подружжя в той же день мало сварку, під час якої він вдарив жінку. Згодом батько померлої подав скаргу до прокурора, заявивши, що вона не скоювала самогубства, і наполягав на тому, що її чоловік має нести відповідальність за її смерть. Прокурорське розслідування дійшло висновку, що жінка скоїла самогубство. Заперечення заявника було відхилено національними судами. У Суді заявник поскаржився на те, що розслідування смерті його дочки виявилось неефективним.

Суд визнав порушення статті 2 (право на життя) Конвенції в процесуальному аспекті у зв'язку з неспроможністю турецьких органів влади провести ефективне розслідування смерті дочки заявника. Як і в справі Опуза (див. вище), зокрема, підкреслено, що через домашнє насильство здебільшого страждають жінки, а загальна та дискримінаційна пасивність суддів у Туреччині створила атмосферу, яка сприяє домашньому насильству.

³²Case of Durmaz v. Turkey. Application no. 3621/07. 13 November 2014. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147871>.

2.4.22. СПРАВА «ВАСЄВСЬКА ПРОТИ ПОЛЬЩІ» (WASIEWSKA V. POLAND)³³

У 1997 році заявниця та її чоловік розлучилися. До розлучення колишній чоловік заявниці вигнав її з їхньої квартири. Він змінив замки та заборонив заявниці заходити до квартири та забирати особисті речі, що належать їй, їхній дочці та онучці. Заявниця скаржиться, зокрема, про невиконання органами влади судових рішень, у яких є вимога про виселення її колишнього чоловіка з квартири, яка належить їй за правом власності. Вона також скаржиться на те, що не може порушити кримінального провадження проти свого колишнього чоловіка, який унеможливив доступ до її речей, які залишилися в квартирі, та до самої квартири.

Суд вважав, що скаргу заявниці про неспроможність органів влади забезпечити виконання припису про виселення її колишнього чоловіка з квартири варто розглядати відповідно до статті 6 (право на справедливий суд) Конвенції. Зважаючи на те, що заявниця не вичерпала національних засобів правового захисту в цьому питанні, він оголосив таку скаргу неприйнятною відповідно до статті 35 (умови прийнятності) Конвенції. Суд також визнав, що решта вимог по суті заяви є також неприйнятними (явно необґрунтовані).

³³Case of Wasiewska v. Poland. Application no. 9873/11. 02 December 2014. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150572>.

**2.4.23. СПРАВА «УДАЛОВА ПРОТИ РОСІЇ»
(UDALOVA V. RUSSIA)³⁴**

Заяву передали уряду Російської Федерації 3 вересня 2015 року

Заявниця, зокрема, заявляє, що органи влади не виконали свого обов'язку, оскільки не спромоглися належно опрацювати її скаргу щодо домашнього насильства з боку її чоловіка.

Суд повідомив про заяву уряд РФ та поставив сторонам запитання за статтями 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження), 6 (право на справедливий суд), 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) та 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції.

³⁴Case of Udalova v. Russia. Application no. 20289/10. 03 September 2015. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157493>.

2.4.24. СПРАВА «ДЖИВЕК ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ» (CIVEK V. TURKEY)³⁵

Ця справа стосується вбивства матері заявників, яке вчинив їхній батько. Заявники поскаржились, зокрема, на те, що національні органи влади не виконали свого обов'язку щодо захисту життя їхньої матері.

Суд визнав порушення статті 2 (право на життя) Конвенції. Зокрема встановлено, що хоча турецькі органи влади володіли інформацією про реальну і серйозну загрозу життю матері заявників, але, незважаючи на її постійні скарги про погрози та переслідування, вони не вжили належних та доступних їм заходів, щоб запобігти вбивству з боку свого чоловіка.

³⁵Case of Civek v. Turkey. Application no.55354/11. 23 February 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161058>.

2.4.25. СПРАВА «М.Г. ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ» (M.G.V. TURKEY)³⁶

Ця справа стосується домашнього насильства, якого зазнала заявниця під час її одруження, погроз, зроблених на її адресу після її розлучення, та подальших проваджень. Зокрема заявниця критикувала національні органи влади за неспроможність запобігти насильству, від якого вона постраждала. Вона також поскаржилася на постійну та систематичну дискримінацію в контексті насильства щодо жінок у Туреччині.

Суд визнав порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції, виходячи з того, що спосіб, за допомогою якого органи турецької влади здійснювали кримінальний процес, не можна вважати за такий, який задовольняє вимоги статті 3. Було зазначено, зокрема, що органи влади обрали пасивну позицію, оскільки кримінальне провадження порушено понад п'ять років і шість місяців тому після того, як заявниця подала скаргу на свого чоловіка, а провадження, як здається, все ще триває.

У цій справі Суд також визнав порушення статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції разом зі статтею 3, з огляду на те, що після оголошення про розірвання шлюбу (24 вересня 2007 року) та до набуття чинності нового закону (№ 6284) від 20 березня 2012 року чинна на той момент законодавча база не передбачала, що заявниця, розлучена особа, може скористатися захисними заходами, він (Суд) зауважив, що протягом багатьох років після звернення до національних судів жінка була змушена жити в остраху через поведінку її колишнього чоловіка.

³⁶Case of M.G. v. Turkey. Application no.646/10. 22 March 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161521>.

2.4.26. СПРАВА «Н.П. ТА Н.І. ПРОТИ БОЛГАРІЇ» (N.P. AND N.I. V. BULGARIA)³⁷

Заявники, жінка та її неповнолітній син, скаржилися, що вони постраждали від домашнього насильства внаслідок нездатності влади вжити необхідних заходів для їх захисту від насильницьких дій з боку співмешканця та батька.

Суд оголосив заяву неприйнятною як явно необгрунтовану, та зробив висновок про відсутність порушення позитивних зобов'язань держави відповідно до статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження), статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) або статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції. Суд звернув увагу, що ні вітчизняні суди, ні соціальні служби, ні поліція, ні прокуратура не ігнорували небезпеку насильницької поведінки. Крім того, влада Болгарії у відповідний час застосувала декілька видів адекватних заходів захисту заявників.

³⁷Case of N.P. and N.I. v. Bulgaria. Application no. 72226/11. 03 May 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163445>.

2.4.27. СПРАВА «ХАЛІМЕ КІЛІЧ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ» (HALIME KILIÇ V. TURKEY)³⁸

Ця справа стосується смерті дочки заявниці, яку вбив доччин чоловік, незважаючи на те, що вона чотири рази подавала скарги й отримала три судових накази та приписи.

Суд визнав порушення статті 2 (право на життя) та порушення статті 14 (заборона дискримінації) разом зі статтею 2 Конвенції. Так, встановлено, що національне провадження не відповідало вимогам статті 2 Конвенції в частині забезпечення захисту для доньки заявниці. Не зумівши покарати чоловіка за те, що він не виконував припису, ухваленого щодо нього, національні органи влади позбавили приписи будь-якої ефективності, таким чином, створивши атмосферу безкарності, що, своєю чергою, дозволяло йому неодноразово нападати на дружину та не нести за вчинене відповідальності.

Суд також визнав неприпустимим той факт, що дочку заявниці залишили в безнадійному стані або без захисту, коли вона зіштовхнулася з жорстокою поведінкою її чоловіка, і, проігнорувавши повторні акти насильства та погрози вбивства на адресу жертви, органи влади створили атмосферу, яка потурає домашньому насильству.

³⁸Case of Halime Kılıç v. Turkey. Application no.63034/11. 28 June 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164689>.

2.4.28. СПРАВА «ТАЛПІС ПРОТИ ІТАЛІЇ» (TALPIS V. ITALY)³⁹

Ця справа стосується подружнього насильства, унаслідок чого постраждала заявниця, вбито її сина та скоєно замах вбивства на неї.

Суд визнав порушення статті 2 (право на життя) Конвенції внаслідок вбивства сина заявниці та замаху на вбивство щодо неї. Встановлено, що не вживши негайних заходів у відповідь на подану заявницею скаргу, органи влади Італії позбавили її скаргу будь-якої сили і створили середовище, сприятливе для повторення актів насильства, що врешті-решт призвело до замаху на вбивство заявниці та вбивства її сина. Таким чином, органи влади не виконали свого обов'язку захищати життя цих осіб.

Суд також визнав порушення статті 3 (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції через невиконання органами влади своїх зобов'язань щодо захисту заявниці від актів домашнього насильства. У зв'язку із цим, зокрема, зазначено, що заявниця жила зі своїми дітьми в умовах насильства, що є достатньо серйозною обставиною для кваліфікації ситуації як жорстокого поводження, а те, як органи влади вели кримінальні справи, вказує на пасивність суддів, що не узгоджується зі статтею 3.

Зрештою Суд визнав порушення статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції разом зі статтями 2 та 3, на підставі того, що заявниця була жертвою дискримінації як жінка через бездіяльність органів влади, які недооцінили насильства, про яке йдеться, і, таким чином, фактично схвалили його.

³⁹Case of Talpis v. Italy. Application no. 41237/14. 02 March 2017. URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-171508>.

2.4.29. СПРАВА «ТХЕЛІДЗЕ ПРОТИ ГРУЗІЇ» (TKHELIDZE V. GEORGIA)⁴⁰

Заяву передали уряду Грузії 23 червня 2017 року

Ця справа стосується вбивства дочки заявників, яке вчинив її чоловік. Заявники, зокрема, заявляють, що національні органи влади не виконали своїх зобов'язань щодо захисту життя їхньої дочки.

Суд повідомив про заяву уряд Грузії та поставив сторонам запитання відповідно до статей 2 (право на життя), 14 (заборона дискримінації) та 35 (умови прийнятності) Конвенції.

⁴⁰Case of Tkhelidze v. Georgia. Application no. 33056/17. 23 June 2017. URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-175519>.

2.4.30. СПРАВА «БЕЛШАН ПРОТИ РУМУНІЙ» (BĂLȘAN V. ROMANIA)⁴¹

Заявниця стверджувала, що органи влади не змогли захистити її від постійного домашнього насильства та притягнути чоловіка до відповідальності, незважаючи на її численні скарги. Вона також зазначила, що толерантність органів влади до таких актів насильства змусила її відчувати свою незахищеність та безпорадність.

Суд визнав порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції через неспроможність органів влади належним чином захистити заявницю від насильства її чоловіка та порушення статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції, що застосовується разом зі статтею 3, оскільки насильство було гендерно-орієнтованим. Суд також зауважив, що чоловік заявниці вчиняв стосовно неї насильство, а органи влади повинні були знати про таке насильство, з огляду на її неодноразові звернення щодо надання допомоги як до поліції, так і до судів.

До того ж хоча в Румунії була нормативно-правова база, відповідно до якої можна подавати скарги на домашнє насильство та вимагати від органів влади захисту, чим повною мірою скористалася заявниця, органи влади не застосували відповідних правових норм для вирішення її справи. Органи влади навіть встановили, що заявниця сама спровокувала домашнє насильство, та вважали, що воно не є достатньо серйозним, щоб підпадати під дію кримінального права. Такий підхід позбавив національну правову базу своєї мети і не відповідав міжнародним стандартам щодо НЦЖ. Дійсно, пасивність органів влади у цій справі проілюструвала дискримінаційне ставлення до заявниці як до жінки та продемонструвала брак налаштованості на врегулювання ситуацій, пов'язаних із домашнім насильством у Румунії в цілому.

⁴¹Case of Bălșan v. Romania. Application no. 49645/09.23 May 2017. URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-173619>.

2.4.31. СПРАВА «Д.М.Д. ПРОТИ РУМУНІЇ» (D.M.D. v. ROMANIA)⁴²

Ця справа стосується провадження, яке порушив заявник проти свого батька, звинувативши його у вчиненні домашнього насильства. Провадження, про яке йдеться, тривало понад вісім років і завершилося обвинуваченням батька у фізичному та психічному насильстві над своєю дитиною. Заявник скаржився на те, що це провадження було неефективним, й на те, що йому не відшкодували збитків. Зокрема національні суди вищої інстанції встановили, що вони не повинні розглядати питання компенсації, оскільки ані заявник, ані прокурор не подавали такого клопотання до судів нижчої інстанції.

Суд визнав порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції, оскільки розслідування обвинувачень у насильстві тривало надто довго і було заплямовано іншими серйозними недоліками. У зв'язку із цим він нагадав, зокрема, що Договірні держави повинні прагнути захищати гідність дітей, а таке прагнення на практиці вимагає належної правової бази для захисту дітей від домашнього насильства. У цьому рішенні Суд також визнав порушення пункту 1 статті 6 (право на справедливий суд) Конвенції, оскільки національні суди не розглянули суті скарги заявника щодо несплати компенсації, незважаючи на те, що в національному законодавстві чітко сформульовано зобов'язання вирішувати питання компенсації у справі щодо неповнолітньої особи навіть без офіційного звернення жертви.

⁴²Case of D.M.D. v. Romania. Application no. 23022/13. 03 October 2017.
URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177226>.

2.4.32. СПРАВА «О.К.І.ТА ІНШІ ПРОТИ РУМУНІЇ» (O.C.I.AND OTHERS V. ROMANIA)⁴³

Провівши літні канікули в Румунії у 2015 році, перша заявниця— румунка за національністю, вирішила не повертатися до чоловіка в Італію з двома дітьми. Перша заявниця та її діти оскаржили рішення суду про повернення дітей до Італії. Вони, зокрема, стверджували, що румунські суди не врахували під час винесення рішення ризик жорстокого поводження з боку батька, що є одним із винятків відповідно до Гаазької конвенції від 25 жовтня 1980 р.з принципу, за яким діти повинні бути повернуті до свого звичного місця проживання.

Суд встановив, що було порушення статті 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції, зазначивши, що румунські суди не врахували серйозний ризик для дітей-заявників щодо домашнього насильства під час винесення рішення про повернення їх батькові в Італію, що було одним із винятків з принципу міжнародного права щодо повернення дітей до місця їх проживання. Суд, зокрема, зазначив, що навіть якщо існує взаємна довіра між органами захисту дітей Румунії та Італії відповідно до законодавства ЄС, це не означає, що Румунія зобов'язана повернути дітей в середовище, де їм загрожує небезпека.

⁴³Case of O.C.I. and Others v. Romania. Application no. 49450/17. 21 May 2019.
URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-193069>.

2.4.33. СПРАВА «КУРТ ПРОТИ АВСТРІЇ» (KURT V. AUSTRIA)⁴⁴

Справа передана Великій палаті 04 листопада 2019 року

Ця справа стосується вбивства батьком восьмирічного хлопця після попереднього звинувачення у домашньому насильстві, поданого матір'ю. Остання скаржиться, що влада не змогла захистити її та її дітей від насильства з боку чоловіка.

Суд розглянув справу у аспекті статті 2 (право на життя) Конвенції та одноголосно визнав, що порушення статті 2 Конвенції не було, а влада не може бути звинувачена в тому, що не виконала свої позитивних зобов'язань щодо захисту життя сина заявниці. Суд зазначив, що заявниця повідомила про інцидент домашнього насильства лише через три дні, і немає жодних ознак того, що вона не могла раніше звернутись за захистом до поліції. Крім того, вона знала, що може отримати тимчасовий обмежувальний припис від суду, однак не подала такого прохання після насильства чоловіка, що свідчить про те, що заявниця не бачила нагальної потреби в такому заході. Суд також зазначив, що після видачі заборонного припису заявниця сказала своїм дітям, що вони можуть бачити батька, коли захочуть. Ці міркування показують, що, хоча існувала правова база щодо захисту заявниці та її дітей, вона не була використана в повній мірі тому, що реальні ризики для життя сина заявниці не були помітні в школі в той час.

04 листопада 2019 року колегія Великої палати прийняла прохання заявника про передачу справи на розгляд Великої палати.

⁴⁴Case of Kurt v. Austria. Application no. 62903/15. 04 July 2019. URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194187>.

2.4.34. СПРАВА «ВОЛОДИНА ПРОТИ РОСІЇ» (VOLODINA V. RUSSIA)⁴⁵

Заявниця скаржилася, що російська влада не надала їй захист від численних випадків домашнього насильства, включаючи побої, викрадення, переслідування і погрози. Вона також стверджувала, що наявні в Росії правові механізми недостатні для протидії домашньому насильству та дискримінують жінок.

Суд постановив, що було порушення статті 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції, встановивши, що заявниця зазнала жорстокого і такого, що принижує гідність поводження- як фізичного, так і психологічного - з боку колишнього партнера, і що влада не виконала своїх зобов'язань щодо захисту її від насильства.

Суд також встановив, що було порушення статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції разом із статтею 3. У цьому контексті Суд зазначив, зокрема, що в російському праві не закріплено поняття «домашнього насильства» і не передбачені заборонні та обмежувальні приписи. Ці прогалини в законодавстві наочно показують, що влада не визнає важливість проблеми домашнього насильства в Росії і дискримінаційного ефекту, який насильство здійснює на жінок.

⁴⁵Case of Volodina v. Russia. Application no. 41261/17. 09 July 2019. URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-194321>.

2.4.35. СПРАВА «БАРСОВА ПРОТИ РОСІЇ» (BARSOVA V. RUSSIA)⁴⁶

Заявниця скаржилась на те, що російська влада не надала їй ефективний захист від домашнього насильства з боку чоловіка та не запобігла вичерпанням строків давності для притягнення кривдника до відповідальності. Чоловік постраждалої особи був поліцейським та працював викладачем в Академії МВС. У відповіді на скаргу російська влада посилялась на те, що затримки в судовому розгляді були викликані закордонним відрядженням кривдника у складі миротворчих сил. Заявниця зазначила, що МВС за заявою суду могло відкликати її чоловіка із миротворчої місії та посилялась на сильні моральні страждання та суттєві фінансові витрати в ході національного судового провадження.

Суд визнав порушення статті 3 (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції через невиконання органами влади своїх зобов'язань щодо захисту заявниці від домашнього насильства. Суд зазначив, що завдані заявниці травми, підтверджені медичними висновками, досягли необхідного в розумінні статті 3 Конвенції рівня тяжкості, а почуття страху, тривоги та безпорадності були наслідком нелюдського поводження. Крім того, Суд звернув увагу на відсутність в Росії спеціального законодавства по протидії домашньому насильству та інших недоліків правової системи по захисту постраждалих від домашнього насильства осіб.

⁴⁶Case of Barsova v. Russia. Application no. 20289/10. 22 October 2019. URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-196880>.

2.4.36. СПРАВА «J.D. ТА А. ПРОТИ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА» (J.D. AND A. V. THE UNITED KINGDOM)⁴⁷

Дві заявниці були орендарями соціального житла. Після зміни статутної схеми у 2012 році житлова допомога, на яку вони раніше мали право як на компенсацію витрат на оренду, зменшилась, оскільки змінена схема класифікувала двох заявників як таких, що мали додаткову спальню. Метою зміни було заощадити державні кошти, стимулюючи людей, які мають «додаткові» спальні в соціальному житлі, переїхати до менших будинків. Вони переважно скаржилися, що згідно зі статтею 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 1 Першого протоколу до Конвенції ці зміни ставлять їх у більш загрозливе становище, ніж інших, постраждалих від зменшення, через їхні особисті обставини, що означало, що вони мали особливу потребу залишатися у своїх будинках: перша заявниця весь час піклувалася про свою дитину-інваліда, а друга – за «схемою притулку», щоб захистити тих, хто зазнав та зазнає ризику серйозного домашнього насильства.

Суд не знайшов жодних порушень стосовно першої заявниці: хоча переїзд мав би для неї руйнівні наслідки та був небажаним, ефект цього заходу був пропорційним у її справі, оскільки вона могла переїхати до менших, належним чином адаптованих приміщень, та дискреційна житлова пільга була надана.

Друга заявниця мала ризики вчинення щодо неї домашнього насильства, тому її було включено до «схеми притулку», мета якої – дозволити постраждалим від гендерного насильства особам залишатися в своїх будинках. Це поміж іншим передбачало спеціалізоване облаштування її місця проживання (включаючи встановлення «рятівної кімнати» на горіщі для себе та сина, з яким вона жила в будинку з трьома спальнями). Друга заявниця зазначала, що нові правила щодо житлових пільг у секторі соціального житла (неофіційно відомий як «податок на спальню») дискримінували її через її особливу ситуацію як постраждалу від гендерного насильства особу.

Суд постановив, що відносно неї було порушення статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції спільно зі статтею 1 (захист майна) Протоколу № 1. Суд зазначив, що мета зменшення розміру житлової пільги (стимулювання її до переїзду до меншого будинку) суперечила меті «схеми притулку» (щоб вона могла залишатися в своєму будинку для її власної безпеки), жодних вагомих причин не було викладено для виправдання пріоритетності однієї законної мети над іншою, і, враховуючи цей конфлікт, наявність дискреційної пільги не робить цю схему пропорційною.

⁴⁷ Case of J.D. and A. v. the United Kingdom. Applications nos. 32949/17 and 34614/17. 24 October 2019. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-196897>.

2.4.37. СПРАВА «БУТУРУГ ПРОТИ РУМУНІЙ» (BUTURUGĂV. ROMANIA)⁴⁸

Ця справа стосувалася тверджень заявниці про домашнє насильство та порушення конфіденційності / приватності електронного листування з боку її колишнього чоловіка. Заявниця скаржилась на недоліки у системі захисту постраждалих від такого виду насильства.

В грудні 2013 року заявниця звернулася зі скаргою на свого чоловіка, стверджуючи, що вона є постраждалою від домашнього насильства. Окрім іншого, заявниця вказувала, що чоловік погрожував вбити її, та надала медичну довідку з описом отриманих тілесних ушкоджень. Впродовж наступного місяця заявниця звернулася із другою скаргою у зв'язку із новими погрозами та отриманими тілесними ушкодженнями від свого чоловіка з метою змусити її відкликати свою першу скаргу. Наприкінці січня 2014 року подружжя розлучилося. У березні 2014 року заявниця подала клопотання про проведення електронного пошуку сімейного комп'ютера, обґрунтовуючи це тим, що її колишній чоловік незаконно перевіряв її електронні акаунти, включно із її акаунтом у соціальній мережі Facebook, копіював її приватні розмови, документи та фотографії. У вересні 2014 року заявниця подала третю скаргу на порушення конфіденційності листування. У лютому 2015 року прокуратура припинила справу з тих підстав, що хоча колишній чоловік і погрожував заявниці вбивством, проте його поведінка не була достатньо серйозною, щоб її можна було визнати кримінальним злочином. Також прокуратура вирішила відхилити скаргу заявниці щодо порушення конфіденційності її листування як таку, що була подана з пропуском встановленого законом строку. Зрештою, прокуратура прийняла рішення про накладення адміністративного штрафу у розмірі 250 євро на її колишнього чоловіка. Заявниця безуспішно оскаржувала рішення прокурора до суду першої інстанції. Більше того, 13 березня 2014 року суд першої інстанції видав обмежувальний припис тривалістю в декілька місяців. Вона стверджувала, що поліція не виконувала цей припис, а її колишній чоловік ніколи не дотримувався його. Уряд стверджував, що заявниця не зверталась із заявою про продовження дії обмежувального припису після спливу перших шести місяців. Заявниця також стверджувала, що колишній чоловік переслідував її на вулиці 29 жовтня 2015 року. Уряд у своїх запереченнях, поданих в липні 2017 року, зазначив, що кримінальне провадження за переслідування та залякування ще триває.

Суд постановив, що було порушення статті 3 (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) та статті 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції через невиконання державою позитивних зобов'язань за цими статтями. Суд зазначив, що національні органи влади не розглянули кримінальне розслідування в аспекті конкретної проблеми домашнього насильства і тим самим не спромоглися надати належну відповідь на серйозність обставин, на які скаржилася заявниця. Розслідування фактів домашнього насильства було недосконалим, і не було розглянуто по суті скарги щодо порушення конфіденційності листування, тісно пов'язаної зі скаргою щодо насильства. В цьому випадку, Суд зауважив, що нині кібербулінг визнається одним із видів насильства над жінками та дівчатами, і що він може мати різні форми, включно з кіберпорушенням конфіденційності, зломом комп'ютеру жертви та вилученням, поширенням і маніпуляцією даними та фотографіями, включно з особистою інформацією.

⁴⁸ Case of Buturugăv. Romania. Application no.56867/15. 11 February 2020.
URL:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-200842>.

2.4.38. СПРАВА «МУНТЕАНУ ПРОТИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА» (MUNTEANU V. REPUBLIC OF MOLDOVA)⁴⁹

Заявники – мати та її син. Невдовзі після того, як чоловік першої заявниці втратив роботу, він почав зловживати алкоголем, став грубо поводитися із заявницею та виносити речі з помешкання, аби купити собі алкоголь. У 2007 році він жорстоко побив першу заявницю, після чого вона провела три тижні в лікарні. Насильство, як вербальне, так і фізичне, тривало й надалі. Іншого заявника також регулярно били та ображали, і він часто приходив до помешкань своїх друзів, щоб приготуватися до школи або просто відпочити від домашніх скандалів та уникнути подальших знущань. Заявники, зокрема, скаржаться на те, що органи влади не запобігли насильству з боку чоловіка першої заявниці і, проігнорувавши вимоги щодо забезпечення виконання захисного припису, призвели до появи в кривдника почуття безкарності. Вони також скаржаться на дискримінацію щодо жінок із боку органів влади.

Суд визнав, що влада Республіки Молдова не виконала належним чином своє позитивне зобов'язання щодо запобігання реальній чи безпосередній загрози домашнього насильства, що стало наслідком порушення статті 3 (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції. Встановлено, що не зважаючи на багаторазові прийняті скарги та захисні приписи, влада зробила замало для ефективного захисту заявників від постійного ризику насильства, який ставав все більш очевидним після кожного випадку жорстокого поводження та порушення захисного припису. Накладений за порушення одного із захисних приписів штраф та профілактичні бесіди з кривдником явно не вплинули на його поведінку. Суд звернув увагу також на те, що влада застосувала захисний припис, відповідно до якого зобов'язала саме заявницю покинути домівку, а потім частково звинуватила її в тому, що вона спровокувала насильство тим, що не покинула спільне місце проживання.

Суд також визнав порушення статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції разом зі статтею 3: він зазначив, що від домашнього насильства страждають здебільшого жінки, а загальне ставлення місцевої влади – наприклад, те, як поводяться з жінками в поліцейських дільницях, коли вони повідомляють про домашнє насильство, та судова пасивність щодо забезпечення ефективного захисту постраждалої особи, створили сприятливу для цього атмосферу. Суд відмітив, що заявниця подала офіційні скарги на поліцейських та соціальних працівників щодо їх несерйозного ставлення до її скарг, намагання переконати її примиритися з кривдником та зберегти сім'ю, часткового звинувачення її у провокації домашнього насильства. Ці та інші факти переконали Суд, що дії влади були поблажливими щодо домашнього насильства та відображали дискримінаційне ставлення до заявниці як жінки.

⁴⁹ Case of Munteanu v. Republic of Moldova. Application no. 34168/11. 26 May 2020. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-202554>.

ГЛАВА 3. НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

3.1. ЗАКони УКРАЇНИ

3.1.1. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ⁵⁰ від 28 червня 1996 року

Витяг

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Розділ II ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Стаття 21. Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Стаття 23. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Стаття 24. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Стаття 27. Кожна людина має невід'ємне право на життя.

Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави - захищати життя людини.

Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

⁵⁰Конституція України від 28 червня 1996 року.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим досліддам.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правничою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 31. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Стаття 32. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.

Стаття 33. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну.

Стаття 34. Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання

заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Стаття 35. Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність.

Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа - від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова.

Ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань. У разі якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, виконання цього обов'язку має бути замінено альтернативною (невійськовою) службою.

Стаття 41. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом.

Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону.

Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним.

Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Стаття 46. Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Стаття 47. Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду.

Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду.

Стаття 48. Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Стаття 51. Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї.

Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Стаття 52. Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей.

Стаття 53. Кожен має право на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом.

Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 57. Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є не чинними.

Стаття 59. Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

3.1.2. ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ⁵¹

ЗАКОН УКРАЇНИ від 07 грудня 2017 року

Цей Закон визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) дитина-кривдник - особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі;

2) дитина, яка постраждала від домашнього насильства (далі - постраждала дитина), - особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства;

3) домашнє насильство - діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь;

4) економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

5) запобігання домашньому насильству - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

6) кривдник - особа, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі;

⁵¹Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 грудня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

7) обмежувальний припис стосовно кривдника - встановлений у судовому порядку захід тимчасового обмеження прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи;

8) особа, яка постраждала від домашнього насильства (далі - постраждала особа), - особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі;

9) оцінка ризиків - оцінювання вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи;

10) програма для кривдника - комплекс заходів, що формується на основі результатів оцінки ризиків та спрямований на зміну насильницької поведінки кривдника, формування у нього нової, неагресивної психологічної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків, у тому числі до виховання дітей, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків;

11) програма для постраждалої особи - комплекс заходів, спрямованих на позбавлення емоційної залежності, невпевненості у собі та формування у постраждалої особи здатності відстоювати власну гідність, захищати свої права у приватних стосунках, у тому числі за допомогою уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

12) протидія домашньому насильству - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалий особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки;

13) профілактичний облік - здійснення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України організаційно-практичних заходів щодо контролю за поведінкою кривдника з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, за дотриманням ним тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку із вчиненням домашнього насильства;

14) психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

15) сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

16) терміновий заборонний припис стосовно кривдника - спеціальний захід протидії домашньому насильству, що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства;

17) фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побойів, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Стаття 2. Законодавство про запобігання та протидію домашньому насильству

1. Законодавство про запобігання та протидію домашньому насильству складається з Конституції України, міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, цього Закону та інших нормативно-правових актів щодо недопущення насильства.

Стаття 3. Сфера дії законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству

1. Предметом регулювання цього Закону є правовідносини, що виникають у процесі запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству незалежно від факту спільного проживання поширюється на таких осіб:

- 1) подружжя;
- 2) колишнє подружжя;
- 3) наречені;
- 4) мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя);
- 5) особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти;
- 6) особи, які мають спільну дитину (дітей);
- 7) батьки (мати, батько) і дитина (діти);
- 8) дід (баба) та онук (онука);
- 9) прадід (прабаба) та правнук (правнучка);
- 10) вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка);
- 11) рідні брати і сестри;
- 12) інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука);
- 13) діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими;
- 14) опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням;
- 15) прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя.

3. Дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству поширюється також на інших родичів, інших осіб, які пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, за умови спільного проживання, а також на суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 4. Основні засади запобігання та протидії домашньому насильству

1. Діяльність, спрямована на запобігання та протидію домашньому насильству, ґрунтується на таких засадах:

1) гарантування постраждалим особам безпеки та основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на життя, свободу та особисту недоторканість, на повагу до приватного та сімейного життя, на справедливий суд, на правову допомогу, з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;

2) належна увага до кожного факту домашнього насильства під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) врахування непропорційного впливу домашнього насильства на жінок і чоловіків, дітей та дорослих, дотримання принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

4) визнання суспільної небезпеки домашнього насильства та забезпечення нетерпимого ставлення до будь-яких проявів домашнього насильства;

5) повага та неупереджене і небайдухе ставлення до постраждалих осіб з боку суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечення пріоритетності прав, законних інтересів та безпеки постраждалих осіб під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

6) конфіденційність інформації про постраждалих осіб та осіб, які повідомили про вчинення домашнього насильства;

7) добровільність отримання допомоги постраждалими особами, крім дітей та недієздатних осіб;

8) врахування особливих потреб та інтересів постраждалих осіб, зокрема осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;

9) ефективна взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, з громадськими об'єднаннями, неурядовими організаціями, засобами масової інформації та іншими заінтересованими особами.

2. У разі якщо постраждалою особою є дитина, будь-які дії, що вчиняються щодо неї, базуються на принципах, визначених Конвенцією ООН про права дитини, Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейською конвенцією про здійснення прав дітей та законодавчими актами України у сфері захисту прав дитини.

3. Заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству здійснюються без дискримінації за будь-якою ознакою.

4. Звичаї, релігійні переконання, віросповідання, традиції не можуть розглядатися як виправдання будь-яких форм домашнього насильства, передбачених цим Законом, або бути підставою для звільнення кривдника від відповідальності.

Стаття 5. Основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству спрямована на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, надання всебічної допомоги постраждалим особам та утвердження ненасильницького характеру приватних стосунків.

2. Основними напрямами реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є:

1) запобігання домашньому насильству;

2) ефективне реагування на факти домашнього насильства шляхом запровадження механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування шкоди, завданої домашнім насильством;

4) належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їхньої поведінки.

Стаття 6. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є:

1) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

4) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

2. Спеціально уповноваженими органами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є:

1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, у тому числі їх структурні підрозділи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

4) сільські, селищні, міські, районні у містах (у разі їх створення) ради, їх виконавчі органи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

3. До інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать:

1) служби у справах дітей;

2) уповноважені підрозділи органів Національної поліції України;

3) органи управління освітою, навчальні заклади, установи та організації системи освіти;

4) органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я;

5) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

6) суди;

7) прокуратура;

8) уповноважені органи з питань пробації.

4. До загальних служб підтримки постраждалих осіб належать заклади, які, у тому числі, надають допомогу постраждалим особам:

1) центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

2) притулки для дітей;

3) центри соціально-психологічної реабілітації дітей;

4) соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка);

5) центри соціально-психологічної допомоги;

6) територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг);

7) інші заклади, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам.

До спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб належать притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам та особам, які постраждали від насильства за ознакою статі, а також заклади та установи, призначені виключно для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі.

5. У здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема виявленні фактів домашнього насильства, наданні допомоги та захисту постраждалим особам, можуть брати участь підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання та іноземні неурядові організації, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, у тому числі послуги патронату над дітьми.

Розділ II

СУБ'ЄКТИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 7. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать:

1) формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) нормативно-правове регулювання у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) координація діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

4) забезпечення розроблення та затвердження типових програм для постраждалих осіб, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;

5) забезпечення розроблення та затвердження типових програм для кривдників, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання, у тому числі з урахуванням віку, стану здоров'я, статі кривдника;

6) здійснення методичного забезпечення місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

7) затвердження стандартів надання соціальних послуг постраждалим особам та методики визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;

8) здійснення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать:

1) реалізація державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) забезпечення створення та функціонування Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, здійснення повноважень держателя цього реєстру;

3) забезпечення функціонування служб підтримки постраждалих осіб та здійснення контролю за їх діяльністю;

4) координація підготовки фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

5) організація та проведення загальнонаціональних соціологічних, правових, психолого-педагогічних та інших досліджень щодо домашнього насильства, його причин і наслідків;

6) збір, аналіз і поширення відповідно до законодавства інформації про домашнє насильство, удосконалення системи показників у формах державної статистичної звітності щодо запобігання та протидії домашньому насильству;

7) забезпечення здійснення моніторингу ефективності законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству, практики його застосування, заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, надання методичної та практичної допомоги суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

8) підготовка та оприлюднення щорічного звіту про стан реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

9) ведення обліку даних про діяльність загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб на загальнодержавному рівні.

Стаття 8. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні, зокрема шляхом здійснення постійного контролю за своєчасністю та належністю вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) забезпечення розроблення, затвердження та виконання регіональних програм у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) забезпечення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та їх взаємодії на регіональному рівні;

4) облік даних про суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні;

5) забезпечення підготовки фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі фахівців, які реалізують програми для кривдників;

6) забезпечення підготовки методичних рекомендацій щодо організації і забезпечення діяльності та підвищення кваліфікації фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству;

7) забезпечення здійснення інформаційно-просвітницької діяльності (у тому числі підготовка та поширення відповідних матеріалів) щодо форм, причин і наслідків

домашнього насильства, заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, формування нетерпимого ставлення громадян до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках;

8) організація та/або проведення регіональних соціологічних, психолого-педагогічних та інших досліджень щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства;

9) здійснення моніторингу стану виконання суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, поставлених завдань у процесі реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні, надання їм методичної та практичної допомоги, з'ясування проблемних питань у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та життя вичерпних заходів для їх вирішення;

10) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. До повноважень районних, районних у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій та виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

2) забезпечення надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, у тому числі шляхом соціального замовлення у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) визначення потреби у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, забезпечення їх створення та функціонування, здійснення контролю за їхньою діяльністю;

4) участь у підготовці фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі фахівців, які реалізують програми для кривдників;

5) прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, забезпечення застосування заходів для його припинення, надання допомоги постраждалим особам;

6) забезпечення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та їх взаємодії на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

7) інформування постраждалих осіб про права, заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

8) збір, аналіз і поширення відповідно до законодавства інформації про домашнє насильство на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

9) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

10) виконання повноважень органу опіки та піклування.

3. Особливості здійснення районними державними адміністраціями та виконавчими органами сільських, селищних, міських (міст районного підпорядкування)

рад повноважень, передбачених частиною другою цієї статті, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Особливості здійснення виконавчими органами районних у місті рад повноважень, передбачених частиною другою цієї статті, визначаються міською радою відповідного міста.

4. Структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є структурні підрозділи з питань сім'ї.

Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є виконавчі органи з питань сім'ї.

Стаття 9. Повноваження органів опіки та піклування, служб у справах дітей у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень органів опіки та піклування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно дитини та за участю дитини належать:

1) захист прав та інтересів постраждалої дитини, дитини-кривдника, у тому числі шляхом звернення до суду, представництва прав та інтересів дитини у суді при розгляді питань, пов'язаних із здійсненням актів домашнього насильства, зокрема про видачу обмежувального припису;

2) безпосереднє надання допомоги та захисту постраждалим дітям, дітям-кривдникам, які мають статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

3) розгляд у порядку, встановленому Сімейним кодексом України, питання про доцільність відібрання дитини або позбавлення батьківських прав стосовно дитини, якщо кривдниками дитини є батьки (усиновлювачі) або один із них;

4) розгляд у порядку, встановленому законодавством, питань про доцільність відібрання дитини в опікуна (піклувальника), прийомних батьків, батьків-вихователів, про звільнення особи від обов'язків опікуна (піклувальника) дитини, розірвання договору про патронат над дитиною, скасування рішення про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу або до прийомної сім'ї у разі здійснення домашнього насильства стосовно дитини або за участю дитини;

5) надання згоди на отримання соціальних послуг постраждалою дитиною, дитиною-кривдником, якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини;

6) надання згоди на внесення персональних даних про дитину, яка повідомила про вчинення насильства або є постраждалою особою, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини;

7) влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя у разі неможливості проживання дитини із своїми батьками, іншими законними представниками у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно цієї дитини або за її участі.

2. До повноважень служб у справах дітей у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно дітей належать:

1) розроблення та виконання заходів із захисту прав та законних інтересів постраждалої дитини;

2) розроблення та виконання заходів із захисту прав та законних інтересів дитини-кривдника;

3) прийом та розгляд заяв і повідомлень про домашнє насильство стосовно дітей та за участю дітей, у тому числі повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

4) інформування постраждалої дитини, її батьків, інших законних представників, якщо вони не є кривдниками дитини, про права, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися;

5) інформування дитини-кривдника, її батьків, інших законних представників про права дитини, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися;

6) влаштування дитини в центр соціально-психологічної реабілітації дітей, притулок для дітей служби у справах дітей, інші установи для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб, а також здійснення контролю за умовами її перебування та надання допомоги у разі неможливості проживання дитини із своїми батьками, іншими законними представниками у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно цієї дитини або за її участі;

7) проведення профілактичної роботи з батьками, іншими законними представниками дитини із запобігання домашньому насильству стосовно дітей та за участю дітей;

8) порушення перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питання про притягнення до відповідальності згідно із законом посадових осіб у разі невиконання або неналежного виконання ними обов'язків під час виявлення фактів домашнього насильства, роботи з постраждалою дитиною, дитиною-кривдником;

9) взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до [статті 15](#) цього Закону;

10) здійснення інших передбачених законодавством заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно дітей чи за участю дітей;

11) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

3. До повноважень органів опіки та піклування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно недієздатних осіб та осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, належать:

1) вирішення питання щодо отримання соціальних послуг постраждалою особою, яка є недієздатною особою, у разі якщо законного представника такої особи не призначено або законний представник є кривдником чи ухиляється від захисту прав та інтересів такої особи;

2) надання згоди на внесення персональних даних про недієздатну особу, яка повідомила про вчинення насильства або є постраждалою особою, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, якщо законний представник такої особи є кривдником або ухиляється від захисту прав та інтересів недієздатної особи;

3) влаштування постраждалої особи, яка є недієздатною особою, до закладу соціального захисту у разі, якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу її життю та здоров'ю;

4) вжиття заходів для надання недієздатній особі, яка є кривдником, психіатричної допомоги у примусовому порядку у разі, якщо у зв'язку із вчиненням домашнього

насилення проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу життю та здоров'ю членів сім'ї або опікуна;

5) порушення перед судом питання про звільнення в установленому законодавством порядку від повноважень опікуна або піклувальника у разі вчинення ними домашнього насильства стосовно недієздатної особи або особи, цивільна дієздатність якої обмежена;

6) захист прав та представлення інтересів постраждалої особи, яка є недієздатною особою, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування чи в суді (у разі потреби);

7) порушення перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питання про притягнення в установленому законодавством порядку до відповідальності посадових осіб у разі невиконання або неналежного виконання ними обов'язків під час виявлення та роботи з постраждалими особами, які є недієздатними особами або особами, цивільна дієздатність яких обмежена;

8) здійснення інших передбачених законодавством заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно недієздатних осіб та осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, чи за їх участю.

Стаття 10. Повноваження уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

- 1) виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них;
- 2) прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, у тому числі розгляд повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, вжиття заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спільно з Національною поліцією України;
- 3) інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;
- 4) винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;
- 5) взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством;
- 6) здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії;
- 7) анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством;
- 8) взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до **статті 15** цього Закону;
- 9) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Уповноважені підрозділи органів Національної поліції України здійснюють повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству з урахуванням

міжнародних стандартів реагування правоохоронних органів на випадки домашнього насильства та оцінки ризиків.

Поліцейські можуть проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи.

Стаття 11. Повноваження органів управління освітою, навчальних закладів та установ системи освіти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень органів управління освітою у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до компетенції належать:

1) забезпечення підготовки фахівців відповідної кваліфікації та галузі знань з метою належного виконання ними функцій із запобігання та протидії домашньому насильству;

2) забезпечення впровадження в навчально-виховний процес на всіх освітніх рівнях, у тому числі включення до навчальних програм і планів, питань запобігання та протидії домашньому насильству;

3) забезпечення включення до освітньо-професійних програм під час встановлення державних стандартів освіти питань запобігання та протидії домашньому насильству;

4) участь у підготовці (перепідготовці, підвищенні кваліфікації) фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

5) забезпечення включення до навчальних та виховних програм питань запобігання та протидії домашньому насильству;

6) методичне забезпечення навчальних закладів з питань запобігання та протидії домашньому насильству;

7) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Навчальні заклади та установи системи освіти під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:

1) проводять з учасниками навчально-виховного процесу виховну роботу із запобігання та протидії домашньому насильству;

2) повідомляють не пізніше однієї доби службу у справах дітей, уповноважені підрозділи органів Національної поліції України у разі виявлення фактів домашнього насильства стосовно дітей або отримання відповідних заяв чи повідомлень;

3) проводять інформаційно-просвітницькі заходи з учасниками навчально-виховного процесу з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей, приділяючи особливу увагу формуванню небайдужого ставлення учнів до постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного інформування вчителів про випадки домашнього насильства, що стали їм відомі, повідомлення про такі випадки до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

4) організовують роботу практичного психолога та/або соціального педагога з постраждалими дітьми;

5) взаємодіють з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 цього Закону;

6) звітують центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 12. Повноваження органів, установ і закладів охорони здоров'я у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень органів охорони здоров'я у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) розроблення та затвердження стандарту надання медичної допомоги постраждалим особам або особам, які ймовірно постраждали від домашнього насильства;

2) затвердження порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб;

3) методичне забезпечення установ і закладів охорони здоров'я з питань запобігання та протидії домашньому насильству;

4) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Установи і заклади охорони здоров'я під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:

1) повідомляють уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про виявлення ушкоджень, що могли виникнути внаслідок вчинення домашнього насильства, а в разі виявлення ушкоджень у дитини - також службу у справах дітей;

2) у разі виявлення тілесних ушкоджень забезпечують в установленому порядку проведення медичного обстеження постраждалих осіб;

3) у разі виявлення ушкоджень сексуального характеру направляють постраждалих осіб на тестування на ВІЛ-інфекцію;

4) надають медичну допомогу постраждалим особам з урахуванням індивідуальних потреб;

5) інформують постраждалих осіб про заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

6) взаємодіють з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до **статті 15** цього Закону;

7) звітують центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 13. Повноваження центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу", у тому числі на базі загальних та спеціальних служб підтримки постраждалих осіб;

2) взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 цього Закону;

3) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 14. Повноваження загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб

1. Загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб у межах своїх повноважень здійснюють:

1) прийом і розгляд заяв від постраждалих осіб або їхніх представників про отримання допомоги, зокрема соціальних послуг для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

2) інформування місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, уповноважених підрозділів органів Національної поліції України про виявлення фактів домашнього насильства за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалих осіб, крім випадків вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб або виявлення актів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається; у разі виявлення факту домашнього насильства стосовно дитини - інформування не пізніше однієї доби служби у справах дітей та уповноважених підрозділів органів Національної поліції України;

3) оцінку потреб постраждалих осіб;

4) надання постраждалим особам повної та вичерпної інформації про їхні права і можливості отримання ними дієвої допомоги;

5) надання відповідно до компетенції постраждалим особам соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі, сприяння наданню правової допомоги, а також забезпечення тимчасового притулку для таких осіб та їхніх дітей у порядку, передбаченому законодавством;

6) інформування в установленому законодавством порядку місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування про осіб, яким надавалася допомога, та про результати її надання.

2. Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб (крім кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) утворюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства та діють на основі типових положень про спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, затверджених Кабінетом Міністрів України.

{Постанови КМ № 654, № 655, № 824}

Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей утворюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належить до сфери його управління та діє на основі положення, затвердженого цим органом. Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей є державною установою, що має територіальні відділення в усіх регіонах України.

3. Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб функціонують в установленому законодавством порядку за рахунок коштів державного та місцевих

бюджетів, коштів підприємств, установ, організацій, професійних спілок, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

4. Питання щодо перебування постраждалих осіб у спеціалізованих службах підтримки таких осіб та надання їм соціальних послуг регулюються установчими документами зазначених служб відповідно до стандартів надання соціальних послуг постраждалим особам, які затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, з урахуванням вимог міжнародних правових актів.

Стаття 15. Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, передбачає:

1) взаємне інформування не пізніше однієї доби про виявлені факти домашнього насильства у випадках, передбачених цим Законом, з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом;

2) реагування на випадки домашнього насильства відповідно до компетенції та з урахуванням оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі;

3) узгодження заходів реагування на випадки домашнього насильства та надання дієвої допомоги постраждалим особам, що здійснюються різними суб'єктами;

4) розроблення та виконання відповідно до компетенції програм для кривдників;

5) розроблення та виконання відповідно до компетенції програм із запобігання та протидії домашньому насильству;

6) організацію здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до компетенції;

7) обмін досвідом у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

8) скоординовану міжвідомчу підготовку фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

9) здійснення спеціально уповноваженими органами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству моніторингу дотримання вимог законодавства суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування.

2. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, залучають до співпраці з організацій та здійснення таких заходів і надання дієвої допомоги постраждалим особам громадські об'єднання, іноземні неурядові організації та інших заінтересованих осіб, а також забезпечують висвітлення таких заходів і діяльності в засобах масової інформації з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом.

3. Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, затверджується Кабінетом Міністрів України.

4. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, звітують центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень, визначених цим Законом, у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, який, зокрема, передбачає:

1) звітування служб у справах дітей через Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації;

2) звітування уповноважених підрозділів органів Національної поліції України через центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

3) звітування органів управління освітою, навчальних закладів та установ системи освіти через центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти;

4) звітування органів охорони здоров'я, установ та закладів охорони здоров'я через центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

5) звітування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги через Координаційний центр з надання правової допомоги.

Стаття 16. Єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі

1. Єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі (далі - Реєстр) - це автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для збирання, реєстрації, накопичення, зберігання, адаптування, зміни, поновлення, використання, поширення (розповсюдження, реалізації, передачі), знеособлення і знищення визначених цим Законом даних про випадки домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

2. Реєстр ведеться з метою:

1) захисту життєво важливих інтересів постраждалих осіб, зокрема постраждалих дітей;

2) попередження повторних випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі;

3) забезпечення здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

4) надання комплексної та своєчасної допомоги постраждалим особам суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

5) обліку випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі;

6) координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

3. До Реєстру вносяться відомості (окремо за кожним випадком насильства) про:

1) працівника суб'єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, або суб'єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, який вніс відомості про випадок насильства до Реєстру або відкоригував їх (дата внесення; прізвище, ім'я, по батькові; посада; номер контактного телефону; найменування та адреса відповідного суб'єкта);

2) особу, яка повідомила про вчинення насильства (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце проживання; номер контактного телефону), - за згодою, наданою у порядку, визначеному частиною четвертою цієї статті;

3) постраждалу особу (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; стать; громадянство; місце проживання; місце навчання та/або місце роботи; номер контактного телефону) - за згодою, наданою у порядку, визначеному частиною четвертою цієї статті;

4) кривдника (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; стать; громадянство; місце проживання; місце навчання та/або місце роботи; номер контактного телефону) та про характер відносин між кривдником і постраждалою особою, у тому числі відповідно до статті 3 цього Закону;

5) випадок домашнього насильства, насильства за ознакою статі (дата вчинення; місце вчинення; форма домашнього насильства; вид шкоди чи страждань, завданих внаслідок насильства за ознакою статі; короткий опис);

6) потреби постраждалої особи;

7) суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, або суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, у зв'язку з виявленням випадку насильства (найменування; повноваження; місцезнаходження та номер контактного телефону (крім спеціалізованих служб підтримки));

8) вичерпний перелік заходів, здійснених у зв'язку з виявленням випадку насильства, та їх результат.

4. Згода на внесення персональних даних про особу, яка повідомила про вчинення насильства, або про постраждалу особу надається відповідною особою з дотриманням вимог Закону України "Про захист персональних даних".

У разі якщо зазначена особа є дитиною, така згода надається її батьками або іншими законними представниками, а якщо батьки (інші законні представники дитини) є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини, - органом опіки та піклування. У разі якщо зазначена особа є недієздатною, така згода надається її законним представником, а якщо її законний представник є кривдником або ухиляється від захисту прав та інтересів недієздатної особи, - органом опіки та піклування.

5. Персональні дані про особу, яка повідомила про вчинення насильства, зберігаються у Реєстрі протягом одного року з дня надходження відповідної інформації про вчинення насильства.

Персональні дані про постраждалу особу зберігаються у Реєстрі протягом трьох років з дня вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі.

Персональні дані про кривдника зберігаються у Реєстрі:

1) у разі відсутності кримінального провадження стосовно кривдника у зв'язку з вчиненням домашнього насильства, насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи, рішення суду про застосування обмежувального припису або накладення адміністративного стягнення, вироку суду про визнання кривдника винуватим за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи, що набрали законної сили, - протягом року з дня надходження відповідної інформації про вчинення насильства;

2) у разі виправдувального вироку суду, що набрав законної сили, - до часу набрання чинності відповідним рішенням суду;

3) у разі порушення кримінального провадження стосовно кривдника у зв'язку з вчиненням домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи - протягом періоду розслідування кримінального провадження;

4) у разі ухвалення рішення суду, що набрало законної сили, про застосування обмежувального припису або накладення адміністративного стягнення - протягом трьох років з дня набрання чинності відповідним рішенням суду;

5) у разі винесення вироку суду, що набрав законної сили, про визнання кривдника винуватим за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших

форм насильства стосовно постраждалої особи з відбуванням покарання - протягом десяти років з дня закінчення строку відбування покарання;

б) у разі винесення вироку суду, що набрав законної сили, про визнання кривдника винуватим за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи без відбування покарання - протягом десяти років з дня набрання чинності відповідним рішенням суду.

У разі спростування факту вчинення насильства, а також після закінчення строку зберігання у Реєстрі персональних даних такі дані підлягають видаленню або знищенню в порядку, встановленому законом.

6. Формування Реєстру здійснюється окремо за кожним випадком домашнього насильства, насильства за ознакою статі шляхом внесення до нього відповідної інформації.

Відомості до Реєстру (крім відомостей про кривдника) вносяться усіма суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, або суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі (крім громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах).

Відомості про кривдника вносяться до Реєстру:

1) відповідальними структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству або у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

2) відповідальними виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству або у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

3) уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України.

Відомості про кривдника вносяться до Реєстру у разі наявності обґрунтованої підозри вчинення ним насильства, зокрема після підтвердження такого факту шляхом проведення перевірки відповідної інформації згідно з порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та/або порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

7. Доступ до Реєстру надається:

1) працівникам спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, до посадових обов'язків яких відносяться запобігання та протидія домашньому насильству, насильству за ознакою статі;

2) уповноваженим особам (координаторам) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі місцевих державних адміністрацій та сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад;

3) працівникам відповідальних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій та відповідальних виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад з питань запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

4) працівникам уповноважених підрозділів органів Національної поліції України;

5) працівникам служб у справах дітей - у частині випадків насильства, в яких кривдниками або потерпілими особами є діти.

Доступ відповідних працівників до Реєстру здійснюється з використанням електронного цифрового підпису, сумісного з програмним забезпеченням цього Реєстру.

8. Держателем Реєстру є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

9. Адміністратором Реєстру є державне підприємство, визначене центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, що належить до сфери його управління, здійснює заходи із створення, впровадження і супроводження програмного забезпечення Реєстру, відповідає за його технічне і технологічне забезпечення, збереження та захист даних Реєстру, здійснює технічні і технологічні заходи з надання, блокування та анулювання доступу до Реєстру, організовує та проводить навчання щодо роботи з Реєстром.

10. Сукупність відомостей про фізичних осіб (персональні дані), що містяться в Реєстрі, є інформацією з обмеженим доступом. Обробка цих відомостей здійснюється з дотриманням вимог Закону України "Про захист персональних даних".

11. Порядок формування, ведення та доступу до Реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 17. Участь заінтересованих суб'єктів, що надають соціальні послуги із запобігання та протидії домашньому насильству

1. Підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, фізичні особи - підприємці, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, відповідно до законодавства залучаються суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, до:

1) виконання пріоритетних завдань у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) проведення тренінгів, семінарів, інших заходів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі працівників сфери освіти, сфери охорони здоров'я, працівників правоохоронних органів та для осіб, які належать до вразливих верств населення;

3) виконання програм для кривдників та постраждалих осіб;

4) надання соціальних послуг постраждалим особам, у тому числі постраждалим дітям, виключно за згодою постраждалих осіб або їхніх законних представників, а якщо батьки, інші законні представники дитини, законні представники недієздатної особи є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини або недієздатної особи - за згодою органу опіки та піклування;

5) проведення серед населення, у тому числі серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо форм, проявів і наслідків домашнього насильства, інших заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

6) утворення спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб і забезпечення їх функціонування.

Розділ III

ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 18. Завдання у сфері запобігання домашньому насильству

1. До завдань у сфері запобігання домашньому насильству належать:

1) визначення стану, причин і передумов поширення домашнього насильства;

2) підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини і наслідки домашнього насильства;

3) сприяння розумінню суспільством природи домашнього насильства, його непропорційного впливу на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;

4) формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед постраждалих дітей, усвідомлення домашнього насильства як порушення прав людини;

5) викорінювання дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

6) заохочення всіх членів суспільства, насамперед чоловіків і хлопців, до активного сприяння запобіганню домашньому насильству.

Стаття 19. Заходи у сфері запобігання домашньому насильству

1. На виконання завдань у сфері запобігання домашньому насильству суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечують:

1) вивчення ситуації та збір згрупованих за статтю статистичних даних про факти домашнього насильства;

2) організацію і проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення домашнього насильства, ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та практики його застосування;

3) організацію і проведення серед населення, у тому числі серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії домашньому насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків;

4) розроблення та впровадження у навчальних закладах навчальних і виховних програм з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей;

5) залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання домашньому насильству, зокрема формування небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного повідомлення про випадки домашнього насильства, зокрема до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

6) організацію та проведення спільних і спеціалізованих тренінгів та семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також для працівників правоохоронних органів і суддів.

2. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання домашньому насильству, враховують природу домашнього насильства, його непропорційний вплив на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку, необхідність підтримки та захисту постраждалих осіб, наслідки домашнього насильства, що призводять до порушення прав людини.

3. Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, яким стало відомо про вчинення домашнього насильства, зокрема якщо постраждалими особами стали або можуть стати діти, зобов'язані невідкладно повідомити про це до районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, уповноважених підрозділів органів Національної поліції України або до цілодобового кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

Розділ IV НАДАННЯ ДОПОМОГИ ТА ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИМ ОСОБАМ

Стаття 20. Надання допомоги та захисту постраждалим особам

1. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до компетенції забезпечують надання дієвої допомоги та захисту постраждалим особам з урахуванням основних засад запобігання та протидії домашньому насильству, визначених статтею 4 цього Закону.

2. Надання допомоги та захисту постраждалим особам здійснюється за такими напрямками:

1) надання постраждалим особам інформації про їхні права та можливості реалізації таких прав зрозумілою їм мовою або через перекладача чи залучену третю особу, яка володіє мовою, зрозумілою постраждалим особам;

2) забезпечення доступу до загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб для отримання соціальних послуг медичної, соціальної, психологічної допомоги;

3) надання у разі потреби тимчасового притулку для безпечного розміщення постраждалих осіб;

4) забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

5) утворення цілодобового безоплатного кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей для забезпечення невідкладного реагування на випадки домашнього насильства, надання консультацій щодо всіх форм домашнього насильства, визначених [статтею 1](#) цього Закону, абонентам анонімно або з належним дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом.

3. Під час надання допомоги та захисту постраждалим особам враховуються вік, стан здоров'я, стать, релігійні переконання, етнічне походження, спеціальні потреби таких осіб.

4. Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення.

5. Надання допомоги постраждалим особам не залежить від звернення таких осіб до правоохоронних органів чи суду, від їх участі у кримінальному або цивільному провадженні.

6. Питання надання допомоги постраждалим недієздатним особам вирішують їхні опікуни, а якщо опікуни є кривдниками постраждалих осіб або ухиляються від захисту їхніх прав та інтересів, - органи опіки та піклування.

7. Питання надання допомоги постраждалим дітям вирішують їхні батьки, інші законні представники дитини, а якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками дитини або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини, - органи опіки та піклування, у тому числі за зверненням родичів дитини (баби, діда, повнолітніх брата, сестри), мачухи або вітчима дитини, якщо вони не є кривдниками.

Стаття 21. Права постраждалих осіб

1. Постраждала особа має право на:

1) дієвий, ефективний та невідкладний захист в усіх випадках домашнього насильства, недопущення повторних випадків домашнього насильства;

2) звернення особисто або через свого представника до суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) отримання повної та вичерпної інформації від суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про свої права і соціальні послуги, медичну, соціальну, психологічну допомогу, якими вона може скористатися;

4) безоплатне отримання відповідно до законодавства соціальних послуг, медичної, соціальної та психологічної допомоги відповідно до її потреб;

5) безоплатну правову допомогу у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

6) повагу до честі та гідності, уважне та гуманне ставлення з боку суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

7) конфіденційність інформації особистого характеру, яка стала відома суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, під час роботи з постраждалою особою, та захист персональних даних;

8) вибір спеціаліста за статтю (за можливості);

9) відшкодування кривдниками завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю, у порядку, визначеному законодавством;

10) звернення до правоохоронних органів і суду з метою притягнення кривдників до відповідальності, застосування до них спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству;

11) своєчасне отримання інформації про остаточні рішення суду та процесуальні рішення правоохоронних органів, пов'язані з розглядом факту вчинення стосовно неї домашнього насильства, у тому числі пов'язані з ізоляцією кривдника або його звільненням;

12) інші права, передбачені законодавством у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Стаття 22. Права постраждалої дитини

1. Постраждала дитина має всі права постраждалої особи, реалізація яких забезпечується з урахуванням найкращих інтересів дитини, її віку, статі, стану здоров'я, інтелектуального та фізичного розвитку.

Звернення та повідомлення про вчинення домашнього насильства стосовно дітей приймаються і розглядаються згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

2. Якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно дитини вона не може проживати із своїми батьками, іншими законними представниками, на час подолання причин і наслідків домашнього насильства дитина може бути влаштована до родичів, у сім'ю патронатного вихователя, до центру соціально-психологічної реабілітації дітей, притулку для дітей служб у справах дітей, інших установ для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

3. Захист прав та інтересів постраждалої дитини, у тому числі звернення до суду, представництво її прав та інтересів у суді, крім батьків та інших законних представників дитини, можуть здійснювати родичі дитини (баба, дід, повнолітній брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, якщо вони не є кривдниками дитини, а також орган опіки та піклування.

4. Під час розгляду судом та/або органом опіки та піклування спорів щодо участі одного з батьків у вихованні дитини, визначення місця проживання дитини, відібрання дитини, позбавлення та поновлення батьківських прав, побачення з дитиною матері, батька дитини, які позбавлені батьківських прав, відібрання дитини від особи, яка тримає

її у себе не на законних підставах або не на основі рішення суду, обов'язково беруться до уваги факти вчинення домашнього насильства стосовно дитини або за її присутності.

Стаття 23. Виконання програм для постраждалих осіб

1. Суб'єктами, відповідальними за виконання програм для постраждалих осіб, є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

2. Суб'єкт, відповідальний за виконання програм для постраждалих осіб, організовує та забезпечує проходження такими особами зазначених програм за їхньою згодою.

3. Програми для постраждалих осіб виконуються фахівцями, які пройшли підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також суб'єктами, визначеними статтею 17 цього Закону, в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Розділ V СПЕЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 24. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству

1. До спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству належать:

- 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника;
- 2) обмежувальний припис стосовно кривдника;
- 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи;
- 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Стаття 25. Терміновий заборонний припис стосовно кривдника

1. Терміновий заборонний припис виноситься кривднику уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення.

2. Терміновий заборонний припис може містити такі заходи:

- 1) зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;
- 2) заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи;
- 3) заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою.

3. Під час вирішення питання про винесення термінового заборонного припису пріоритет надається безпеці постраждалої особи. Зазначена вимога поширюється також на місце спільного проживання (перебування) постраждалої особи та кривдника незалежно від їхніх майнових прав на відповідне житлове приміщення.

Працівники уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України можуть у встановленому законом порядку застосовувати поліцейські заходи примусу для виселення з житлового приміщення кривдника, якщо терміновий заборонний припис передбачає зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи, а кривдник відмовляється добровільно його залишити.

4. Терміновий заборонний припис виноситься за заявою постраждалої особи, а також за власною ініціативою працівником уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України за результатами оцінки ризиків.

5. Терміновий заборонний припис виноситься строком до 10 діб.

6. Терміновий заборонний припис вручається кривднику, а його копія - постраждалій особі або її представнику.

7. Дія термінового заборонного припису припиняється у разі застосування до кривдника судом адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у кримінальному провадженні.

8. Кривдник, стосовно якого винесено терміновий заборонний припис, згідно з яким він повинен залишити місце спільного проживання (перебування) з постраждалою особою, зобов'язаний повідомити про місце свого тимчасового перебування уповноважений підрозділ органів Національної поліції України за місцем вчинення домашнього насильства.

9. Особа, стосовно якої винесено терміновий заборонний припис, може оскаржити його до суду в загальному порядку, передбаченому для оскарження рішень, дій або бездіяльності працівників уповноважених підрозділів органів Національної поліції України.

10. Терміновий заборонний припис не може містити заходів, передбачених пунктами 1 і 2 частини другої цієї статті, якщо кривдником є особа, яка на день винесення припису не досягла вісімнадцятирічного віку та має спільне місце проживання (перебування) з постраждалою особою.

11. Терміновий заборонний припис виноситься в порядку, затвердженому Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 26. Обмежувальний припис стосовно кривдника

1. Право звернутися до суду із заявою про видачу обмежувального припису стосовно кривдника мають:

- 1) постраждала особа або її представник;
- 2) у разі вчинення домашнього насильства стосовно дитини - батьки або інші законні представники дитини, родичі дитини (баба, дід, повнолітні брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, а також орган опіки та піклування;
- 3) у разі вчинення домашнього насильства стосовно недієздатної особи - опікун, орган опіки та піклування.

2. Обмежувальним приписом визначаються один чи декілька таких заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього обов'язків:

- 1) заборона перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою;
- 2) усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;
- 3) обмеження спілкування з постраждалою дитиною;
- 4) заборона наблизитися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою;
- 5) заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;

6) заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб.

3. Рішення про видачу обмежувального припису або про відмову у видачі обмежувального припису приймається на підставі оцінки ризиків.

4. Обмежувальний припис видається на строк від одного до шести місяців.

5. За завою осіб, визначених частиною першою цієї статті, на підставі оцінки ризиків обмежувальний припис може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців після закінчення строку, встановленого судовим рішенням згідно з частиною четвертою цієї статті.

6. Про видачу обмежувального припису кривднику суддя у встановлений законом строк інформує уповноважені підрозділи органів Національної поліції України за місцем проживання (перебування) постраждалої особи для взяття кривдника на профілактичний облік, а також районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад за місцем проживання (перебування) постраждалої особи.

7. Обмежувальний припис не може містити заходів, що обмежують право проживання чи перебування кривдника у місці свого постійного проживання (перебування), якщо кривдником є особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку на день видачі такого припису.

8. Порядок видачі судом обмежувального припису визначається Цивільним процесуальним кодексом України.

9. Постраждала особа може вимагати від кривдника компенсації її витрат на лікування, отримання консультацій або на оренду житла, яке вона винаймає (винаймала) з метою запобігання вчиненню стосовно неї домашнього насильства, а також періодичних витрат на її утримання, утримання дітей чи інших членів сім'ї, які перебувають (перебували) на утриманні кривдника, у порядку, передбаченому законодавством.

10. У разі порушення кримінального провадження у зв'язку з вчиненням домашнього насильства перелік заходів щодо тимчасового обмеження прав або покладення обов'язків на особу, яка підозрюється, обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, або визнана винною у його вчиненні, а також порядок застосування таких заходів визначаються Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Стаття 27. Взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи

1. Уповноважений підрозділ органу Національної поліції України бере на профілактичний облік кривдника з моменту виявлення факту вчинення ним домашнього насильства на встановлений законодавством строк і проводить з ним профілактичну роботу.

2. Зняття кривдника з профілактичного обліку здійснюється уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України, який взяв його на профілактичний облік, автоматично після завершення встановленого строку, якщо інше не передбачено законодавством.

3. Порядок взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 28. Виконання програм для кривдників

1. Суб'єктами, відповідальними за виконання програм для кривдників, є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

2. Суб'єкт, відповідальний за виконання програм для кривдників, організовує та забезпечує проходження кривдниками таких програм.

3. Виконання програм для кривдників стосовно дітей-кривдників здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей.

4. З метою запобігання повторному вчиненню домашнього насильства та забезпечення виконання програми для кривдника дитину-кривдника може бути тимчасово влаштовано до родичів, у сім'ю патронатного вихователя або до установи для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

5. Виконання програм для кривдників забезпечують фахівці, які пройшли відповідне навчання.

6. Кривдника може бути направлено судом на проходження програми для кривдників на строк від трьох місяців до одного року у випадках, передбачених законодавством.

7. Кривдник повинен мати можливість відвідувати програму для кривдників за власною ініціативою на добровільній основі.

8. У разі неявки кривдника для проходження програми для кривдників або ухилення від проходження програми без поважних причин суб'єкти, відповідальні за виконання програм для кривдників, надають протягом трьох робочих днів письмове повідомлення про це уповноваженому підрозділу органів Національної поліції України для вжиття заходів.

9. Притягнення кривдника до відповідальності за не проходження програми для кривдників не звільняє його від обов'язку пройти таку програму.

10. У разі притягнення кривдника, зокрема дитини-кривдника, до кримінальної відповідальності судом на нього може бути покладено обов'язок пройти пробачінну програму відповідно до пункту 4 частини другої статті 76 Кримінального кодексу України.

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 29. Відповідальність за вчинення домашнього насильства

1. Кривдник, який порушив вимоги спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, несе відповідальність відповідно до закону.

Стаття 30. Відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди, завданих унаслідок вчинення домашнього насильства

1. Особі, яка має право на відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди, завданих внаслідок домашнього насильства, моральна шкода відшкодовується незалежно від матеріальних збитків, які підлягають відшкодуванню, та не пов'язана з їх розміром.

2. Порядок відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди, завданих унаслідок домашнього насильства, визначається Цивільним кодексом України та іншими законодавчими актами.

Стаття 31. Відповідальність посадових осіб за недотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Посадові та службові особи, визнані винними у порушенні вимог законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, несуть відповідальність відповідно до закону.

2. Постраждала особа та кривдник мають право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, у порядку, встановленому законодавством.

Розділ VII ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 32. Фінансування витрат, пов'язаних із запобіганням та протидією домашньому насильству

1. Фінансове забезпечення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, надання допомоги постраждалим особам, а також створення та забезпечення функціонування Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, професійних спілок, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

2. Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, державної та комунальної форм власності здійснюється за рахунок коштів відповідного бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством.

3. Утримання спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, що не належать до державної та комунальної форм власності, забезпечення розвитку їхньої матеріальної бази та надання ними соціальних послуг здійснюються за рахунок коштів їх засновників та інших коштів, не заборонених законодавством, у тому числі на умовах соціального замовлення.

Розділ VIII КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 33. Контроль у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Верховна Рада України здійснює парламентський контроль у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією України.

2. Інші органи державної влади здійснюють контроль у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією та законами України.

Стаття 34. Громадський контроль за дотриманням законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Громадські об'єднання, члени або уповноважені представники таких об'єднань з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом можуть здійснювати громадський контроль за здійсненням заходів та реалізацією державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Звіти за результатами громадського контролю доводяться до відома спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і враховуються ними під час визначення пріоритетів та основних напрямів державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також під час розроблення відповідних регіональних програм.

Розділ IX

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України "Про попередження насильства в сім'ї" (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 10, ст. 70 із наступними змінами).

3. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

доповнити статтею 39¹ такого змісту:

"Стаття 39¹. Направлення на проходження програми для особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі

У разі вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі суд під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" чи Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

статтю 173² викласти в такій редакції:

"Стаття 173². Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування

Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі його винесення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб";

2) у Цивільному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436):

У статті 128:

частину дев'яту після слів "передбачених цим Кодексом" доповнити словами "зокрема у справах про видачу обмежувального припису";

частину одинадцяту викласти в такій редакції:

"11. Відповідач, третя особа, свідок, зареєстроване місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи якого невідоме, а також заінтересована

особа у справах про видачу обмежувального припису викликаються до суду через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України, яке повинно бути розміщене не пізніше ніж за десять днів, а у разі розгляду справи про видачу обмежувального припису - не пізніше 24 годин до дати відповідного судового засідання. З опублікуванням оголошення про виклик особа вважається повідомленою про дату, час і місце розгляду справи";

розділ IV доповнити главою 13 такого змісту:

"Глава 13. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису

Стаття 350¹. Підсудність

1. Заява про видачу обмежувального припису подається до суду за місцем проживання (перебування) особи, яка постраждала від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, а якщо зазначена особа перебуває у закладі, що належить до загальних чи спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, - за місцезнаходженням цього закладу.

Стаття 350². Особи, які можуть бути заявниками

1. Заява про видачу обмежувального припису може бути подана:

1) особою, яка постраждала від домашнього насильства, або її представником - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству";

2) особою, яка постраждала від насильства за ознакою статі, або її представником - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

3) батьками та іншими законними представниками дитини, родичами дитини (баба, дід, повнолітній брат, сестра), мачухою або вітчимою дитини, а також органом опіки та піклування в інтересах дитини, яка постраждала від домашнього насильства, - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", або постраждала від насильства за ознакою статі, - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

4) опікуном, органом опіки та піклування в інтересах недієздатної особи, яка постраждала від домашнього насильства, - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", або постраждала від насильства за ознакою статі, - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків".

Стаття 350³. Заінтересовані особи у справах про видачу обмежувального припису

1. Заінтересованими особами у справах про видачу обмежувального припису є особи, стосовно яких подано заяву про видачу обмежувального припису.

2. Заінтересованими особами також можуть бути інші фізичні особи, прав та інтересів яких стосується заява про видачу обмежувального припису, а також органи державної влади та органи місцевого самоврядування у межах їх компетенції.

Стаття 350⁴. Зміст заяви

1. У заяві про видачу обмежувального припису повинно бути зазначено:

1) найменування суду, до якого подається заява;

2) ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) заявника та заінтересованої особи, їх місце проживання чи перебування, поштовий індекс, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти, у разі якщо заява подається особою, зазначеною у пунктах 3 і 4 частини першої статті 350² цього Кодексу, - процесуальне становище особи, яка подає заяву, із зазначенням її імені (прізвища, імені та по батькові), місця проживання чи

перебування, поштового індексу, відомих номерів засобів зв'язку та адреси електронної пошти, а також ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) дитини або недієздатної особи, в інтересах якої подається заява, місце її проживання чи перебування, поштовий індекс, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти, якщо такі відомі;

3) обставини, що свідчать про необхідність видачі судом обмежувального припису, та докази, що їх підтверджують (за наявності).

2. У разі неможливості надати докази, визначені пунктом 3 частини першої цієї статті, до заяви може бути додано клопотання про їх витребування.

Стаття 350⁵. Розгляд справи

1. Справа про видачу обмежувального припису розглядається судом за участю заявника та заінтересованих осіб. У разі якщо участь заявника становить загрозу подальшої дискримінації чи насильства для нього, справа може розглядатися без його участі.

Неявка належним чином повідомлених заінтересованих осіб не перешкоджає розгляду справи про видачу обмежувального припису.

2. Суд розглядає справу про видачу обмежувального припису не пізніше 72 годин після надходження заяви про видачу обмежувального припису до суду.

3. Судові витрати, пов'язані з розглядом справи про видачу обмежувального припису, відносяться на рахунок держави.

Стаття 350⁶. Рішення суду

1. Розглянувши заяву про видачу обмежувального припису, суд ухвалює рішення про задоволення заяви або про відмову в її задоволенні.

2. У разі задоволення заяви суд видає обмежувальний припис у вигляді одного чи декількох заходів тимчасового обмеження прав особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, передбачених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" або Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", на строк від одного до шести місяців.

3. Обмежувальний припис, виданий судом стосовно особи, яка на момент винесення рішення суду не досягла вісімнадцятирічного віку, не може обмежувати право проживання (перебування) цієї особи у місці свого постійного проживання (перебування).

4. Рішення суду про видачу обмежувального припису підлягає негайному виконанню, а його оскарження не зупиняє його виконання.

Стаття 350⁷. Продовження обмежувального припису

1. За заявою осіб, визначених статтею 350² цього Кодексу, обмежувальний припис може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців після закінчення строку, встановленого рішенням суду згідно з частиною другою статті 350⁶ цього Кодексу.

Стаття 350⁸. Вручення рішення суду, повідомлення про видачу або продовження обмежувального припису

1. Копії повного рішення суду вручаються учасникам справи, які були присутні у судовому засіданні, негайно після проголошення такого рішення. Учасникам справи, які не були присутні у судовому засіданні, копія рішення суду надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення негайно, але не пізніше наступного дня з дня ухвалення рішення.

2. Про видачу або продовження обмежувального припису суд не пізніше наступного дня з дня ухвалення рішення повідомляє уповноважені підрозділи органів Національної поліції України за місцем проживання (перебування) заявника для взяття особи, стосовно якої видано або продовжено обмежувальний припис, на профілактичний облік, а також районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації та

виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад за місцем проживання (перебування) заявника";

у статті 430:

частину першу доповнити пунктом 10 такого змісту:

"10) видачу або продовження обмежувального припису";

3) у Законі України "Про охорону дитинства" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 30, ст. 142 із наступними змінами):

У статті 1:

після абзацу четвертого доповнити новим абзацом такого змісту:

"жорстоке поводження з дитиною - будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини".

У зв'язку з цим абзаци п'ятий - двадцятий вважати відповідно абзацами шостим - двадцять першим;

в абзаці десятому слова "наси́льством та жорстоким поведінням у сім'ї" замінити словами "жорстоким поведінням, зокрема домашнім насильством";

у статті 10:

абзац другий частини другої викласти в такій редакції:

"усіх форм домашнього насильства та інших проявів жорстокого поведіння з дитиною, експлуатації, включаючи сексуальне насильство, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють";

частину третю після слів "центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді" доповнити словами "кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей";

частину четверту після слів "центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді" доповнити словами "кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей";

у частині шостій слова "жорстоке поведіння, насильство і знущання над ними в сім'ї та поза її межами" замінити словами "домашнє насильство та інші прояви жорстокого поведіння з дитиною";

частину другу статті 23¹ доповнити реченням такого змісту: "Суб'єкти соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю забезпечують ведення обліку дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах";

{Підпункт 4 пункту 3 розділу IX втратив чинність на підставі Закону № 2671-VIII від 17.01.2019}

5) у Законі України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 52, ст. 561; 2013 р., № 15, ст. 97; 2014 р., № 27, ст. 915):

у статті 1:

абзаци четвертий і п'ятий викласти в такій редакції:

"дискримінація за ознакою статі - ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами або привілеями в будь-якій формі, встановленій Законом України "Про засади запобігання та протидії дискримінації в

Україні", крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

позитивні дії - спеціальні тимчасові заходи, що мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету, спрямовану на усунення юридичної чи фактичної нерівності у можливостях жінок і чоловіків щодо реалізації прав і свобод, встановлених Конституцією і законами України";

після абзацу шостого доповнити одинадцятьма новими абзацами такого змісту:

"наси́льство за ознакою статі - діяння, спрямовані проти осіб через їхню стать, або поширені в суспільстві звичаї чи традиції (стереотипні уявлення про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків), або діяння, що стосуються переважно осіб певної статі чи зачіпають їх непропорційно, які завдають фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждань, включаючи погрози таких дій, у публічному або приватному житті;

особа, яка постраждала від насильства за ознакою статі (далі - постраждала особа), - особа, яка зазнала насильства за ознакою статі;

дитина, яка постраждала від насильства за ознакою статі, - особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку та зазнала насильства за ознакою статі або стала свідком (очевидцем) такого насильства;

кривдник - особа, яка вчинила насильство за ознакою статі;

дитина-кривдник - особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку та вчинила насильство за ознакою статі;

запобігання насильству за ознакою статі - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, спрямованих на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо насильства за ознакою статі, його причин і наслідків, на формування нетерпимого ставлення до насильства за ознакою статі, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

протидія насильству за ознакою статі - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, спрямованих на припинення насильства за ознакою статі, надання допомоги та забезпечення захисту постраждалої особи та отримання нею відшкодування завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків насильства за ознакою статі, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки;

оцінка ризиків - оцінювання вірогідності продовження чи повторного вчинення насильства за ознакою статі, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи;

програма для постраждалої особи - комплекс заходів, спрямованих на позбавлення емоційної залежності, невпевненості у собі та на формування в постраждалої особи здатності відстоювати власну гідність та захищати свої права, у тому числі за допомогою уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

програма для кривдника - комплекс заходів, складених на основі оцінки ризиків та спрямованих на зміну насильницької поведінки кривдника та формування в нього нової, неагресивної психологічної моделі поведінки, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків;

обмежувальний припис стосовно кривдника - встановлений у судовому порядку захід тимчасового обмеження прав чи накладення обов'язків на кривдника, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи".

У зв'язку з цим абзаци сьомий і восьмий вважати відповідно абзацами вісімнадцятим і дев'ятнадцятим;

статтю 3 після абзацу четвертого доповнити новим абзацом такого змісту:

"запобігання та протидію насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок".

У зв'язку з цим абзаци п'ятий - дев'ятий вважати відповідно абзацами шостим - десятим;

у частині першій статті 5 слова "групуючи їх за статями" замінити словами "а також щодо насильства за ознакою статі, які є репрезентативними та зіставними, згруповані за статтю і збираються на постійній основі";

у статті 7:

абзац сьомий частини першої викласти в такій редакції:

"громадські об'єднання";

у частині другій слова "об'єднання громадян" замінити словами "громадські об'єднання";

доповнити статтею 7¹ такого змісту:

"Стаття 7¹. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, є:

спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

органи виконавчої влади, зокрема уповноважені підрозділи органів Національної поліції України, місцеві державні адміністрації (у тому числі їх структурні підрозділи з питань сім'ї, служби у справах дітей, органи управління освітою, органи охорони здоров'я тощо);

органи місцевого самоврядування (у тому числі виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад та їх структурні підрозділи з питань сім'ї, служби у справах дітей, органи управління освітою, органи охорони здоров'я тощо);

центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

суди;

прокуратура;

загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

До загальних служб підтримки постраждалих осіб належать заклади та установи, які, у тому числі, надають допомогу постраждалим особам (центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка), центри соціально-психологічної допомоги, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг) тощо).

До спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб належать притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, кол-центр з

питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від домашнього насильства, а також заклади та установи, призначені виключно для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, забезпечують формування та внесення відомостей до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі відповідно до вимог статті 16 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".

У здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, виявленні фактів насильства за ознакою статі, наданні допомоги та захисту постраждалим особам можуть брати участь підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання та іноземні неурядові організації, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, у тому числі послуги патронату над дітьми";

у статті 9:

абзац третій викласти в такій редакції:

"розглядає звернення про випадки дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі";

абзац четвертий доповнити словами "та насильства за ознакою статі";

у статті 10:

абзаци третій і п'ятий після слова "рівності" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац четвертий доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

у статті 11:

абзац другий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

в абзаці третьому слово "центральных" виключити та доповнити словами "координацію діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац четвертий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац п'ятий після слова "чоловіків" доповнити словами "та зміну соціальних і культурних моделей поведінки, що ґрунтуються на дискримінаційних уявленнях про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків";

абзац шостий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац восьмий доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також здійснює координацію підготовки фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзаци дев'ятий і десятий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

після абзацу одинадцятого доповнити п'ятьма новими абзацами такого змісту:

"здійснює моніторинг ефективності заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також їх впливу на різні соціальні групи, надає відповідну

методичну та практичну допомогу суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

забезпечує розроблення та затвердження типових програм для кривдників, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;

затверджує стандарти надання соціальних послуг постраждалим особам та методику визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;

забезпечує розроблення та затвердження типових програм для постраждалих осіб, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;

контролює формування та ведення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі (у частині запобігання та протидії насильству за ознакою статі), забезпечує збір, аналіз та поширення інформації про насильство за ознакою статі відповідно до законодавства".

У зв'язку з цим абзаци дванадцятий - шістнадцятий вважати відповідно абзацами сімнадцятим - двадцять першим;

абзак вісімнадцятий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзак дев'ятнадцятий виключити;

абзак двадцятий після слова "веде" доповнити словами "в установленому законодавством порядку", а після слів "дискримінації за ознакою статі та" - словами "насильства за ознакою статі";

абзак двадцять перший доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

у статті 12:

назву після слова "чоловіків" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

у частині першій:

абзак другий доповнити словами "запобігання та протидію насильству за ознакою статі";

абзаци третій, шостий та восьмий доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

в абзаци сьомому слова "об'єднаннями громадян" замінити словами "громадськими об'єднаннями та іноземними неурядовими організаціями", а після слова "чоловіків" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

після абзацу восьмого доповнити двома новими абзацами такого змісту:

"здійснюють збір і поширення інформації про насильство за ознакою статі, а також про загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

беруть участь у підготовці фахівців з питань реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі".

У зв'язку з цим абзаци дев'ятий - одинадцятий вважати відповідно абзацами одинадцятим - тринадцятим;

частину другу після слів "В органах виконавчої влади" доповнити словами "та органах місцевого самоврядування", а після слова "чоловіків" - словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

частину четверту після слів "Органи виконавчої влади" доповнити словами "та органи місцевого самоврядування", а після слова "чоловіків" - словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

частину п'яту викласти в такій редакції:

"З метою здійснення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також забезпечення здійснення таких заходів у місцевих державних адміністраціях визначаються відповідальні структурні підрозділи, а в сільських, селищних, міських та районних у містах (у разі їх створення) радах - відповідальні виконавчі органи";

у статті 13:

назву та абзац перший після слів "жінок і чоловіків" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

"координації заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі та моніторингу їх реалізації на місцевому рівні".

У зв'язку з цим абзаци четвертий - десятий вважати відповідно абзацами п'ятим - одинадцятим;

в абзаці п'ятому слова "об'єднаннями громадян" замінити словами "громадськими об'єднаннями та іноземними неурядовими організаціями", а після слів "жінок і чоловіків" доповнити словами "ситуації у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац дев'ятий викласти в такій редакції:

"розгляду та аналізу звернень громадян з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також з питань вчинення насильства за ознакою статі, вивчення причин, що його зумовлюють, та повідомлення про них правоохоронним органам згідно із законодавством";

абзац десятий доповнити словами "спрямованого на розвиток відповідних навичок під час реалізації функцій і завдань у цій сфері, надання допомоги та захисту постраждалим особам";

доповнити статтями 13⁻¹ і 13⁻² такого змісту:

"Стаття 13⁻¹. Повноваження центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечують надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу", у тому числі на базі загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб.

Стаття 13⁻². Повноваження загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб

Загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб у межах своїх повноважень здійснюють:

прийом і розгляд заяв постраждалих осіб або їхніх представників про отримання допомоги, зокрема соціальних послуг для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

інформування органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування про виявлення факту насильства за ознакою статі за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалих осіб, крім випадків вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб або виявлення актів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається; у разі виявлення факту вчинення насильства за ознакою статі стосовно дітей - інформування не пізніше однієї доби служби у справах дітей та уповноважених підрозділів органів Національної поліції України;

оцінку потреб постраждалих осіб;

надання постраждалим особам повної та вичерпної інформації про їхні права і можливості щодо отримання ними дієвої допомоги;

надання відповідно до компетенції постраждалим особам соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі, сприяння наданню правової допомоги, а також забезпечення тимчасового притулку для таких осіб та їхніх дітей у порядку, передбаченому законодавством;

інформування в установленому законодавством порядку місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування про осіб, яким надавалася допомога, та про результати її надання.

Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб (крім кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) утворюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства та діють на основі типових положень про спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей утворюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належить до сфери його управління та діє на основі положення, затвердженого цим органом.

Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей є державною установою, що має територіальні відділення в усіх регіонах України";

у статті 14:

назву та абзац перший викласти в такій редакції:

"Стаття 14. Права громадських об'єднань та іноземних неурядових організацій у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобіганні та протидії насильству за ознакою статі

Громадські об'єднання та іноземні неурядові організації можуть";

абзаци другий, п'ятий і шостий доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац шостий частини другої статті 17 після слова "унеможливлення" доповнити словами "та захисту від", а після слова "домагань" - словами "та інших проявів насильства за ознакою статі";

у розділі V:

назву доповнити словами "та в засобах масової інформації";

у статті 21:

у частині другій:

абзац третій доповнити словами "та спрямованих на формування ненасильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, поваги до людської гідності та статевої недоторканості";

абзац четвертий після слів "гендерної рівності" доповнити словами "ненасильницької поведінки, взаємоповаги та", а після слова "обов'язків" - словами "між жінками та чоловіками";

частину третю доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

частину четверту після слів "жінок і чоловіків" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

доповнити статтею 21⁻¹ такого змісту:

"Стаття 21⁻¹. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у діяльності засобів масової інформації

Засоби масової інформації відповідно до законодавства сприяють недопущенню:

дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі;

поширення матеріалів, що відтворюють чи зміцнюють дискримінаційні уявлення про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, схвалюють або провокують дискримінацію за ознакою статі чи насильство за ознакою статі, включаючи сексуальне насильство.

Засоби масової інформації можуть ухвалювати кодекси професійної етики та інші корпоративні стандарти з метою запобігання насильству за ознакою статі, у тому числі всім формам насильства стосовно жінок, та виховання поваги до гідності кожної людини незалежно від статі";

доповнити розділом V⁻¹ такого змісту:

"Розділ V⁻¹ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

Стаття 21⁻². Запобігання насильству за ознакою статі

Заходи із запобігання насильству за ознакою статі здійснюються за такими напрямками:

вивчення ситуації та збір даних про факти насильства за ознакою статі;

проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення насильства за ознакою статі, а також ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії такому насильству, практики його застосування;

проведення інформаційних кампаній щодо проявів насильства за ознакою статі, його наслідків, зокрема для дітей;

проведення у навчальних закладах інформаційно-просвітницьких заходів з питань запобігання та протидії насильству за ознакою статі, у тому числі стосовно дітей;

залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

організація і проведення спільних та спеціалізованих тренінгів і семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також для працівників правоохоронних органів і суддів;

організація і виконання програм для осіб, які вчинили насильство за ознакою статі, зокрема сексуальне насильство, у визначеному законодавством порядку.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, враховують його непропорційний вплив на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, недієздатних осіб, осіб похилого віку, необхідність підтримки та захисту осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі, а також наслідки такого насильства, що призводять до порушення прав людини та дискримінації за ознакою статі.

Вжиття будь-яких заходів у сфері запобігання насильству за ознакою статі здійснюється без дискримінації за будь-якою ознакою.

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, яким стало відомо про вчинення насильства за ознакою статі, зобов'язані невідкладно повідомити про це до місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, уповноважених підрозділів органів Національної поліції

України або до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

Стаття 21³. Надання допомоги та захисту постраждалим особам

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, відповідно до компетенції забезпечують надання допомоги та захисту особам, які постраждали від такого насильства.

Надання допомоги та захисту постраждалим особам здійснюється за такими напрямками:

надання постраждалій особі інформації про її права та можливості їх реалізації зрозумілою їй мовою або через перекладача чи залучену третю особу, яка володіє мовою, зрозумілою для постраждалої особи;

забезпечення постраждалим особам доступу до спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб та отримання соціальних послуг, які вони надають;

надання у разі потреби тимчасового притулку для безпечного розміщення постраждалих осіб, особливо жінок з дітьми;

забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

утворення цілодобового безоплатного кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей для забезпечення невідкладного реагування уповноважених підрозділів органів Національної поліції України, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, визначених цим Законом, на випадки насильства за ознакою статі, надання консультацій щодо насильства за ознакою статі абонентам анонімно або з належним урахуванням вимог конфіденційності та захисту персональних даних;

надання кваліфікованих консультацій у разі вчинення насильства за ознакою статі з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом.

Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення.

Надання допомоги постраждалій особі не залежить від звернення такої особи до правоохоронних органів чи до суду та від її участі у кримінальному або цивільному провадженні.

Стаття 21⁴. Права постраждалих осіб

Постраждалі особи мають право на:

дієвий, ефективний та невідкладний захист у разі вчинення насильства, недопущення повторних випадків насильства;

звернення особисто або через свого представника до суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

отримання повної та вичерпної інформації від суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, щодо своїх прав, заходів і соціальних послуг, якими вони можуть скористатися;

безоплатне отримання відповідно до законодавства медичної, соціальної та психологічної допомоги, інших соціальних послуг;

безоплатну правову допомогу в порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

повагу до честі та гідності, уважне та гуманне ставлення з боку суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

конфіденційність інформації особистого характеру, що стала відома під час роботи з такими особами;

звернення до суду із заявою про видачу обмежувального припису стосовно кривдника в порядку, передбаченому законом;

інші права, передбачені законодавством у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

Стаття 21⁻⁵. Обмежувальний припис стосовно кривдника

Постраждала особа або її представник, а в разі вчинення насильства за ознакою статі стосовно дитини - батьки або інші законні представники дитини, родичі дитини (баба, дід, повнолітні брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, а також орган опіки та піклування мають право звернутися до суду із заявою про видачу обмежувального припису стосовно кривдника.

Обмежувальним приписом встановлюються один чи декілька таких заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього таких обов'язків:

заборона перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою;

усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;

обмеження спілкування з постраждалою дитиною;

заборона наближатися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою;

заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;

заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб.

Рішення про видачу обмежувального припису або про відмову у видачі обмежувального припису приймається на підставі оцінки ризиків.

Обмежувальний припис видається на строк від одного до шести місяців.

За заявою осіб, визначених частиною першою цієї статті, на підставі оцінки ризиків обмежувальний припис може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців після закінчення строку, встановленого судовим рішенням згідно з частиною четвертою цієї статті.

Про видачу обмежувального припису кривднику суддя у встановлений законом строк інформує уповноважені підрозділи органів Національної поліції України за місцем проживання (перебування) постраждалої особи для взяття кривдника на профілактичний облік, а також районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад за місцем проживання (перебування) постраждалої особи.

Обмежувальний припис не може містити заходів, що обмежують право проживання чи перебування кривдника у місці свого постійного проживання (перебування), якщо кривдником є особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку на день видачі такого припису.

Порядок видачі судом обмежувального припису визначається Цивільним процесуальним кодексом України.

Постраждала особа може вимагати від кривдника компенсації її витрат на лікування, отримання консультацій або на оренду житла, яке вона винаймає (винаймала) з метою запобігання вчиненню стосовно неї домашнього насильства, а також періодичних витрат на її утримання, утримання дітей чи інших членів сім'ї, які перебувають (перебували) на утриманні кривдника, у порядку, передбаченому законодавством.

У разі порушення кримінального провадження у зв'язку з вчиненням насильства за ознакою статі перелік заходів щодо тимчасового обмеження прав або покладення обов'язків на особу, яка підозрюється, обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, або визнана винною у його вчиненні, а також порядок застосування таких заходів визначаються Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Стаття 21⁶. Взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи

Уповноважений підрозділ органу Національної поліції України бере на профілактичний облік кривдника на встановлений законодавством строк і проводить із ним профілактичну роботу.

Порядок взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 21⁷. Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, передбачає:

взаємне інформування не пізніше однієї доби про виявлені факти насильства за ознакою статі з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом;

реагування на факти вчинення насильства за ознакою статі відповідно до компетенції та з урахуванням оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі;

узгодження заходів реагування на випадки насильства за ознакою статі та надання дієвої допомоги постраждалим особам, що здійснюються різними суб'єктами;

розроблення та виконання відповідно до компетенції програм для кривдників;

розроблення програм запобігання та протидії насильству за ознакою статі відповідно до компетенції;

організацію здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі відповідно до компетенції;

обмін досвідом у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

скоординовану міжвідомчу підготовку фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

здійснення моніторингу дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, внесення пропозицій щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування.

Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, звітують спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі у порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 21⁸. Виконання програм для кривдників

Суб'єктами, відповідальними за виконання програм для кривдників, є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Суб'єкт, відповідальний за виконання програм для кривдників, організовує та забезпечує проходження кривдниками таких програм.

Виконання програм для кривдників стосовно дітей-кривдників здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей.

З метою запобігання повторному вчиненню насильства за ознакою статі та забезпечення виконання програми для кривдника дитину-кривдника може бути тимчасово влаштовано до родичів, у сім'ю патронатного вихователя або в установу для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

Виконання програм для кривдників забезпечують фахівці, які пройшли відповідне навчання.

Кривдника може бути направлено судом на проходження програми для кривдників на строк від трьох місяців до одного року у випадках, передбачених законодавством.

Кривдник повинен мати можливість відвідувати програму для кривдників за власною ініціативою на добровільній основі.

У разі неявки кривдника для проходження програми для кривдників або ухилення від проходження програми без поважних причин суб'єкти, відповідальні за виконання програм для кривдників, надають протягом трьох робочих днів письмове повідомлення про це уповноваженому підрозділу органів Національної поліції України для вжиття відповідних заходів.

Притягнення кривдника до відповідальності за непроходження програми для кривдників не звільняє його від обов'язку пройти таку програму.

У разі притягнення кривдника, зокрема дитини-кривдника, до кримінальної відповідальності судом на нього може бути покладено обов'язок пройти пробачінну програму відповідно до пункту 4 частини другої статті 76 Кримінального кодексу України";

у статті 22:

назву доповнити словами "насильства за ознакою статі";

частину першу після слова "домагань" доповнити словами "або постраждала від насильства за ознакою статі";

у частині другій слова "будь-якої статі" виключити, а слова "рівності прав та можливостей жінок і чоловіків" замінити словами "прав, гарантованих Конвенцією ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок";

у статті 23:

назву доповнити словами "насильства за ознакою статі";

у частині першій слова "за ознакою статі чи сексуальних домагань" замінити словами "за ознакою статі, сексуальних домагань чи інших актів насильства за ознакою статі";

у частині другій слова "за ознакою статі чи сексуальних домагань, визначається Цивільним кодексом України та іншими законами" замінити словами "за ознакою статі, сексуальних домагань чи інших актів насильства за ознакою статі, визначається законом";

6) у Законі України "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю" (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 23, ст. 284; 2012 р., № 19-20, ст. 173; 2014 р., № 6-7, ст. 80; 2016 р., № 4, ст. 44, № 43, ст. 736):

в абзаці одинадцятому статті 7 слова "жорстокості та насильства" замінити словами "жорстокості, насильства, зокрема домашнього";

в абзаці другому статті 9 слова "насильству в сім'ї" замінити словами "домашньому насильству";

абзац третій частини першої статті 10 після слова "насилъства" доповнити словами "зокрема домашнього";

в абзаці четвертому частини третьої статті 11 слова "насилъства в сім'ї" замінити словами "домашнього насилъства";

7) у частині першій статті 14 Закону України "Про безоплатну правову допомогу" (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 51, ст. 577; 2013 р., № 21, ст. 208; 2015 р., № 2-3, ст. 12; 2016 р., № 10, ст. 99, № 27, ст. 521; 2017 р., № 7-8, ст. 50):

пункт 2 викласти в такій редакції:

"2) діти, у тому числі діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту, - на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону";

доповнити пунктом 13 такого змісту:

"13) особи, які постраждали від домашнього насилъства або насилъства за ознакою статі, - на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону";

8) у частині другій статті 3 Закону України "Про судовий збір" (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 14, ст. 87; 2014 р., № 12, ст. 178; 2015 р., № 33, ст. 323, № 45, ст. 408):

доповнити пунктом 12¹ такого змісту:

"12¹) заяви про видачу обмежувального припису";

пункт 14 викласти в такій редакції:

"14) заяви, апеляційної та касаційної скарги про захист прав малолітніх чи неповнолітніх осіб";

9) у пункті 18 частини першої статті 23 Закону України "Про Національну поліцію" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 40-41, ст. 379) слова "припинення насилъства в сім'ї" замінити словами "протидії домашньому насилъству або насилъству за ознакою статі".

4. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

П.ПОРОШЕНКО

м. Київ 7 грудня 2017 року № 2229-VIII

3.1.3. ПРО ОХОРОНУ ДИТИНСТВА⁵²

ЗАКОН УКРАЇНИ від 26 квітня 2001 року

Витяг

Цей Закон визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет, що має важливе значення для забезпечення національної безпеки України, ефективності внутрішньої політики держави, і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, всебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні встановлює основні засади державної політики у цій сфері, що ґрунтуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини.

Розділ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

дитина - особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше;

дитинство - період розвитку людини до досягнення повноліття;

забезпечення найкращих інтересів дитини - дії та рішення, що спрямовані на задоволення індивідуальних потреб дитини відповідно до її віку, статі, стану здоров'я, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної та етнічної належності та враховують думку дитини, якщо вона досягла такого віку і рівня розвитку, що може її висловити;

жорстоке поводження з дитиною - будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини;

охорона дитинства - система державних та громадських заходів, спрямованих на забезпечення повноцінного життя, всебічного виховання і розвитку дитини та захисту її прав;

дитина-сирота - дитина, в якій померли чи загинули батьки;

діти, позбавлені батьківського піклування, - діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також діти, розлучені із сім'єю, підкинуті діти, діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовились батьки, діти, батьки яких не виконують своїх батьківських обов'язків з причин, які неможливо з'ясувати у зв'язку з перебуванням батьків на тимчасово окупованій території України або в районах проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення

⁵²Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та безпритульні діти;

дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, - дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні;

дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах, - дитина, яка потрапила в умови, що негативно впливають на її життя, стан здоров'я та розвиток у зв'язку з інвалідністю, тяжкою хворобою, безпритульністю, перебуванням у конфлікті із законом, залученням до найгірших форм дитячої праці, залежністю від психотропних речовин та інших видів залежності, жорстоким поводженням, зокрема домашнім насильством, ухилянням батьків, осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків, обставинами стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів тощо, що встановлено за результатами оцінки потреб дитини;

дитина, розлучена із сім'єю, - дитина, яка прибуває чи прибула на територію України без супроводу батьків чи одного з них, діда чи баби, повнолітніх брата чи сестри або опікуна чи піклувальника, призначених відповідно до законодавства країни походження, або інших повнолітніх осіб, які до прибуття в Україну добровільно чи в силу звичаю країни походження взяли на себе відповідальність за виховання дитини;

безпритульні діти - діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ю або дитячі заклади, де вони виховувались, і не мають певного місця проживання;

дитина з інвалідністю - дитина зі стійким розладом функцій організму, спричиненим захворюванням, травмою або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що зумовлюють обмеження її нормальної життєдіяльності та необхідність додаткової соціальної допомоги і захисту;

дитина-біженець - дитина, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань;

дитина, яка потребує додаткового захисту, - дитина, яка не є біженцем відповідно до Конвенції про статус біженців 1951 року і Протоколу щодо статусу біженців 1967 року та Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту", але потребує захисту, оскільки вона була змушена прибути в Україну або залишитися в Україні внаслідок виникнення загрози її життю, безпеці чи свободі в країні походження, через побоювання застосування щодо неї смертної кари або виконання вироків про смертну кару чи тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

діти, які потребують тимчасового захисту, - діти, які є іноземцями та особами без громадянства, які постійно проживають на території країни, що має спільний кордон з Україною, які масово вимушені шукати захисту в Україні внаслідок зовнішньої агресії, іноземної окупації, громадянської війни, зіткнень на етнічній основі, природних чи техногенних катастроф або інших подій, що порушують громадський порядок у певній частині або на всій території країни походження;

неповна сім'я - сім'я, що складається з матері або батька і дитини (дітей);

багатодітна сім'я - сім'я, в якій подружжя (чоловік та жінка) перебуває у зареєстрованому шлюбі, разом проживає та виховує трьох і більше дітей, у тому числі кожного з подружжя, або один батько (одна мати), який (яка) проживає разом з трьома і більше дітьми та самостійно їх виховує. До складу багатодітної сім'ї включаються також діти, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, - до закінчення закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років;

прийомна сім'я - сім'я, яка добровільно взяла із закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, від 1 до 4 дітей на виховання та спільне проживання;

дитячий будинок сімейного типу - окрема сім'я, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, які беруть на виховання та спільне проживання не менш як 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;

контакт з дитиною - реалізація матір'ю, батьком, іншими членами сім'ї та родичами, у тому числі тими, з якими дитина не проживає, права на спілкування з дитиною, побачення зазначених осіб з дитиною, а також надання їм інформації про дитину або дитині про таких осіб, якщо це не суперечить інтересам дитини.

Стаття 2. Законодавство про охорону дитинства та його завдання

Законодавство про охорону дитинства ґрунтується на Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і складається з цього Закону, а також інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Завданням законодавства про охорону дитинства є розширення соціально-правових гарантій дітей, забезпечення фізичного, інтелектуального, культурного розвитку молодого покоління, створення соціально-економічних і правових інститутів з метою захисту прав та законних інтересів дитини в Україні.

Стаття 3. Основні принципи охорони дитинства

Всі діти на території України, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я та народження дітей і їх батьків (чи осіб, які їх замінюють) або будь-яких інших обставин, мають рівні права і свободи, визначені цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Держава гарантує всім дітям рівний доступ до безоплатної правової допомоги, необхідної для забезпечення захисту їхніх прав, на підставах та в порядку, встановлених законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги.

Розділ II. ПРАВА ТА СВОБОДИ ДИТИНИ

Стаття 6. Право на життя та охорону здоров'я

Кожна дитина має право на життя з моменту визначення її живонародженою та життєздатною за критеріями Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Держава гарантує дитині право на охорону здоров'я, безоплатну кваліфіковану медичну допомогу в державних і комунальних закладах охорони здоров'я, сприяє створенню безпечних умов для життя і здорового розвитку дитини, раціонального харчування, формуванню навичок здорового способу життя.

З цією метою держава вживає заходів щодо:

зниження рівня смертності немовлят і дитячої смертності;

забезпечення надання необхідної медичної допомоги всім дітям;
 боротьби з хворобами і недоїданням, у тому числі шляхом надання дітям доступу до достатньої кількості якісних харчових продуктів та чистої питної води;
 створення безпечних і здорових умов праці;
 надання матерям належних послуг з охорони здоров'я у до пологовий і післяпологовий періоди;
 забезпечення всіх прошарків суспільства, зокрема батьків і дітей, інформацією щодо охорони здоров'я і здорового харчування дітей, переваг грудного вигодовування, гігієни, санітарних умов проживання дітей та запобігання нещасним випадкам;
 розвитку просвітницької роботи, послуг у галузі планування сім'ї та охорони репродуктивного здоров'я;
 пільгового забезпечення дітей ліками та харчуванням у порядку, встановленому законодавством.

Стаття 7. Право на ім'я та громадянство

Кожна дитина з моменту народження має право на ім'я та громадянство. Місце і порядок реєстрації народження дитини визначаються сімейним законодавством, реєстрацію актів цивільного стану, а підстави і порядок набуття та зміни громадянства визначаються Законом України "Про громадянство України", іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 8. Право на достатній життєвий рівень

Кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного і соціального розвитку.

Батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за створення умов, необхідних для всебічного розвитку дитини, відповідно до законів України.

Стаття 9. Право дитини на вільне висловлення думки та отримання інформації

Кожна дитина має право на вільне висловлювання особистої думки, формування власних поглядів, розвиток власної суспільної активності, отримання інформації, що відповідає її віку. Це право включає свободу розшукувати, одержувати, використовувати, поширювати та зберігати інформацію в усній, письмовій чи іншій формі, за допомогою творів мистецтва, літератури, засобів масової інформації, засобів зв'язку (комп'ютерної, телефонної мережі тощо) чи інших засобів на вибір дитини. Їй забезпечується доступ до інформації та матеріалів з різних національних і міжнародних джерел, особливо тих, які сприяють здоровому фізичному і психічному розвитку, соціальному, духовному та моральному благополуччю.

Діти мають право звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, засобів масової інформації та їх посадових осіб із зауваженнями та пропозиціями стосовно їхньої діяльності, заявами та клопотаннями щодо реалізації своїх прав і законних інтересів та скаргами про їх порушення.

З метою реалізації цього права держава сприяє:

поширенню засобами масової інформації матеріалів, корисних для розвитку дитини;

виданню та розповсюдженню дитячої літератури та підручників шляхом створення пільгових умов для їх видання;

міжнародному співробітництву у сфері обміну та поширення інформації та матеріалів, що надходять із різних національних і міжнародних джерел;

діяльності засобів масової інформації, спрямованій на задоволення мовних потреб дітей, у тому числі тих, які належать до національних меншин.

Здійснення прав дитини на вільне висловлювання думки та отримання інформації може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету та неупередженості правосуддя.

Стаття 10. Право на захист від усіх форм насильства

Кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Дисципліна і порядок у сім'ї, навчальних та інших дитячих закладах мають забезпечуватися на принципах, що ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості і виключають приниження честі та гідності дитини.

Держава здійснює захист дитини від:

усіх форм домашнього насильства та інших проявів жорстокого поводження з дитиною, експлуатації, включаючи сексуальне насильство, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють;

втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин;

залучення до екстремістських релігійних психокультових угруповань та течій, використання її для створення та розповсюдження порнографічних матеріалів, примушування до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор тощо.

Держава через органи опіки і піклування, служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей у порядку, встановленому законодавством, надає дитині та особам, які піклуються про неї, необхідну допомогу у запобіганні та виявленні випадків жорстокого поводження з дитиною, передачі інформації про ці випадки для розгляду до відповідних уповноважених законом органів для проведення розслідування і вжиття заходів щодо припинення насильства.

Дитина вправі особисто звернутися до органу опіки та піклування, служби у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, інших уповноважених органів за захистом своїх прав, свобод і законних інтересів.

Розголошення чи публікація будь-якої інформації про дитину, що може заподіяти їй шкоду, без згоди законного представника дитини забороняється.

Процедура розгляду скарг дітей на порушення їх прав і свобод, домашнє насильство та інші прояви жорстокого поводження з дитиною встановлюється законодавством.

Розділ III. ДИТИНА І СІМ'Я

Стаття 11. Дитина і сім'я

Сім'я є природним середовищем для фізичного, духовного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини, її матеріального забезпечення і несе відповідальність за створення належних умов для цього.

Кожна дитина має право на проживання в сім'ї разом з батьками або в сім'ї одного з них та на піклування батьків.

Батько і мати мають рівні права та обов'язки щодо своїх дітей. Предметом основної турботи та основним обов'язком батьків є забезпечення інтересів своєї дитини.

Стаття 12. Права, обов'язки та відповідальність батьків за виховання та розвиток дитини

Виховання в сім'ї є першоосновою розвитку особистості дитини. На кожного з батьків покладається однакова відповідальність за виховання, навчання і розвиток дитини. Батьки або особи, які їх замінюють, мають право і зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток, навчання, створювати належні умови для розвитку її природних здібностей, поважати гідність дитини, готувати її до самостійного життя та праці.

Виховання дитини має спрямовуватися на розвиток її особистості, поваги до прав, свобод людини і громадянина, мови, національних історичних і культурних цінностей українського та інших народів, підготовку дитини до свідомого життя у суспільстві в дусі взаєморозуміння, миру, милосердя, забезпечення рівноправності всіх членів суспільства, злагоди та дружби між народами, етнічними, національними, релігійними групами.

Держава надає батькам або особам, які їх замінюють, допомогу у виконанні ними своїх обов'язків щодо виховання дітей, захищає права сім'ї, сприяє розвитку системи послуг з підтримки сімей з дітьми та мережі дитячих закладів.

Позбавлення батьківських прав або відібрання дитини у батьків без позбавлення їх цих прав не звільняє батьків від обов'язку утримувати дітей.

Порядок і розміри відшкодування витрат на перебування дитини в прийомній сім'ї, сім'ї патронатного вихователя, дитячому будинку сімейного типу, будинку дитини, дитячому будинку, дитячому будинку-інтернаті, школі-інтернаті чи іншому закладі для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, встановлюються законодавством.

Батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за порушення прав і обмеження законних інтересів дитини на охорону здоров'я, фізичний і духовний розвиток, навчання, невиконання та ухилення від виконання батьківських обов'язків відповідно до закону.

У разі відмови від надання дитині необхідної медичної допомоги, якщо це загрожує її здоров'ю, батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність згідно з законом. Медичні працівники у разі критичного стану здоров'я дитини, який потребує термінового медичного втручання, зобов'язані попередити батьків або осіб, які їх замінюють, про відповідальність за залишення дитини в небезпеці.

Стаття 14. Розлучення дитини з сім'єю

Діти та батьки не повинні розлучатися всупереч їх волі, за винятком випадків, коли таке розлучення необхідне в інтересах дитини і цього вимагає рішення суду, що набрало законної сили.

Під час вчинення дій, пов'язаних з розлученням дитини з одним або обома батьками, а також інших дій, що стосуються дитини, в порядку, встановленому законом, судом заслуховується думка та побажання дитини.

Стаття 15. Право дитини на контакт з батьками, які проживають окремо

Дитина, яка проживає окремо від батьків або одного з них, має право на підтримання з ними регулярних особистих стосунків і прямих контактів.

Батьки, які проживають окремо від дитини, зобов'язані брати участь у її вихованні і мають право спілкуватися з нею, якщо судом визнано, що таке спілкування не перешкоджатиме нормальному вихованню дитини.

У разі коли батьки не можуть дійти згоди щодо участі одного з батьків, який проживає окремо, у вихованні дитини, порядок такої участі визначається органами опіки та піклування за участю батьків виходячи з інтересів дитини. Рішення органів опіки та піклування з цих питань можуть бути оскаржені в суді у порядку, встановленому законом.

Дитина має право на отримання інформації про відсутніх батьків, якщо це не завдає шкоди її психічному і фізичному здоров'ю.

Стаття 16. Право дитини на контакт з батьками, іншими членами сім'ї та родичами, які проживають у різних державах

Дитина, батьки якої проживають у різних державах, має право на регулярні особисті стосунки і прямі контакти з обома батьками. Дитина та її батьки для возз'єднання сім'ї мають право на вільний в'їзд в Україну та виїзд з України у порядку, встановленому законом.

Батьки, інші члени сім'ї та родичі, зокрема ті, які проживають у різних державах, не повинні перешкоджати одне одному реалізувати право дитини на контакт з ними, зобов'язані гарантувати повернення дитини до місця її постійного проживання після реалізації нею права на контакт, не допускати неправомірної зміни її місця проживання.

Стаття 16¹. Заходи і гарантії забезпечення виконання рішення суду про реалізацію права дитини на контакт

Заходи і гарантії забезпечення виконання рішення суду про реалізацію права дитини на контакт визначаються судом у кожному конкретному випадку.

Такими заходами і гарантіями є:

зобов'язання особи, яка контактує з дитиною, оплачувати витрати, пов'язані з переїздом та проживанням дитини, а також, у разі потреби, - будь-якої іншої особи, яка супроводжує дитину, повідомляти особі, з якою проживає дитина, про місце перебування дитини під час реалізації нею права на контакт, з'являтися особисто разом з дитиною до органу опіки та піклування з періодичністю, визначеною судом;

заборона зміни місця перебування дитини під час реалізації нею права на контакт;

реалізація права на контакт з дитиною на території іноземної держави за умови подання органу опіки та піклування за місцем проживання дитини документа, що підтверджує визнання рішення суду України про контакт з дитиною на території іншої держави;

інші заходи, передбачені законом.

Стаття 17. Право дитини на майно

Кожна дитина, в тому числі й усиновлена, має право на одержання в установленому законом порядку в спадщину майна і грошових коштів батьків чи одного з них у разі їх смерті або визнання їх за рішенням суду померлими незалежно від місця проживання. Дитина, батьки якої позбавлені батьківських прав, не втрачає права на успадкування їх майна.

У разі визнання батьків або одного з них рішенням суду безвісно відсутніми дитина має право на утримання за рахунок їх коштів і майна.

Батьки або особи, які їх замінюють, не мають права без дозволу органів опіки і піклування, наданого відповідно до закону, укладати договори, які підлягають нотаріальному посвідченню та/або державній реєстрації, відмовлятися від належних дитині майнових прав, здійснювати поділ, обмін, відчуження житла, зобов'язуватися від імені дитини порукою, видавати письмові зобов'язання.

Суд у разі позбавлення батьків батьківських прав або відібрання дитини без позбавлення батьківських прав одночасно накладає заборону на відчуження майна та житла дітей, про що повідомляє нотаріуса за місцем знаходження майна та житла.

Інші майнові права дитини та порядок їх захисту встановлюються законами України.

Стаття 18. Право дитини на житло

Держава забезпечує право дитини на проживання в таких санітарно-гігієнічних та побутових умовах, що не завдають шкоди її фізичному та розумовому розвитку.

Діти - члени сім'ї наймача або власника жилого приміщення мають право користуватися займаним приміщенням нарівні з власником або наймачем.

Органи опіки та піклування зобов'язані здійснювати контроль за додержанням батьками або особами, які їх замінюють, майнових та житлових прав дітей при відчуженні жилих приміщень та купівлі нового житла.

Розділ IV. ДИТИНА І СУСПІЛЬСТВО

Стаття 20¹. Особливості перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування

Діти віком до 16 років з двадцять другої до шостої години можуть перебувати у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування лише в присутності принаймні одного з батьків чи іншого законного представника дитини або особи, яка її супроводжує і несе за неї персональну відповідальність.

Власники закладів, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладів громадського харчування та уповноважені ними особи зобов'язані вживати заходів щодо недопущення у такі заклади з двадцять другої до шостої години дітей до 16 років без супроводження осіб, зазначених у частині першій цієї статті.

Власники закладів, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладів громадського харчування та уповноважені ними особи мають право у період з двадцять другої до шостої години вимагати у відвідувачів таких закладів документи, що підтверджують досягнення ними 16-річного віку.

Стаття 21. Дитина і праця

Порядок застосування праці дітей визначається законодавством України про працю.

Вік, з якого допускається прийняття дитини на роботу, становить 16 років. Діти, які досягли 15-річного віку, можуть прийматися на роботу, що не завдає шкоди їх здоров'ю і навчанню, за згодою одного з батьків або особи, яка замінює батьків.

Для дітей, молодших 16 років, тривалість робочого часу обмежується відповідно до потреб їх розвитку та професійної підготовки. Час, витрачений дитиною за згодою власника або уповноваженого ним органу на професійну підготовку в межах встановленого законодавством робочого часу, зараховується як робочий час.

Забороняється залучення дітей до найгірших форм дитячої праці, участі у важких роботах і роботах зі шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах та до праці понад встановлений законодавством скорочений робочий час.

До найгірших форм дитячої праці належать:

усі форми рабства або практика, подібна до рабства, зокрема, продаж дітей та торгівля ними, боргова залежність, а також примусова чи обов'язкова праця, включаючи примусове чи обов'язкове вербування дітей для використання їх у збройних конфліктах;

використання, вербування або пропонування дитини для зайняття проституцією, виробництва порнографічної продукції чи порнографічних вистав;

використання, вербування або пропонування дитини для незаконної діяльності;

робота, яка за своїм характером чи умовами, в яких вона виконується, може завдати шкоди фізичному або психічному здоров'ю дитини.

Діти приймаються на роботу лише після попереднього медичного огляду за наявності письмового медичного висновку про відсутність протипоказань для участі у трудовій діяльності та в подальшому до досягнення 21 року щорічно підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам.

Участь у трудовій діяльності дітей з інвалідністю та дітей з вадами фізичного та розумового розвитку забезпечується шляхом створення відповідної мережі робочих місць.

З метою захисту своїх трудових прав діти, які працюють, можуть створювати професійні спілки або вступати до існуючих професійних спілок у порядку, встановленому законодавством України.

Державний контроль і нагляд за додержанням трудових прав дитини забезпечується в порядку, встановленому законодавством України.

Стаття 22. Право на зайняття підприємницькою діяльністю

Діти, які досягли 16-річного віку, мають право займатися підприємницькою діяльністю, можуть бути членами колективного сільськогосподарського підприємства та членами селянського (фермерського) господарства в порядку, встановленому законом.

Стаття 23. Право на об'єднання в дитячі та молодіжні організації

Діти мають право на об'єднання в самостійні дитячі та молодіжні громадські організації за умови, що їх діяльність не суперечить Конституції України та законам України, не порушує громадський порядок і безпеку держави, права і свободи інших осіб, не шкодить моралі та здоров'ю дітей та інших громадян.

Дитячі громадські організації можуть створювати свої об'єднання, встановлювати контакти з дитячими громадськими організаціями інших країн, вступати до міжнародних дитячих об'єднань.

Створення дитячих організацій політичного та релігійного спрямування забороняється.

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування надають допомогу дитячим організаціям та об'єднанням, сприяють їх роботі.

Розділ V ДІТИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОГО ЗАХИСТУ ДЕРЖАВИ

Стаття 23¹. Захист прав та інтересів дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах

Усі дії щодо дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, спрямовуються на захист прав та інтересів дитини, усунення причин таких обставин і забезпечення безпечних умов її утримання та виховання, надання їй та її батькам комплексу необхідних послуг та соціальної допомоги.

Суб'єкти соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю в процесі своєї професійної діяльності здійснюють заходи з виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, надають їм комплекс послуг у межах повноважень, визначених законодавством, інформують інших суб'єктів, органи опіки та піклування в разі необхідності здійснення комплексних заходів щодо захисту прав та інтересів дитини та надання підтримки батькам чи притягнення їх до відповідальності. Суб'єкти соціальної

роботи з сім'ями, дітьми та молоддю забезпечують ведення обліку дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

У разі якщо у зв'язку із складними життєвими обставинами дитина тимчасово не проживає чи не може проживати із своїми батьками, іншими законними представниками, її утримання та виховання можуть здійснювати родичі, сім'я патронатного вихователя, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, притулки для дітей служб у справах дітей, інші установи для дітей (незалежно від форми власності та підпорядкування), в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

Уповноважені органи, що здійснюють соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, зобов'язані в максимально короткий термін запропонувати сім'ї дитини комплекс послуг, спрямованих на мінімізацію чи повне подолання складних життєвих обставин, та сприяти поверненню дитини до батьків, інших законних представників.

У разі якщо повернення дитини до батьків, інших законних представників є неможливим чи суперечить її інтересам, органи опіки та піклування здійснюють заходи щодо надання дитині статусу дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, захисту її житлових та майнових прав, влаштування в одну із форм виховання, яка найбільше відповідає найкращим інтересам дитини.

Порядок діяльності органів опіки та піклування з питань захисту прав дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 24. Утримання і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та безпритульних дітей

Утримання і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечує держава.

Безпритульні діти в порядку, встановленому законом, тимчасово розміщуються в притулках для дітей служб у справах дітей, центрах соціально-психологічної реабілітації дітей, сім'ях патронатних вихователів, у яких створюються належні житлово-побутові умови та умови, спрямовані на забезпечення їх соціальної адаптації та підготовку до повернення у рідні сім'ї або влаштування в сімейні форми виховання, надається правова, психологічна, медична та інша допомога таким дітям.

Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, повинні бути передані на усиновлення або влаштовані на виховання в сім'ї громадян (під опіку чи піклування, в прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу), у будинки дитини, дитячі будинки, школи-інтернати, дитячі будинки-інтернати на повне державне утримання. Таким дітям створюються необхідні умови для всебічного і гармонійного розвитку, підготовки до самостійного життя та праці.

Посадові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, поліцейські, працівники відповідних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, житлово-експлуатаційних організацій, навчальних закладів, громадяни та інші особи, яким стало відомо про факт залишення дитини без опіки (піклування) батьків, зобов'язані негайно повідомити про це органи опіки та піклування за місцем знаходження дитини.

Усиновлення допускається виключно в інтересах дитини України відповідно до закону.

Усиновлення (удочеріння) є оформлена спеціальним юридичним актом (рішенням суду) передача на виховання в сім'ю неповнолітньої дитини на правах сина чи дочки.

Усиновлення дитини, яка є громадянином України, іноземцями провадиться, якщо були вичерпані всі можливості щодо передачі під опіку, піклування, на усиновлення чи виховання в сім'ї громадян України.

Усиновлення дитини, яка є громадянином України, не може здійснюватися іноземцем, який не перебуває в шлюбі, за винятком, коли іноземець є родичем дитини.

Переважне право серед інших іноземців на усиновлення дитини, яка є громадянином України, мають громадяни держав, які уклали міжнародні договори з Україною про усиновлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Порядок передачі дітей на усиновлення, а також здійснення контролю за умовами їх проживання і виховання в сім'ях усиновителів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Посередницька, комерційна діяльність щодо усиновлення дітей, передавання їх під опіку, піклування чи на виховання в сім'ї громадян України, іноземців або осіб без громадянства забороняється.

Порядок створення, реорганізації та ліквідації навчально-виховних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, передачі дітей на виховання та спільне проживання в прийомні сім'ї або дитячі будинки сімейного типу, а також положення про них затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Працівники закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які здійснюють виховні функції, в разі вчинення аморального проступку, не сумісного з продовженням зазначеної роботи, притягаються до дисциплінарної відповідальності у порядку, встановленому законом.

Контроль за умовами виховання і проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ях опікунів (піклувальників), усиновителів, у дитячих будинках сімейного типу, в прийомних сім'ях покладається на органи опіки і піклування, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді або інші уповноважені органи.

Стаття 26. Захист прав дітей з інвалідністю та дітей з вадами розумового або фізичного розвитку

Дискримінація дітей з інвалідністю та дітей з вадами розумового або фізичного розвитку забороняється.

Держава сприяє створенню дітям з інвалідністю та дітям з вадами розумового або фізичного розвитку необхідних умов, рівних з іншими громадянами можливостей для повноцінного життя та розвитку з урахуванням індивідуальних здібностей та інтересів, гарантує надання їм відповідної матеріальної допомоги, встановлення одному з батьків дитини з інвалідністю чи особі, яка його замінює, на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форм власності, за його згодою, скороченого робочого дня, надання додаткової оплачуваної відпустки на строк до 5 днів, відпустки без збереження заробітної плати та інших пільг, передбачених законодавством України.

Дітям з інвалідністю та дітям з вадами розумового або фізичного розвитку надається безоплатна спеціалізована медична, дефектологічна і психологічна допомога та здійснюється безоплатне протезування у відповідних державних і комунальних закладах охорони здоров'я, надається можливість отримати базову, професійно-технічну та вищу освіту, в тому числі в домашніх умовах. Таким дітям гарантується безоплатне забезпечення засобами індивідуальної корекції.

З метою створення умов для безперешкодного доступу дітей з інвалідністю та дітей з вадами фізичного розвитку до об'єктів соціальної інфраструктури планування та забудова населених пунктів, формування жилих районів, розробка проектних рішень, будівництво та реконструкція будинків, споруд та їх комплексів, об'єктів та засобів громадського транспорту повинні здійснюватися з дотриманням вимог Закону України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні".

Діти з інвалідністю мають право на безоплатне матеріальне, соціально-побутове і медичне забезпечення, а також забезпечення медикаментами, технічними й іншими засобами індивідуальної корекції відповідно до законодавства.

Діти з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату, за наявності відповідного висновку медико-соціальної експертизи, що підтверджує їх право на забезпечення автомобілем (у разі необхідності з ручним керуванням), і яким виповнилося 5 років, забезпечуються автотранспортними засобами на пільгових умовах. Право на управління таким автотранспортним засобом, за наявності відповідного документа на право управління автомобілем, набуває один із повнолітніх членів сім'ї (або найближчих родичів) особи з інвалідністю.

Діти з інвалідністю з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які проживають у сім'ях піклувальників, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, державних або комунальних дитячих закладах, після досягнення повноліття забезпечуються житлом у порядку, встановленому статтею 33 Закону України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні".

Стаття 28. Захист дітей, які постраждали внаслідок стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф

Дітям, які постраждали внаслідок стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, держава забезпечує всебічну підтримку. В порядку, встановленому законодавством, їм гарантується першочергове і невідкладне відселення з небезпечної зони, надання кваліфікованої безоплатної медичної допомоги, пенсійного, соціального та іншого забезпечення, компенсацій за втрачене або пошкоджене майно та житло, вживаються заходи щодо сприяння возз'єднанню з членами сім'ї.

Стаття 30. Заборона участі дітей у воєнних діях і збройних конфліктах

Участь дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, включаючи вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання дітей з метою використання у збройних конфліктах інших держав або насильницьких діях, спрямованих на повалення державної влади чи порушення територіальної цілісності, а також використання дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, залучення та/або втягування дітей до не передбачених законами України воєнізованих чи збройних формувань, пропаганда війни забороняються.

Держава вживає всіх можливих заходів для запобігання вербуванню та використанню дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, виявлення завербованих дітей та звільнення їх від військової служби.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань сім'ї та дітей, забезпечує проведення широкої інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо захисту дітей від участі у воєнних діях і збройних конфліктах, заохочує суспільство, громадські об'єднання та неурядові організації, засоби масової інформації до просвітницької роботи серед дітей, їхніх батьків, інших законних представників.

Особи, винні у порушенні вимог частини першої цієї статті, несуть кримінальну відповідальність, встановлену законом.

Стаття 30¹. Захист дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, та дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів

Держава вживає всіх необхідних заходів для забезпечення захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, догляду за ними та возз'єднання їх із членами сім'ї, включаючи розшук, звільнення з полону, повернення в Україну дітей, незаконно

вивезених за кордон. У разі якщо вік особи не визначений і є підстави вважати, що ця особа є дитиною, їй надається захист, передбачений цією статтею, до встановлення віку.

Усі дії держави стосовно захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, здійснюються відповідно до норм міжнародного гуманітарного права.

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування першочергово проводять відселення дітей, які опинилися чи можуть опинитися у зоні воєнних дій чи збройних конфліктів, до безпечних районів. Відселення дітей проводиться разом з батьками, законними представниками або, за їхньою згодою, без супроводження чи з іншими особами.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань сім'ї та дітей, здійснює заходи, спрямовані на возз'єднання дитини з сім'єю. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина, здійснює заходи з встановлення місцезнаходження членів сім'ї дитини, сприяє пошукам, що здійснюються членами сім'ї, громадськими, благодійними, волонтерськими, гуманітарними організаціями та фондами, що беруть участь у возз'єднанні сімей.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань сім'ї та дітей, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, створюють умови для медичної, психологічної, педагогічної реабілітації та соціальної реінтеграції дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів.

Статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, надається органом опіки та піклування за місцем реєстрації дитини як внутрішньо переміщеної особи. Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 31. Захист дітей-біженців та дітей, які потребують додаткового або тимчасового захисту

Держава через уповноважені органи вживає необхідних заходів щодо забезпечення захисту дітей-біженців та дітей, які потребують додаткового або тимчасового захисту на території України.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), сприяє розшуку батьків або інших законних представників дітей-біженців та дітей, які потребують додаткового або тимчасового захисту, розлучених із сім'ями, влаштуванню таких дітей у відповідні дитячі заклади або сім'ї.

Органи опіки та піклування вживають заходів щодо тимчасового влаштування у відповідні дитячі заклади або сім'ї дітей-біженців та дітей, які потребують додаткового або тимчасового захисту, розлучених із сім'ями, встановлення опіки чи піклування над такими дітьми, сприяють дітям-біженцям та дітям, які потребують додаткового або тимчасового захисту, розлученим із сім'ями, у реалізації їхніх прав.

Стаття 32. Захист дитини від незаконного переміщення

У порядку, встановленому законодавством України та відповідними міжнародними договорами, держава вживає заходів для недопущення незаконного переміщення, вивезення та повернення дітей з-за кордону, їх викрадення, торгівлі дітьми.

Держава вживає всіх необхідних та можливих заходів для розшуку та повернення в Україну дітей, які були незаконно вивезені за кордон, у тому числі у зв'язку з обставинами, пов'язаними з воєнними діями і збройними конфліктами.

Стаття 33. Захист прав дитини на особисту свободу

Право дитини на особисту свободу охороняється законом.

Затримання та арешт неповнолітніх застосовується як винятковий захід і тільки у випадках та порядку, встановлених законом. Про затримання дитини відповідні органи негайно повідомляють батьків чи осіб, які їх замінюють, а також органи прокуратури. Забороняється утримання дитини в одному приміщенні з дорослими затриманими, арештованими чи засудженими особами.

Порядок притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності, відбування ними покарання і застосування до них пробації встановлюється законом.

Не допускається застосування до дитини насильства, погроз, інших незаконних дій з метою примушення її дати показання як свідка або визнання своєї вини.

Примусові заходи виховного характеру за вчинення дитиною злочину або в інших передбачених законом випадках застосовуються до неї лише судом.

Стаття 34. Захист прав дитини в спеціальних навчально-виховних закладах для неповнолітніх, які потребують особливих умов виховання

Неповнолітні правопорушники, які потребують особливих умов виховання, в порядку, встановленому законом, направляються до загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації.

Неповнолітні, які вживають алкоголь, наркотики, та неповнолітні, які за станом здоров'я не можуть бути направлені до загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації, в порядку, встановленому законом, направляються до центрів медико-соціальної реабілітації неповнолітніх.

Дітям, які перебувають у зазначених закладах, гарантується право на гуманне ставлення з боку оточуючих, на охорону здоров'я, отримання базової освіти і професійної підготовки, побачення з батьками або особами, які їх замінюють, відпустку, листування, на отримання передач, посилок від батьків, гуманітарних, благодійних та інших громадських організацій, які виявили бажання допомогти їм, у порядку, встановленому законодавством України.

Розділ VI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ДИТИНСТВА

Стаття 35. Відповідальність за порушення законодавства про охорону дитинства

Особи, винні у порушенні вимог законодавства про охорону дитинства, несуть цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законів України.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ

26 квітня 2001 року

№ 2402-III

3.1.4. ПРО БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ⁵³

ЗАКОН УКРАЇНИ від 02 червня 2011 року

Витяг

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає зміст права на безоплатну правову допомогу, порядок реалізації цього права, підстави та порядок надання безоплатної правової допомоги, державні гарантії щодо надання безоплатної правової допомоги.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються у такому значенні:

1) безоплатна правова допомога - правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел;

2) законні представники - батьки, усиновителі, батьки-вихователі, прийомні батьки, патронатні вихователі, опікуни, піклувальники, представники закладів, які виконують функції опікунів і піклувальників;

3) правова допомога - надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення;

4) правові послуги - надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Стаття 3. Право на безоплатну правову допомогу

1. Право на безоплатну правову допомогу – гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом.

Стаття 4. Гарантії недискримінації осіб у доступі до безоплатної правової допомоги

1. При реалізації права на безоплатну правову допомогу не допускається застосовування привілеїв чи обмежень до осіб за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

⁵³Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>.

Розділ II

НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПЕРВИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 7. Поняття безоплатної первинної правової допомоги

1. Безоплатна первинна правова допомога - вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

2. Безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- 1) надання правової інформації;
- 2) надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- 3) складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);

3¹) надання консультацій, роз'яснень та підготовка проектів договорів користування земельними ділянками (оренда, суборенда, земельний сервітут, емфітевзис, суперфіцій) для сільського населення - власників земельних ділянок;

4) надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Стаття 8. Суб'єкти права на безоплатну первинну правову допомогу

1. Право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з Конституцією України та цим Законом мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

Стаття 9. Суб'єкти надання безоплатної первинної правової допомоги

1. Суб'єктами надання безоплатної первинної правової допомоги в Україні є:

- 1) органи виконавчої влади;
- 2) органи місцевого самоврядування;
- 3) фізичні та юридичні особи приватного права;
- 4) спеціалізовані установи;
- 5) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Стаття 10. Порядок розгляду звернень про надання безоплатної первинної правової допомоги

1. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, надсилаються або подаються особами, які досягли повноліття, безпосередньо до центральних та місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції.

2. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, що стосуються дітей, надсилаються або подаються їх законними представниками.

3. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, що стосуються осіб, визнаних судом недієздатними, або дієздатність яких обмежена судом, надсилаються або подаються їх опікунами чи піклувальниками.

4. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у разі письмового звернення осіб про надання будь-якого з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, з питань, що віднесені до їх повноважень, зобов'язані

надати такі послуги протягом 30 календарних днів з дня надходження звернення.

5. Якщо у зверненні особи міститься лише прохання про надання відповідної правової інформації, така правова допомога надається не пізніше п'ятнадцятиденного терміну з дня отримання звернення.

6. Органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування забороняється встановлювати плату за надання будь-якого з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, та за видачу особам бланків заяв, звернень, запитів, довідок, інших документів, подання яких передбачено законодавством для реалізації прав і свобод людини і громадянина.

7. Якщо питання, порушені у зверненні, не належать до компетенції органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування, до якого надійшло звернення особи, такий орган протягом п'яти календарних днів повинен надіслати це звернення до відповідного органу та повідомити про це особу, яка подала звернення.

8. Якщо під час розгляду звернення про надання безоплатної первинної правової допомоги встановлено, що особа потребує надання безоплатної вторинної правової допомоги, орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, який розглядає звернення, зобов'язаний роз'яснити особі або її законному представникові порядок подання звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги.

9. Звернення, що не стосуються надання первинної правової допомоги, розглядаються в порядку, встановленому законодавством про звернення громадян.

Розділ III

НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 13. Поняття безоплатної вторинної правової допомоги

1. Безоплатна вторинна правова допомога - вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя.

2. Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- 1) захист;
- 2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- 3) складення документів процесуального характеру.

Стаття 14. Суб'єкти права на безоплатну вторинну правову допомогу

1. Право на безоплатну вторинну правову допомогу згідно з цим Законом та іншими законами України мають такі категорії осіб:

...

13) особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, - на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону;

...

2. Право на безоплатну вторинну правову допомогу мають громадяни держав, з якими Україна уклала відповідні міжнародні договори про правову допомогу, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також іноземці та особи без громадянства відповідно до міжнародних договорів, учасником яких є Україна, якщо такі договори зобов'язують держав-учасниць надавати певним категоріям осіб безоплатну правову допомогу.

3. Суб'єкти права на безоплатну вторинну правову допомогу, визначені пунктами

1, 2¹, 2², 8, 9, 12, 13 частини першої цієї статті, мають право на отримання такої допомоги не більше шести разів протягом бюджетного року та не більше ніж за шістьма дорученнями/наказами про надання безоплатної вторинної правової допомоги, виданими центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги, одночасно.

Стаття 15. Суб'єкти надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні є:

- 1) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 2) адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

Стаття 17. Повноваження центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги:

1) приймає рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги або про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги;

2) забезпечує складення процесуальних документів за зверненням суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу;

3) забезпечує участь захисника при здійсненні досудового розслідування та судового провадження у випадках, коли захисник відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії;

4) забезпечує участь захисника у розгляді справи про адміністративне правопорушення;

5) забезпечує здійснення представництва інтересів суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу в судах, інших органах державної влади, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;

6) укладає контракти з адвокатами, включеними до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, для надання такої допомоги на постійній основі;

7) укладає договори з адвокатами, включеними до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, для надання такої допомоги на тимчасовій основі (на підставі окремих договорів про надання послуг);

8) видає доручення для підтвердження повноважень захисника або повноважень адвоката для здійснення представництва інтересів особи в судах, органах державної влади, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;

9) приймає рішення про заміну адвоката відповідно до статті 24 цього Закону;

10) подає клопотання до Координаційного центру з надання правової допомоги про виключення адвоката з Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, у випадках, передбачених пунктами 2 і 3 частини першої статті 24 цього Закону;

11) приймає рішення про припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги;

12) подає Координаційному центру з надання правової допомоги звіти про свою діяльність;

13) виконує інші функції, передбачені Положенням про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Стаття 18. Порядок подання звернень про надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною

другою статті 13 цього Закону, подаються особами, які досягли повноліття, до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги або до територіального органу юстиції за місцем фактичного проживання таких осіб незалежно від реєстрації місця проживання чи місця перебування особи.

2. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, що стосуються дітей, подаються їх законними представниками за місцем фактичного проживання дитини або її законних представників незалежно від реєстрації місця проживання чи місця перебування особи.

3. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, що стосуються осіб, визнаних судом недієздатними, або дієздатність яких обмежена судом, подаються їх опікунами або піклувальниками за місцем фактичного проживання таких осіб або їх опікунів чи піклувальників незалежно від реєстрації місця проживання чи місця перебування особи.

4. Разом із зверненням про надання безоплатної вторинної правової допомоги особа або законний представник особи повинні подати документи, що підтверджують належність особи або осіб, стосовно яких звертається законний представник, до однієї з вразливих категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 цього Закону.

Стаття 19. Порядок розгляду звернень про безоплатну вторинну правову допомогу

1. У разі звернення особи про надання одного з видів безоплатної вторинної правової допомоги Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги зобов'язаний протягом десяти днів з дня надходження звернення прийняти рішення щодо надання безоплатної вторинної правової допомоги.

2. Якщо особа подала звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, до територіального органу юстиції, цей орган зобов'язаний протягом трьох днів з дня подання звернення надіслати його до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, діяльність якого поширюється на територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги зобов'язаний у семиденний строк з дня отримання звернення особи прийняти рішення щодо надання безоплатної вторинної правової допомоги.

3. Якщо особа належить до однієї з категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 цього Закону, Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги приймає рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги і письмово повідомляє про це особу або її законного представника, а також суд, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, в яких здійснюватиметься представництво інтересів особи.

4. Якщо особа не має підстав для отримання безоплатної вторинної правової допомоги, Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги приймає рішення про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги і надсилає копію цього рішення особі, яка звернулася про надання такої допомоги, з одночасним роз'ясненням порядку оскарження рішення про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги.

5. У разі звернення осіб, зазначених у пунктах 3-6 частини першої статті 14 цього Закону, про надання безоплатної вторинної правової допомоги або надходження інформації про затриманих осіб від близьких родичів та членів їхніх сімей, перелік яких зазначено Кримінальним процесуальним кодексом України, Центр надання безоплатної вторинної правової допомоги зобов'язаний прийняти рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги з моменту затримання особи.

6. У разі отримання постанови слідчого, прокурора, ухвали слідчого судді, суду про залучення захисника для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої

процесуальної дії Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги зобов'язаний негайно призначити захисника.

Стаття 20. Підстави для відмови в наданні безоплатної вторинної правової допомоги

1. Особі може бути відмовлено в наданні безоплатної вторинної правової допомоги за наявності хоча б однієї з таких підстав:

- 1) особа не належить до жодної з категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 цього Закону;
- 2) особа подала неправдиві відомості або фальшиві документи з метою віднесення її до однієї категорій осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу;
- 3) вимоги особи про захист або відновлення її прав є неправомірними;
- 4) особі раніше надавалася безоплатна вторинна правова допомога з одного і того ж питання;
- 5) особа використала всі національні засоби правового захисту у справі, з якої звертається за наданням безоплатної вторинної правової допомоги.

2. У разі якщо відмовлено в наданні безоплатної вторинної правової допомоги на підставі пункту 5 частини першої цієї статті, до рішення про відмову додається письмове роз'яснення про порядок звернення до відповідних міжнародних судових установ чи відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Стаття 21. Надання безоплатної вторинної правової допомоги адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом, та працівниками центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Після прийняття рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначає адвоката, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом.

2. Під час призначення адвоката враховуються його спеціалізація, досвід роботи, навантаження, складність справ, у яких адвокат бере участь.

3. Повноваження адвоката підтверджуються дорученням Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги та довіреністю відповідно до вимог процесуального законодавства.

4. Для здійснення представництва інтересів осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в суді у справах, що виникають з трудових відносин, справах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних справах, а також щодо представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена, або для складання документів процесуального характеру Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги може уповноважити свого працівника.

5. Повноваження працівника Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги як представника суб'єкта права на безоплатну вторинну правову допомогу підтверджуються наказом Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги та довіреністю відповідно до вимог процесуального законодавства.

Стаття 23. Підстави та порядок припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Надання безоплатної вторинної правової допомоги припиняється за рішенням Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у разі, якщо:

- 1) особою подано неправдиві відомості з метою віднесення її до однієї з категорій

осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу;

2) обставини чи підстави, за наявності яких особа була віднесена до однієї з категорій осіб, передбачених статтею 14 цього Закону, припинили своє існування;

3) особа користується захистом іншого захисника або залучила іншого представника у справі, за якою їй призначено захисника чи представника відповідно до цього Закону;

4) особа використала всі національні засоби правового захисту у справі;

5) особа, яка отримує безоплатну вторинну правову допомогу, оголошена в розшук у кримінальному провадженні;

6) особа, яка отримує безоплатну вторинну правову допомогу, визнана безвісно відсутньою або оголошена померлою.

2. За наявності підстав, передбачених пунктом 4 частини першої цієї статті, наказ Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги про припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги видається на підставі правового висновку, складеного адвокатом чи працівником такого центру.

3. Особі, яка отримувала безоплатну вторинну правову допомогу відповідно до цього Закону, але втратила підстави для її отримання, правова допомога може надаватися на загальних підставах.

4. У разі припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до пункту 1 частини першої цієї статті особа, яка отримувала таку допомогу, зобов'язана відшкодувати вартість фактичних витрат, пов'язаних з наданням допомоги.

5. Надання безоплатної вторинної правової допомоги припиняється у разі повного виконання суб'єктом надання безоплатної вторинної правової допомоги своїх зобов'язань.

Стаття 24. Підстави та порядок заміни адвокатів або працівників центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, які надають безоплатну вторинну правову допомогу

1. Адвоката або працівника Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, який надає безоплатну вторинну правову допомогу, може бути замінено у випадках та порядку, визначених законом.

2. Адвоката або працівника Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, який надає безоплатну вторинну правову допомогу, може бути замінено на адвоката або працівника такого центру за рішенням Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у разі:

1) хвороби, повної або часткової втрати працездатності, смерті адвоката або працівника Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

2) неналежного виконання адвокатом своїх зобов'язань за умовами договору;

3) відмови адвоката або працівника Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги від виконання доручення/наказу Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги з підстав, передбачених законом;

4) зміни підсудності провадження або справи чи підслідності кримінального правопорушення;

5) припинення дії договору про надання безоплатної вторинної правової допомоги;

6) неналежного надання безоплатної вторинної правової допомоги працівником Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

7) припинення трудового договору з працівником Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

8) зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю;

9) виключення адвоката з Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу;

10) наявності інших підстав, передбачених законом.

3. Під час заміни одного адвоката або працівника Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги іншим адвокатом або працівником Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечується безперервність надання безоплатної вторинної правової допомоги.

4. Якщо рішення про заміну адвоката прийнято відповідно до пункту 2 частини другої цієї статті, Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги може запропонувати Координаційному центру з надання правової допомоги виключити такого адвоката з Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

Стаття 25. Права суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Суб'єкт надання безоплатної вторинної правової допомоги має право:

1) здійснювати захист у кримінальному провадженні під час досудового розслідування та судового провадження на підставі доручення Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

2) брати участь у розгляді справи про адміністративне правопорушення на підставі доручення Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

3) представляти права і законні інтереси осіб, які потребують безоплатної вторинної правової допомоги, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами на підставі доручення/наказу Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

4) запитувати і отримувати документи та інші матеріали або їх копії, необхідні у зв'язку з наданням безоплатної вторинної правової допомоги в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;

5) збирати відомості з метою використання їх під час захисту прав і законних інтересів осіб, які мають право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги;

6) ознайомлюватися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях з необхідними для забезпечення ефективного правового захисту документами, крім тих, що є державною таємницею;

7) інформувати Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги про настання обставин, що передбачають припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги у випадках, передбачених частиною першою статті 23 цього Закону;

8) на належну оплату діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

2. Адвокат, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом чи на тимчасовій основі на підставі договору, має всі права та гарантії, встановлені Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", іншими законами України.

Стаття 26. Обов'язки суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Адвокат або працівник Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, який надає безоплатну вторинну правову допомогу, зобов'язаний:

1) неухильно дотримуватися вимог Конституції України, цього Закону, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів;

2) надавати якісно та в необхідному обсязі безоплатну вторинну правову допомогу;

3) приймати до провадження справи осіб, які потребують безоплатної вторинної правової допомоги, відповідно до договорів, укладених з Центром з надання безоплатної

вторинної правової допомоги, або наказів, виданих Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

4) не розголошувати конфіденційну інформацію про особу, яка стала відомою у зв'язку з наданням безоплатної вторинної правової допомоги.

2. Адвокат, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом чи на тимчасовій основі на підставі договору, має всі обов'язки, встановлені Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", іншими законами України.

Розділ V

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ЩОДО НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ПОСАДОВИХ І СЛУЖБОВИХ ОСІБ

Стаття 30. Оскарження рішень щодо надання безоплатної правової допомоги

1. Відмова органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, установи у наданні безоплатної первинної правової допомоги, службових та посадових осіб у наданні первинної правової допомоги може бути оскаржена в установленому законом порядку до суду.

2. Рішення Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги можуть бути оскаржені в установленому законом порядку до суду.

3. Рішення Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги з підстав, передбачених пунктами 1, 3, 5 частини першої статті 20 цього Закону, може бути оскаржене разом з поданням відповідною особою позовної заяви про захист або відновлення її прав у спорі (справі), для вирішення якого така допомога запитувалася, до суду, в який подана така позовна заява.

Така скарга розглядається судом протягом п'яти днів з дня її надходження до суду. У разі необхідності така скарга може бути розглянута в судовому засіданні з викликом позивача та/або представника Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

У разі встановлення обґрунтованості скарги суд в ухвалі про відкриття провадження у справі визнає оскаржуване рішення, дії чи бездіяльність неправомірними і зобов'язує Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги:

1) призначити позивачу адвоката, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом, у порядку, визначеному цим Законом;

2) відшкодувати позивачу (за його заявою з наданням відповідних підтверджуючих документів) понесені ним витрати на правову допомогу, пов'язану з підготовкою та поданням позовної заяви, в розмірі, що не може перевищувати відповідний розмір оплати діяльності суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Стаття 31. Оскарження дій та бездіяльності посадових осіб, які порушують порядок надання безоплатної правової допомоги

1. Дії та бездіяльність посадових і службових осіб, які порушують порядок та строки розгляду звернень про надання безоплатної правової допомоги, надання неякісної правової допомоги можуть бути оскаржені в установленому законом порядку до суду та в адміністративному порядку.

Стаття 32. Відповідальність за порушення законодавства про безоплатну правову допомогу

1. Особи, які порушили цей Закон, несуть відповідальність у порядку, встановленому законом.

2. Особи, які подали завідомо неправдиві відомості або фальшиві документи, що стали підставою для віднесення їх до категорій осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, несуть відповідальність у порядку, встановленому законом.

Розділ VI

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

7. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

2) статтю 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122) доповнити частинами третьою та четвертою такого змісту:

"Якщо особа є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу, у розгляді справи про адміністративне правопорушення може брати участь адвокат, який призначений Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Зазначений адвокат має права, передбачені частиною першою цієї статті та іншими законами.

Повноваження адвоката, призначеного Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, підтверджуються дорученням, що видається Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги".

Президент України

В.ЯНУКОВИЧ

м. Київ

2 червня 2011 року

№ 3460-VI

3.1.5. ПРО СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ⁵⁴

ЗАКОН УКРАЇНИ від 17 січня 2019 року

Витяг

Цей Закон визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

...

15) складні життєві обставини - обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самотійно.

Чинники, що можуть зумовити складні життєві обставини:

- а) похилий вік;
- б) часткова або повна втрата рухової активності, пам'яті;
- в) невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування;
- г) психічні та поведінкові розлади, у тому числі внаслідок вживання психоактивних речовин;
- г) інвалідність;
- д) бездомність;
- е) безробіття;
- є) малозабезпеченість особи;
- ж) поведінкові розлади у дітей через розлучення батьків;
- з) ухилення батьками або особами, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків із виховання дитини;
- и) втрата соціальних зв'язків, у тому числі під час перебування в місцях позбавлення волі;
- і) жорстоке поводження з дитиною;
- ї) насильство за ознакою статі;
- й) домашнє насильство;
- к) потрапляння в ситуацію торгівлі людьми;
- л) шкода, завдана пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією;

...

⁵⁴Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.

Розділ II

СИСТЕМА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Стаття 13. Надавачі соціальних послуг

1. Надавачі соціальних послуг провадять свою діяльність відповідно до законодавства про соціальні послуги, на підставі установчих та інших документів, якими визначено перелік соціальних послуг та категорії осіб, яким надаються такі послуги, за умови забезпечення їх відповідності критеріям діяльності надавачів соціальних послуг, встановленим Кабінетом Міністрів України.

Надавачі соціальних послуг можуть належати до державного, комунального або недержавного секторів.

2. До надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору належать надавачі соціальних послуг, утворені органами, зазначеними у частині першій статті 11 цього Закону, діяльність яких фінансується за рахунок коштів відповідного бюджету/бюджетів.

До надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору належать:

1) установи/заклади надання соціальних послуг (стаціонарні, реабілітаційні, тимчасового перебування);

2) інші установи/заклади соціальної підтримки (обслуговування), у тому числі спеціалізовані служби підтримки осіб, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

3. Метою оптимізації та комплексного підходу до надання соціальних послуг можуть утворюватися комплексні установи/заклади надання соціальних послуг, структурні або відокремлені (територіальні) підрозділи яких надають різні соціальні послуги різним групам населення.

Керівник надавача соціальних послуг державного/комунального сектору призначається на посаду на конкурсній основі за контрактом. Положення про конкурсну комісію, умови та порядок проведення конкурсу затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Типове положення про установи/заклади, що надають соціальні послуги, затверджується Кабінетом Міністрів України.

{Типові положення: Постанови КМ № 177 від 03.03.2020, № 479 від 01.06.2020}

Соціальні послуги можуть надаватися у центрах зайнятості, закладах охорони здоров'я, освіти, культури тощо.

3. До надавачів соціальних послуг недержавного сектору належать підприємства, установи, організації, крім визначених частиною другою цієї статті, громадські об'єднання, благодійні, релігійні організації, фізичні особи - підприємці та фізичні особи, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності.

4. Працівники надавачів соціальних послуг державного/комунального та недержавного секторів та фізичні особи, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності, забезпечують надання соціальних послуг на професійній основі відповідно до вимог цього Закону.

До працівників надавачів соціальних послуг державного/комунального та недержавного секторів належать фахівці та професіонали (соціальні працівники, фахівці із соціальної роботи, соціальні менеджери та інші) та соціальні робітники.

Кваліфікаційні вимоги до працівників надавачів соціальних послуг, порядок атестації фахівців та професіоналів надавачів соціальних послуг визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у

сфері соціального захисту населення.

Підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців та професіоналів надавачів соціальних послуг здійснюють заклади освіти (у тому числі заклади післядипломної освіти), що мають відповідну ліцензію, видану в установленому порядку. До підвищення кваліфікації зазначених фахівців та професіоналів можуть залучатися громадські об'єднання, міжнародні організації, благодійні, релігійні та неурядові організації, установи та організації, що мають досвід роботи з відповідними вразливими групами населення. Програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації таких осіб затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення.

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації соціальних робітників здійснюються шляхом формального або неформального професійного навчання відповідно до законодавства.

Фізичні особи, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності, проходять підготовку та перепідготовку у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Уповноважені органи у системі надання соціальних послуг можуть проводити семінари, тренінги тощо для працівників, які надають соціальні послуги, та фізичних осіб, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності.

5. Оплата праці працівників надавачів соціальних послуг має забезпечувати належні матеріально-побутові умови для ефективної діяльності працівників, підвищувати престижність професії, сприяти підвищенню кваліфікації працівників.

Умови оплати праці працівників надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору визначаються Кабінетом Міністрів України. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть встановлювати додаткові стимулюючі виплати працівникам надавачів соціальних послуг.

6. Фізичні особи, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності, можуть надавати соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі без проходження навчання та дотримання державних стандартів соціальних послуг отримувачам соціальних послуг з числа членів своєї сім'ї, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права і обов'язки та є:

- 1) особами з інвалідністю I групи;
- 2) дітьми з інвалідністю;
- 3) громадянами похилого віку з когнітивними порушеннями;
- 4) невиліковно хворими, які через порушення функцій організму не можуть самостійно пересуватися та самообслуговуватися;

5) дітьми, яким не встановлено інвалідність, але які є хворими на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежні), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дітьми, які отримали тяжку травму, потребують трансплантації органа, потребують паліативної допомоги. Перелік зазначених тяжких захворювань, розладів, травм, станів дітей, яким не встановлено інвалідність, затверджує Кабінет Міністрів України.

7. Фізичні особам, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього

Закону без здійснення підприємницької діяльності, виплачується компенсація за догляд.

Розмір компенсації за догляд фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності на непрофесійній основі, незалежно від кількості осіб, за якими здійснюється догляд, розраховується як різниця між прожитковим мінімумом на одну особу в розрахунку на місяць, встановленим законом на 1 січня календарного року, в якому надаються соціальні послуги, та середньомісячним сукупним доходом фізичної особи - надавача соціальної послуги за попередніх шість місяців, що передують місяцю подання заяви про згоду надавати соціальні послуги. Середньомісячний сукупний дохід фізичної особи - надавача соціальної послуги обчислюється шляхом ділення середньомісячного сукупного доходу її сім'ї на кількість членів сім'ї, які включаються до її складу. Методика обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення.

Розмір компенсації за догляд фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі, визначається з розрахунку 70 відсотків мінімальної заробітної плати у погодинному розмірі за одну годину догляду за однією особою, але не більше 360 годин на місяць.

Компенсація за догляд фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі, виплачується фізичним особам - надавачам соціальних послуг, які не перебувають у трудових відносинах, не є фізичними особами - підприємцями, не провадять незалежної професійної діяльності (наукової, літературної, артистичної, художньої, освітньої або викладацької, а також медичної, юридичної практики, у тому числі адвокатської, нотаріальної діяльності тощо), не перебувають на обліку як безробітні.

Компенсація за догляд фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі, виплачується відповідно до тристороннього договору про надання соціальних послуг з догляду, що укладається у письмовій формі між фізичною особою - надавачем соціальних послуг з догляду, отримувачем соціальних послуг з догляду або його законним представником та структурним підрозділом з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів міської ради міст обласного значення, рад об'єднаних територіальних громад.

Однією з істотних умов такого договору є кількість годин надання соціальних послуг з догляду на місяць.

Порядок подання та оформлення документів, призначення і виплати компенсації за догляд затверджує Кабінет Міністрів України.

8. Надавачі соціальних послуг зобов'язані:

- 1) забезпечувати найкращі інтереси отримувачів соціальних послуг під час надання таких послуг;
- 2) забезпечувати навчання та підвищення кваліфікації працівників, які надають соціальні послуги;
- 3) проводити оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах;
- 4) взаємодіяти з іншими суб'єктами системи надання соціальних послуг, а також з органами, установами, закладами, фізичними особами - підприємцями, які в межах своєї компетенції надають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці або територіальної громади допомогу вразливим групам населення та особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, та/або здійснюють їх захист;

5) інформувати населення та кожного отримувача соціальних послуг про перелік соціальних послуг, які вони надають, зміст та обсяги таких послуг, умови і порядок їх отримання у формі, доступній для сприйняття особами з будь-яким видом порушення здоров'я;

6) надавати допомогу отримувачам соціальних послуг у вирішенні їхніх соціально-побутових питань, у тому числі шляхом представлення їхніх інтересів;

7) вносити відомості про отримувачів соціальних послуг до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг;

8) дотримуватися принципів надання соціальних послуг;

9) надавати соціальні послуги відповідно до державних стандартів соціальних послуг;

10) не розголошувати інформацію особистого характеру, що стала їм відома під час надання отримувачам соціальних послуг;

11) сприяти здійсненню моніторингу надання соціальних послуг та оцінки їх якості уповноваженими органами у системі надання соціальних послуг;

12) додержуватися інших вимог законодавства про соціальні послуги.

9. Надавачі соціальних послуг мають право:

1) запитувати та отримувати в органах державної влади та органах місцевого самоврядування інформацію, необхідну для організації надання соціальних послуг;

2) залучати на договірній основі підприємства, установи, організації до надання соціальних послуг;

3) залучати грошові кошти та інші ресурси (людські, матеріальні, інформаційні тощо), необхідні для надання соціальних послуг.

10. Надавачі соціальних послуг за рахунок власних коштів гарантують працівникам, які надають соціальні послуги:

1) створення належних умов для професійної діяльності;

2) проведення профілактичного медичного огляду;

3) захист професійної честі, гідності та ділової репутації, у тому числі в судовому порядку;

4) підвищення кваліфікації у встановленому порядку;

5) забезпечення спеціальним одягом, взуттям, інвентарем, велосипедами, проїзними квитками або виплату грошової компенсації за їх придбання;

6) створення безпечних умов праці;

7) забезпечення супервізії.

11. До надання соціальних послуг можуть залучатися волонтери відповідно до закону.

Розділ III

КЛАСИФІКАЦІЯ, ТИПИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ТА ПОРЯДОК ЇХ НАДАННЯ

Стаття 21. Прийняття рішення про надання чи відмову у наданні соціальних послуг

1. Рішення про надання чи відмову у наданні соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів приймає структурний підрозділ з питань соціального захисту населення уповноважених органів системи надання соціальних послуг, передбачених пунктами 2 і 3 частини першої статті 11 цього Закону. Рішення про надання чи відмову у наданні соціальних послуг надавачами соціальних послуг недержавного

сектору приймає відповідний надавач.

2. Рішення про надання чи відмову у наданні соціальних послуг приймається протягом 10 робочих днів з дня одержання заяви, звернення, повідомлення про надання соціальних послуг за результатами оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах.

Рішення про надання чи відмову у наданні соціальних послуг екстрено (кризово) приймається невідкладно, не пізніше однієї доби з моменту одержання відповідної заяви, звернення, повідомлення.

3. Рішення про надання чи відмову у наданні соціальних послуг не пізніше трьох робочих днів після його прийняття видається або надсилається заявнику. У рішенні про надання соціальних послуг обов'язково зазначаються результати оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах та надавач соціальних послуг. Рішення про відмову у наданні соціальних послуг має бути вмотивованим.

4. Рішення про відмову у наданні соціальної послуги може бути оскаржено у судовому порядку.

5. Рішення про обов'язкове надання соціальних послуг (проходження індивідуальних корекційних програм) приймається стосовно:

- 1) батьків, які не виконують батьківських обов'язків;
- 2) осіб, які вчинили насильство за ознакою статі, домашнє насильство чи жорстоке поводження з дітьми;
- 3) осіб, до яких застосовуються заходи пробації відповідно до закону;
- 4) осіб, яких судом направлено на проходження програми для кривдників;
- 5) в інших випадках, передбачених законом.

Стаття 24. Відмова та припинення надання соціальних послуг

1. Підставою для відмови у наданні соціальних послуг є:

- 1) відсутність потреби у соціальних послугах за результатами оцінювання потреб особи/сім'ї;
- 2) ненадання надавачем соціальних послуг тих соціальних послуг, яких потребує особа.

Особі може бути відмовлено у наданні соціальних послуг у разі наявності у особи відповідно до медичного висновку медичних протипоказань, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я. Рішення про надання соціальних послуг приймається після усунення таких протипоказань.

Не може бути відмовлено у наданні соціальних послуг у разі наявної загрози життю чи здоров'ю особи, домашнього насильства, насильства за ознакою статі або жорстокого поводження з дітьми.

2. Підставою для припинення надання соціальних послуг є:

- 1) відсутність потреби у соціальних послугах за результатами оцінювання потреб особи/сім'ї;
- 2) закінчення строку дії договору про надання соціальних послуг, крім випадків, передбачених частиною шостою статті 22 цього Закону;
- 3) зміна місця проживання/перебування отримувача соціальних послуг, що унеможлиблює надання соціальних послуг;
- 4) невиконання без поважних причин отримувачем соціальних послуг вимог, визначених договором про надання соціальних послуг;
- 5) виявлення/встановлення недостовірності поданих отримувачем соціальних послуг інформації/документів при зверненні за їх наданням, що унеможлиблює подальше

надання таких соціальних послуг;

6) смерть отримувача соціальних послуг;

7) дострокове розірвання договору про надання соціальних послуг за ініціативи отримувача соціальних послуг;

8) ліквідація (припинення діяльності) надавача соціальних послуг або припинення надання ним відповідних соціальних послуг.

У разі виявлення в отримувача соціальних послуг відповідно до медичного висновку медичних протипоказань, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, надання соціальних послуг тимчасово припиняється на строк до усунення таких протипоказань без розірвання договору про надання соціальних послуг.

Не може бути припинено надання соціальних послуг у разі наявної загрози життю чи здоров'ю особи, домашнього насильства, насильства за ознакою статі або жорстокого поводження з дітьми.

3. Рішення про відмову у наданні соціальних послуг та припинення надання соціальних послуг надається особі, яка звернулася із заявою про надання соціальних послуг, отримувачу соціальних послуг (або їхнім законним представникам) у письмовій формі із зазначенням причини відмови або припинення.

У разі відмови у наданні соціальних послуг з підстави, зазначеної у пункті 2 частини першої цієї статті, та у разі припинення надання соціальних послуг з підстави, зазначеної у пункті 8 частини другої цієї статті, додатково зазначається інформація про надавачів соціальних послуг, які здійснюють надання відповідних соціальних послуг.

4. Надавач соціальних послуг надсилає Київській та Севастопольській міським, районним, районним у містах Києві та Севастополі державним адміністраціям, виконавчим органам міських рад міст обласного значення, рад об'єднаних територіальних громад інформацію про факти відмови/припинення надання соціальних послуг з підстав, передбачених абзацом другим частини третьої цієї статті, не пізніше трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення для врахування під час визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах та організації їх надання.

5. У разі якщо отримувач соціальних послуг без поважних причин не виконує вимоги, визначені договором про надання соціальних послуг, надавач соціальних послуг надсилає отримувачу соціальних послуг або його законному представнику письмове повідомлення про дату, з якої буде припинено надання соціальних послуг у разі подальшого невиконання умов договору. Надання соціальних послуг припиняється із зазначених причин не менше ніж через 15 календарних днів з дня надсилання відповідного письмового повідомлення одержувачу соціальних послуг або його законному представнику.

6. Особи/сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах або належать до вразливих груп населення, отримувачі соціальних послуг (або їхні законні представники) мають право відмовитися від отримання соціальних послуг, крім випадків, передбачених законом.

Відмова від отримання соціальних послуг оформляється в письмовій формі (заява).

Розділ IV

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Стаття 28. Оплата соціальних послуг

1. Соціальні послуги надаються отримувачам:

1) за рахунок бюджетних коштів;
2) з установленням диференційованої плати залежно від доходу отримувача соціальних послуг;

3) за рахунок отримувача соціальних послуг або третіх осіб.

2. Надавачі соціальних послуг державного та комунального секторів надають соціальні послуги:

1) за рахунок бюджетних коштів:

а) незалежно від доходу отримувача соціальних послуг:

особам, які постраждали від торгівлі людьми і отримують соціальну допомогу відповідно до законодавства у сфері протидії торгівлі людьми, особам, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, дітям з інвалідністю, особам з інвалідністю I групи, дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, особам з їх числа віком до 23 років, сім'ям опікунів, піклувальників, прийомним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу, сім'ям патронатних вихователів, дітям, визначеним пунктом 5 частини шостої статті 13 цього Закону, - всі соціальні послуги;

іншим категоріям осіб - соціальні послуги з інформування, консультування, надання притулку, представництва інтересів, перекладу жестовою мовою, а також соціальні послуги, що надаються екстрено (кризово);

б) отримувачам соціальних послуг, крім зазначених у пункті 1 цієї частини, середньомісячний сукупний дохід яких становить менше двох прожиткових мінімумів для відповідної категорії осіб, - всі соціальні послуги.

3. З установленням диференційованої плати в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, надаються соціальні послуги отримувачам соціальних послуг, середньомісячний сукупний дохід яких перевищує два прожиткові мінімуми, але не перевищує чотири прожиткові мінімуми для відповідної категорії осіб.

4. За рахунок отримувача соціальних послуг або третіх осіб надаються соціальні послуги:

1) отримувачам соціальних послуг, середньомісячний сукупний дохід яких перевищує чотири прожиткові мінімуми для відповідної категорії осіб;

2) понад обсяги, визначені державним стандартом соціальних послуг.

5. Середньомісячний сукупний дохід отримувача соціальних послуг для визначення права на отримання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів або з установленням диференційованої плати визначається за попередні шість місяців, що передують місяцю звернення за наданням соціальних послуг, та обчислюється шляхом ділення середньомісячного сукупного доходу його сім'ї на кількість членів сім'ї, які включаються до її складу. Методика обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення.

6. У разі залучення до надання соціальних послуг надавачів соціальних послуг недержавного сектору (шляхом соціального замовлення, державно-приватного

партнерства, конкурсу соціальних проєктів, соціальних програм тощо) оплата соціальних послуг, що надаються за рахунок бюджетних коштів, у тому числі з установленням диференційованої плати, здійснюється шляхом компенсації надавачам вартості таких послуг.

7. Уповноважені органи системи надання соціальних послуг, визначені пунктами 2 і 3 частини першої статті 11 цього Закону, мають право приймати рішення про надання за рахунок бюджетних коштів інших соціальних послуг та/або іншим категоріям осіб, ніж передбачені частиною другою цієї статті.

8. Рішення про звільнення отримувача соціальних послуг від плати за соціальні послуги, що надаються надавачами соціальних послуг недержавного сектору, приймається такими надавачами самостійно.

9. Розмір плати за соціальні послуги визначає надавач соціальних послуг залежно від змісту та обсягу послуг, що надаються. Порядок регулювання тарифів на соціальні послуги затверджується Кабінетом Міністрів України.

Президент України

П.ПОРОШЕНКО

м. Київ

17 січня 2019 року

№ 2671-VIII

3.2. КОДЕКСИ УКРАЇНИ

3.2.1. КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁵⁵

від 05 квітня 2001 року

Витяг

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 2. Підстава кримінальної відповідальності

1. Підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом.

2. Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

3. Ніхто не може бути притягнений до кримінальної відповідальності за той самий злочин більше одного разу.

Розділ IV

ОСОБА, ЯКА ПІДЛЯГАЄ КРИМІНАЛЬНІЙ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ (СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ)

Стаття 22. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність

1. Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістнадцять років.

2. Особи, що вчинили злочини у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за умисне вбивство (статті 115-117), посягання на життя державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, представника іноземної держави (статті 112, 348, 379, 400, 443), умисне тяжке тілесне ушкодження (стаття 121, частина третя статей 345, 346, 350, 377, 398), умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (стаття 122, частина друга статей 345, 346, 350, 377, 398), диверсію (стаття 113), бандитизм (стаття 257), терористичний акт (стаття 258), захоплення заручників (статті 147 і 349), зґвалтування (стаття 152), сексуальне насильство (стаття 153), крадіжку (стаття 185, частина перша статей 262, 308), грабіж (статті 186, 262, 308), розбій (стаття 187, частина третя статей 262, 308), вимагання (статті 189, 262, 308), умисне знищення або пошкодження майна (частина друга статей 194, 347, 352, 378, частини друга та третя

⁵⁵Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2063>.

статті 399), пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (стаття 277), угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна (стаття 278), незаконне заволодіння транспортним засобом (частини друга, третя статті 289), хуліганство (стаття 296).

Розділ V

ВИНА ТА ЇЇ ФОРМИ

Стаття 23. Вина

Виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності.

Розділ X

ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВИДИ

Стаття 50. Поняття покарання та його мета

1. Покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

2. Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

3. Покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

Стаття 51. Види покарань

До осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі види покарань:

- 1) штраф;
- 2) позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу;
- 3) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- 4) громадські роботи;
- 5) виправні роботи;
- 6) службові обмеження для військовослужбовців;
- 7) конфіскація майна;
- 8) арешт;
- 9) обмеження волі;
- 10) тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців;
- 11) позбавлення волі на певний строк;
- 12) довічне позбавлення волі.

Стаття 52. Основні та додаткові покарання

1. Основними покараннями є громадські роботи, виправні роботи, службові обмеження для військовослужбовців, арешт, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі на певний строк, довічне позбавлення волі.

2. Додатковими покараннями є позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу та конфіскація майна.

3. Штраф та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю можуть застосовуватися як основні, так і як додаткові покарання.

4. За один злочин може бути призначено лише одне основне покарання, передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу. До основного покарання може бути приєднане одне чи кілька додаткових покарань у випадках та порядку, передбачених цим Кодексом.

5. Ухилення від покарання, призначеного вироком суду, має наслідком відповідальність, передбачену статтями 389 та 390 цього Кодексу.

Розділ XI ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ

Стаття 66. Обставини, які пом'якшують покарання

1. При призначенні покарання обставинами, які його пом'якшують, визнаються:
 - 1) з'явлення із зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю злочину;
 - 2) добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди;
 - 2¹) надання медичної або іншої допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення злочину;
 - 3) вчинення злочину неповнолітнім;
 - 4) вчинення злочину жінкою в стані вагітності;
 - 5) вчинення злочину внаслідок збігу тяжких особистих, сімейних чи інших обставин;
 - 6) вчинення злочину під впливом погрози, примусу або через матеріальну, службову чи іншу залежність;
 - 7) вчинення злочину під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого;
 - 8) вчинення злочину з перевищенням меж крайньої необхідності;
 - 9) виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, поєднане з вчиненням злочину у випадках, передбачених цим Кодексом.
2. При призначенні покарання суд може визнати такими, що його пом'якшують, і інші обставини, не зазначені в частині першій цієї статті.
3. Якщо будь-яка з обставин, що пом'якшує покарання, передбачена в статті Особливої частини цього Кодексу як ознака злочину, що впливає на його кваліфікацію, суд не може ще раз враховувати її при призначенні покарання як таку, що його пом'якшує.

Стаття 67. Обставини, які обтяжують покарання

1. При призначенні покарання обставинами, які його обтяжують, визнаються:
 - 1) вчинення злочину особою повторно та рецидив злочинів;
 - 2) вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою (частина друга або третя статті 28);
 - 3) вчинення злочину на ґрунті расової, національної, релігійної ворожнечі чи розбрату або на ґрунті статевої приналежності;
 - 4) вчинення злочину у зв'язку з виконанням потерпілим службового або громадського обов'язку;

- 5) тяжкі наслідки, завдані злочином;
- 6) вчинення злочину щодо особи похилого віку, особи з інвалідністю або особи, яка перебуває в безпорадному стані, або особи, яка страждає на психічний розлад, зокрема на недоумство, має вади розумового розвитку, а також вчинення злочину щодо малолітньої дитини або у присутності дитини;
- 6¹) вчинення злочину щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах;
- 7) вчинення злочину щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності;
- 8) вчинення злочину щодо особи, яка перебуває в матеріальній, службовій чи іншій залежності від винного;
- 9) вчинення злочину з використанням малолітнього або особи, що страждає психічним захворюванням чи недоумством;
- 10) вчинення злочину з особливою жорстокістю;
- 11) вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій;
- 12) вчинення злочину загальнонебезпечним способом;
- 13) вчинення злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів.

2. Суд має право, залежно від характеру вчиненого злочину, не визнати будь-яку із зазначених у частині першій цієї статті обставин, за винятком обставин, зазначених у пунктах 2, 6, 6¹, 7, 9, 10, 12 такою, що обтяжує покарання, навівши мотиви свого рішення у вирок.

3. При призначенні покарання суд не може визнати такими, що його обтяжують, обставини, не зазначені в частині першій цієї статті.

4. Якщо будь-яка з обставин, що обтяжує покарання, передбачена в статті Особливої частини цього Кодексу як ознака злочину, що впливає на його кваліфікацію, суд не може ще раз враховувати її при призначенні покарання як таку, що його обтяжує.

Розділ XII

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ

Стаття 76. Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням

1. У разі звільнення від відбування покарання з випробуванням суд покладає на засудженого такі обов'язки:

- 1) періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації;
- 2) повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання, роботи або навчання.

2. На осіб, засуджених за злочини, пов'язані з домашнім насильством, суд може покласти інші обов'язки та заборони, передбачені статтею 91¹ цього Кодексу

3. На осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, суд може додатково покласти такі обов'язки:

- 1) попросити публічно або в іншій формі пробачення у потерпілого;

2) не виїжджати за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації;

3) працевлаштуватися або за направленням уповноваженого органу з питань пробації звернутися до органів державної служби зайнятості для реєстрації як безробітного та працевлаштуватися, якщо йому буде запропоновано відповідну посаду (роботу);

4) виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою;

5) пройти курс лікування від розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб;

6) дотримуватися встановлених судом вимог щодо вчинення певних дій, обмеження спілкування, пересування та проведення дозвілля.

На особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням, суд покладає обов'язки, передбачені частиною другою цієї статті, необхідні і достатні для її виправлення з урахуванням ступеня тяжкості вчиненого злочину, особи винного та обставин, що пом'якшують або обтяжують покарання.

4. Нагляд за особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням, здійснюється уповноваженим органом з питань пробації за місцем проживання, роботи або навчання засудженого, а щодо засуджених військовослужбовців - командирами військових частин.

Розділ XIII¹.

ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ

Стаття 91¹. Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство

1. В інтересах потерпілого від злочину, пов'язаного з домашнім насильством, одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільненням з підстав, передбачених цим Кодексом, від кримінальної відповідальності чи покарання, суд може застосувати до особи, яка вчинила домашнє насильство, один або декілька обмежувальних заходів, відповідно до якого (яких) на засудженого можуть бути покладені такі обов'язки:

1) заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства;

2) обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності;

3) заборона наблизитися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин;

4) заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб;

5) направлення для проходження програми для кривдників або пробаційної програми.

2. Заходи, передбачені частиною першою цієї статті, застосовуються до особи, яка на момент вчинення домашнього насильства досягла 18-річного віку.

3. Заходи, передбачені частиною першою цієї статті, можуть застосовуватися на строк від одного до трьох місяців і за потреби можуть бути продовжені на визначений судом строк, але не більше як на 12 місяців.

4. Контроль за поведінкою засуджених, до яких застосовано обмежувальні заходи, здійснює орган пробачії за місцем проживання засудженого, а в разі вчинення злочину військовослужбовцем - командир військової частини.

Розділ XV

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Стаття 97. Звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру

1. Неповнолітнього, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, може бути звільнено від кримінальної відповідальності, якщо його виправлення можливе без застосування покарання. У цих випадках суд застосовує до неповнолітнього примусові заходи виховного характеру, передбачені частиною другою статті 105 цього Кодексу.

2. Примусові заходи виховного характеру, передбачені частиною другою статті 105 цього Кодексу, суд застосовує і до особи, яка до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу.

3. У разі ухилення неповнолітнього, що вчинив злочин, від застосування до нього примусових заходів виховного характеру ці заходи скасовуються і він притягується до кримінальної відповідальності.

Стаття 98. Види покарань

1. До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі основні види покарань:

- 1) штраф;
- 2) громадські роботи;
- 3) виправні роботи;
- 4) арешт;
- 5) позбавлення волі на певний строк.

2. До неповнолітніх можуть бути застосовані додаткові покарання у виді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Розділ II

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Стаття 115. Умисне вбивство

1. Вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині, - карається позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років.

2. Умисне вбивство:

- 1) двох або більше осіб;

2) малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності;

3) заручника або викраденої людини;

4) вчинене з особливою жорстокістю;

5) вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб;

6) з корисливих мотивів;

7) з хуліганських мотивів;

8) особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку;

9) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;

10) поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством;

11) вчинене на замовлення;

12) вчинене за попередньою змовою групою осіб;

13) вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116-118 цього Кодексу;

14) з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, -
карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна у випадку, передбаченому пунктом 6 частини другої цієї статті.

Стаття 116. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання

Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, зумовленому жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого, -

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 117. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини

Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або відразу після пологів -

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 118. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця

Умисне вбивство, вчинене при перевищенні меж необхідної оборони, а також у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, -

карається виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до двох років.

Стаття 119. Вбивство через необережність

1. Вбивство, вчинене через необережність, -

карається обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Вбивство двох або більше осіб, вчинене через необережність, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

Стаття 120. Доведення до самогубства

1. Доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поведіння, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схиляння до

самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства, -

караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Те саме діяння, вчинене щодо особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винуватого, або щодо двох або більше осіб, -

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, якщо воно було вчинене щодо неповнолітнього, -

карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років.

Стаття 121. Умисне тяжке тілесне uszkodження

1. Умисне тяжке тілесне uszkodження, тобто умисне тілесне uszkodження, небезпечне для життя в момент заподіяння, чи таке, що спричинило втрату будь-якого органу або його функцій, каліцтво статевих органів, психічну хворобу або інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину, або переривання вагітності чи непоправне знівечення обличчя, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

2. Умисне тяжке тілесне uszkodження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого, -

карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років.

Стаття 122. Умисне середньої тяжкості тілесне uszkodження

1. Умисне середньої тяжкості тілесне uszkodження, тобто умисне uszkodження, яке не є небезпечним для життя і не потягло за собою наслідків, передбачених у статті 121 цього Кодексу, але таке, що спричинило тривалий розлад здоров'я або значну стійку втрату працездатності менш як на одну третину, -

карається виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені з метою залякування потерпілого або його родичів чи примусу до певних дій або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, -

караються позбавленням волі від трьох до п'яти років.

Стаття 123. Умисне тяжке тілесне uszkodження, заподіяне у стані сильного душевного хвилювання

Умисне тяжке тілесне uszkodження, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого, -

карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до двох років.

Стаття 124. Умисне заподіяння тяжких тілесних uszkodжень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця

Умисне заподіяння тяжких тілесних uszkodжень, вчинене у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця,

-

карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років.

Стаття 125. Умисне легке тілесне ушкодження

1. Умисне легке тілесне ушкодження -

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот годин, або виправними роботами на строк до одного року.

2. Умисне легке тілесне ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності, -

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або виправними роботами на строк до одного року, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років.

Стаття 126. Побої і мордування

1. Умисне завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, -

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот годин, або виправними роботами на строк до одного року.

2. Ті самі діяння, що мають характер мордування, вчинені групою осіб, або з метою залякування потерпілого чи його близьких, або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 126¹. Домашнє насильство

Домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, -

карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років.

Стаття 127. Катування

1. Катування, тобто умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії, скоєні ним або іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, а також з метою залякування чи дискримінації його або інших осіб -

карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Стаття 128. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження

Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження -

карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до двох років.

Стаття 129. Погроза вбивством

1. Погроза вбивством, якщо були реальні підстави побоюватися здійснення цієї погрози, -

карається арештом на строк до шести місяців або обмеженням волі на строк до двох років.

2. Те саме діяння, вчинене членом організованої групи або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, -

карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.

Стаття 130. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби

1. Свідоме поставлення іншої особи в небезпеку зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини, -

карається арештом на строк до трьох місяців або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Зараження іншої особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби особою, яка знала про те, що вона є носієм цього вірусу, -

карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

3. Дії, передбачені частиною другою цієї статті, вчинені щодо двох чи більше осіб або неповнолітнього, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

4. Умисне зараження іншої особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Стаття 133. Зараження венеричною хворобою

1. Зараження іншої особи венеричною хворобою особою, яка знала про наявність у неї цієї хвороби, -

карається виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, раніше судимою за зараження іншої особи венеричною хворобою, а також зараження двох чи більше осіб або неповнолітнього, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк до трьох років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Стаття 134. Незаконне проведення абортів або стерилізації

1. Проведення абортів особою, яка не має спеціальної медичної освіти, -

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до двох років.

2. Примушування до абортів без добровільної згоди потерпілої особи - карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

3. Незаконне проведення абортів, що спричинило тривалий розлад здоров'я, безплідність або смерть потерпілої особи, -

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

4. Примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи - карається обмеженням волі на строк до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

5. Дія, передбачена частиною четвертою цієї статті, якщо вона спричинила смерть потерпілої особи чи інші тяжкі наслідки, -

карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Стаття 135. Залишення в небезпеці

1. Завідоме залишення без допомоги особи, яка перебуває в небезпечному для життя стані і позбавлена можливості вжити заходів до самозбереження через малолітство, старість, хворобу або внаслідок іншого безпорадного стану, якщо той, хто залишив без допомоги, зобов'язаний був піклуватися про цю особу і мав змогу надати їй допомогу, а також у разі, коли він сам поставив потерпілого в небезпечний для життя стан, -

карається обмеженням волі на строк до двох років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, вчинені матір'ю стосовно новонародженої дитини, якщо матір не перебувала в обумовленому пологами стані, -

караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили смерть особи або інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

Стаття 136. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані

1. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, при можливості надати таку допомогу або неповідомлення про такий стан особи належним установам чи особам, якщо це спричинило тяжкі тілесні uszkodження, -

караються штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців.

2. Ненадання допомоги малолітньому, який завідомо перебуває в небезпечному для життя стані, при можливості надати таку допомогу або неповідомлення про такий стан дитини належним установам чи особам -

караються штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.

3. Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили смерть потерпілого, -

караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Стаття 137. Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей

1. Невиконання або неналежне виконання професійних чи службових обов'язків щодо охорони життя та здоров'я неповнолітніх внаслідок недбалого або несумлінного до них ставлення, якщо це спричинило істотну шкоду здоров'ю потерпілого, -

карається штрафом від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили смерть неповнолітнього або інші тяжкі наслідки, -

караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Розділ III

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ

Стаття 146. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини

1. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини -

караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі діяння, вчинені щодо малолітнього або з корисливих мотивів, щодо двох чи більше осіб або за попередньою змовою групою осіб, або способом, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або таке, що супроводжувалося заподіянням йому фізичних страждань, або із застосуванням зброї, або здійснюване протягом тривалого часу, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, або такі, що спричинили тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Стаття 150. Експлуатація дітей

1. Експлуатація дитини, яка не досягла віку, з якого законодавством дозволяється працевлаштування, шляхом використання її праці -

карається арештом на строк до шести місяців або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені щодо кількох дітей або якщо вони спричинили істотну шкоду для здоров'я, фізичного розвитку або освітнього рівня дитини, або поєднані з використанням дитячої праці в шкідливому виробництві, -

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням

права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Стаття 150¹. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом

1. Використання батьками або особами, які їх замінюють, малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (систематичного випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб) -

карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, вчинені щодо чужої малолітньої дитини або пов'язані із застосуванням насильства чи погрозою його застосування, а так само вчинені повторно або особою, яка раніше скоїла один із злочинів, передбачених статтями 150, 303, 304 цього Кодексу, або за попередньою змовою групою осіб, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, а також якщо внаслідок таких дій дитині спричинені середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Стаття 151². Примушування до шлюбу

1. Примушування особи до вступу в шлюб або до продовження примусово укладеного шлюбу, або до вступу у співжиття без укладання шлюбу, або до продовження такого співжиття, або спонукання з цієї метою особи до переміщення на територію іншої держави, ніж та, в якій вона проживає, -

караються арештом на строк до шести місяців або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або щодо особи, яка не досягла шлюбного віку згідно із законодавством, або щодо двох чи більше осіб, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

Розділ IV

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Стаття 152. Зґвалтування

1. Вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (зґвалтування) -

карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.

2. Зґвалтування, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 153-155 цього Кодексу, або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цієї особою службового, професійного чи громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Зґвалтування, вчинене групою осіб, або зґвалтування неповнолітньої особи -

карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років.

4. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди, -

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

5. Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, що спричинили тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

6. Дії, передбачені частиною четвертою цієї статті, вчинені повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених частинами четвертою або п'ятою статті 153, статтею 155 або частиною другою статті 156 цього Кодексу, -

караються позбавленням волі на строк п'ятнадцять років або довічним позбавленням волі.

Примітка: Згода вважається добровільною, якщо вона є результатом вільного волевиявлення особи, з урахуванням супутніх обставин.

Стаття 153. Сексуальне насильство

1. Вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи (сексуальне насильство) -

карається позбавленням волі на строк до п'яти років.

2. Сексуальне насильство, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 152, 154, 155 цього Кодексу, або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цією особою службового, професійного або громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності, -

карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

3. Сексуальне насильство, вчинене групою осіб, або сексуальне насильство щодо неповнолітньої особи -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до семи років.

4. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

5. Дії, передбачені частинами першою, другою, третьою або четвертою цієї статті, що спричинили тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

6. Дії, передбачені частиною четвертою цієї статті, вчинені повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених частиною четвертою статті 152, статтею 155 або частиною другою статті 156 цього Кодексу, -

караються позбавленням волі на строк п'ятнадцять років або довічним позбавленням волі.

Стаття 154. Примушування до вступу в статевий зв'язок

1. Примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру з іншою особою -

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців.

2. Примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру з особою, від якої потерпіла особа матеріально або службово залежна, -

карається штрафом до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, поєднані з погрозою знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої особи чи її близьких родичів, або з погрозою розголошення відомостей, що ганьблять її чи близьких родичів, -

караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 155. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку

1. Природні або неприродні статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, вчинені повнолітньою особою, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, вчинені близькими родичами або членами сім'ї, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього, або якщо вони спричинили безплідність чи інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Примітка. У статтях 155, 156 цього Кодексу під близькими родичами або членами сім'ї слід розуміти осіб, визначених пунктом 1 частини першої статті 3 Кримінального процесуального кодексу України.

Стаття 156. Розбещення неповнолітніх

1. Вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, вчинені щодо малолітньої особи або вчинені членами сім'ї чи близькими родичами, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Розділ V

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВИБОРЧИХ, ТРУДОВИХ ТА ІНШИХ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Стаття 164. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей

1. Злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів), а також злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їх утриманні, -

карається громадськими роботами на строк від вісімдесяти до ста двадцяти годин або арештом на строк до трьох місяців, або обмеженням волі на строк до двох років.

2. Те саме діяння, вчинене особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, -

карається громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин або арештом на строк від трьох до шести місяців, або обмеженням волі на строк від двох до трьох років.

Примітка. У статтях 164 і 165 цього Кодексу під злісним ухиленням від сплати

коштів на утримання дітей (аліментів) або на утримання непрацездатних батьків слід розуміти будь-які діяння боржника, спрямовані на невиконання рішення суду (приховування доходів, зміну місця проживання чи місця роботи без повідомлення державного виконавця, приватного виконавця тощо), які призвели до виникнення заборгованості із сплати таких коштів у розмірі, що сукупно складають суму виплат за три місяці відповідних платежів.

Стаття 165. Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків

1. Злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання непрацездатних батьків -

карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від вісімдесяти до ста двадцяти годин або виправними роботами на строк до одного року, або обмеженням волі на строк до двох років.

2. Те саме діяння, вчинене особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, -

карається громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк від двох до трьох років.

Стаття 166. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування

Злісне невиконання батьками, опікунами чи піклувальниками встановлених законом обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, що спричинило тяжкі наслідки, -

карається обмеженням волі на строк від двох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 167. Зловживання опікунськими правами

Використання опіки чи піклування з корисливою метою на шкоду підопічному (зайняття житлової площі, використання майна тощо) -

карається штрафом від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

Розділ XII

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ

Стаття 299. Жорстоке поводження з тваринами

1. Жорстоке поводження з тваринами, що відносяться до хребетних, у тому числі безпритульними тваринами, що вчинене умисно та призвело до каліцтва чи загибелі тварини, а також нацькування тварин одна на одну чи інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, публічні заклики до вчинення діянь, які мають ознаки жорстокого поводження з тваринами, а також поширення матеріалів із закликами до вчинення таких дій -

караються арештом на строк до шести місяців або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені у присутності малолітнього чи неповнолітнього, -

караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені з особливою жорстокістю або у присутності малолітнього чи неповнолітнього, або щодо двох і більше тварин, або повторно, або групою осіб, або вчинені активним способом, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

Стаття 301. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів

1. Ввезення в Україну творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру з метою збуту чи розповсюдження або їх виготовлення, зберігання, перевезення чи інше переміщення з тією самою метою, або їх збут чи розповсюдження, а також примушування до участі в їх створенні -

караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені щодо кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм порнографічного характеру, а також збут неповнолітнім чи розповсюдження серед них творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру, -

караються штрафом від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або з отриманням доходу у великому розмірі, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

4. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені щодо творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру, що містять дитячу порнографію, або примушування неповнолітніх до участі у створенні творів, зображень або кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм порнографічного характеру -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

5. Дії, передбачені частиною четвертою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або з отриманням доходу у великому розмірі, -

караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Примітка. Отримання доходу у великому розмірі має місце, коли його сума у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 302. Створення або утримання місць розпусти і звідництво

1. Створення або утримання місць розпусти, а також звідництво для розпусти -

караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років.

2. Ті самі дії, вчинені з метою наживи або особою, раніше судимою за цей злочин, або вчинені організованою групою, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені із залученням неповнолітнього, -

караються позбавленням волі на строк від двох до семи років.

4. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені із залученням

малолітньої особи, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Стаття 303. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією

1. Втягнення особи в заняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією з використанням обману, шантажу чи уразливого стану цієї особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, або сутенерство -

караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо кількох осіб або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності, -

караються позбавленням волі на строк від чотирьох до семи років.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього або організованою групою, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої.

4. Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, вчинені щодо малолітнього, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна або без такої.

Примітка. 1. Під сутенерством у цій статті слід розуміти дії особи по забезпеченню заняття проституцією іншою особою.

2. Відповідальність за втягнення малолітнього чи неповнолітнього в заняття проституцією чи примушування їх до заняття проституцією за цією статтею має наставати незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням обману, шантажу, уразливого стану зазначених осіб або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності.

Стаття 304. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність

1. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, у пияцтво, у заняття жебрацтвом, азартними іграми -

карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Ті самі дії, вчинені щодо малолітньої особи або батьком, матір'ю, вітчимом, мачухою, опікуном чи піклувальником, або особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого чи піклування про нього, -

караються позбавленням волі на строк від чотирьох до десяти років.

Президент України

Л.КУЧМА

**м. Київ
5 квітня 2001 року
№ 2341-III**

3.2.2. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁵⁶

від 13 квітня 2012 року

Витяг

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. Кримінальне процесуальне законодавство України та сфера його дії

Стаття 15. Невтручання у приватне життя

1. Під час кримінального провадження кожному гарантується невторгання у приватне (особисте і сімейне) життя.
2. Ніхто не може збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію про приватне життя особи без її згоди, крім випадків, передбачених цим Кодексом.
3. Інформація про приватне життя особи, отримана в порядку, передбаченому цим Кодексом, не може бути використана інакше як для виконання завдань кримінального провадження.
4. Кожен, кому наданий доступ до інформації про приватне життя, зобов'язаний запобігати розголошенню такої інформації.

Стаття 17. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини

1. Особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому цим Кодексом, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили.
2. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе вину особи поза розумним сумнівом.
3. Підозра, обвинувачення не можуть ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним шляхом.
4. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи.
5. Поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, має відповідати поведженню з невинуватою особою.

Стаття 18. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї

1. Жодна особа не може бути примушена визнати свою винуватість у вчиненні кримінального правопорушення або примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею кримінального правопорушення.
2. Кожна особа має право не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї, у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання, а також бути негайно повідомленою про ці права.

⁵⁶Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року.URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Жодна особа не може бути примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні її близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення.

Стаття 21. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень

1. Кожному гарантується право на справедливий розгляд та вирішення справи в розумні строки незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі закону.

2. Вирок та ухвала суду, що набрали законної сили в порядку, визначеному цим Кодексом, є обов'язковими і підлягають безумовному виконанню на всій території України.

3. Кожен має право на участь у розгляді в суді будь-якої інстанції справи, що стосується його прав та обов'язків, у порядку, передбаченому цим Кодексом.

4. Якщо інше не передбачено цим Кодексом, здійснення кримінального провадження не може бути перешкодою для доступу особи до інших засобів правового захисту, якщо під час кримінального провадження порушуються її права, гарантовані Конституцією України та міжнародними договорами України.

Стаття 24. Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності

1. Кожному гарантується право на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого в порядку, передбаченому цим Кодексом.

2. Гарантується право на перегляд вироку, ухвали суду, що стосується прав, свобод чи інтересів особи, судом вищого рівня в порядку, передбаченому цим Кодексом, незалежно від того, чи брала така особа участь у судовому розгляді.

Глава 9. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу

Стаття 127. Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому

1. Підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення.

2. Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні.

3. Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом.

Стаття 128. Цивільний позов у кримінальному провадженні

1. Особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння.

2. На захист інтересів неповнолітніх осіб та осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними чи обмежено дієздатними, цивільний позов може бути пред'явлений їхніми законними представниками.

3. Цивільний позов в інтересах держави пред'являється прокурором. Цивільний позов може бути поданий прокурором у випадках, встановлених законом, також в інтересах громадян, які через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права.

Прокурор, який пред'являє цивільний позов у кримінальному провадженні, повинен обґрунтувати наявність підстав для здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді, передбачених частиною четвертою статті 25 Закону України "Про прокуратуру". Для представництва інтересів громадянина в суді прокурор також повинен надати документи, що підтверджують недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність відповідного громадянина, а також письмову згоду законного представника або органу, якому законом надано право захищати права, свободи та інтереси відповідної особи, на здійснення ним представництва.

4. Форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства.

5. Цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом за правилами, встановленими цим Кодексом. Якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим Кодексом не врегульовані, до них застосовуються норми Цивільного процесуального кодексу України за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства.

6. Відмова у позові в порядку цивільного, господарського або адміністративного судочинства позбавляє цивільного позивача права пред'являти той же позов у кримінальному провадженні.

7. Особа, яка не пред'явила цивільного позову в кримінальному провадженні, а також особа, цивільний позов якої залишено без розгляду, має право пред'явити його в порядку цивільного судочинства.

Розділ II

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Глава 10. Заходи забезпечення кримінального провадження і підстави їх застосування

Стаття 131. Види заходів забезпечення кримінального провадження

1. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з метою досягнення дієвості цього провадження.

2. Заходами забезпечення кримінального провадження є:

- 1) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід;
- 2) накладення грошового стягнення;
- 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом;
- 4) відсторонення від посади;
- 4¹) тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;
- 5) тимчасовий доступ до речей і документів;
- 6) тимчасове вилучення майна;
- 7) арешт майна;
- 8) затримання особи;
- 9) запобіжні заходи.

Стаття 132. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження

1. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі ухвали слідчого судді або суду, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом.

2. Клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження на підставі ухвали слідчого судді подається:

1) до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, якщо інше не передбачено пунктом 2 цієї частини;

2) у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, - до Вищого антикорупційного суду.

3. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження не допускається, якщо слідчий, прокурор не доведе, що:

1) існує обґрунтована підозра щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

2) потреби досудового розслідування виправдовують такий ступінь втручання у права і свободи особи, про який ідеться в клопотанні слідчого, прокурора;

3) може бути виконане завдання, для виконання якого слідчий, прокурор звертається із клопотанням.

4. Для оцінки потреб досудового розслідування слідчий суддя або суд зобов'язаний врахувати можливість без застосованого заходу забезпечення кримінального провадження отримати речі і документи, які можуть бути використані під час судового розгляду для встановлення обставин у кримінальному провадженні.

5. Під час розгляду питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні подати слідчому судді або суду докази обставин, на які вони посилаються.

6. До клопотання слідчого, прокурора про застосування, зміну або скасування заходу забезпечення кримінального провадження додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання.

Глава 18. Запобіжні заходи, затримання особи

§ 1. Запобіжні заходи, затримання особи на підставі ухвали слідчого судді, суду

Стаття 176. Загальні положення про запобіжні заходи

1. Запобіжними заходами є:

- 1) особисте зобов'язання;
- 2) особиста порука;
- 3) застава;
- 4) домашній арешт;
- 5) тримання під вартою.

2. Тимчасовим запобіжним заходом є затримання особи, яке застосовується з підстав та в порядку, визначеному цим Кодексом.

3. Слідчий суддя, суд відмовляє у застосуванні запобіжного заходу, якщо слідчий, прокурор не доведе, що встановлені під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів обставини, є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, передбачених частиною першою цієї статті, не може запобігти доведенню під час розгляду ризику або ризикам. При цьому найбільш м'яким запобіжним заходом є особисте зобов'язання, а найбільш суворим - тримання під вартою.

4. Запобіжні заходи застосовуються: під час досудового розслідування - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження - судом за клопотанням прокурора.

Стаття 177. Мета і підстави застосування запобіжних заходів

1. Метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
- 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;
- 5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

2. Підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені частиною першою цієї статті. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених цим Кодексом.

Стаття 178. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу

1. При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 цього Кодексу, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:

- 1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;
- 2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;
- 3) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого;
- 4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців;
- 5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання;
- 6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого;
- 7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого;
- 8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого;
- 9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше;
- 10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення;
- 11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється, обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого наслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини;

12) ризик продовження чи повторення протиправної поведінки, зокрема ризик летальності, що його створює підозрюваний, обвинувачений, у тому числі у зв'язку з його доступом до зброї.

Стаття 194. Застосування запобіжного заходу

1. Під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зобов'язаний встановити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать про:

1) наявність обгрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;

2) наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених статтею 177 цього Кодексу, і на які вказує слідчий, прокурор;

3) недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні.

2. Слідчий суддя, суд зобов'язаний постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявність всіх обставин, передбачених частиною першою цієї статті.

3. Слідчий суддя, суд має право зобов'язати підозрюваного, обвинуваченого перебувати за кожною вимогою до суду або до іншого органу державної влади, визначеного слідчим суддею, судом, якщо прокурор доведе обставини, передбачені пунктом 1 частини першої цієї статті, але не доведе обставини, передбачені пунктами 2 та 3 частини першої цієї статті.

4. Якщо при розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу прокурор доведе обставини, передбачені пунктами 1 та 2 частини першої цієї статті, але не доведе обставини, передбачені пунктом 3 частини першої цієї статті, слідчий суддя, суд має право застосувати більш м'який запобіжний захід, ніж той, який зазначений у клопотанні, а також покласти на підозрюваного, обвинуваченого обов'язки, передбачені частинами п'ятою та шостою цієї статті, необхідність покладення яких встановлена з наведеного прокурором обгрунтування клопотання.

5. Якщо під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, прокурор доведе наявність всіх обставин, передбачених частиною першою цієї статті, слідчий суддя, суд застосовує відповідний запобіжний захід, зобов'язує підозрюваного, обвинуваченого перебувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади, а також виконувати один або кілька обов'язків, необхідність покладення яких була доведена прокурором, а саме:

1) перебувати до визначеної службової особи із встановленою періодичністю;

2) не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду;

3) повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи;

4) утримуватися від спілкування з будь-якою особою, визначеною слідчим суддею, судом, або спілкуватися з нею із дотриманням умов, визначених слідчим суддею, судом;

5) не відвідувати місця, визначені слідчим суддею або судом;

6) пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності;

7) докласти зусиль до пошуку роботи або до навчання;

8) здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну;

9) носити електронний засіб контролю.

6. В інтересах потерпілого від злочину, пов'язаного з домашнім насильством, крім обов'язків, передбачених частиною п'ятою цієї статті, суд може застосувати до особи, яка підозрюється у вчиненні такого кримінального правопорушення, один або декілька таких обмежувальних заходів:

1) заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства;

2) обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності;

3) заборона наближатися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку із роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин;

4) заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб;

5) направлення для проходження лікування від алкогольної, наркотичної або іншої залежності, від хвороб, що становлять небезпеку для оточуючих, направлення для проходження програми для кривдників.

7. Обов'язки, передбачені частинами п'ятою та шостою цієї статті, можуть бути покладені на підозрюваного, обвинуваченого на строк не більше двох місяців. У разі необхідності цей строк може бути продовжений за клопотанням прокурора в порядку, передбаченому статтею 199 цього Кодексу. Після закінчення строку, в тому числі продовженого, на який на підозрюваного, обвинуваченого були покладені відповідні обов'язки, ухвала про застосування запобіжного заходу в цій частині припиняє свою дію і обов'язки скасовуються.

8. До підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину, за який передбачено основне покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, може бути застосовано запобіжний захід лише у вигляді застави або тримання під вартою у випадках та в порядку, передбачених цією главою.

Глава 24. Закінчення досудового розслідування. Продовження строку досудового розслідування

§ 1. Форми закінчення досудового розслідування

Стаття 284. Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи

1. Кримінальне провадження закривається в разі, якщо:

1) встановлена відсутність події кримінального правопорушення;

2) встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення;

3) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати;

3¹) не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі.

Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав;

4) набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою;

5) помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого;

6) існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню;

7) потерпілий, а у випадках, передбачених цим Кодексом, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, крім кримінального провадження щодо злочину, пов'язаного з домашнім насильством;

8) стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу;

9) стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, досягнутий податковий компроміс відповідно до підрозділу 9² розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України;

9¹) існує нескасована постанова слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 цієї частини, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності.

Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання слідчому, прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав;

10) після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений статтею 219 цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.

Слідчий, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений статтею 219 цього Кодексу, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру.

2. Кримінальне провадження закривається судом:

1) у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності;

1⁻¹) з підстави, передбаченої пунктом 3⁻¹ частини першої цієї статті;

2) якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом;

3) досягнуто податковий компроміс у справах про кримінальні правопорушення, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, відповідно до підрозділу 9² розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України.

3. Провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи.

Про закриття провадження щодо юридичної особи прокурор приймає постанову, а суд зазначає про це у виправдувальному вирокі або постановляє ухвалу. Рішення про закриття провадження щодо юридичної особи може бути оскаржено в порядку, встановленому цим Кодексом.

4. Про закриття кримінального провадження слідчий, прокурор приймає постанову, яку може бути оскаржено у порядку, встановленому цим Кодексом.

Слідчий приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9, 9¹ частини першої цієї статті, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру.

Прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного з підстав, передбачених частиною першою цієї статті, крім випадку, передбаченого абзацом четвертим цієї частини.

Закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 3¹ частини першої цієї статті, здійснюється судом за клопотанням прокурора.

5. Рішення прокурора про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного не є перешкодою для продовження досудового розслідування щодо відповідного кримінального правопорушення.

6. Копія постанови слідчого про закриття кримінального провадження надсилається заявнику, потерпілому, прокурору. Прокурор протягом двадцяти днів з моменту отримання копії постанови має право її скасувати у зв'язку з незаконністю чи необґрунтованістю. Постанова слідчого про закриття кримінального провадження також може бути скасована прокурором за скаргою заявника, потерпілого, якщо така скарга подана протягом десяти днів з моменту отримання заявником, потерпілим копії постанови.

Копія постанови прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи надсилається заявнику, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

7. Якщо обставини, передбачені пунктами 1, 2 частини першої цієї статті, виявляються під час судового розгляду, суд зобов'язаний ухвалити виправдувальний вирок.

Якщо обставини, передбачені пунктами 5, 6, 7, 8, 9, 9¹ частини першої цієї статті, виявляються під час судового провадження, а також у випадку, передбаченому пунктами 2, 3 частини другої цієї статті, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження.

8. Закриття кримінального провадження або ухвалення вироку з підстави, передбаченої пунктом 1 частини другої цієї статті, не допускається, якщо підозрюваний, обвинувачений проти цього заперечує. В цьому разі кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому цим Кодексом.

9. Якщо закінчилися строки досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня повідомлення особі про підозру, встановлені частиною першою статті 219 цього Кодексу, слідчий суддя може винести ухвалу про закриття кримінального провадження за клопотанням іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, або її представника.

10. Ухвала суду про закриття кримінального провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Розділ VI

ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Глава 35. Кримінальне провадження на підставі угод

Стаття 468. Угоди в кримінальному провадженні

1. У кримінальному провадженні можуть бути укладені такі види угод:
 - 1) угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим;
 - 2) угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості.

Стаття 469. Ініціювання та укладення угоди

1. Угода про примирення може бути укладена за ініціативою потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. Домовленості стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, захисником і представником або за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження (крім слідчого, прокурора або судді).

Угода про примирення у кримінальних провадженнях щодо злочинів, пов'язаних з домашнім насильством, може бути укладена лише за ініціативою потерпілого, його представника або законного представника.

Якщо дії чи інтереси законного представника суперечать інтересам особи, яку він представляє, за рішенням прокурора, слідчого судді, суду такої законний представник замінюється іншим із числа осіб, визначених статтею 44 цього Кодексу.

2. Угода про визнання винуватості може бути укладена за ініціативою прокурора або підозрюваного чи обвинуваченого.

3. Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Укладення угоди про примирення у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, не допускається.

4. Угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо:

- 1) кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів;
- 2) особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами;
- 3) особливо тяжких злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами.

Угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, а також у кримінальному провадженні щодо кримінальних правопорушень, внаслідок яких шкода завдана державним чи суспільним інтересам або правам та інтересам окремих осіб, у яких беруть участь потерпілий або потерпілі, не допускається, крім випадків надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення ними угоди.

5. Укладення угоди про примирення або про визнання винуватості може ініціюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку.

6. У разі недосягнення згоди щодо укладення угоди факт її ініціювання і твердження, що були зроблені з метою її досягнення, не можуть розглядатися як відмова від обвинувачення або як визнання своєї винуватості.

7. Слідчий, прокурор зобов'язані проінформувати підозрюваного та потерпілого про їхнє право на примирення, роз'яснити механізм його реалізації та не чинити перешкод в укладенні угоди про примирення.

8. У разі якщо кримінальне провадження здійснюється щодо кількох осіб, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні одного або кількох кримінальних правопорушень, і згода щодо укладення угоди досягнута не з усіма підозрюваними чи обвинуваченими, угода може бути укладена з одним (кількома) з підозрюваних чи обвинувачених. Кримінальне провадження щодо особи (осіб), з якими досягнуто згоди, підлягає виділенню в окреме провадження.

У разі якщо в кримінальному провадженні беруть участь кілька потерпілих від одного кримінального правопорушення, угода може бути укладена та затверджена лише з усіма потерпілими.

У разі якщо в кримінальному провадженні беруть участь кілька потерпілих від різних кримінальних правопорушень, і згода щодо укладення угоди досягнута не з усіма потерпілими, угода може бути укладена з одним (кількома) з потерпілих. Кримінальне провадження щодо особи (осіб), яка досягла згоди, підлягає виділенню в окреме провадження.

Глава 36. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення

Стаття 477. Поняття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення

1. Кримінальним провадженням у формі приватного обвинувачення є провадження, яке може бути розпочате слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень, передбачених:

1) частиною першою статті 122 (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження без обтяжуючих обставин), статтею 125 (умисне легке тілесне ушкодження), частиною першою статті 126 (умисне завдання удару, побойв або вчинення інших насильницьких дій, без обтяжуючих обставин), статтею 126¹ (домашнє насильство), частиною першою статті 129 (погроза вбивством без обтяжуючих обставин), статтею 132 (розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби), частиною першою статті 133 (зараження венеричною хворобою без обтяжуючих обставин), статтею 134 (незаконний аборт або стерилізація), частиною першою статті 135 (залишення в небезпеці без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 136 (ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 139 (ненадання допомоги хворому медичним працівником без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 142 (незаконне проведення дослідів над людиною без обтяжуючих обставин), статтею 145 (незаконне розголошення лікарської таємниці), статтею 151² (примушування до шлюбу), частиною першою статті 152 (згвалтування без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 153 (сексуальне насильство), статтею 154 (примушування до вступу в статевий зв'язок), частиною першою статті 161 (порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або релігійних переконань без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 162 (порушення недоторканності житла без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 163 (порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер, без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 164 (ухилення від сплати аліментів на утримання дітей без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 165 (ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 168

(розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 176 (порушення авторського права і суміжних прав без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 177 (порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію), статтею 180 (перешкоджання здійсненню релігійного обряду), статтею 182 (порушення недоторканності приватного життя), частиною першою статті 194 (умисне знищення або пошкодження майна без обтяжуючих обставин), статтею 195 (погроза знищення майна), статтею 197 (порушення обов'язків щодо охорони майна), статтею 203¹ (незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва), частиною першою статті 206 (протидія законній господарській діяльності без обтяжуючих обставин), статтею 219 (доведення до банкрутства - щодо дій, якими завдано шкоду кредиторам), статтею 229 (незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару), статтею 231 (незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю), статтею 232 (розголошення комерційної або банківської таємниці), статтею 232¹ (незаконне використання інсайдерської інформації - щодо дій, якими заподіяно шкоду правам, свободам та інтересам окремих громадян або інтересам юридичних осіб), статтею 232² (приховування інформації про діяльність емітента), частиною першою статті 355 (примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань без обтяжуючих обставин), статтею 356 (самоправство - щодо дій, якими заподіяно шкоду правам та інтересам окремих громадян або інтересам власника), частиною першою статті 361 (несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку, без обтяжуючих обставин), частиною першою статті 362 (несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї, без обтяжуючих обставин), статтею 364¹ (зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми), статтею 365¹ (перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми), статтею 365² (зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги) Кримінального кодексу України.

Стаття 478. Початок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення

1. Потерпілий має право подати до слідчого, прокурора, іншої службової особи органу, уповноваженого на початок досудового розслідування, заяву про вчинення кримінального правопорушення протягом строку давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення певного кримінального правопорушення.

Стаття 479. Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення

1. Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення може відбуватися на підставі угоди про примирення або без неї.

Президент України

В.ЯНУКОВИЧ

м. Київ

13 квітня 2012 року

№ 4651-VI

3.2.3. КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ⁵⁷ **від 07 грудня 1984 року**

Витяг

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 6. Запобігання адміністративним правопорушенням

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, громадські організації, трудові колективи розробляють і здійснюють заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню, на виховання громадян у дусі високої свідомості і дисципліни, суворого додержання законів України.

Органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, забезпечуючи відповідно до Конституції України до держання законів, охорону державного і громадського порядку, прав громадян, координують на своїй території роботу всіх державних і громадських органів по запобіганню адміністративним правопорушенням, керують діяльністю адміністративних комісій та інших підзвітних їм органів, покликаних вести боротьбу з адміністративними правопорушеннями.

Розділ II. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ І АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Глава 2

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ І АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Стаття 12. Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність

Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Стаття 13. Відповідальність неповнолітніх

До осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 24¹ цього Кодексу.

У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44, 51, 121-127, частинами першою, другою і третьою статті 130, статтею 139, частиною другою статті 156, статтями

⁵⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

173, 173⁴, 174, 183¹, 185, 190-195 цього Кодексу, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. З урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб (за винятком осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтею 185) можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені статтею 24¹ цього Кодексу.

Стаття 22. Можливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення

При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням.

Глава 3 АДМІНІСТРАТИВНЕ СТЯГНЕННЯ

Стаття 24. Види адміністративних стягнень

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 2¹) штрафні бали;
- 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- 4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
- 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання);
позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- 5¹) громадські роботи;
- 6) виправні роботи;
- 6¹) суспільно корисні роботи;
- 7) адміністративний арешт;
- 8) арешт з утриманням на гауптвахті.

Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень.

Законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

Стаття 24¹. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх

За вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані такі заходи впливу:

- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- 2) попередження;
- 3) догана або сувора догана;

4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Глава 4

НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ

Стаття 34. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення

Обставинами, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються:

- 1) щире розкаяння винного;
- 2) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;
- 3) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;
- 4) вчинення правопорушення неповнолітнім;
- 5) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

Законами України може бути передбачено й інші обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Орган (посадова особа), який вирішує справу про адміністративне правопорушення, може визнати пом'якшувачими і обставини, не зазначені в законі.

Стаття 35. Обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення

Обставинами, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються:

- 1) продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її;
- 2) повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила кримінальне правопорушення;
- 3) втягнення неповнолітнього в правопорушення;
- 4) вчинення правопорушення групою осіб;
- 5) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;
- 6) вчинення правопорушення в стані сп'яніння. Орган (посадова особа), який накладає адміністративне стягнення, залежно від характеру адміністративного правопорушення може не визнати дану обставину обтяжуючою.

Стаття 38. Строки накладення адміністративного стягнення

Адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу підвідомчі суду (судді).

Якщо справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу чи інших законів підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше

як через три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення, зазначені у частинах третій і четвертій цієї статті.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, а також правопорушень, передбачених статтями 164¹⁴, 212¹⁵, 212²¹ цього Кодексу, може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушень, передбачених статтями 204¹ і 204² цього Кодексу, може бути накладено протягом трьох місяців з дня їх виявлення, але не пізніше року з дня їх вчинення, а у разі вчинення таких правопорушень іноземцями або особами без громадянства, стосовно яких у встановленому законом порядку прийнято рішення про примусове повернення чи примусове видворення з України, - протягом часу, необхідного для їх виїзду з України, але не пізніше строку, визначеного законом для виїзду цих осіб з України чи забезпечення їх примусового видворення з України.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через місяць з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження.

Стаття 39. Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню

Якщо особа, піддана адміністративному стягненню, протягом року з дня закінчення виконання стягнення не вчинила нового адміністративного правопорушення, то ця особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню.

Стаття 39¹. Направлення на проходження програми для особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі

У разі вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі суд під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" чи Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків".

Стаття 40. Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду

Якщо у результаті вчинення адміністративного правопорушення заподіяно майнову шкоду громадянину, підприємству, установі або організації, то адміністративна комісія, виконавчий орган сільської, селищної, міської ради під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про відшкодування винним майнової шкоди, якщо її сума не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а суддя районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду - незалежно від розміру шкоди, крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті.

Коли шкоду заподіяно неповнолітнім, який досяг шістнадцяти років і має самостійний заробіток, а сума шкоди не перевищує одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, суддя має право покласти на неповнолітнього відшкодування заподіяної шкоди або зобов'язати своєю працею усунути її.

В інших випадках питання про відшкодування майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, вирішується в порядку цивільного судочинства.

Глава 14

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК І ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ**Стаття 173². Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування**

Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі його винесення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

Стаття 184. Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей

Ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей -

тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення неповнолітніми віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років правопорушення, відповідальність за яке передбачено цим Кодексом, крім порушень, передбачених частинами третьою або четвертою статті 173⁴ цього Кодексу, -

тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення неповнолітніми діянь, що містять ознаки злочину, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, якщо вони не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність, -

тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Невиконання рішення органу опіки та піклування щодо визначення способів участі у вихованні дитини та спілкуванні з нею того з батьків, хто проживає окремо від дитини, -

тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Діяння, передбачене частиною п'ятою цієї статті, вчинене повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, -

тягне за собою накладення штрафу від ста п'ятдесяти до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та тимчасове обмеження того з батьків, з ким проживає дитина, у праві виїзду за межі України та обмеження у праві керування транспортним засобом - до виконання рішення в повному обсязі.

Умисне порушення встановленого законом обмеження щодо строку перебування дитини за межами України у разі самостійного вирішення питання про тимчасовий виїзд дитини за межі України тим із батьків, з яким рішенням суду визначено або висновком органу опіки та піклування підтверджено місце проживання цієї дитини, -

тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Розділ IV. ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Глава 18 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 247. Обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення

Провадження в справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за таких обставин:

- 1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку;
- 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;
- 5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- 6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;
- 7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 цього Кодексу;
- 8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту;
- 9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі.

Стаття 251. Докази

Доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями

особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі або в режимі фотозйомки (відеозапису), які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів, актом огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами.

Обов'язок щодо збирання доказів покладається на осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення, визначених статтею 255 цього Кодексу.

Стаття 252. Оцінка доказів

Орган (посадова особа) оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю.

Глава 19

ПРОТОКОЛ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 254. Складення протоколу про адміністративне правопорушення

Про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності.

Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Протокол не складається у випадках, передбачених статтею 258 цього Кодексу.

Стаття 255. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення

У справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами, зазначеними в статтях 218 - 221 цього Кодексу, протоколи про правопорушення мають право складати:

1) уповноважені на те посадові особи:

органів внутрішніх справ (Національної поліції) (частина перша статті 44, статті 44¹, 44³, 46¹, 46², 51, 51², 51⁴, 88¹, 89, 92, частина перша статті 106¹, стаття 106², частини четверта, сьома - дев'ята статті 121, частина четверта і шоста статті 122, статті 122², 122⁴, 122⁵, частини друга і третя статті 123, стаття 124, частина третя статті 126, частина четверта статті 127, статті 127¹, 130, частина третя статті 133, стаття 135¹, стаття 136 (про порушення на автомобільному транспорті), стаття 139, частина четверта статті 140, статті 148, 151, 152, частина восьма статті 152¹, статті 154, 155, 155²-156, частини перша - четверта статті 156¹, статті 156², 159, 160, 162, 162³, частина перша статті 163¹⁷, статті 164 - 164¹¹, 164¹⁵, 164¹⁶, 165¹, 165², 166¹⁴ - 166¹⁸, 166²⁷, 172⁴ - 172⁹ (за винятком правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище), 172⁹⁻¹, 172⁹⁻², 173 - 173², 173⁴, 174, стаття 175¹ (за винятком

порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), статті 176, 177, 178 - 181⁻¹, 182 - 183⁻¹, частини перша - третя, сьома статті 184, статті 184⁻¹ - 185⁻², 185⁻⁴ - 185⁻⁹, 186, 186⁻¹, 186⁻³, 186⁻⁵ - 187, 188⁻²⁸, 188⁻⁴⁷, 189 - 195⁻⁶, статті 204⁻¹, 206⁻¹, 212⁻⁶, 212⁻⁷, 212⁻⁸, 212⁻¹⁰, 212⁻¹², 212⁻¹³, 212⁻¹⁴, 212⁻¹⁹, 212⁻²⁰);

Стаття 256. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, прізвище викривача (за його письмовою згодою), якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.

При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, передбачені статтею 268 цього Кодексу, про що робиться відмітка у протоколі.

Глава 20

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 260. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення

У випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення допускаються адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Порядок адміністративного затримання, особистого огляду, огляду речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо вживання лікарських препаратів, що знижують їх увагу та

швидкість реакції, з метою, передбаченою цією статтею, визначається цим Кодексом та іншими законами України.

Відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконним застосуванням заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, проводиться в порядку, встановленому законом.

Стаття 261. Адміністративне затримання

Про адміністративне затримання складається протокол, в якому зазначаються: дата і місце його складення; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу затриманого; час і мотиви затримання. Протокол підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманим. У разі відмовлення затриманого від підписання протоколу в ньому робиться запис про це.

Про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган.

Органи (посадові особи), правомочні здійснювати адміністративне затримання, про кожний випадок адміністративного затримання осіб інформують у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, крім випадків, якщо особа захищає себе особисто чи запросила захисника.

Стаття 262. Органи (посадові особи), правомочні здійснювати адміністративне затримання

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може провадитися лише органами (посадовими особами), уповноваженими на те законами України.

Адміністративне затримання провадиться:

1) органами внутрішніх справ (Національною поліцією) - при вчиненні дрібного хуліганства, вчиненні насильства в сім'ї, порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, при поширюванні неправдивих чуток, вчиненні злісної непокори законному розпорядженню чи вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також військовослужбовця чи образи їх, публічних закликів до невиконання вимог поліцейського, при прояві неповаги до суду, вчиненні незаконного доступу до інформації в автоматизованих системах, порушення правил про валютні операції, правил обігу наркотичних засобів або психотропних речовин, незаконного продажу товарів або інших предметів, дрібної спекуляції, торгівлі з рук у невстановлених місцях, при розпиванні спиртних напоїв у громадських місцях чи появі у громадських місцях у п'яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль, у випадках, коли є підстави вважати, що особа займається проституцією, при порушенні правил дорожнього руху, правил полювання, рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу, при порушенні правил перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні і транзитного проїзду через територію України, а також в інших випадках, прямо передбачених законами України;

...

Стаття 263. Строки адміністративного затримання

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більш як три години.

Осіб, які незаконно перетнули або зробили спробу незаконно перетнути державний кордон України, порушили порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України або до району проведення антитерористичної операції чи виїзду з них, порушили

прикордонний режим, режим у пунктах пропуску через державний кордон України або режимні правила у контрольних пунктах в'їзду-виїзду, правила використання об'єктів тваринного світу в межах прикордонної смуги та контрольованого прикордонного району, у територіальному морі, внутрішніх водах та виключній (морській) економічній зоні України, вчинили злісну непокору законному розпорядженню або вимозі військовослужбовця чи працівника Державної прикордонної служби України або члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також іноземців та осіб без громадянства, які не виконали рішення про заборону в'їзду в Україну, порушили правила перебування в Україні або транзитного проїзду через територію України, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи та/або з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб.

Осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання.

Глава 21

ОСОБИ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ПРОВАДЖЕННІ В СПРАВІ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 268. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), встановлюються статтями 279¹-279⁴ цього Кодексу.

При розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені частиною першою статті 44, статтями 51, 146, 160, 172⁴ - 172⁹, 173, 173², частиною третьою статті 178, статтями 185, 185¹, статтями 185⁷, 187 цього Кодексу, присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. У разі ухилення від явки на виклик органу внутрішніх справ або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду цю особу може бути органом внутрішніх справ (Національною поліцією) піддано приводу.

Законами України може бути передбачено й інші випадки, коли явка особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, в орган (до посадової особи), який вирішує справу, є обов'язковою.

Стаття 277. Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення

Справа про адміністративне правопорушення розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

Справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 42⁻², частиною першою статті 44, статтями 44⁻¹, 106⁻¹, 106⁻², 162, 172⁻¹⁰ - 172⁻²⁰, 173, 173⁻¹, 173⁻², 178, 185, частиною першою статті 185⁻³, статтями 185⁻⁷, 185⁻¹⁰, 188⁻²², 203 - 206⁻¹, розглядаються протягом доби, статтями 146, 160, 185⁻¹, 212⁻⁷ - 212⁻²⁰ - у триденний строк, статтями 46⁻¹, 51, 166⁻⁹, 176 і 188⁻³⁴ - у п'ятиденний строк, статтями 101-103 цього Кодексу - у семиденний строк. Справи про адміністративні правопорушення, передбачені частинами першою, третьою та шостою статті 122 (в частині порушення правил зупинки, стоянки), частинами першою, другою та восьмою статті 152⁻¹ цього Кодексу, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), розглядаються уповноваженою особою невідкладно після виявлення правопорушення та отримання відомостей про суб'єкта цього правопорушення.

Законами України може бути передбачено й інші строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Строк розгляду адміністративних справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зупиняється судом у разі якщо особа, щодо якої складено протокол про таке правопорушення, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо).

Стаття 277⁻². Повідомлення про розгляд справи

Повістка особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, вручається не пізніше як за три доби до дня розгляду справи в суді, в якій зазначаються дата і місце розгляду справи.

Інші особи, які беруть участь у провадженні по справі про адміністративні правопорушення, повідомляються про день розгляду справи в той же строк.

3.2.4. ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁵⁸ від 16 січня 2003 року

Витяг

КНИГА ПЕРША ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Розділ I ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 3 ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Стаття 15. Право на захист цивільних прав та інтересів

1. Кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання.

2. Кожна особа має право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства.

Стаття 22. Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди

1. Особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування.

2. Збитками є:

1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);

2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

3. Збитки відшкодовуються у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі.

Якщо особа, яка порушила право, одержала у зв'язку з цим доходи, то розмір упущеної вигоди, що має відшкодовуватися особі, право якої порушено, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право.

4. На вимогу особи, якій завдано шкоди, та відповідно до обставин справи майнова шкода може бути відшкодована і в інший спосіб, зокрема, шкода, завдана майну, може відшкодовуватися в натурі (передання речі того ж роду та тієї ж якості, поладження пошкодженої речі тощо).

Стаття 23. Відшкодування моральної шкоди

1. Особа має право на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав.

2. Моральна шкода полягає:

1) у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;

2) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;

3) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;

4) у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи.

⁵⁸Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

3. Моральна шкода відшкодовується грошми, іншим майном або в інший спосіб.

Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості.

4. Моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана з розміром цього відшкодування.

5. Моральна шкода відшкодовується одноразово, якщо інше не встановлено договором або законом.

Розділ II ОСОБИ

Підрозділ 1 ФІЗИЧНА ОСОБА

Глава 6 ОПІКА ТА ПІКЛУВАННЯ

Стаття 55. Завдання опіки та піклування

1. Опіка та піклування встановлюються з метою забезпечення особистих немайнових і майнових прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх осіб, а також повнолітніх осіб, які за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої права і виконувати обов'язки.

Стаття 56. Орган опіки та піклування

1. Органами опіки та піклування є районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад.

2. Права та обов'язки органів, на які покладено здійснення опіки та піклування, щодо забезпечення прав та інтересів фізичних осіб, які потребують опіки та піклування, встановлюються законом та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 57. Обов'язок повідомляти про фізичних осіб, які потребують опіки або піклування

1. Особа, якій стало відомо про фізичну особу, яка потребує опіки або піклування, зобов'язана негайно повідомити про це орган опіки та піклування.

Стаття 60. Встановлення опіки та піклування судом

1. Суд встановлює опіку над фізичною особою у разі визнання її недієздатною і призначає опікуна за поданням органу опіки та піклування.

2. Суд встановлює піклування над фізичною особою у разі обмеження її цивільної дієздатності і призначає піклувальника за поданням органу опіки та піклування.

3. Суд встановлює опіку над малолітньою особою, якщо при розгляді справи буде встановлено, що вона позбавлена батьківського піклування, і призначає опікуна за поданням органу опіки та піклування.

4. Суд встановлює піклування над неповнолітньою особою, якщо при розгляді справи буде встановлено, що вона позбавлена батьківського піклування, і призначає піклувальника за поданням органу опіки та піклування.

Стаття 61. Встановлення опіки та піклування органом опіки та піклування

1. Орган опіки та піклування встановлює опіку над малолітньою особою та піклування над неповнолітньою особою, крім випадків, встановлених частинами першою та другою статті 60 цього Кодексу.

Стаття 62. Місце встановлення опіки або піклування

1. Опіка або піклування встановлюються за місцем проживання фізичної особи, яка потребує опіки чи піклування, або за місцем проживання опікуна чи піклувальника.

Стаття 63. Призначення опікуна або піклувальника

1. Опікуна або піклувальника призначає орган опіки та піклування, крім випадків, встановлених статтею 60 цього Кодексу.

2. Опікуном або піклувальником може бути лише фізична особа з повною цивільною дієздатністю.

3. Фізична особа може бути призначена опікуном або піклувальником лише за її письмовою заявою.

4. Опікун або піклувальник призначаються переважно з осіб, які перебувають у сімейних, родинних відносинах з підопічним, з урахуванням особистих стосунків між ними, можливості особи виконувати обов'язки опікуна чи піклувальника.

При призначенні опікуна для малолітньої особи та при призначенні піклувальника для неповнолітньої особи враховується бажання підопічного.

5. Фізичній особі може бути призначено одного або кількох опікунів чи піклувальників.

Глава 21

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРИРОДНЕ ІСНУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Стаття 281. Право на життя

1. Фізична особа має невід'ємне право на життя.

2. Фізична особа не може бути позбавлена життя.

Фізична особа має право захищати своє життя та здоров'я, а також життя та здоров'я іншої фізичної особи від протиправних посягань будь-якими засобами, не забороненими законом.

3. Медичні, наукові та інші досліді можуть провадитися лише щодо повнолітньої дієздатної фізичної особи за її вільною згодою.

Клінічні випробування лікарських засобів проводяться відповідно до закону.

4. Забороняється задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя.

5. Стерилізація може відбутися лише за бажанням повнолітньої фізичної особи.

6. Штучне переривання вагітності, якщо вона не перевищує дванадцяти тижнів, може здійснюватися за бажанням жінки.

У випадках, встановлених законодавством, штучне переривання вагітності може бути проведене при вагітності від дванадцяти до двадцяти двох тижнів.

Перелік обставин, що дозволяють переривання вагітності після дванадцяти тижнів вагітності, встановлюється законодавством.

7. Повнолітні жінка або чоловік мають право за медичними показаннями на проведення щодо них лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій згідно з порядком та умовами, встановленими законодавством.

Стаття 282. Право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю

1. Фізична особа має право вимагати усунення небезпеки, створеної внаслідок підприємницької або іншої діяльності, яка загрожує життю та здоров'ю.

Стаття 284. Право на медичну допомогу

1. Фізична особа має право на надання їй медичної допомоги.

2. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років і яка звернулася за наданням їй медичної допомоги, має право на вибір лікаря та вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій.

3. Надання медичної допомоги фізичній особі, яка досягла чотирнадцяти років, провадиться за її згодою.

4. Повнолітня дієздатна фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, має право відмовитися від лікування.

5. У невідкладних випадках, за наявності реальної загрози життю фізичної особи, медична допомога надається без згоди фізичної особи або її батьків (усиновлювачів),

опікуна, піклувальника.

6. Надання фізичній особі психіатричної допомоги здійснюється відповідно до закону.

Стаття 288. Право на свободу

1. Фізична особа має право на свободу.

2. Забороняються будь-які форми фізичного чи психічного тиску на фізичну особу, втягування її до вживання спиртних напоїв, наркотичних та психотропних засобів, вчинення інших дій, що порушують право на свободу.

Стаття 289. Право на особисту недоторканність

1. Фізична особа має право на особисту недоторканність.

2. Фізична особа не може бути піддана катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню.

3. Фізичне покарання батьками (усиновлювачами), опікунами, піклувальниками, вихователями малолітніх, неповнолітніх дітей та підопічних не допускається.

У разі жорстокої, аморальної поведінки фізичної особи щодо іншої особи, яка є в безпорадному стані, застосовуються заходи, встановлені цим Кодексом та іншим законом.

4. Фізична особа має право розпорядитися щодо передачі після її смерті органів та інших анатомічних матеріалів її тіла науковим, медичним або навчальним закладам.

Стаття 291. Право на сім'ю

1. Фізична особа незалежно від віку та стану здоров'я має право на сім'ю.

2. Фізична особа не може бути проти її волі розлучена з сім'єю, крім випадків, встановлених законом.

3. Фізична особа має право на підтримання зв'язків з членами своєї сім'ї та родичами незалежно від того, де вона перебуває.

4. Ніхто не має права втручатися у сімейне життя фізичної особи, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Стаття 292. Право на опіку або піклування

1. Малолітня, неповнолітня особа, а також фізична особа, яка визнана недієздатною або цивільна дієздатність якої обмежена, має право на опіку або піклування.

Стаття 293. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля

1. Фізична особа має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, право на достовірну інформацію про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її збирання та поширення.

2. Діяльність фізичної та юридичної особи, що призводить до нищення, псування, забруднення довкілля, є незаконною. Кожен має право вимагати припинення такої діяльності.

Діяльність фізичної та юридичної особи, яка завдає шкоди довкіллю, може бути припинена за рішенням суду.

3. Фізична особа має право на безпечні для неї продукти споживання (харчові продукти та предмети побуту).

4. Фізична особа має право на належні, безпечні і здорові умови праці, проживання, навчання тощо.

Глава 22

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ СОЦІАЛЬНЕ БУТТЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Стаття 294. Право на ім'я

1. Фізична особа має право на ім'я.

2. Фізична особа має право на транскрибований запис її прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції.

3. У разі перекручення імені фізичної особи воно має бути виправлене. Якщо перекручення імені було здійснене у документі, такий документ підлягає заміні. Якщо перекручення імені здійснене у засобі масової інформації, воно має бути виправлене у тому ж засобі масової інформації.

Стаття 297. Право на повагу до гідності та честі

1. Кожен має право на повагу до його гідності та честі.

2. Гідність та честь фізичної особи є недоторканими.
3. Фізична особа має право звернутися до суду з позовом про захист її гідності та честі.

Стаття 301. Право на особисте життя та його таємницю

1. Фізична особа має право на особисте життя.
2. Фізична особа сама визначає своє особисте життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб.
3. Фізична особа має право на збереження у таємниці обставин свого особистого життя.
4. Обставини особистого життя фізичної особи можуть бути розголошені іншими особами лише за умови, що вони містять ознаки правопорушення, що підтверджено рішенням суду, а також за її згодою.

Стаття 311. Право на недоторканність житла

1. Житло фізичної особи є недоторканим.
2. Проникнення до житла чи до іншого володіння фізичної особи, проведення в ньому огляду чи обшуку може відбутися лише за вмотивованим рішенням суду.
3. У невідкладних випадках, пов'язаних із рятуванням життя людей та майна або з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, законом може бути встановлено інший порядок проникнення до житла чи до іншого володіння фізичної особи, проведення в них огляду та обшуку.
4. Фізична особа не може бути виселена або іншим чином примусово позбавлена житла, крім випадків, встановлених законом.

Стаття 312. Право на вибір роду занять

1. Фізична особа має право на вибір та зміну роду занять.
2. Фізичній особі може бути заборонено виконувати певну роботу або обіймати певні посади у випадках і в порядку, встановлених законом.
3. Використання примусової праці забороняється.

Не вважаються примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншими рішеннями суду, а також робота чи служба відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Стаття 313. Право на свободу пересування

1. Фізична особа має право на свободу пересування.
2. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, має право на вільне самостійне пересування по території України і на вибір місця перебування.

Фізична особа, яка не досягла чотирнадцяти років, має право пересуватися по території України лише за згодою батьків (усиновлювачів), опікунів та в їхньому супроводі або в супроводі осіб, які уповноважені ними.

3. Фізична особа, яка є громадянином України, має право на безперешкодне повернення в Україну.

Фізична особа, яка досягла шістнадцяти років, має право на вільний самостійний виїзд за межі України.

Фізична особа, яка не досягла шістнадцяти років, має право на виїзд за межі України лише за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальників та в їхньому супроводі або в супроводі осіб, які уповноважені ними, крім випадків, передбачених законом.

4. Фізична особа може бути обмежена у здійсненні права на пересування лише у випадках, встановлених законом.
5. Фізична особа не може бути видворена з обраного нею місця перебування, доступ до якого не заборонений законом.
6. Законом можуть бути встановлені особливі правила доступу на окремі території, якщо цього потребують інтереси державної безпеки, охорони громадського порядку, життя та здоров'я людей.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ

16 січня 2003 року

№ 435-IV

3.2.5. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁵⁹ від 18 березня 2004 року

Витяг

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. Основні положення

Стаття 4. Право на звернення до суду за захистом

1. Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів.

2. У випадках, встановлених законом, до суду можуть звертатися органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб або державних чи суспільних інтересах.

3. Відмова від права на звернення до суду за захистом є недійсною.

4. Угода сторін про передачу спору на розгляд третейського суду допускається. До третейського суду за угодою сторін може бути переданий будь-який спір, який виникає з цивільних правовідносин, крім випадків, передбачених законом.

5. Жодна особа не може бути позбавлена права на участь у розгляді своєї справи у визначеному цим Кодексом порядку.

у своєму рішенні такий спосіб захисту, який не суперечить закону.

Стаття 6. Повага до честі і гідності, рівності перед законом і судом

1. Суд зобов'язаний поважати честь і гідність усіх учасників судового процесу і здійснювати правосуддя на засадах їх рівності перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

Глава 7. Судові виклики і повідомлення

Стаття 128. Судові повістки

1. Суд викликає учасників справи у судові засідання або для участі у вчиненні процесуальної дії, якщо визнає їх явку обов'язковою.

2. Суд повідомляє учасників справи про дату, час і місце судового засідання чи вчинення відповідної процесуальної дії, якщо їх явка є не обов'язковою.

3. Судові виклики здійснюються судовими повістками про виклик.

4. Судові повідомлення здійснюються судовими повістками-повідомленнями.

5. Судова повістка про виклик повинна бути вручена з таким розрахунком, щоб особи, які викликаються, мали достатньо часу для явки в суд і підготовки до участі в судовому розгляді справи, але не пізніше ніж за п'ять днів до судового засідання, а судова повістка-повідомлення - завчасно.

⁵⁹Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року.URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

6. Судова повістка, а у випадках, встановлених цим Кодексом, разом з копіями відповідних документів надсилається на офіційну електронну адресу відповідного учасника справи, у випадку наявності у нього офіційної електронної адреси або разом із розпискою рекомендованим листом з повідомленням про вручення у випадку, якщо така адреса відсутня, або через кур'єрів за адресою, зазначеною стороною чи іншим учасником справи.

Сторони чи її представники за їхньою згодою можуть бути видані судові повістки для вручення відповідним учасникам судового процесу. Судова повістка може бути вручена безпосередньо в суді, а у разі відкладення розгляду справи про дату, час і місце наступного засідання може бути повідомлено під розписку.

7. У разі ненадання учасниками справи інформації щодо їх адреси судова повістка надсилається:

1) юридичним особам та фізичним особам - підприємцям - за адресою місцезнаходження (місця проживання), що зазначена в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань;

2) фізичним особам, які не мають статусу підприємців, - за адресою їх місця проживання чи місця перебування, зареєстрованою у встановленому законом порядку.

8. Днем вручення судової повістки є:

1) день вручення судової повістки під розписку;

2) день отримання судом повідомлення про доставлення судової повістки на офіційну електронну адресу особи;

3) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати судову повістку чи відмітки про відсутність особи за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, повідомленою цією особою суду;

4) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати судову повістку чи відмітки про відсутність особи за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, що зареєстровані у встановленому законом порядку, якщо ця особа не повідомила суду іншої адреси.

Якщо повістку надіслано на офіційну електронну адресу пізніше 17 години, повістка вважається врученою у робочий день, наступний за днем її відправлення, незалежно від надходження до суду повідомлення про її доставлення.

9. Суд викликає або повідомляє свідка, експерта, перекладача, спеціаліста, а у випадках термінової необхідності, передбачених цим Кодексом, зокрема у справах про видачу обмежувального припису - також учасників справи телефонограмою, телеграмою, засобами факсимільного зв'язку, електронною поштою або повідомленням через інші засоби зв'язку (зокрема мобільного), які забезпечують фіксацію повідомлення або виклику.

10. Судова повістка юридичній особі направляється за її місцезнаходженням або за місцезнаходженням її представництва, філії, якщо позов виник у зв'язку з їхньою діяльністю.

11. Відповідач, третя особа, свідок, зареєстроване місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи якого невідоме, а також заінтересована особа у справах про видачу обмежувального припису викликаються до суду через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України, яке повинно бути розміщене не пізніше ніж за десять днів, а у разі розгляду справи про видачу обмежувального припису - не пізніше 24 годин до дати відповідного судового засідання. З опублікуванням оголошення про виклик особа вважається повідомленою про дату, час і місце розгляду справи.

12. Порядок публікації оголошень на веб-порталі судової влади України визначається Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

13. За наявності відповідної письмової заяви учасника справи, який не має офіційної електронної адреси, та технічної можливості, повідомлення про призначення справи до розгляду та про дату, час і місце проведення судового засідання чи проведення відповідної процесуальної дії може здійснюватися судом з використанням засобів мобільного зв'язку, що забезпечують фіксацію повідомлення або виклику, шляхом надсилання такому учаснику справи текстових повідомлень із зазначенням веб-адреси відповідної ухвали в Єдиному державному реєстрі судових рішень, в порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

Глава 13. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису

Стаття 350¹. Підсудність

1. Заява про видачу обмежувального припису подається до суду за місцем проживання (перебування) особи, яка постраждала від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, а якщо зазначена особа перебуває у закладі, що належить до загальних чи спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, - за місцезнаходженням цього закладу.

Стаття 350². Особи, які можуть бути заявниками

1. Заява про видачу обмежувального припису може бути подана:

1) особою, яка постраждала від домашнього насильства, або її представником - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству";

2) особою, яка постраждала від насильства за ознакою статі, або її представником - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

3) батьками та іншими законними представниками дитини, родичами дитини (баба, дід, повнолітній брат, сестра), мачухою або вітчимом дитини, а також органом опіки та піклування в інтересах дитини, яка постраждала від домашнього насильства, - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", або постраждала від насильства за ознакою статі, - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

4) опікуном, органом опіки та піклування в інтересах недієздатної особи, яка постраждала від домашнього насильства, - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", або постраждала від насильства за ознакою статі, - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків".

Стаття 350³. Заінтересовані особи у справах про видачу обмежувального припису

1. Заінтересованими особами у справах про видачу обмежувального припису є особи, стосовно яких подано заяву про видачу обмежувального припису.

2. Заінтересованими особами також можуть бути інші фізичні особи, прав та інтересів яких стосується заява про видачу обмежувального припису, а також органи державної влади та органи місцевого самоврядування у межах їх компетенції.

Стаття 350⁴. Зміст заяви

1. У заяві про видачу обмежувального припису повинно бути зазначено:

1) найменування суду, до якого подається заява;

2) ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) заявника та заінтересованої особи, їх місце проживання чи перебування, поштовий індекс, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти, у разі якщо заява подається особою, зазначеною у пунктах 3 і 4

частини першої статті 350² цього Кодексу, - процесуальне становище особи, яка подає заяву, із зазначенням її імені (прізвища, імені та по батькові), місця проживання чи перебування, поштового індексу, відомих номерів засобів зв'язку та адреси електронної пошти, а також ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) дитини або недієздатної особи, в інтересах якої подається заява, місце її проживання чи перебування, поштовий індекс, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти, якщо такі відомі;

3) обставини, що свідчать про необхідність видачі судом обмежувального припису, та докази, що їх підтверджують (за наявності).

2. У разі неможливості надати докази, визначені пунктом 3 частини першої цієї статті, до заяви може бути додано клопотання про їх витребування.

Стаття 350⁵. Розгляд справи

1. Справа про видачу обмежувального припису розглядається судом за участю заявника та заінтересованих осіб. У разі якщо участь заявника становить загрозу подальшої дискримінації чи насильства для нього, справа може розглядатися без його участі.

Неявка належним чином повідомлених заінтересованих осіб не перешкоджає розгляду справи про видачу обмежувального припису.

2. Суд розглядає справу про видачу обмежувального припису не пізніше 72 годин після надходження заяви про видачу обмежувального припису до суду.

3. Судові витрати, пов'язані з розглядом справи про видачу обмежувального припису, відносяться на рахунок держави.

Стаття 350⁶. Рішення суду

1. Розглянувши заяву про видачу обмежувального припису, суд ухвалює рішення про задоволення заяви або про відмову в її задоволенні.

2. У разі задоволення заяви суд видає обмежувальний припис у вигляді одного чи декількох заходів тимчасового обмеження прав особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, передбачених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" або Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", на строк від одного до шести місяців.

3. Обмежувальний припис, виданий судом стосовно особи, яка на момент винесення рішення суду не досягла вісімнадцятирічного віку, не може обмежувати право проживання (перебування) цієї особи у місці свого постійного проживання (перебування).

4. Рішення суду про видачу обмежувального припису підлягає негайному виконанню, а його оскарження не зупиняє його виконання.

Стаття 350⁷. Продовження обмежувального припису

1. За завою осіб, визначених статтею 350² цього Кодексу, обмежувальний припис може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців після закінчення строку, встановленого рішенням суду згідно з частиною другою статті 350⁶ цього Кодексу.

Стаття 350⁸. Вручення рішення суду, повідомлення про видачу або продовження обмежувального припису

1. Копії повного рішення суду вручаються учасникам справи, які були присутні у судовому засіданні, негайно після проголошення такого рішення. Учасникам справи, які не були присутні у судовому засіданні, копія рішення суду надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення негайно, але не пізніше наступного дня з дня ухвалення рішення.

2. Про видачу або продовження обмежувального припису суд не пізніше наступного дня з дня ухвалення рішення повідомляє уповноважені підрозділи органів Національної поліції України за місцем проживання (перебування) заявника для взяття

особи, стосовно якої видано або продовжено обмежувальний припис, на профілактичний облік, а також районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад за місцем проживання (перебування) заявника.

Розділ VI

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ ТА РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ (ПОСАДОВИХ ОСІБ)

Стаття 430. Негайне виконання судових рішень

1. Суд допускає негайне виконання рішень у справах про:

- 1) стягнення аліментів - у межах суми платежу за один місяць;
- 2) присудження працівникові виплати заробітної плати, але не більше ніж за один місяць;
- 3) відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, - у межах суми стягнення за один місяць;
- 4) поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного на іншу роботу працівника;
- 5) відібрання дитини і повернення її тому, з ким вона проживала;
- 6) розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб;
- 7) примусову госпіталізацію чи продовження строку примусової госпіталізації до протитуберкульозного закладу;
- 8) встановлення факту народження або смерті особи на тимчасово окупованій території України, визначеній Верховною Радою України;
- 9) надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку;
- 10) видачу або продовження обмежувального припису.

2. Суд, ухвалюючи рішення, може допустити негайне його виконання у разі стягнення всієї суми боргу при присудженні платежів, визначених пунктами 1-3 частини першої цієї статті.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ

18 березня 2004 року

№ 1618-IV

3.2.6. СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁶⁰
від 10 січня 2002 року

Витяг

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1
СІМ'Я. РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Стаття 3. Сім'я

1. Сім'я є первинним та основним осередком суспільства.
2. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки.

Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно.

Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

3. Права члена сім'ї має одинока особа.
4. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Стаття 4. Право особи на сім'ю

1. Особа, яка досягла шлюбного віку, має право на створення сім'ї.
У випадках, передбачених частиною другою статті 23 цього Кодексу, сім'ю може створити особа, яка не досягла шлюбного віку.
2. Сім'ю може створити особа, яка народила дитину, незалежно від віку.
3. Кожна особа має право на проживання в сім'ї.
Особа може бути примусово ізольована від сім'ї лише у випадках і в порядку, встановлених законом.

4. Кожна особа має право на повагу до свого сімейного життя.

Стаття 5. Державна охорона сім'ї

1. Держава охороняє сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї.
2. Держава створює людині умови для материнства та батьківства, забезпечує охорону прав матері та батька, матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство.
3. Держава забезпечує пріоритет сімейного виховання дитини.
4. Держава бере під свою охорону кожну дитину-сироту і дитину, позбавлену батьківського піклування.

⁶⁰Сімейний кодекс України від <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

5. Ніхто не може зазнавати втручання в його сімейне життя, крім випадків, встановлених Конституцією України.

Стаття 7. Загальні засади регулювання сімейних відносин

1. Сімейні відносини регулюються цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами.

2. Сімейні відносини можуть бути врегульовані за домовленістю (договором) між їх учасниками.

3. Сімейні відносини регулюються лише у тій частині, у якій це є допустимим і можливим з точки зору інтересів їх учасників та інтересів суспільства.

4. Регулювання сімейних відносин здійснюється з урахуванням права на таємницю особистого життя їх учасників, їхнього права на особисту свободу та недопустимості свавільного втручання у сімейне життя.

5. Учасник сімейних відносин не може мати привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, статі, політичних, релігійних та інших переконань, етнічного та соціального походження, матеріального стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками.

6. Жінка та чоловік мають рівні права і обов'язки у сімейних відносинах, шлюбі та сім'ї.

7. Дитина має бути забезпечена можливістю здійснення її прав, установлених Конституцією України, Конвенцією про права дитини, іншими міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

8. Регулювання сімейних відносин має здійснюватися з максимально можливим урахуванням інтересів дитини, непрацездатних членів сім'ї.

9. Сімейні відносини регулюються на засадах справедливості, добросовісності та розумності, відповідно до моральних засад суспільства.

10. Кожен учасник сімейних відносин має право на судовий захист.

Стаття 11. Врахування звичаїв при вирішенні судом сімейних спорів

1. При вирішенні сімейного спору суд за заявою заінтересованої сторони може врахувати місцевий звичай, а також звичай національної меншини, до якої належать сторони або одна з них, якщо вони не суперечать вимогам цього Кодексу, інших законів та моральним засадам суспільства.

Глава 2

ЗДІЙСНЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ СІМЕЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ. ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Стаття 14. Здійснення сімейних прав

1. Сімейні права є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути передані іншій особі.

2. Якщо дитина або особа, дієздатність якої обмежена, не може самостійно здійснювати свої права, ці права здійснюють батьки, опікун або самі ці особи за допомогою батьків чи піклувальника.

Стаття 15. Виконання сімейних обов'язків

1. Сімейні обов'язки є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути перекладені на іншу особу.

2. Якщо особа визнана недієздатною, її сімейний обов'язок особистого немайнового характеру припиняється у зв'язку з неможливістю його виконання.

Майновий обов'язок недієздатної особи за її рахунок виконує опікун.

3. Якщо в результаті психічного розладу, тяжкої хвороби або іншої поважної причини особа не може виконувати сімейного обов'язку, вона не вважається такою, що ухиляється від його виконання.

4. Невиконання або ухилення від виконання сімейного обов'язку може бути підставою для застосування наслідків, встановлених цим Кодексом або домовленістю (договором) сторін.

Стаття 16. Надання неповнолітнім батькам допомоги у здійсненні батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків

1. Якщо мати, батько дитини є неповнолітніми, баба, дід дитини з боку того з батьків, хто є неповнолітнім, зобов'язані надавати йому допомогу у здійсненні ним батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків.

Стаття 18. Захист сімейних прав та інтересів

1. Кожен учасник сімейних відносин, який досяг чотирнадцяти років, має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу.

2. Суд застосовує способи захисту, які встановлені законом або домовленістю (договором) сторін.

Способами захисту сімейних прав та інтересів зокрема є:

- 1) встановлення правовідношення;
- 2) примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку;
- 3) припинення правовідношення, а також його анулювання;
- 4) припинення дій, які порушують сімейні права;
- 5) відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права;
- 6) відшкодування матеріальної та моральної шкоди, якщо це передбачено цим Кодексом або договором;
- 7) зміна правовідношення;
- 8) визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб.

Стаття 19. Участь органу опіки та піклування у захисті сімейних прав та інтересів

1. У випадках, передбачених цим Кодексом, особа має право на попереднє звернення за захистом своїх сімейних прав та інтересів до органу опіки та піклування.

2. Рішення органу опіки та піклування є обов'язковим до виконання, якщо протягом десяти днів від часу його винесення заінтересована особа не звернулася за захистом своїх прав або інтересів до суду, крім випадку, передбаченого частиною другою статті 170 цього Кодексу.

3. Звернення за захистом до органу опіки та піклування не позбавляє особу права на звернення до суду.

У разі звернення з позовом до суду орган опіки та піклування припиняє розгляд поданої йому заяви.

4. При розгляді судом спорів щодо участі одного з батьків у вихованні дитини, місця проживання дитини, виселення дитини, зняття дитини з реєстрації місця проживання, визнання дитини такою, що втратила право користування житловим приміщенням, позбавлення та поновлення батьківських прав, побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав, відібрання дитини від особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду, управління батьками майном дитини, скасування

усиновлення та визнання його недійсним обов'язковою є участь органу опіки та піклування, представленого належною юридичною особою.

5. Орган опіки та піклування подає суду письмовий висновок щодо розв'язання спору на підставі відомостей, одержаних у результаті обстеження умов проживання дитини, батьків, інших осіб, які бажають проживати з дитиною, брати участь у її вихованні, а також на підставі інших документів, які стосуються справи.

6. Суд може не погодитися з висновком органу опіки та піклування, якщо він є недостатньо обґрунтованим, суперечить інтересам дитини.

Розділ II

ШЛЮБ. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ

Глава 3

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 21. Поняття шлюбу

1. Шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану.

2. Проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення у них прав та обов'язків подружжя.

3. Релігійний обряд шлюбу не є підставою для виникнення у жінки та чоловіка прав та обов'язків подружжя, крім випадків, коли релігійний обряд шлюбу відбувся до створення або відновлення органів державної реєстрації актів цивільного стану.

Стаття 22. Шлюбний вік

1. Шлюбний вік для чоловіків та жінок встановлюється у вісімнадцять років.

2. Особи, які бажають зареєструвати шлюб, мають досягти шлюбного віку на день реєстрації шлюбу.

Стаття 23. Право на шлюб

1. Право на шлюб мають особи, які досягли шлюбного віку.

2. За заявою особи, яка досягла шістнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам.

Стаття 24. Добровільність шлюбу

1. Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки та чоловіка.

Примушування жінки та чоловіка до шлюбу не допускається.

2. Реєстрація шлюбу з особою, яка визнана недієздатною, а також з особою, яка з інших причин не усвідомлювала значення своїх дій і (або) не могла керувати ними, має наслідки, встановлені статтями 38-40 цього Кодексу.

Стаття 26. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою

1. У шлюбі між собою не можуть перебувати особи, які є родичами прямої лінії споріднення.

2. У шлюбі між собою не можуть перебувати рідні (повнорідні, неповнорідні) брат і сестра. Повнорідними є брати і сестри, які мають спільних батьків. Неповнорідними є брати і сестри, які мають спільну матір або спільного батька.

3. У шлюбі між собою не можуть перебувати двоюрідні брат та сестра, рідні тітка, дядько та племінник, племінниця.

4. За рішенням суду може бути надане право на шлюб між рідною дитиною усиновлювача та усиновленою ним дитиною, а також між дітьми, які були усиновлені ним.

5. У шлюбі між собою не можуть бути усиновлювач та усиновлена ним дитина.

Шлюб між усиновлювачем та усиновленою ним дитиною може бути зареєстровано лише в разі скасування усиновлення.

Глава 4

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ШЛЮБУ

Стаття 27. Значення державної реєстрації шлюбу

1. Державна реєстрація шлюбу встановлена для забезпечення стабільності відносин між жінкою та чоловіком, охорони прав та інтересів подружжя, їхніх дітей, а також в інтересах держави та суспільства.

3. Державна реєстрація шлюбу засвідчується Свідцтвом про шлюб, зразок якого затверджує Кабінет Міністрів України.

Глава 6

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ

Стаття 49. Право на материнство

1. Дружина має право на материнство.

2. Небажання чоловіка мати дитину або нездатність його до зачаття дитини може бути причиною розірвання шлюбу.

3. Позбавлення жінки можливості народити дитину (репродуктивної функції) у зв'язку з виконанням нею конституційних, службових, трудових обов'язків або в результаті протиправної поведінки щодо неї є підставою для відшкодування завданої їй моральної шкоди.

4. Вагітній дружині мають бути створені у сім'ї умови для збереження її здоров'я та народження здорової дитини.

5. Дружині-матері мають бути створені у сім'ї умови для поєднання материнства із здійсненням нею інших прав та обов'язків.

Стаття 50. Право на батьківство

1. Чоловік має право на батьківство.

2. Відмова дружини від народження дитини або нездатність її до народження дитини може бути причиною розірвання шлюбу.

3. Позбавлення чоловіка можливості здійснення репродуктивної функції у зв'язку з виконанням ним конституційних, службових, трудових обов'язків або в результаті протиправної поведінки щодо нього є підставою для відшкодування завданої йому моральної шкоди.

Стаття 51. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності

1. Дружина та чоловік мають рівне право на повагу до своєї індивідуальності, своїх звичок та уподобань.

Стаття 52. Право дружини та чоловіка на фізичний та духовний розвиток

1. Дружина та чоловік мають рівне право на фізичний та духовний розвиток, на здобуття освіти, прояв своїх здібностей, на створення умов для праці та відпочинку.

Стаття 54. Право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї

1. Дружина, чоловік мають право розподілити між собою обов'язки в сім'ї.

Дружина, чоловік повинні утверджувати повагу до будь-якої праці, яка робиться в інтересах сім'ї.

2. Усі найважливіші питання життя сім'ї мають вирішуватися подружжям спільно, на засадах рівності. Дружина, чоловік мають право противитися усуненню їх від вирішення питань життя сім'ї.

3. Вважається, що дії одного з подружжя стосовно життя сім'ї вчинені за згодою другого з подружжя.

Стаття 55. Обов'язок подружжя турбуватися про сім'ю

1. Дружина та чоловік зобов'язані спільно піклуватися про побудову сімейних відносин між собою та іншими членами сім'ї на почуттях взаємної любові, поваги, дружби, взаємодопомоги.

2. Чоловік зобов'язаний утверджувати в сім'ї повагу до матері.

Дружина зобов'язана утверджувати в сім'ї повагу до батька.

3. Дружина та чоловік відповідальні один перед одним, перед іншими членами сім'ї за свою поведінку в ній.

4. Дружина та чоловік зобов'язані спільно дбати про матеріальне забезпечення сім'ї.

Стаття 56. Право дружини та чоловіка на свободу та особисту недоторканність

1. Дружина та чоловік мають право на вільний вибір місця свого проживання.

2. Дружина та чоловік мають право вживати заходів, які не заборонені законом і не суперечать моральним засадам суспільства, щодо підтримання шлюбних відносин.

3. Кожен з подружжя має право припинити шлюбні відносини.

4. Примушування до припинення шлюбних відносин, примушування до їх збереження, в тому числі примушування до статевого зв'язку за допомогою фізичного або психічного насильства, є порушенням права дружини, чоловіка на свободу та особисту недоторканність і може мати наслідки, встановлені законом.

Глава 9

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ ПО УТРИМАННЮ

Стаття 75. Право одного з подружжя на утримання

1. Дружина, чоловік повинні матеріально підтримувати один одного.

2. Право на утримання (аліменти) має той із подружжя, який є непрацездатним, потребує матеріальної допомоги, за умови, що другий із подружжя може надавати матеріальну допомогу.

3. Непрацездатним вважається той із подружжя, який досяг пенсійного віку, встановленого законом, або є особою з інвалідністю I, II чи III групи.

4. Один із подружжя є таким, що потребує матеріальної допомоги, якщо заробітна плата, пенсія, доходи від використання його майна, інші доходи не забезпечують йому прожиткового мінімуму, встановленого законом.

5. Права на утримання не має той із подружжя, хто негідно повадився у шлюбних відносинах, а також той, хто став непрацездатним у зв'язку із вчиненням ним умисного злочину, якщо це встановлено судом.

6. Той із подружжя, хто став непрацездатним у зв'язку з протиправною поведінкою другого з подружжя, має право на утримання незалежно від права на відшкодування шкоди відповідно до Цивільного кодексу України.

Стаття 76. Право на утримання після розірвання шлюбу

1. Розірвання шлюбу не припиняє права особи на утримання, яке виникло у неї за час шлюбу.

2. Після розірвання шлюбу особа має право на утримання, якщо вона стала непрацездатною до розірвання шлюбу або протягом одного року від дня розірвання шлюбу і потребує матеріальної допомоги і якщо її колишній чоловік, колишня дружина може надавати матеріальну допомогу.

Особа має право на утримання і тоді, коли вона стала особою з інвалідністю після спливу одного року від дня розірвання шлюбу, якщо її інвалідність була результатом протиправної поведінки щодо неї колишнього чоловіка, колишньої дружини під час шлюбу.

3. Якщо на момент розірвання шлюбу жінці, чоловікові до досягнення встановленого законом пенсійного віку залишилося не більш як п'ять років, вона, він матимуть право на утримання після досягнення цього пенсійного віку, за умови, що у шлюбі вони спільно проживали не менш як десять років.

4. Якщо у зв'язку з вихованням дитини, веденням домашнього господарства, піклуванням про членів сім'ї, хворобою або іншими обставинами, що мають істотне значення, один із подружжя не мав можливості одержати освіти, працювати, зайняти відповідну посаду, він має право на утримання у зв'язку з розірванням шлюбу і тоді, якщо є працездатним, за умови, що потребує матеріальної допомоги і що колишній чоловік, колишня дружина може надавати матеріальну допомогу.

Право на утримання у цьому випадку триває протягом трьох років від дня розірвання шлюбу.

Глава 13

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ

Стаття 141. Рівність прав та обов'язків батьків щодо дитини

1. Мати, батько мають рівні права та обов'язки щодо дитини, незалежно від того, чи перебували вони у шлюбі між собою.

2. Розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини, крім випадку, передбаченого частиною п'ятою статті 157 цього Кодексу.

Стаття 142. Рівність прав та обов'язків дітей щодо батьків

1. Діти мають рівні права та обов'язки щодо батьків, незалежно від того, чи перебували їхні батьки у шлюбі між собою.

Стаття 150. Обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини

1. Батьки зобов'язані виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей, любові до своєї сім'ї та родини, свого народу, своєї Батьківщини.

2. Батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток.

3. Батьки зобов'язані забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя.

4. Батьки зобов'язані поважати дитину.

5. Передача дитини на виховання іншим особам не звільняє батьків від обов'язку батьківського піклування щодо неї.

6. Забороняються будь-які види експлуатації батьками своєї дитини.

7. Забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини.

Стаття 151. Права батьків щодо виховання дитини

1. Батьки мають переважне право перед іншими особами на особисте виховання дитини.

2. Батьки мають право залучати до виховання дитини інших осіб, передавати її на виховання фізичним та юридичним особам.

3. Батьки мають право обирати форми та методи виховання, крім тих, які суперечать закону, моральним засадам суспільства.

Стаття 152. Забезпечення права дитини на належне батьківське виховання

1. Право дитини на належне батьківське виховання забезпечується системою державного контролю, що встановлена законом.

2. Дитина має право противитися неналежному виконанню батьками своїх обов'язків щодо неї.

3. Дитина має право звернутися за захистом своїх прав та інтересів до органу опіки та піклування, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій.

4. Дитина має право звернутися за захистом своїх прав та інтересів безпосередньо до суду, якщо вона досягла чотирнадцяти років.

Стаття 153. Права батьків та дитини на спілкування

1. Мати, батько та дитина мають право на безперешкодне спілкування між собою, крім випадків, коли таке право обмежене законом.

Стаття 154. Права батьків по захисту дитини

1. Батьки мають право на самозахист своєї дитини, повнолітніх дочки та сина.

2. Батьки мають право звертатися до суду, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій за захистом прав та інтересів дитини, а також неправоздатних сина, дочки як їх законні представники без спеціальних на те повноважень.

3. Батьки мають право звернутися за захистом прав та інтересів дітей і тоді, коли відповідно до закону вони самі мають право звернутися за таким захистом.

Стаття 155. Здійснення батьківських прав та виконання батьківських обов'язків

1. Здійснення батьками своїх прав та виконання обов'язків мають ґрунтуватися на повазі до прав дитини та її людської гідності.

2. Батьківські права не можуть здійснюватися всупереч інтересам дитини.

3. Відмова батьків від дитини є неправозгідною, суперечить моральним засадам суспільства.

4. Ухилення батьків від виконання батьківських обов'язків є підставою для покладення на них відповідальності, встановленої законом.

Стаття 156. Права та обов'язки неповнолітніх батьків

1. Неповнолітні батьки мають такі ж права та обов'язки щодо дитини, як і повнолітні батьки, і можуть їх здійснювати самостійно.

2. Неповнолітні батьки, які досягли чотирнадцяти років, мають право на звернення до суду за захистом прав та інтересів своєї дитини.

3. Неповнолітні батьки у суді мають право на безоплатну правову допомогу.

Стаття 157. Вирішення батьками питань щодо виховання дитини

1. Питання виховання дитини вирішується батьками спільно, крім випадку, передбаченого частиною п'ятою цієї статті.

2. Той із батьків, хто проживає окремо від дитини, зобов'язаний брати участь у її вихованні і має право на особисте спілкування з нею.

3. Той із батьків, з ким проживає дитина, не має права перешкоджати тому з батьків, хто проживає окремо, спілкуватися з дитиною та брати участь у її вихованні, якщо таке спілкування не перешкоджає нормальному розвитку дитини.

4. Батьки мають право укласти договір щодо здійснення батьківських прав та виконання обов'язків тим з них, хто проживає окремо від дитини. Договір укладається у письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню.

Той з батьків, хто проживає з дитиною, у разі його ухилення від виконання договору зобов'язаний відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану другому з батьків.

5. Той із батьків, з яким за рішенням суду визначено або висновком органів опіки та піклування підтверджено місце проживання дитини, крім того з батьків, до якого застосовуються заходи примусового виконання рішення про встановлення побачення з дитиною та про усунення перешкод у побаченні з дитиною, самостійно вирішує питання тимчасового виїзду за межі України на строк, що не перевищує одного місяця, з метою лікування, навчання, участі дитини в дитячих змаганнях, фестивалях, наукових виставках, учнівських олімпіадах та конкурсах, екологічних, технічних, мистецьких, туристичних, дослідницьких, спортивних заходах, оздоровлення та відпочинку дитини за кордоном, у тому числі у складі організованої групи дітей, та у разі, якщо йому відомо місце проживання іншого з батьків, який не ухиляється та належно виконує батьківські обов'язки, інформує його шляхом надсилання рекомендованого листа про тимчасовий виїзд дитини за межі України, мету виїзду, державу перебування та відповідний часовий проміжок перебування у цій державі.

Той із батьків, з яким за рішенням суду визначено або висновком органів опіки та піклування підтверджено місце проживання дитини, самостійно вирішує питання тимчасового виїзду за межі України на строк до одного місяця та більше з метою лікування, навчання, участі дитини в дитячих змаганнях, фестивалях, наукових виставках, учнівських олімпіадах та конкурсах, екологічних, технічних, мистецьких, туристичних, дослідницьких, спортивних заходах, оздоровлення та відпочинку дитини за кордоном, у тому числі у складі організованої групи дітей, у разі:

1) наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, підтвердженої довідкою про наявність заборгованості зі сплати аліментів;

2) наявності заборгованості зі сплати аліментів, підтвердженої довідкою про наявність заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три місяці, якщо аліменти сплачуються на утримання дитини з інвалідністю, дитини, яка хворіє на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісне орфанне захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, або на утримання дитини, яка отримала тяжкі травми, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією лікувально-профілактичного закладу в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Той із батьків, хто проживає окремо від дитини, який не ухиляється та належно виконує батьківські обов'язки, не має заборгованості зі сплати аліментів, звертається

рекомендованим листом із повідомленням про вручення до того з батьків, з яким проживає дитина, за наданням згоди на виїзд дитини за межі України з метою лікування, навчання, участі дитини в дитячих змаганнях, фестивалях, наукових виставках, учнівських олімпіадах та конкурсах, екологічних, технічних, мистецьких, туристичних, дослідницьких, спортивних заходах, оздоровлення та відпочинку дитини за кордоном, у тому числі в складі організованої групи дітей.

У разі ненадання тим із батьків, з яким проживає дитина, нотаріально посвідченої згоди на виїзд дитини за кордон із зазначеною метою, у десятиденний строк з моменту повідомлення про вручення рекомендованого листа, той із батьків, хто проживає окремо від дитини та у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів, має право звернутися до суду із заявою про надання дозволу на виїзд дитини за кордон без згоди другого з батьків.

Довідка про наявність заборгованості зі сплати аліментів видається органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем у порядку, встановленому законом.

Стаття 158. Вирішення органом опіки та піклування спору щодо участі у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї

1. За заявою матері, батька дитини орган опіки та піклування визначає способи участі у вихованні дитини та спілкуванні з нею того з батьків, хто проживає окремо від неї.

Рішення про це орган опіки та піклування постановляє на підставі вивчення умов життя батьків, їхнього ставлення до дитини, інших обставин, що мають істотне значення.

2. Рішення органу опіки та піклування є обов'язковим до виконання. Особа, яка ухиляється від виконання рішення органу опіки та піклування, зобов'язана відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану тому з батьків, хто проживає окремо від дитини.

Стаття 159. Вирішення судом спору щодо участі у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї

1. Якщо той із батьків, з ким проживає дитина, чинить перешкоди тому з батьків, хто проживає окремо, у спілкуванні з дитиною та у її вихованні, зокрема якщо він ухиляється від виконання рішення органу опіки та піклування, другий із батьків має право звернутися до суду з позовом про усунення цих перешкод.

2. Суд визначає способи участі одного з батьків у вихованні дитини (періодичні чи систематичні побачення, можливість спільного відпочинку, відвідування дитиною місця його проживання тощо), місце та час їхнього спілкування.

В окремих випадках, якщо це викликано інтересами дитини, суд може обумовити побачення з дитиною присутністю іншої особи.

Під час вирішення спору щодо участі одного з батьків у вихованні дитини береться до уваги ставлення батьків до виконання своїх обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення, в тому числі стан психічного здоров'я одного з батьків, зловживання ним алкогольними напоями або наркотичними засобами.

3. За заявою заінтересованої сторони суд може зупинити виконання рішення органу опіки та піклування до вирішення спору.

4. У разі ухилення від виконання рішення суду особою, з якою проживає дитина, суд за заявою того з батьків, хто проживає окремо, може передати дитину для проживання з ним.

5. Особа, яка ухиляється від виконання рішення суду, зобов'язана відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану тому з батьків, хто проживає окремо від дитини.

Стаття 160. Право батьків на визначення місця проживання дитини

1. Місце проживання дитини, яка не досягла десяти років, визначається за згодою батьків.

2. Місце проживання дитини, яка досягла десяти років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини.

3. Якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла чотирнадцяти років, визначається нею самою.

Стаття 161. Спір між матір'ю та батьком щодо місця проживання малолітньої дитини

1. Якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина, спір між ними може вирішуватися органом опіки та піклування або судом.

Під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення.

2. Орган опіки та піклування або суд не можуть передати дитину для проживання з тим із батьків, хто не має самостійного доходу, зловживає спиртними напоями або наркотичними засобами, своєю аморальною поведінкою може зашкодити розвиткові дитини.

3. Якщо орган опіки та піклування або суд визнав, що жоден із батьків не може створити дитині належних умов для виховання та розвитку, на вимогу баби, діда або інших родичів, залучених до участі у справі, дитина може бути передана комусь із них.

Якщо дитина не може бути передана жодній із цих осіб, суд на вимогу органу опіки та піклування може постановити рішення про відібрання дитини від особи, з якою вона проживає, і передання її для опікування органу опіки та піклування.

Стаття 162. Правові наслідки протиправної поведінки одного з батьків або іншої особи при визначенні місця проживання малолітньої дитини

1. Якщо один з батьків або інша особа самочинно, без згоди другого з батьків чи інших осіб, з якими на підставі закону або рішення суду проживала малолітня дитина, або дитячого закладу (установи), в якому за рішенням органу опіки та піклування або суду проживала дитина, змінить її місце проживання, у тому числі способом її викрадення, суд за позовом заінтересованої особи має право негайно постановити рішення про відібрання дитини і повернення її за попереднім місцем проживання.

Дитина не може бути повернута лише тоді, коли залишення її за попереднім місцем проживання створюватиме реальну небезпеку для її життя та здоров'я або обставини змінилися так, що повернення суперечить її інтересам.

2. Особа, яка самочинно змінила місце проживання малолітньої дитини, зобов'язана відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану тому, з ким вона проживала.

Стаття 163. Право батьків на відібрання малолітньої дитини від інших осіб

1. Батьки мають переважне право перед іншими особами на те, щоб малолітня дитина проживала з ними.

2. Батьки мають право вимагати відібрання малолітньої дитини від будь-якої особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду.

3. Суд може відмовити у відібранні малолітньої дитини і переданні її батькам або одному з них, якщо буде встановлено, що це суперечить її інтересам.

Стаття 164. Підстави позбавлення батьківських прав

1. Мати, батько можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вона, він:

1) не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування;

2) ухиляються від виконання своїх обов'язків щодо виховання дитини та/або забезпечення здобуття нею повної загальної середньої освіти;

3) жорстоко поведуться з дитиною;

4) є хронічними алкоголіками або наркоманами;

5) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва;

6) засуджені за вчинення умисного кримінального правопорушення щодо дитини.

2. Мати, батько можуть бути позбавлені батьківських прав з підстав, встановлених пунктами 2, 4 і 5 частини першої цієї статті, лише у разі досягнення ними повноліття.

3. Мати, батько можуть бути позбавлені батьківських прав щодо усіх своїх дітей або когось із них.

4. Під час ухвалення рішення про позбавлення батьківських прав суд бере до уваги інформацію про здійснення соціального супроводу сім'ї (особи) у разі здійснення такого супроводу.

5. Якщо суд при розгляді справи про позбавлення батьківських прав виявить у діях батьків або одного з них ознаки кримінального правопорушення, він письмово повідомляє про це орган досудового розслідування, який в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, розпочинає досудове розслідування.

6. Рішення суду про позбавлення батьківських прав після набрання ним законної сили суд надсилає органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем реєстрації народження дитини.

Стаття 165. Особи, які мають право звернутися з позовом до суду про позбавлення батьківських прав

1. Право на звернення до суду з позовом про позбавлення батьківських прав мають один з батьків, опікун, піклувальник, особа, в сім'ї якої проживає дитина, заклад охорони здоров'я, навчальний або інший дитячий заклад, в якому вона перебуває, орган опіки та піклування, прокурор, а також сама дитина, яка досягла чотирнадцяти років.

Стаття 166. Правові наслідки позбавлення батьківських прав

1. Особа, позбавлена батьківських прав:

1) втрачає особисті немайнові права щодо дитини та звільняється від обов'язків щодо її виховання;

2) перестає бути законним представником дитини;

3) втрачає права на пільги та державну допомогу, що надаються сім'ям з дітьми;

4) не може бути усиновлювачем, опікуном та піклувальником;

5) не може одержати в майбутньому тих майнових прав, пов'язаних із батьківством, які вона могла б мати у разі своєї непрацездатності (право на утримання від дитини, право на пенсію та відшкодування шкоди у разі втрати годувальника, право на спадкування);

6) втрачає інші права, засновані на спорідненості з дитиною.

2. Особа, позбавлена батьківських прав, не звільняється від обов'язку щодо утримання дитини.

3. При задоволенні позову щодо позбавлення батьківських прав суд одночасно приймає рішення про стягнення аліментів на дитину. У разі якщо мати, батько або інші законні представники дитини відмовляються отримувати аліменти від особи, позбавленої батьківських прав, суд приймає рішення про перерахування аліментів на особистий

рахунок дитини у відділенні Державного ощадного банку України та зобов'язує матір, батька або інших законних представників дитини відкрити зазначений особистий рахунок у місячний строк з дня набрання законної сили рішенням суду.

Стаття 167. Влаштування дитини, батьки якої позбавлені батьківських прав

1. Якщо дитина проживала з тим із батьків, хто позбавлений батьківських прав, суд вирішує питання про можливість їхнього подальшого проживання в одному житловому приміщенні.

2. Суд може постановити рішення про виселення того з батьків, хто позбавлений батьківських прав, з житлового приміщення, у якому він проживає з дитиною, якщо буде встановлено, що він має інше житло, у яке може поселитися, або постановити рішення про примусовий поділ житла чи його примусовий обмін.

3. Дитина за бажанням другого з батьків може бути передана йому.

4. Якщо дитина не може бути передана другому з батьків, переважне право перед іншими особами на передання їм дитини мають, за їхньою заявою, баба та дід, повнолітні брати та сестри, інші родичі дитини, мачуха, вітчим.

5. Якщо дитина не може бути передана бабі, дідові, повнолітнім братам та сестрам, іншим родичам, мачусі, вітчиму, вона передається на опікування органу опіки та піклування.

6. Дитина, яка була передана родичам, мачусі, вітчиму, органів опіки та піклування, зберігає право на проживання у житловому приміщенні, в якому вона проживала, і може у будь-який час повернутися до нього.

7. Порядок відібрання і передання дитини встановлюється законом.

Стаття 168. Побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав

1. Мати, батько, позбавлені батьківських прав, мають право на звернення до суду із заявою про надання їм права на побачення з дитиною.

Суд може дозволити разові, періодичні побачення з дитиною, якщо це не завдасть шкоди її життю, здоров'ю та моральному вихованню, за умови присутності іншої особи.

Стаття 169. Поновлення батьківських прав

1. Мати, батько, позбавлені батьківських прав, мають право на звернення до суду з позовом про поновлення батьківських прав.

2. Поновлення батьківських прав неможливе, якщо дитина була усиновлена і усиновлення не скасоване або не визнане недійсним судом.

3. Поновлення батьківських прав неможливе, якщо на час розгляду справи судом дитина досягла повноліття.

4. Суд перевіряє, наскільки змінилася поведінка особи, позбавленої батьківських прав, та обставини, що були підставою для позбавлення батьківських прав, і постановляє рішення відповідно до інтересів дитини.

5. При вирішенні справи про поновлення батьківських прав одного з батьків суд бере до уваги думку другого з батьків, інших осіб, з ким проживає дитина.

6. Рішення суду про поновлення батьківських прав після набрання ним законної сили суд надсилає органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем реєстрації народження дитини.

7. У разі відмови в позові про поновлення батьківських прав повторне звернення із позовом про поновлення батьківських прав можливе лише після спливу одного року з часу набрання чинності рішенням суду про таку відмову.

Стаття 170. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав

1. Суд може постановити рішення про відібрання дитини від батьків або одного з них, не позбавляючи їх батьківських прав, у випадках, передбачених пунктами 2 -5 частини першої статті 164 цього Кодексу, а також в інших випадках, якщо залишення дитини у них є небезпечним для її життя, здоров'я і морального виховання.

У цьому разі дитина передається другому з батьків, бабі, дідові, іншим родичам - за їх бажанням або органів опіки та піклування.

Під час ухвалення рішення про відібрання дитини від батьків або одного з них без позбавлення їх батьківських прав суд бере до уваги інформацію про здійснення соціального супроводу сім'ї (особи) у разі здійснення такого супроводу.

2. У виняткових випадках, при безпосередній загрозі для життя або здоров'я дитини, орган опіки та піклування або прокурор мають право постановити рішення про негайне відібрання дитини від батьків.

У цьому разі орган опіки та піклування зобов'язаний негайно повідомити прокурора та у семиденний строк після постановлення рішення звернутися до суду з позовом про позбавлення батьків чи одного з них батьківських прав або про відібрання дитини від матері, батька без позбавлення їх батьківських прав.

З таким позовом до суду має право звернутися прокурор.

3. Якщо відпадуть причини, які перешкоджали належному вихованню дитини її батьками, суд за заявою батьків може постановити рішення про повернення їм дитини.

4. При задоволенні позову про відібрання дитини від матері, батька без позбавлення їх батьківських прав суд вирішує питання про стягнення з них аліментів на дитину.

5. Положення частин першої - третьої цієї статті застосовуються до відібрання дитини від інших осіб, з якими вона проживає.

Стаття 171. Врахування думки дитини при вирішенні питань, що стосуються її життя

1. Дитина має право на те, щоб бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, що стосуються її особисто, а також питань сім'ї.

2. Дитина, яка може висловити свою думку, має бути вислухана при вирішенні між батьками, іншими особами спору щодо її виховання, місця проживання, у тому числі при вирішенні спору про позбавлення батьківських прав, поновлення батьківських прав, а також спору щодо управління її майном.

3. Суд має право постановити рішення всупереч думці дитини, якщо цього вимагають її інтереси.

Стаття 172. Обов'язок дитини, повнолітніх дочки та сина піклуватися про батьків

1. Дитина, повнолітні дочки, син зобов'язані піклуватися про батьків, проявляти про них турботу та надавати їм допомогу.

2. Повнолітні дочки, син мають право звернутися за захистом прав та інтересів непрацездатних, немічних батьків як їх законні представники, без спеціальних на те повноважень.

3. Якщо повнолітні дочки, син не піклуються про своїх непрацездатних, немічних батьків, з них можуть бути за рішенням суду стягнуті кошти на покриття витрат, пов'язаних із наданням такого піклування.

Розділ V
ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ

Глава 21
ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ

Стаття 257. Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків, правнуків

1. Баба, дід, прабаба, прадід мають право спілкуватися зі своїми внуками, правнуками, брати участь у їх вихованні.

2. Батьки чи інші особи, з якими проживає дитина, не мають права перешкоджати у здійсненні бабою, дідом, прабабою, прадідом своїх прав щодо виховання внуків, правнуків.

Якщо такі перешкоди чиняться, баба, дід, прабаба, прадід мають право на звернення до суду з позовом про їх усунення.

Стаття 258. Права баби і діда щодо захисту внуків

1. Баба і дід мають право на самозахист внуків.

2. Баба і дід мають право звернутися за захистом прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх та повнолітніх непрацездатних внуків до органу опіки та піклування або до суду без спеціальних на те повноважень.

Стаття 259. Права братів та сестер на спілкування

1. Права та обов'язки, встановлені законом для братів та сестер, мають рідні (повнорідні, неповнорідні) брати та сестри.

2. Брати та сестри, зокрема ті, які не проживають разом, мають право на спілкування.

3. Мати, батько, баба, дід, інші особи, з якими проживають неповнолітні брати та сестри, зобов'язані сприяти їхньому спілкуванню.

4. Повнолітні особи мають право брати участь у вихованні своїх неповнолітніх братів та сестер, незалежно від місця їхнього проживання.

Стаття 260. Право мачухи, вітчима брати участь у вихованні пасинка, падчерки

1. Якщо мачуха, вітчим проживають однією сім'єю з малолітніми, неповнолітніми пасинком, падчеркою, вони мають право брати участь у їхньому вихованні.

Стаття 261. Права та обов'язки особи, яка взяла у свою сім'ю дитину, щодо її виховання

1. Особа, яка взяла у свою сім'ю дитину-сироту або дитину, позбавлену батьківського піклування, має права та обов'язки щодо її виховання та захисту відповідно до положень статей 249 і 262 цього Кодексу.

Стаття 262. Права сестри, брата, мачухи, вітчима та інших членів сім'ї на захист дітей

1. Сестра, брат, мачуха, вітчим мають право на самозахист своїх малолітніх, неповнолітніх, повнолітніх непрацездатних братів, сестер, пасинка, падчерки.

2. Сестра, брат, мачуха, вітчим мають право звернутися за захистом прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх та повнолітніх непрацездатних братів, сестер, пасинка, падчерки до органу опіки та піклування або до суду без спеціальних на те повноважень.

Стаття 263. Вирішення судом спорів щодо участі баби, діда, прабаби, прадіда, братів, сестер, мачухи, вітчима у вихованні дитини

1. Спір щодо участі баби, діда, прабаби, прадіда, брата, сестри, мачухи, вітчима у вихованні дитини вирішується судом відповідно до статті 159 цього Кодексу.

Стаття 264. Обов'язки особи піклуватися про бабу, діда, прабабу, прадіда, а також про того, з ким вона проживала однією сім'єю

1. Внуки, правнуки зобов'язані піклуватися про своїх бабу, діда, прабабу, прадіда.
2. Повнолітні брати, сестри, пасинки, падчерки зобов'язані піклуватися про брата, сестру, вітчима, мачуху, які виховували їх та надавали їм матеріальну допомогу.

Такий обов'язок мають особи і щодо тих, з ким вони проживали однією сім'єю до досягнення повноліття.

Глава 22

ОБОВ'ЯЗОК ПО УТРИМАННЮ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ

Стаття 265. Обов'язок баби, діда утримувати внуків

1. Баба, дід зобов'язані утримувати своїх малолітніх, неповнолітніх внуків, якщо у них немає матері, батька або якщо батьки не можуть з поважних причин надавати їм належного утримання, за умови, що баба, дід можуть надавати матеріальну допомогу.

Стаття 266. Обов'язок внуків, правнуків утримувати бабу, діда, прабабу, прадіда

1. Повнолітні внуки, правнуки зобов'язані утримувати непрацездатних бабу, діда, прабабу, прадіда, які потребують матеріальної допомоги і якщо у них немає чоловіка, дружини, повнолітніх дочки, сина або ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання, за умови, що повнолітні внуки, правнуки можуть надавати матеріальну допомогу.

Стаття 267. Обов'язок по утриманню братів та сестер

1. Повнолітні брати, сестри зобов'язані утримувати малолітніх, неповнолітніх братів та сестер, які потребують матеріальної допомоги і якщо вони не мають батьків, чоловіка, дружини або ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання, за умови, що повнолітні брати та сестри можуть надавати матеріальну допомогу.

2. Повнолітні брати і сестри зобов'язані утримувати непрацездатних повнолітніх братів і сестер, які потребують матеріальної допомоги, якщо вони не мають чоловіка, дружини, батьків або повнолітніх дочки, сина, за умови, що повнолітні брати та сестри можуть надавати матеріальну допомогу.

Стаття 268. Обов'язок мачухи, вітчима утримувати падчерку, пасинка

1. Мачуха, вітчим зобов'язані утримувати малолітніх, неповнолітніх падчерку, пасинка, які з ними проживають, якщо у них немає матері, батька, діда, баби, повнолітніх братів та сестер або ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання, за умови, що мачуха, вітчим можуть надавати матеріальну допомогу.

2. Суд може звільнити вітчима, мачуху від обов'язку по утриманню падчерки, пасинка або обмежити його певним строком, зокрема у разі:

- 1) нетривалого проживання з їхнім матір'ю, батьком;
- 2) негідної поведінки у шлюбних відносинах матері, батька дитини.

Стаття 269. Обов'язок інших осіб утримувати дитину

1. Особи, у сім'ї яких виховувалася дитина, зобов'язані надавати їй матеріальну допомогу, якщо у неї немає батьків, баби, діда, повнолітніх братів та сестер, за умови, що ці особи можуть надавати матеріальну допомогу.

Стаття 270. Обов'язок падчерки, пасинка утримувати мачуху, вітчима

1. Повнолітні падчерка, пасинок зобов'язані утримувати непрацездатних мачуху, вітчима, якщо вони потребують матеріальної допомоги і якщо вони надавали падчерці, пасинкові систематичну матеріальну допомогу не менш як п'ять років, за умови, що падчерка, пасинок можуть надавати матеріальну допомогу.

2. Обов'язок падчерки, пасинка по утриманню мачухи, вітчима виникає, якщо у мачухи, вітчима немає чоловіка, дружини, повнолітніх дочки, сина, братів та сестер або якщо ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання.

Стаття 271. Обов'язок особи утримувати тих, з ким вона проживала однією сім'єю до досягнення повноліття

1. Якщо особа до досягнення повноліття проживала з родичами або іншими особами однією сім'єю, вона зобов'язана утримувати непрацездатних родичів та інших осіб, з якими проживала не менш як п'ять років, за умови, що ця особа може надавати матеріальну допомогу.

Цей обов'язок виникає, якщо у того, хто потребує матеріальної допомоги, немає дружини, чоловіка, повнолітніх дочки, сина, братів та сестер або ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання.

Стаття 272. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, і строки їх стягнення

1. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів на дітей і непрацездатних повнолітніх осіб, які потребують матеріальної допомоги, визначається у частці від заробітку (доходу) або у твердій грошовій сумі.

При визначенні розміру аліментів суд бере до уваги матеріальний та сімейний стан платника та одержувача аліментів.

2. Якщо позов пред'явлений не до всіх зобов'язаних осіб, а лише до деяких з них, розмір аліментів визначається з урахуванням обов'язку всіх зобов'язаних осіб надавати утримання. При цьому сукупний розмір аліментів, що підлягає стягненню, не може бути меншим, ніж 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

3. Суд може визначити строк, протягом якого будуть стягуватися аліменти.

Стаття 273. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати

1. Якщо матеріальний або сімейний стан особи, яка сплачує аліменти, чи особи, яка їх одержує, змінився, суд може за позовом будь-кого з них змінити встановлений розмір аліментів або звільнити від їх сплати.

Суд може звільнити від сплати аліментів осіб, зазначених у статтях 267-271 цього Кодексу, за наявності інших обставин, що мають істотне значення.

Стаття 274. Визначення заборгованості за аліментами, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів. Повне або часткове звільнення від заборгованості за аліментами

1. Визначення заборгованості за аліментами, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, а також повне або часткове звільнення їх від сплати заборгованості провадяться відповідно до положень, встановлених статтями 194-197 цього Кодексу.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ

10 січня 2002 року

№ 2947-III

3.3. ПОСТАНОВИ ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

3.3.1. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ І НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ⁶¹

ПОСТАНОВА КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

від 22 серпня 2018 р. № 658

Київ

Відповідно до частини третьої статті 8, частини третьої статті 15 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та частини другої статті 21⁷ Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, що додається.
2. Визнати такими, що втратили чинність, постанови Кабінету Міністрів України згідно з переліком, що додається.
3. Міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади привести у тримісячний строк власні нормативно-правові акти у відповідність з цією постановою.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В.ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 22 серпня 2018 р. № 658

ПОРЯДОК взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі

Загальна частина

1. Цим Порядком визначається механізм взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі (далі - суб'єкти), спрямованої на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання насильства та сприяння реалізації прав осіб, постраждалих від насильства (далі - постраждалі особи), шляхом запобігання насильству, ефективного реагування на факти

⁶¹Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>.

наси́льства, надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування заподіяної шкоди, належного розслідування фактів насильства та притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності.

2. У цьому Порядку терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” і “Про соціальні послуги”.

3. Діяльність суб’єктів спрямована на запобігання та протидію насильству і ґрунтується на таких засадах:

гарантування постраждалим особам безпеки та основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на життя, свободу та особисту недоторканність, на повагу до приватного та сімейного життя, на справедливий суд, на правову допомогу, з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;

належної уваги до факту насильства під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;

врахування непропорційного впливу насильства на жінок і чоловіків, дітей та дорослих, дотримання принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;

визнання суспільної небезпеки насильства та забезпечення нетерпимого ставлення до будь-яких його проявів;

поваги та неупередженого, небайдужого ставлення до постраждалих осіб з боку суб’єктів, забезпечення пріоритетності прав, законних інтересів та безпеки постраждалих осіб під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;

конфідентційності інформації про постраждалих осіб та осіб, які повідомили про вчинення насильства;

добровільності отримання допомоги постраждалими особами, крім дітей та недієздатних осіб;

врахування особливих потреб та інтересів постраждалих осіб, зокрема осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;

ефективної взаємодії суб’єктів із громадськими об’єднаннями, міжнародними організаціями, засобами масової інформації, іншими заінтересованими юридичними та фізичними особами;

недопущення дискримінації за будь-якою ознакою під час реалізації заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

4. Механізм взаємодії суб’єктів спрямований на забезпечення ефективної та практичної реалізації прав постраждалих осіб, визначених Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

5. Постраждала особа має право на:

дієвий, ефективний та невідкладний захист в усіх випадках насильства, недопущення повторних випадків насильства;

звернення особисто або через свого представника до суб’єктів;

отримання від суб’єктів повної та вичерпної інформації про її права, соціальні послуги, медичну, соціальну, психологічну допомогу, якими вона може скористатися;

безоплатне отримання відповідно до законодавства соціальних послуг, медичної, соціальної та психологічної допомоги відповідно до її потреб;

безоплатну правову допомогу у порядку, встановленому Законом України “Про безоплатну правову допомогу”;

повагу до честі та гідності, уважне та гуманне ставлення з боку суб’єктів;

дотримання конфіденційності інформації особистого характеру, яка стала відома суб’єктам під час роботи з постраждалою особою, та захист персональних даних;

вибір фахівця залежно від статі (за можливості);

відшкодування кривдниками завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров’ю, у порядку, визначеному законодавством;

звернення до правоохоронних органів і суду з метою притягнення кривдників до відповідальності, застосування до них спеціальних заходів щодо протидії насильству;

своєчасне отримання інформації про остаточні рішення суду та процесуальні рішення правоохоронних органів, пов’язані з розглядом факту вчинення стосовно неї насильства, зокрема пов’язані з ізоляцією кривдника або його звільненням;

інші права, передбачені законодавством у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, а також міжнародними договорами, згоду на обов’язковість яких надано Верховною Радою України.

6. Дія цього Порядку поширюється на суб’єктів, визначених статтею 6 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та статтею 7¹ Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” (крім громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах).

7. Взаємодія суб’єктів координується:

на загальнодержавному рівні - Мінсоцполітики;

на регіональному рівні - Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями;

на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці - районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями та виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об’єднаних територіальних громад.

8. Координацію заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі та моніторинг їх реалізації на місцевому рівні здійснюють уповноважені особи (координатори) в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, на яких покладено функції щодо забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

9. Громадські об’єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, інші зацікавлені юридичні та фізичні особи можуть брати участь в заходах у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі за власною ініціативою та/або залучатися до них суб’єктами відповідно до статті 17 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, а також здійснювати інші заходи, передбачені статтею 14 Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

З метою узгодження між суб’єктами заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, залучення до участі в таких заходах громадських об’єднань і зацікавлених осіб, забезпечення взаємного інформування про виявлені суб’єктами, зазначеними в пункті 7 цього Порядку, факти насильства у випадках, передбачених законом, з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом, обміну досвідом у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі організовується проведення інформаційних кампаній та інших заходів інформаційного характеру.

10. Виявлення дітей, які постраждали від насильства, приймання та розгляд звернень і повідомлень про вчинення насильства стосовно дітей, організація надання таким дітям соціального захисту здійснюються згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

11. Обробка персональних даних про особу, яка повідомила про вчинення насильства, або про постраждалу особу здійснюється за згодою такої особи або її законного представника уповноваженими особами суб'єктів з дотриманням вимог Закону України "Про захист персональних даних".

12. До запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства і насильства за ознакою статі заяви та повідомлення про насильство реєструються в журналах, форми яких наведено в додатках 1-6 до цього Порядку. Також до цих журналів вноситься інформація про заходи, вжиті суб'єктами до постраждалих осіб та кривдників.

Координація взаємодії суб'єктів на загальнодержавному рівні

13. Мінсоцполітики як координатор взаємодії на загальнодержавному рівні:

формує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;

забезпечує нормативно-правове регулювання у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі відповідно до Законів України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" та інших нормативно-правових актів, прийнятих на їх виконання;

забезпечує розроблення та затвердження типових програм для постраждалих осіб, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;

забезпечує розроблення та затвердження типових програм для кривдників, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання, у тому числі з урахуванням віку, стану здоров'я, статі кривдника;

здійснює методичне забезпечення місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;

організовує та проводить загальнонаціональні соціологічні, правові, психолого-педагогічні та інші дослідження щодо форм, причин і наслідків насильства;

збирає, аналізує та поширює відповідно до законодавства інформацію з питань насильства, розробляє пропозиції для удосконалення системи показників, які відображаються у формах державної статистичної звітності щодо запобігання та протидії насильству;

здійснює інші повноваження, визначені Законами України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків".

14. Центральні органи виконавчої влади та інші суб'єкти, визначені у частині четвертій статті 15 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", подають щокварталу до Мінсоцполітики узагальнені дані за результатами звітності служб у справах дітей, уповноважених підрозділів органів Національної поліції, органів управління освітою, закладів освіти, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я місцевих держадміністрацій, закладів охорони здоров'я, центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про результати здійснення ними повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

Координація взаємодії суб'єктів на регіональному рівні

15. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації здійснюють:

реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на регіональному рівні, зокрема шляхом здійснення постійного контролю за своєчасністю та належністю вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;

розроблення, затвердження та виконання регіональних програм у цій сфері;

координацію діяльності суб'єктів та їх взаємодію на регіональному рівні;

облік даних про суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на регіональному рівні;

підготовку фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії насильству, у тому числі фахівців, які реалізують програми для кривдників;

підготовку методичних рекомендацій щодо організації і забезпечення діяльності та підвищення кваліфікації фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії насильству;

збір, аналіз і поширення відповідно до законодавства інформації з питань насильства;

інформаційно-просвітницьку діяльність (у тому числі підготовку та розповсюдження відповідних матеріалів) щодо форм, причин і наслідків насильства, заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, формування нетерпимого ставлення громадян до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках;

організацію та/або проведення регіональних соціологічних, психолого-педагогічних та інших досліджень щодо форм, причин і наслідків насильства;

моніторинг стану виконання суб'єктами поставлених завдань у процесі реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на регіональному рівні, надання їм методичної та практичної допомоги, виявлення проблемних питань у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі та вживають вичерпних заходів для їх вирішення;

звітування щокварталу Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку;

інші повноваження, визначені Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

16. Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських держадміністрацій визначає заступника голови, відповідального за координацію заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, який є координатором з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі та в межах своїх повноважень організовує роботу у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі відповідно до статті 13 Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

17. Для забезпечення міжвідомчої співпраці щодо реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на регіональному рівні, узгодженості заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, підвищення їх ефективності, координації проведення інформаційно-просвітницьких заходів, розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими держадміністраціями можуть утворюватися дорадчі органи - регіональні координаційні ради, до складу яких входять уповноважені представники служб у справах дітей, уповноважених підрозділів органів Національної поліції, органів управління освітою, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я місцевих держадміністрацій, центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, органів прокуратури та суду, громадських об'єднань, релігійних організацій, міжнародних організацій та іноземних неурядових організацій (за згодою).

Координація взаємодії суб'єктів на місцевому рівні

18. Структурними підрозділами районних, районних у м. Києві і Севастополі держадміністрацій, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, є структурні підрозділи з питань сім'ї.

19. Голова районної, районної у м. Києві і Севастополі держадміністрації визначає заступника голови, який є координатором з питань здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та в межах своїх повноважень організовує роботу у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі відповідно до статті 13 Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”. Координатор є персонально відповідальним за забезпечення своєчасного та ефективного вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

20. Районні, районні у м. Києві і Севастополі держадміністрації з метою забезпечення здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі визначають уповноважених осіб (структурний підрозділ), які (який) проводять (проводить) роботу з прийому та реєстрації заяв і повідомлень про вчинення насильства, координації заходів реагування на факти вчинення насильства, надання допомоги і захисту постраждалим особам, а також роботу з кривдниками відповідно до Законів України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цього Порядку.

Районні, районні у м. Києві і Севастополі держадміністрації забезпечують організацію надання соціальних послуг постраждалим особам, у тому числі шляхом укладення угод про співпрацю з об'єднаними територіальними громадами на території району.

У разі коли районною держадміністрацією та об'єднаною територіальною громадою укладено угоду про співпрацю, уповноважена особа, визначена відповідно до абзацу першого цього пункту або пункту 23 цього Порядку, направляє постраждалих осіб до відповідних загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб,

інших установ та закладів, утворених районною держадміністрацією (радою об'єднаної територіальної громади).

21. Виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, зокрема об'єднаних територіальних громад, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, є виконавчі органи з питань сім'ї.

22. Міський голова, голова виконавчого органу ради об'єднаної територіальної громади, міської (у місті обласного значення), районної у місті (у разі її утворення) ради визначає заступника голови (за наявності), який є координатором з питань здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та в межах своїх повноважень організовує роботу у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі відповідно до статті 13 Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”. Координатор є персонально відповідальним за забезпечення своєчасного та ефективного вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

23. Виконавчі органи рад об'єднаних територіальних громад, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад з метою забезпечення здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі визначають відповідальних працівників виконавчого комітету (структурний підрозділ), які (який) проводять (проводить) роботу з прийому та реєстрації заяв і повідомлень про вчинення насильства, координації заходів реагування на факти вчинення насильства, надання допомоги і захисту постраждалим особам, а також роботу з кривдниками відповідно до Законів України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цього Порядку.

Виконавчі органи сільських, селищних рад з метою забезпечення здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі визначають відповідальних працівників виконавчого комітету, які проводять роботу з прийому та реєстрації заяв і повідомлень про вчинення насильства, координації заходів реагування на факти вчинення насильства, надання допомоги і захисту постраждалим особам, а також роботу з кривдниками відповідно до Законів України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цього Порядку.

24. У селах, селищах староста (у разі його обрання) забезпечує виявлення фактів насильства та повідомляє про них не пізніше однієї доби уповноваженим особам, зазначеним у пункті 22 та абзаці першому пункту 23 цього Порядку. Староста/сільський, селищний голова є персонально відповідальним за забезпечення своєчасного та ефективного вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на території села, селища.

25. Для забезпечення міжвідомчої співпраці щодо реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на місцевому рівні, узгодженості заходів у цій сфері, підвищення їх ефективності, координації проведення інформаційно-просвітницьких заходів, розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами рад об'єднаних територіальних громад, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад утворюються дорадчі органи - місцеві координаційні ради, до складу яких входять уповноважені представники місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування,

прокуратури та суду, громадських об'єднань, релігійних організацій, міжнародних та іноземних неурядових організацій (за згодою).

Взаємодія суб'єктів у сфері запобігання насильству

26. До завдань у сфері запобігання насильству належать:

визначення стану, причин і передумов поширення насильства;
підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини та наслідки насильства;

сприяння розумінню суспільством природи насильства, його непропорційного впливу на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;

формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, усвідомлення насильства як порушення прав людини;

викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

заохочення всіх членів суспільства, насамперед чоловіків, до активного сприяння запобіганню насильству.

27. З метою виконання завдань у сфері запобігання насильству районні, районні у м. Києві і Севастополі держадміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад, здійснюють:

розроблення та виконання на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці місцевих програм із запобігання та протидії насильству;

координацію діяльності та взаємодію суб'єктів на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, реалізацію ними заходів із запобігання насильству;

відповідно до законодавства збирання, аналіз і поширення інформації про насильство на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

28. На виконання завдань у сфері запобігання насильству суб'єкти забезпечують:

вивчення ситуації та збір згрупованих за ознакою статі статистичних даних про факти насильства;

організацію і проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення насильства, ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі та практики його застосування;

організацію і проведення серед населення, зокрема серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків;

розроблення та впровадження у закладах освіти навчальних і виховних програм з питань запобігання та протидії насильству, зокрема стосовно дітей;

залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання насильству, зокрема формування небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, усвідомлення необхідності невідкладного повідомлення відповідних суб'єктів про випадки насильства;

організацію та проведення спільних спеціалізованих тренінгів та семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, а також для працівників правоохоронних органів і суддів.

Під час виконання завдань суб'єкти враховують природу насильства, його непропорційний вплив на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку, необхідність підтримки та захисту постраждалих осіб, наслідки насильства, що призводять до порушення прав людини.

29. Громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації та інші заінтересовані особи можуть самостійно ініціювати та розробляти заходи щодо запобігання насильству і брати участь у їх здійсненні відповідно до Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та статті 14 Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

Взаємодія у сфері протидії насильству

30. Завданнями у сфері протидії насильству є:

ефективне виявлення та узгоджене реагування на факти вчинення насильства з урахуванням результатів оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі, своєчасне взаємне інформування суб'єктів та направлення постраждалої особи до служб підтримки постраждалих осіб.

Взаємне інформування про факти насильства у випадках, передбачених Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цим Порядком, проводиться не пізніше однієї доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти з подальшим письмовим підтвердженням, а після запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі - шляхом внесення інформації до нього;

дієва допомога і захист постраждалих осіб, забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної насильством, з урахуванням віку, стану здоров'я, статі, релігійних переконань, етнічного походження, спеціальних потреб таких осіб. Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення і не повинна залежати від факту звернення таких осіб до правоохоронних органів чи суду, від їх участі у кримінальному, адміністративному або цивільному провадженні;

належне розслідування фактів насильства, своєчасне та ефективне вжиття щодо кривдника спеціальних заходів у сфері протидії насильству та контроль за їх виконанням, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їх поведінки.

31. З метою виконання завдань у сфері протидії насильству районні, районні у м. Києві і Севастополі держадміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад, здійснюють:

реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

роботу з прийому заяв і повідомлень про вчинення насильства, вжиття заходів для його припинення, надання допомоги постраждалим особам;

координацію діяльності суб'єктів та їх взаємодію на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, залучення суб'єктів до припинення насильства, надання допомоги постраждалим особам;

інформування постраждалих осіб про права, заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, у тому числі шляхом соціального замовлення;

визначення потреби в утворенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, забезпечення їх утворення та функціонування, контроль за їх діяльністю;

відповідно до законодавства збирання, аналіз та поширення інформації про насильство на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

звітування Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному Мінсоцполітики;

внесення Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській і Севастопольській міським держадміністраціям пропозицій щодо удосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;

участь у підготовці фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, зокрема фахівців, які реалізують програми для кривдників;

повноваження органів опіки та піклування.

32. За наявності добровільної поінформованої згоди постраждалої особи уповноважені особи, зазначені в абзаці першому пункту 20 або пункті 23 цього Порядку (або інші суб'єкти, до яких звернулася постраждала особа), інформують інших суб'єктів у випадках, передбачених Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цим Порядком, про звернення та потреби постраждалої особи. Така згода не вимагається у випадках вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб, а також виявлення актів насильства кримінального характеру, обґрунтовану підозру щодо вчинення яких підтверджено за результатами оцінки ризиків.

33. У разі звернення особи, яка заявляє, що постраждала від насильства, та/або її законного представника уповноважена особа, визначена відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку:

приймає заяву та реєструє її в журналі реєстрації заяв про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (районної, районної у м. Києві і Севастополі держадміністрації, виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, у тому числі об'єднаної територіальної громади) за формою згідно з додатком 1;

не пізніше однієї доби інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції про звернення особи та/або її законного представника із заявою про вчинення насильства за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти;

для організації надання медичної допомоги постраждалій особі (у разі потреби) залежно від її стану викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги або інформує відповідний заклад охорони здоров'я з наданням особі направлення до нього за формою та у порядку, які визначено Мінсоцполітики та МОЗ;

для невідкладного надання психологічної допомоги інформує відповідний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центр соціально-психологічної допомоги або мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги постраждалим особам (у тому числі шляхом виклику психолога) та надає постраждалій особі направлення до такої служби за формою, визначеною Мінсоцполітики;

інформує за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти не пізніше однієї доби відповідну службу у справах дітей - у разі, коли постраждалою від насильства

особою або кривдником є дитина чи постраждала особа звернулася разом із дитиною; невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, орган опіки та піклування - у разі, коли постраждалою від насильства особою або кривдником є повнолітня недієздатна особа або особа, дієздатність якої обмежено;

разом із представниками центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, притулку для постраждалих осіб, мобільної бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам, кризового центру, іншого закладу, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам, або фахівцем із соціальної роботи проводить оцінку потреб особи (щодо соціальних послуг, притулку, медичної або психологічної допомоги) за формою, визначеною Мінсоцполітики; інформує особу та/або її законного представника (якщо такий представник не є кривдником) про права, заходи та соціальні послуги, якими вона може скористатися.

За результатами оцінки потреб постраждалій особі видаються направлення за формою, визначеною Мінсоцполітики, до відповідних загальних/спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб (центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центру соціально-психологічної допомоги, надання притулку для постраждалих осіб, територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг), іншого закладу, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам) та/або центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

інформує про потреби постраждалої особи та вносить інформацію про видані направлення до журналу реєстрації заяв про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (районної, районної у м. Києві і Севастополі держадміністрації, виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, у тому числі об'єднаної територіальної громади) за формою згідно з додатком 1;

з урахуванням результатів оцінки ризиків, проведеної відповідно до підпункту 3 пункту 35 цього Порядку, та оцінки потреб постраждалої особи, проведеної відповідно до абзацу сьомого пункту 33 цього Порядку, організовує проходження постраждалою особою програми (відповідно до затверджені Мінсоцполітики типової програми для постраждалих осіб та з урахуванням методичних рекомендацій щодо її виконання) та надсилає її іншим суб'єктам. Під час підготовки та коригування програми для постраждалої особи враховується отримана від інших суб'єктів інформація про винесення термінового заборонного припису, взяття кривдника на профілактичний облік, кримінальне провадження у зв'язку із вчиненням насильства, а також застосування до кривдників запобіжних заходів або обмежувальних заходів, притягнення до кримінальної відповідальності;

отримує від суду рішення про видачу або продовження дії обмежувального припису та враховує застосовані судом заходи тимчасового обмеження прав особи під час підготовки або коригування програми для постраждалої особи. Про видачу або продовження обмежувального припису суд не пізніше однієї доби з дня ухвалення рішення інформує районні, районні у м. Києві і Севастополі держадміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад, за місцем проживання (перебування) заявника;

надає повну та вичерпну інформацію постраждалій особі або її законному представнику (якщо такий представник не є кривдником) про її права, соціальні послуги, медичну, соціальну, психологічну, правову допомогу, якими вона може скористатися, можливість вимагати відшкодування кривдником завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю, а також вжити до кривдника заходів;

координує виконання суб'єктами заходів, передбачених програмою для постраждалої особи;

після надходження інформації про рішення суду про направлення кривдника на проходження програми для кривдників організовує та забезпечує проходження ним такої програми. У разі неприбуття кривдника для проходження програми або ухилення від проходження програми без поважних причин протягом трьох робочих днів з дня виявлення такого факту письмово інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції для вжиття заходів для притягнення кривдника до відповідальності.

34. У разі звернення особи, яка заявляє про факт насильства стосовно іншої особи, або надходження інформації від інших суб'єктів щодо отримання заяви чи повідомлення про вчинення насильства уповноважена особа, визначена відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку:

приймає письмове повідомлення від такої особи та реєструє його у журналі реєстрації повідомлень про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (районної, районної у м. Києві і Севастополі держадміністрації, виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, у тому числі об'єднаної територіальної громади) за формою згідно з додатком 2;

не пізніше однієї доби інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції про отримання повідомлення про вчинення насильства за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти;

після отримання повідомлення від уповноваженого підрозділу органу Національної поліції про підтвердження факту насильства забезпечує здійснення заходів щодо постраждалої особи та кривдника, передбачених Законами України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" і пунктом 33 цього Порядку;

інформує про вжиті заходи суб'єкта, від якого надійшло повідомлення про виявлений ним факт вчинення насильства, або про отриману ним заяву чи повідомлення про вчинення насильства.

35. У разі надходження інформації від суб'єктів щодо отримання заяви чи повідомлення про факт насильства стосовно недієздатної особи чи особи, дієздатність якої обмежена, або за її участю уповноважена особа, визначена відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку:

1) приймає та реєструє заяву (повідомлення) від такого суб'єкта в журналі реєстрації заяв про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (районної, районної у м. Києві і Севастополі держадміністрації та виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, у тому числі об'єднаної територіальної громади) за формою згідно з додатком 1 або в журналі реєстрації повідомлень про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (районної, районної у м. Києві і Севастополі держадміністрації та виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, у тому числі об'єднаної територіальної громади) за формою згідно з додатком 2;

2) не пізніше однієї доби інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції щодо отримання повідомлення про вчинення насильства за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти;

3) долучається до оцінки ризиків (у разі потреби), проведеної уповноваженим підрозділом органу Національної поліції у порядку, визначеному Мінсоцполітики разом із Національною поліцією;

4) з урахуванням результатів оцінки ризиків у строк, що не перевищує трьох робочих днів з дня надходження її результатів, подає голові районної, районної у м. Києві і Севастополі держадміністрації або виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі утворення) ради, у тому числі об'єднаної територіальної громади, пропозиції для прийняття рішення відповідно до частини третьої статті

9, частини першої статті 17, частини третьої статті 26 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” щодо:

вирішення питання надання постраждалій недієздатній особі соціальних послуг, якщо їй не призначено опікуна або опікун є кривдником чи ухиляється від захисту її прав та інтересів;

влаштування постраждалої недієздатної особи до закладу соціального захисту населення, якщо у зв’язку з вчиненням насильства проживання такої особи в сім’ї чи з опікуном становить загрозу її життю та здоров’ю;

порушення перед судом питання про звільнення в установленому законодавством порядку від повноважень опікуна або піклувальника у разі вчинення ними насильства стосовно недієздатної особи або особи, цивільна дієздатність якої обмежена;

порушення перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питання про притягнення в установленому законодавством порядку до відповідальності посадових осіб у разі невиконання або неналежного виконання ними обов’язків під час роботи з постраждалими особами, які є недієздатними особами або особами, цивільна дієздатність яких обмежена;

необхідності госпіталізації недієздатної особи, яка є кривдником, до закладу з надання психіатричної допомоги, якщо у зв’язку з вчиненням насильства проживання такої особи в сім’ї чи з опікуном становить загрозу життю та здоров’ю членів сім’ї або опікуна.

36. У разі звернення до уповноваженого підрозділу органу Національної поліції особи, яка заявляє, що постраждала від насильства, посадова особа такого органу:

1) приймає заяву від постраждалої особи та реєструє її в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;

2) для організації надання медичної допомоги постраждалій особі (у разі потреби) залежно від її стану викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги або інформує відповідний заклад охорони здоров’я;

3) для невідкладного надання психологічної допомоги інформує відповідний центр соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, центр соціально-психологічної допомоги, притулок для постраждалих осіб або мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги постраждалим особам (у тому числі шляхом виклику психолога), у разі потреби направляє її до притулку для постраждалих осіб або іншого закладу, що надає послугу притулку;

4) у випадку, якщо постраждалою від насильства або кривдником є дитина або постраждала особа звернулася разом із дитиною не пізніше однієї доби, інформує відповідну службу у справах дітей за допомогою телефонного зв’язку, електронної пошти;

5) інформує постраждалу особу та/або її законного представника (у разі коли такий представник не є кривдником) про її права та соціальні послуги, якими вона може скористатися, можливість відшкодування кривдником завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров’ю, винесення щодо кривдника термінового заборонного припису, можливі процесуальні рішення, пов’язані з розглядом факту вчинення стосовно неї насильства, у тому числі пов’язані із затриманням, арештом кривдника або його звільненням;

6) у разі наявності обґрунтованої підозри вчинення насильства та після підтвердження такого факту шляхом проведення перевірки з урахуванням результатів оцінки ризиків не пізніше однієї доби за допомогою телефонного зв’язку, електронної пошти інформує уповноважених осіб, визначених відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку;

7) у випадку, якщо постраждалою від насильства особою або кривдником є недієздатна особа або особа, цивільна дієздатність якої обмежена:

протягом доби інформує уповноважену посадову особу, визначену відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку, за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти;

залучає посадових осіб районної, районної у м. Києві і Севастополі держадміністрації або виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, у тому числі об'єднаної територіальної громади, до відвідування недієздатної особи чи особи, цивільна дієздатність якої обмежена, за місцем її проживання та до перевірки інформації про факт вчинення насильства стосовно особи;

вживає заходів для належного реагування поліцейських на факт насильства та його припинення. До виїзду на місце події можуть залучатися представники центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, мобільних бригад соціально-психологічної допомоги постраждалим особам, фахівці із соціальної роботи;

забезпечує взяття на профілактичний облік кривдників та проводить із ними профілактичну роботу в порядку, визначеному законодавством;

протягом доби інформує уповноважених осіб, визначених відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку, про отримання повідомлення від суду про видачу або продовження обмежувального припису кривднику, ухвалення рішення суду про направлення кривдника на проходження програми для кривдників відповідно до статті 39¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення;

у разі надходження від уповноважених осіб, визначених відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку, письмового повідомлення про неприбуття кривдника для проходження програми для кривдників або ухилення від проходження програми без поважних причин вживає заходів для належного реагування на такі факти та притягнення кривдника до відповідальності згідно із законодавством;

забезпечує контроль виконання кривдниками спеціальних заходів протидії насильству відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".

37. У разі звернення до уповноваженого підрозділу органу Національної поліції особи, яка заявляє про факт насильства стосовно іншої особи, або надходження інформації від інших суб'єктів щодо отримання заяви чи повідомлення про вчинення насильства посадова особа цього органу:

приймає письмове повідомлення;

вживає заходів для належного реагування уповноваженого підрозділу органу Національної поліції на факт насильства та його припинення. До відвідування місця події можуть залучатися представники центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, мобільних бригад соціально-психологічної допомоги постраждалим особам, фахівці із соціальної роботи;

у разі наявності обгрунтованої підозри вчинення насильства після підтвердження такого факту шляхом проведення перевірки відповідної інформації та оцінки ризиків не пізніше однієї доби інформує уповноважену особу, визначену відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку, за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти;

у разі підтвердження факту насильства вживає інших заходів стосовно постраждалої особи та кривдника відповідно до пункту 36 цього Порядку.

Заходи, передбачені цим пунктом, здійснюються також у разі виявлення уповноваженим підрозділом органу Національної поліції фактів насильства.

38. Уповноважені підрозділи органів Національної поліції звітують щокварталу Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії

домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку через МВС.

39. Керівник закладу загальної середньої освіти забезпечує реалізацію у закладі освіти заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі шляхом:

проведення з учасниками освітнього процесу виховної роботи із запобігання та протидії насильству;

здійснення з учасниками освітнього процесу інформаційно-просвітницьких заходів з питань запобігання та протидії насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей;

організації роботи практичного психолога та/або соціального педагога з постраждалими дітьми;

визначення уповноваженого спеціаліста з числа працівників закладу для проведення невідкладних заходів реагування у разі виявлення фактів насильства та/або отримання заяв/повідомлень від постраждалої особи/інших осіб.

У разі виявлення фактів насильства уповноважена посадова особа закладу загальної середньої освіти протягом доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції та службу у справах дітей (у разі коли постраждалою особою та/або кривдником є дитина), забезпечує надання медичної допомоги (у разі потреби) та фіксує необхідну інформацію в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (закладу освіти) за формою згідно з додатком 3.

40. Керівники закладів професійної (професійно-технічної) та вищої освіти визначають фахівця з числа працівників закладу для організації заходів у сфері запобігання та протидії насильству.

У разі виявлення (візуально або під час опитування) фактів насильства стосовно повнолітніх учнів (студентів) закладів освіти або отримання відповідних заяв чи повідомлень від повнолітнього учня (студента), інших осіб уповноважена посадова особа закладу освіти:

не пізніше однієї доби інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції про виявлення факту вчинення насильства або відповідне звернення за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти, фіксує факт виявлення (звернення) в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (закладу освіти) за формою згідно з додатком 3;

вживає першочергових заходів для надання медичної, психологічної або іншої допомоги постраждалій особі відповідно до вимог законодавства.

41. Заклади освіти звітують щокварталу Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку через МОН.

42. Для координації заходів стосовно постраждалих осіб керівник закладу охорони здоров'я визначає відповідальну особу з числа заступників керівника закладу.

43. У разі виявлення в особи ушкоджень, що могли виникнути внаслідок вчинення насильства, або звернення особи чи її законних представників у зв'язку із вчиненням насильства працівник закладу охорони здоров'я:

не пізніше однієї доби інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції про всі факти звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб із тілесними ушкодженнями кримінального характеру (вогнепальними, колотими, різаними, рубаними ранами, забоями), що могли виникнути внаслідок вчинення насильства;

не пізніше однієї доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти інформує про факт насильства уповноважену особу, визначену відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку, якщо постраждалою особою є дитина, - також службу у справах дітей;

реєструє звернення у журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (закладу охорони здоров'я) за формою згідно з додатком 4;

у разі виявлення ушкоджень сексуального характеру направляє постраждалих осіб на тестування на ВІЛ-інфекцію та інфекції, що передаються статевим шляхом;

інформує постраждалу особу та/або її законного представника (якщо такий представник не є кривдником) про права, заходи та соціальні послуги, якими вона може скористатися.

44. Заклади охорони здоров'я надають невідкладну медичну допомогу, забезпечують проведення необхідного медичного обстеження постраждалих осіб, які звернулися особисто або направлені іншими суб'єктами, та документують результати обстеження, забезпечують проведення діагностичних, лікувально-профілактичних заходів згідно з галузевим стандартом у сфері охорони здоров'я, за показаннями направляють їх для відповідного лікування до інших профільних закладів охорони здоров'я; забезпечують психіатричний огляд недієздатних осіб, які є кривдниками, з метою діагностики психічних і поведінкових розладів та надання їм відповідної допомоги, а також госпіталізацію у психіатричні заклади, зокрема в примусовому порядку, відповідно до Закону України "Про психіатричну допомогу".

45. Заклади охорони здоров'я звітують щокварталу Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку через МОЗ.

46. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центри соціально-психологічної допомоги, притулки для постраждалих осіб, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, центри надання соціальних послуг в громадах, кризові центри, інші заклади, установи та організації (їх структурні підрозділи), які надають соціальні послуги постраждалим особам, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам (далі - служби підтримки постраждалих осіб):

у разі звернення особи та/або її законного представника у зв'язку із вчиненням стосовно неї насильства не пізніше однієї доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти інформують уповноважений підрозділ органу Національної поліції, у разі, коли постраждалою особою є дитина, - також службу у справах дітей, якщо постраждалою є недієздатна особа чи особа, цивільна дієздатність якої обмежена, - уповноважену особу, визначену відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 цього Порядку, реєструють звернення в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центру соціально-психологічної допомоги, центру надання соціальних послуг, притулку для постраждалих осіб, центру медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, іншого закладу, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам, мобільної бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам) за формою згідно з додатком 5;

невідкладно інформують заклади охорони здоров'я про всі факти звернення до них осіб з тілесними ушкодженнями кримінального характеру (вогнепальними, колотими, різаними, рубаними ранами, забиттям), що могли виникнути внаслідок вчинення насильства;

залучають фахівців, які володіють українською жестовою мовою, або перекладачів жестової мови для забезпечення комунікації з особами, які мають порушення слуху;

у разі направлення постраждалих осіб суб'єктами, уповноваженими на прийняття заяв (повідомлень) про вчинення насильства, у межах повноважень, визначених положеннями про такі служби, забезпечують невідкладне надання таким особам соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі, а також тимчасовий притулок для постраждалих осіб та їх дітей;

сприяють в отриманні постраждалими особами безоплатної правової допомоги шляхом видачі направлення за формою, затвердженою Мінсоцполітики, до відповідного центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги або інформування працівників центру про необхідність надання такої допомоги у приміщеннях служб підтримки постраждалих осіб, якщо такі особи не можуть відвідати центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги самостійно;

здійснюють інші повноваження, визначені Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

Координує заходи, передбачені цим пунктом, керівник служби підтримки постраждалих осіб.

47. Загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, зазначені в частині четвертій статті 6 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та частинах другій і третій статті 7¹ Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”, у триденний строк проводять оцінку потреб направлених до них осіб та про результати оцінки письмово інформують відповідні районні, районні у м. Києві і Севастополі держадміністрації або виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об’єднаних територіальних громад, для подальшого розроблення ними програм для постраждалих осіб.

48. Служби підтримки постраждалих осіб у межах компетенції беруть участь у розробленні та реалізації програм для постраждалих осіб відповідно до типових програм, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання, затверджених Мінсоцполітики.

49. Служби підтримки постраждалих осіб звітують щокварталу Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку через Ряду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську і Севастопольську міські держадміністрації.

50. У разі звернення особи та/або її законного представника у зв’язку із вчиненням стосовно неї насильства, повідомлення щодо вчинення насильства стосовно іншої особи працівники кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей не пізніше однієї доби за допомогою телефонного зв’язку, електронної пошти інформують уповноважений підрозділ органу Національної поліції, а у разі, коли постраждалою особою є дитина, - також службу у справах дітей, у разі, коли постраждалою є недієздатна особа чи особа, цивільна дієздатність якої обмежена, - уповноважену особу, визначену відповідно до пункту 21 або пункту 23 цього Порядку, фіксують факт виявлення (звернення) у журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) за формою згідно з додатком 6.

51. Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей щокварталу звітує Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії насильству у визначеному ним порядку.

52. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечують надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України “Про безоплатну правову допомогу”, за зверненням постраждалої особи або її законного представника, в тому числі у приміщенні загальної/спеціалізованої служби підтримки постраждалих осіб, якщо постраждала особа не може відвідати центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги самостійно, про що центру повідомляється відповідною службою.

Документами, що підтверджують належність постраждалих осіб до суб’єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, можуть бути, зокрема:

витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, у якому міститься інформація про вчинення злочину, пов'язаного з насильством;

талон-повідомлення про вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з насильством, виданий уповноваженим підрозділом органу Національної поліції, за формою, затвердженою МВС;

копія протоколу про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173⁻² Кодексу України про адміністративні правопорушення;

копія постанови про накладення адміністративного стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з насильством;

копія заяви до суду про видачу або продовження обмежувального припису стосовно кривдника;

рішення суду про видачу або продовження обмежувального припису стосовно кривдника;

копія винесеного працівником уповноваженого підрозділу органів Національної поліції термінового заборонного припису;

направлення постраждалих осіб до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, складене за формою, затвердженою Мінсоцполітики (видається районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад, чи загальними/спеціалізованими службами підтримки постраждалих осіб).

Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги інформують (письмово або електронною поштою) про надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам уповноважену особу, яка видала направлення, протягом п'яти робочих днів з дати надання такої допомоги або прийняття рішення про її надання.

53. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги щокварталу звітують Мінсоцполітики про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у визначеному ним порядку через Координаційний центр з надання правової допомоги.

54. У разі покладення судом на кривдника, звільненого від відбування покарання з випробуванням, обов'язку проходження пробачійної програми уповноважений орган з питань пробачії інформує про таке рішення суду районні, районні у м. Києві і Севастополі держадміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад, за місцем проживання (перебування) кривдника у триденний строк з дня надходження рішення суду, а також про закінчення проходження пробачійної програми - у п'ятиденний строк.

55. Інші заінтересовані юридичні особи, що надають соціальні послуги із запобігання та протидії насильству, - підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, у тому числі послуги патронату над дітьми, можуть брати участь у здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, зокрема виявленні фактів насильства, наданні допомоги та захисту постраждалим особам шляхом:

повідомлення районним, районним у м. Києві і Севастополі держадміністраціям та виконавчим органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаним територіальним громадам, уповноваженим підрозділам органу Національної поліції, службам у справах дітей про факти насильства не пізніше однієї доби з дня виявлення таких фактів;

участі в реалізації програм для постраждалих осіб та кривдників відповідно до типових програм, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання, затверджених Мінсоцполітики;

надання соціальних послуг постраждалим особам на умовах, визначених законом; утворення спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб і забезпечення їх функціонування;

залучення до здійснення інших, передбачених законодавством, заходів.

56. Залучення заінтересованих суб'єктів, що надають соціальні послуги із запобігання та протидії насильству, до роботи з постраждалими особами та кривдниками відбувається на підставі угод про співпрацю, укладених із районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 22 серпня 2018 р. № 658

ПЕРЕЛІК
постанов Кабінету Міністрів України, що втратили чинність

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 616 “Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім’ї або реальну його загрозу” (Офіційний вісник України, 2003 р., № 18-19, ст. 829).

2. Пункт 19 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2004 р. № 1572 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 46, ст. 3055).

3. Пункт 15 змін, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2004 р. № 1757 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 52, ст. 3451).

4. Пункт 20 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2005 р. № 305 (Офіційний вісник України, 2005 р., № 16, ст. 845).

5. Пункт 3 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1134 (Офіційний вісник України, 2007 р., № 71, ст. 2673).

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2012 р. № 617 “Про внесення змін до Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім’ї або реальну його загрозу” (Офіційний вісник України, 2012 р., № 52, ст. 2082).

7. Пункт 6 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. № 551 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 64, ст. 2119).

8. Пункт 23 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 р. № 437 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 56, ст. 1942).

ЖУРНАЛ

реєстрації заяв про вчинення домашнього насильства
та насильства за ознакою статі

(районна, районна у мм. Києві і Севастополі держадміністрація, виконавчий орган сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, зокрема об'єднаної територіальної громади)

Порядковий номер	Прізвище, ім'я, по батькові постраждалої особи (закононого представника), серія та номер паспорта або реквізити іншого документа, що посилує особу (за наявності), вік постраждалої особи, дата звернення, адреса проживання, контактні дані	Категорія постраждалої особи (доросла, дитина, невідомо, обмежено здатна, особа з інвалідністю)	Вид насильства: домашнє/ за ознакою статі, фізичне, сексуальне, психологічне або економічне (короткий зміст заяви)	Прізвище, ім'я, по батькові кривдника, статі, вік, ступінь споріднення, адреса проживання, контактні дані	Повідомлення, отримане Національною поліцією (дата, час, найменування підрозділу, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка прийняла повідомлення)	Потреба в наданні медичної допомоги (так/ні, вжиті заходи, дата і номер направлення, найменування закладу, установи)	Потреба в наданні психологічної допомоги (так/ні, вжиті заходи, дата і номер направлення, найменування закладу, установи)	Реквізити (дата і номер) направлень до інших установ/закладів	Інформація про потреби (оцінка потреби, дата і номер, органи, установи, що проводили опиту)	Заходи, вжиті до постраждалої особи	Заходи, вжиті до кривдника	Прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи, яка прийняла заяву та координує здійснення заходів
------------------	--	---	--	---	---	--	---	---	---	-------------------------------------	----------------------------	---

Додаток 2
до Порядку

Для службового користування
(після заповнення)

ЖУРНАЛ
реєстрації повідомлень про вчинення домашнього насильства
та насильства за ознакою статі

(районна, районна у м.м. Києві і Севастополі держадміністрація, виконавчий орган сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, зокрема об'єднаної територіальної громади)

Порядковий номер	Прізвище, ім'я, по батькові особи, що заявляє про насильство	Найменування суб'єкта (уповноваженої особи), від якої надійшло повідомлення	Повідомлення, отримане Національною поліцією (дата, час, найменування)	Прізвище, ім'я, по батькові особи (законного представника), серія та номер паспорта або ревізійного паспорта, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка подала заяву (за наявності)	Категорія потерпа (доросла, дитина, невідомо, обмежено дисципліна, особа з інвалідністю)*	Вид насильства: домашнє/статі, фізичне, сексуальне, психологічне або економічне змст повідомлення)*	Прізвище, ім'я, по батькові кривдника, статі, вік, спосіб проживання, прожиття контакти дані*	Повідомлення, отримане у справах дітей (дата, час, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка прийняла повідомлення)*	Потреба у наданні медичної допомоги (так/ні, заходи, дата і номер виданого направлення)	Потреба в наданні психологічної допомоги (так/ні, заходи, дата і номер направлення)	Ревізія (дата та номер) направлення до інших установ/закладів*	Інформація про потреби (оцінка потреби, дата і номер, установи, що проводили оцінку)*	Заходи, які постраждала особа ждала отримати	Прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи, яка прийняла заяву та координує проведення заходів на здійсненні
------------------	--	---	--	--	---	---	---	---	---	---	--	---	--	---

* Заповнюється у разі підтвердження уповноваженим підрозділом Національної поліції факту насильства.

Додаток 4
до Порядку
Для службового користування
(після заповнення)

ЖУРНАЛ
реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього
насилення та насильства за ознакою статі

(заклад охорони здоров'я)

Порядковий номер	Прізвище, ім'я, по батькові постраждалої особи та/або її законного представника, серія та номер паспорта або реквізити іншого документа, що посвідчує особу (за наявності), вік постраждалої особи, дата звернення, адреса проживання, контактні дані	Категорія постраждалої особи (доросла, дитина, недієздатна, обмежено дієздатна, особа з інвалідністю)	Вид насильства: домашнє/ за ознакою статі, фізичне, сексуальне, психологічне або економічне (короткий зміст заяви)	Прізвище, ім'я, по батькові кривдника, статі, вік, ступінь споріднення, адреса проживання, контактні дані (за наявності)	Повідомлення, отримане національною поліцією (дата, час, найменування підрозділу, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка прийняла повідомлення)	Повідомлення, отримане службою у справах дітей (дата, час, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка прийняла повідомлення)	Повідомлення, отримане уповноваженою особою, визначеною відповідно до абзачу першого пункту 20 або пункту 23 Порядку виконання медичного обстеження, здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі (дата, час, найменування органу, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка прийняла повідомлення)	Інформація про результати проведення медичного обстеження, надану медичну допомогу, інші заходи та їх документування (дата і номер документа)	Потреба у наданні психологічної допомоги (так/ні, вжиті заходи)	Прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи, яка внесла відомості про виявлення факту насильства або звернення про вчинення насильства
------------------	---	---	--	--	---	--	---	---	---	--

Додаток 6
до Порядку
Для службового користування
(після заповнення)

ЖУРНАЛ
реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення
домашнього насильства та насильства за ознакою статі

(кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству,
насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей)

Поряд- ковий номер	Прізвище, ім'я, по батькові постраждалої особи (законного представника), серія та номер паспорта або реквізити іншого документа, що посвідчує особу (за наявності), вік постраждалої особи, дата звернення, адреса проживання, контактні дані	Категорія постраждалої особи (доросла, дитина, недієздатна, обмежено дієздатна, особа з інвалідністю)	Вид насильства: домашнє/ за ознакою статі, фізичне, сексуальне, психологічне або економічне (короткий зміст заяви)	Прізвище, ім'я, по батькові крийдника, статі, вік, ступінь споріднення, адреса проживання, контактні дані (за наявності)	Повідомлення, отримане Національною поліцією (дата, час, найменування підрозділу, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка прийняла повідомлення)	Повідомлення, отримане службою у справах дітей (дата, час, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка прийняла повідомлення)	Інформація про потреби постраждалої особи (із слів заявника)	Повідомлення, отримане іншими службами для постраждалих осіб (дата, час, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка прийняла повідомлення)	Прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи, яка внесла відомості про виявлення факту насильства або звернення про вчинення насильства
--------------------------	--	---	--	---	---	--	--	---	---

3.3.2. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ПРО МОБІЛЬНУ
БРИГАДУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ, ЯКІ
ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА/АБО НАСИЛЬСТВА
ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ⁶²

ПОСТАНОВА
КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
від 22 серпня 2018 р. № 654
Київ

Відповідно до частини другої статті 14 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та частини другої статті 13² Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Типове положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, що додається.

2. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським, районним, районним у м. Києві та Севастополі державним адміністраціям забезпечити відповідно до потреб територіальних громад утворення мобільних бригад соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, керуючись затвердженням цією постановою Типовим положенням.

3. Рекомендувати органам місцевого самоврядування керуватися затвердженням цією постановою Типовим положенням.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В.ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 22 серпня 2018 р. № 654

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ
про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які
постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі

1. Це Положення визначає порядок утворення, основні засади діяльності та організації роботи мобільної бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - мобільна бригада).

Мобільна бригада - спеціалізована служба підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - постраждалі особи).

2. Метою діяльності мобільної бригади є надання соціально-психологічної допомоги постраждалим особам, зокрема соціальних послуг з консультування, кризового та екстреного втручання, соціальної профілактики відповідно до їх потреб.

⁶²Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 22 серпня 2018 року № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF#Text>.

Мобільна бригада надає соціальні послуги шляхом проведення фахової консультації за допомогою телефонного зв'язку, з виїздом у спеціально організованому транспорті до місця проживання (перебування) постраждалих осіб чи іншого вказаного ними місця, у приміщенні загальної чи спеціалізованої служби підтримки постраждалих осіб, в іншому приміщенні, визначеному місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування.

Визначення потреби в утворенні мобільної бригади, забезпечення її утворення та функціонування, а також контроль за її діяльністю здійснюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, в тому числі об'єднаними територіальними громадами, відповідно до законодавства.

3. Мобільна бригада утворюється при центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді або інших загальних або спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб (далі - засновник).

Мобільна бригада є структурним підрозділом засновника або об'єднанням фахівців різних суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству (далі - суб'єкти).

До утворення мобільної бригади і забезпечення її функціонування відповідно до законодавства можуть долучатися підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання, міжнародні організації, іноземні неурядові організації, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги.

4. Мобільна бригада у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, рішеннями центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також положенням про мобільну бригаду.

5. Мобільна бригада діє на підставі положення, яке розробляється на основі цього Положення та затверджується засновником.

Положення про мобільну бригаду повинно містити, зокрема, порядок роботи мобільної бригади, протокол безпеки роботи працівників мобільної бригади, форму первинного оцінювання випадку домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, план заходів щодо безпеки постраждалої особи за формами, визначеними Мінсоцполітики.

6. У цьому Положенні терміни вживаються у значенні, наведеному у Законах України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю", "Про охорону дитинства", "Про соціальні послуги", "Про Національну поліцію".

7. Діяльність мобільної бригади ґрунтується на засадах:

гарантування постраждалим особам безпеки та їх основоположних прав і свобод з урахуванням мети і завдань мобільної бригади;

належної уваги до кожного факту домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - насильство) під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству;

врахування непропорційного впливу насильства на жінок і чоловіків, дітей та дорослих, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству;

визнання суспільної небезпеки насильства та забезпечення нетерпимого ставлення до всіх його проявів;

поваги та неупередженого ставлення до постраждалих осіб, забезпечення пріоритетності їх прав і законних інтересів та безпеки під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству;

конфіденційності інформації про постраждалих осіб та осіб, які повідомили про вчинення насильства;

добровільності отримання допомоги постраждалими особами, крім дітей та недієздатних осіб;

урахування особливих потреб та інтересів постраждалих осіб, зокрема осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;

ефективної взаємодії суб'єктів між собою, з громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями, засобами масової інформації та всіма заінтересованими особами;

недопущення дискримінації за будь-якою ознакою (статі, раси, мови, релігійних, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, громадянства, віку, стану здоров'я, інвалідності, сімейного стану, статусу біженця, внутрішньо переміщеної особи чи іншої визначеної законодавством категорії мігрантів тощо) під час надання допомоги постраждалим особам.

8. Основними завданнями мобільної бригади є:

надання психологічної допомоги постраждалим особам;

реагування та надання не пізніше ніж протягом однієї доби соціально-психологічної допомоги постраждалим особам, які потребують термінової допомоги, зокрема шляхом кризового та екстреного втручання;

інформування постраждалих осіб щодо послуг (медичних, соціальних, психологічних, правових тощо), які вони можуть отримати для подолання наслідків насильства, та щодо надавачів таких послуг, зокрема інших загальних або спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;

роз'яснення постраждалим особам їх прав, визначених законом, можливостей отримання допомоги від суб'єктів та доцільності її отримання;

провадження інформаційно-просвітницької діяльності (у тому числі розповсюдження серед населення відповідних інформаційних матеріалів) щодо форм, проявів та наслідків насильства, формування нетерпимого ставлення громадян до цих явищ, а також щодо заходів у сфері запобігання та протидії насильству.

9. Надання мобільною бригадою соціально-психологічної допомоги постраждалим особам передбачає забезпечення мінімально необхідного обсягу послуг, а саме:

діагностику (оцінювання) психологічного стану постраждалої особи, оцінювання ризиків продовження чи повторного вчинення щодо неї насильства;

кризове та екстрене втручання з метою негайного усунення або мінімізації наслідків насильства шляхом виклику екстреної медичної допомоги, уповноваженого підрозділу органу Національної поліції, направлення та/або транспортування до притулку для постраждалих осіб, центру медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб тощо;

надання психологічної допомоги, у тому числі дітям, відповідно до індивідуальних потреб;

складення плану заходів щодо безпеки постраждалих осіб;

консультування з питань, пов'язаних з протидією насильству, в тому числі із залученням у разі потреби фахівців інших органів, служб, закладів, установ, організацій;

надання інформації про найближчі лікувальні заклади, в яких наявні медичні набори термінової постконтактної профілактики ВІЛ/СНІДу, інфекцій, що передаються

статевим шляхом, і можливості отримати постконтактну профілактику протягом 72 годин з моменту небажаного та/або незахищеного сексуального контакту (в разі потреби);

проведення заходів із соціальної та реабілітаційної підтримки постраждалих осіб;

сприяння постраждалим особам в отриманні додаткових послуг (медичних, соціальних, психологічних, правових, забезпечення тимчасового притулку тощо), у тому числі шляхом направлення в разі потреби до відповідних загальних або спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб та/або інших суб'єктів;

інформування кривдника щодо можливості за власним бажанням пройти програму для кривдників.

10. Виїзд мобільної бригади здійснюється за попередньо складеним графіком, а також позапланово під час отримання повідомлення про виявлення факту вчинення насильства та потребу у наданні постраждалій особі термінової допомоги.

11. Послуги постраждалим особам надаються незалежно від місця їх реєстрації або місця проживання (перебування), наявності заяви чи повідомлення про вчинення насильства, реєстрації випадку в Єдиному державному реєстрі випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Надання послуг постраждалій особі за фактом вчинення стосовно неї насильства може тривати не більше ніж три місяці.

Інші послуги понад мінімально необхідний обсяг послуг, зазначених у [пункті 9](#) цього Положення, надаються в межах можливостей мобільної бригади.

12. Мобільна бригада утворюється з числа штатних працівників засновника або фахівців різних суб'єктів і складається щонайменше з двох осіб - фахівця у сфері психології та у сфері соціальної роботи.

Пересування мобільної бригади здійснюється водієм з числа штатних працівників засновника (у разі наявності) або водієм, залученим на цивільно-правових засадах.

Працівники, які входять до складу мобільної бригади, виконують свої функціональні обов'язки відповідно до цього Положення та посадової інструкції та отримують заробітну плату за основним місцем роботи.

13. Склад мобільної бригади, місце її локації та територія, на яку поширюється її діяльність, затверджуються рішенням (наказом, розпорядженням) засновника (засновників).

У рішенні про утворення мобільної бригади із числа працівників, які входять до її складу, визначається керівник мобільної бригади.

14. Керівник мобільної бригади:

організовує та координує роботу мобільної бригади;

складає графіки планових виїздів та надання консультацій мобільною бригадою, контролює їх дотримання;

забезпечує екстрені виїзди на місця у разі вчинення насильства (не пізніше ніж через три години з моменту отримання повідомлення щодо постраждалих осіб, які потребують термінової допомоги);

координує надання мобільною бригадою соціально-психологічних послуг постраждалим особам;

контролює ефективність надання допомоги постраждалим особам;

планує, координує та забезпечує ефективну взаємодію мобільної бригади із суб'єктами;

планує, координує та забезпечує supervізію мобільної бригади.

15. Мобільна бригада здійснює виїзд у спеціально організованому транспорті, наданому або орендованому засновником, відповідно до графіків виїздів або в екстрених випадках.

16. До виїзду мобільної бригади до місця вчинення насильства можуть залучатися (у разі потреби) представники уповноважених підрозділів органів Національної поліції, служб у справах дітей, інших суб'єктів.

Такі представники залучаються для здійснення заходів у межах наданих їм повноважень відповідно до законодавства, зокрема щодо проведення перевірки інформації про факт вчинення насильства, реагування на такі випадки, надання постраждалим особам необхідної допомоги та захисту відповідно до порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та/або насильству за ознакою статі.

17. Соціально-психологічна допомога постраждалій особі надається мобільною бригадою безоплатно.

18. З метою надання постраждалій особі необхідних послуг і допомоги інформація про таку особу передається іншим суб'єктам відповідно до законодавства з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом.

19. Мобільна бригада співпрацює з усіма суб'єктами відповідно до порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та/або насильству за ознакою статі.

20. Співпраця мобільної бригади із суб'єктами здійснюється шляхом:
залучення представників суб'єктів до виїзду мобільної бригади та надання соціально-психологічної допомоги постраждалій особі;
направлення постраждалих осіб до інших суб'єктів для отримання додаткових послуг та допомоги відповідно до повноважень суб'єктів та індивідуальних потреб постраждалих осіб;

взаємного інформування суб'єктів про виявлені випадки насильства;
інформування з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування, уповноважених підрозділів органів Національної поліції про виявлення фактів насильства за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалих осіб, крім випадків вчинення насильства щодо дітей та недієздатних осіб або виявлення фактів насильства кримінального характеру у разі, коли така згода не вимагається;

інформування не пізніше ніж після закінчення однієї доби про випадок насильства:
- відповідної служби у справах дітей та уповноважених підрозділів органів Національної поліції щодо дитини;
- органів опіки та піклування щодо недієздатних осіб.

21. Фінансування діяльності мобільної бригади здійснюється за рахунок коштів засновника та інших джерел, не заборонених законодавством.

22. За матеріально-технічне забезпечення діяльності мобільної бригади, необхідне для своєчасного та якісного виконання покладених на неї завдань, несе відповідальність засновник.

3.3.3. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРИТУЛОК ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА/АБО НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ⁶³

ПОСТАНОВА **КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ** **від 22 серпня 2018 р. № 655** **Київ**

Відповідно до частини другої статті 14 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та частини другої статті 13² Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Типове положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та /або насильства за ознакою статі, що додається.

2. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським, районним, районним у м. Києві та Севастополі державним адміністраціям забезпечити відповідно до потреб територіальних громад утворення притулків для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, керуючися затвердженим цією постановою Типовим положенням.

3. Міністерству соціальної політики за погодженням з Міністерством фінансів розробити та затвердити у тримісячний строк типові штатні нормативи та умови оплати праці працівників притулків для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі.

4. Рекомендувати органам місцевого самоврядування керуватися затвердженим цією постановою Типовим положенням.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В.ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 22 серпня 2018 р. № 655

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ **про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або** **насильства за ознакою статі**

1. Притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - притулок), - спеціалізована служба підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - постраждалі особи).

2. Притулок утворюється місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (далі - засновники) відповідно до законодавства з урахуванням

⁶³Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 22 серпня 2018 року № 655. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF#Text>.

непропорційного впливу насильства на жінок і чоловіків та можливості здійснення позитивних дій (спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення юридичної чи фактичної нерівності у можливостях жінок і чоловіків щодо реалізації прав і свобод, встановлених Конституцією і законами України).

Підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, фізичні особи - підприємці, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, відповідно до законодавства можуть долучатися до утворення притулку та забезпечення його функціонування на засадах державно-приватного партнерства.

3. Притулок провадить свою діяльність на принципах верховенства права, поваги до прав людини, законності, соціальної справедливості, безпеки постраждалих осіб, забезпечення конфіденційності, недопущення дискримінації та інших засадах, визначених статтею 4 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" і статтею 3 Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" з урахуванням міжнародних стандартів діяльності притулків без розголошення інформації про своє місцезнаходження, що передбачає, зокрема, відсутність вивіски на приміщенні (будівлі, споруді або частині будівлі), в якому розташовано притулок.

4. Притулок у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, рішеннями центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також положенням про притулок.

5. У цьому Положенні терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю".

6. Притулок діє на підставі положення, яке розробляється на основі цього Положення та затверджується його засновником відповідно до законодавства.

7. Притулок може бути юридичною особою, яка має самостійний баланс, реєстраційні рахунки, або структурним підрозділом іншого закладу/установи соціального чи іншого спрямування (закладу соціального захисту, соціального обслуговування, охорони здоров'я тощо).

Утворення притулку як структурного підрозділу іншого закладу/установи соціального чи іншого спрямування здійснюється шляхом внесення змін до положення (статуту) про відповідний заклад/установу та штатного розпису. Такий притулок має спільний з таким закладом/установою баланс, не є юридичною особою та безпосередньо підзвітний закладу/установі.

Притулок, який є структурним підрозділом закладу/установи, розміщується в окремому приміщенні (окремій будівлі, споруді або частині будівлі) з дотриманням принципу конфіденційності.

Притулок може бути утворено шляхом реорганізації (перетворення) діючих закладів/установ, що надають соціальні послуги.

8. Притулок підпорядковується засновнику в порядку, передбаченому законодавством.

Засновник з метою повного та якісного захисту постраждалих осіб та відповідно до потреб територіальної громади має право в межах наявних ресурсів утворювати додаткові структурні підрозділи у притулку та визначати граничну чисельність працівників з урахуванням типових штатних нормативів притулку, затверджених Мінсоцполітики за погодженням з Мінфіном.

9. Припинення діяльності притулку здійснюється за рішенням його засновника або в інших випадках, визначених законодавством.

10. Основними завданнями притулку є:

забезпечення місцем безпечного тимчасового цілодобового перебування постраждалих осіб;

надання постраждалим особам за місцем безпечного тимчасового цілодобового перебування комплексної допомоги (психологічних, соціально-побутових, соціально-медичних, інформаційних, юридичних та інших послуг) на основі оцінки їх потреб та індивідуального підходу до особи з урахуванням віку, статі, стану здоров'я та соціального становища.

11. Відповідно до покладених завдань притулок провадить свою діяльність за такими напрямками:

створення безпечних умов для перебування постраждалих осіб у притулку;

створення соціально-побутових умов для перебування постраждалих осіб у притулку (забезпечення в межах наявних ресурсів продуктами харчування, надання можливості збереження документів, користування душем, пральною машиною, м'яким інвентарем тощо);

забезпечення захисту прав та інтересів постраждалих осіб шляхом надання відповідних послуг, а також співпраці з іншими суб'єктами надання комплексної допомоги постраждалим особам;

надання психологічних послуг постраждалим особам;

забезпечення у разі потреби госпіталізації постраждалої особи;

організація надання юридичних послуг (консультацій, правової допомоги у підготовці документів, необхідних для захисту прав та законних інтересів постраждалих осіб), інформування про можливість отримання безоплатної правової допомоги відповідно до Закону України "Про безоплатну правову допомогу";

надання інформаційних та інших консультативних послуг, необхідних для комплексної допомоги постраждалим особам, зокрема інформації про їх права і можливості отримання дієвої допомоги;

сприяння відновленню прав постраждалої особи, реалізація яких унеможливується (ускладнюється) внаслідок вчинення насильства (допомога у працевлаштуванні тощо);

сприяння постраждалим особам у пошуку альтернативного придатного безпечного місця перебування чи направлення їх для отримання послуг до інших загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб у разі, коли в притулку недостатньо місць або необхідні послуги не надаються;

проведення заходів у межах соціально-реабілітаційних програм з урахуванням індивідуальних потреб постраждалої особи;

сприяння у разі потреби забезпеченню транспортування постраждалих осіб до місць отримання ними необхідних послуг, які у притулку не надаються;

провадження іншої діяльності відповідно до законодавства та положення про притулок.

12. Надання притулком послуг постраждалим особам здійснюється на безоплатній основі в обсязі, визначеному державними стандартами надання соціальних послуг, затвердженими Мінсоцполітики.

Зміст та обсяг соціальної послуги для кожної постраждалої особи визначається індивідуально залежно від її потреб і зазначається в договорі про надання соціальної послуги.

Інформація про соціальні послуги постраждалим особам з інтелектуальними та сенсорними порушеннями надається доступним способом, зокрема із застосуванням загальноживаної лексики, жестової мови, шрифту Брайля.

13. Притулок може надавати платні соціальні послуги (у межах наявних можливостей) згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 12 “Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 2, ст. 42; 2016 р., № 73, ст. 2448).

14. Очолює притулок директор або завідувач/керівник структурного підрозділу закладу/установи соціального чи іншого спрямування, у разі, коли притулок є структурним підрозділом такого закладу/установи.

15. Директор притулку призначається на посаду та звільняється з посади в установленому порядку засновником; завідувач/керівник структурного підрозділу - керівником закладу/установи соціального чи іншого спрямування.

16. У разі утворення притулку як структурного підрозділу закладу/установи соціального чи іншого спрямування функції директора покладаються на керівника такого закладу/установи.

17. Директор притулку або керівник закладу/установи соціального чи іншого спрямування:

несе персональну відповідальність за виконання покладених на притулок завдань, дотримання належних умов перебування постраждалих осіб і збереження матеріально-технічної бази;

представляє притулок в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, відносинах з об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями та іншими юридичними та фізичними особами як в Україні, так і за її межами;

розпоряджається в установленому порядку майном і коштами притулку;

видає відповідно до компетенції накази, організовує та контролює їх виконання;

забезпечує цільове використання майна і коштів притулку в межах затвердженого кошторису, збереження та поточне утримання майна;

приймає на роботу і звільняє з роботи працівників притулку згідно із штатним розписом;

затверджує посадові інструкції працівників притулку;

затверджує правила внутрішнього розпорядку притулку та контролює їх виконання;

організовує ведення бухгалтерського та статистичного обліку, складення і подання звітності відповідно до законодавства;

забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних, протипожежних норм і правил техніки безпеки;

організовує навчання, підвищення кваліфікації та атестацію працівників притулку;

здійснює інші функції, необхідні для виконання покладених на притулок завдань.

18. Працівники притулку повинні дотримуватися правил етики спілкування з особами з інвалідністю та представниками інших уразливих соціальних груп.

19. Право на влаштування до притулку має:

повнолітня постраждала особа, направлена структурним підрозділом місцевої держадміністрації або органу місцевого самоврядування, до повноважень якого належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству, уповноваженим підрозділом органу Національної поліції, центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, мобільною бригадою соціально-психологічної допомоги постраждалим особам;

особа, яка не досягла повноліття, але перебуває (перебувала) у зареєстрованому шлюбі;

дитина у разі її прийняття до притулку разом з матір'ю/батьком або особою, яка їх замінює.

Притулок протягом однієї доби інформує службу у справах дітей та відповідний підрозділ органу Національної поліції у разі направлення до нього матері/батька або особи, яка їх замінює, з дитиною.

20. До притулку не влаштовуються постраждали особи:

у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння;

з ознаками гострих інфекційних та венеричних захворювань;

у разі наявності в них психічних захворювань у гострій стадії, хронічних психічних захворювань у стадії загострення, пограничних станів, що супроводжуються розладами поведінки, шкідливими для хворого та інших осіб;

з інфекційними захворюваннями шкіри та волосся, хворі на туберкульоз;

за інших обставин, що свідчать про безпосередню небезпеку постраждалої особи або для інших осіб.

Зазначені постраждалі особи підлягають невідкладному направленню до закладів охорони здоров'я з одночасним повідомленням відповідно до законодавства про факт вчинення щодо них насильства.

21. Перебування у притулку особи, яка вчинила насильство стосовно постраждалих осіб, які перебувають у притулку, забороняється.

22. Перебування в одній будівлі притулку повнолітніх постраждалих осіб різної статі забороняється.

Повнолітні постраждалі особи різної статі розміщуються в окремих притулках (будівлях притулку), утворених відповідно до потреб територіальних громад з урахуванням непропорційного впливу насильства на жінок і чоловіків та можливості здійснення позитивних дій.

23. Влаштування до притулку здійснюється на підставі направлення, виданого постраждалій особі одним із суб'єктів, зазначених у пункті 19 цього Положення, за формою, встановленою Мінсоцполітики, та особистої заяви постраждалої особи, до якої додається копія документа, що посвідчує особу (за наявності).

24. Про влаштування або відмову у влаштуванні постраждалої особи до притулку видається наказ директора притулку або керівника закладу/установи соціального чи іншого спрямування, в якому зазначається працівник, відповідальний за організацію та надання допомоги (послуг) постраждалій особі (далі - відповідальний працівник).

25. Наказ видається не пізніше ніж через три робочих дні з дати подання особистої заяви постраждалою особою або отримання її поінформованої згоди, протягом яких постраждала особа перебуває у притулку, проходить медичний огляд, іншу перевірку наявності у неї умов, що виключають можливість перебування у притулку згідно з пунктом 20 цього Положення.

26. Відповідальний працівник:

протягом трьох робочих днів з дати видання наказу про влаштування постраждалої особи до притулку проводить оцінку її потреб та забезпечує укладення договору про надання їй послуг;

за результатами оцінки потреб постраждалої особи складає план індивідуальної роботи з нею та забезпечує його виконання;

живає заходів до захисту персональних даних відповідно до вимог Закону України "Про захист персональних даних";

у разі відсутності в постраждалої особи документа, що посвідчує особу, протягом трьох робочих днів з дня її звернення разом із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, вживають організаційних заходів, спрямованих на сприяння постраждалій особі в отриманні необхідного документа та подання його копії до притулку.

У разі коли протягом цього часу з поважних та незалежних від постраждалої особи причин не отримано документа, що посвідчує її особу, відповідні заходи вживаються протягом строку, достатнього для отримання необхідного документа, при цьому постраждала особа продовжує перебувати у притулку та отримувати всі необхідні послуги.

27. На кожну постраждалу особу, влаштовану до притулку, формується особова справа, в якій зберігаються такі документи:

- направлення, видане одним із суб'єктів, зазначених у пункті 19 цього Положення;
- письмова заява постраждалої особи;
- поінформована згода постраждалої особи на влаштування до притулку та отримання пов'язаних з цим послуг;
- копія документа, що посвідчує особу (за наявності);
- наказ про влаштування до притулку;
- договір про надання послуг притулку;
- акт оцінки потреб постраждалої особи;
- індивідуальний план роботи з постраждалою особою;
- наказ про продовження строку перебування в притулку;
- наказ про вибуття з притулку.

28. Інформація, що міститься в особових справах, є конфіденційною та обробляється відповідно до вимог Закону України “Про захист персональних даних”.

29. Перебування постраждалої особи у притулку не є підставою для реєстрації її місця проживання за місцезнаходженням притулку та не надає жодних майнових прав на приміщення, в яких вона перебуває.

30. Порядок перебування постраждалих осіб у притулку регламентується правилами внутрішнього розпорядку, які доводяться до відома (під розписку) постраждалої особи в день її зарахування до притулку.

31. Строк перебування постраждалої особи у притулку не може перевищувати трьох місяців.

У разі потреби за результатами виконання плану індивідуальної роботи з постраждалою особою строк її перебування у притулку може бути продовжено до шести місяців.

32. Про продовження строку перебування постраждалої особи у притулку видається наказ директора притулку або керівника закладу/установи соціального чи іншого спрямування, обов'язково вносяться зміни до договору про надання послуг та переглядається/коригується індивідуальний план роботи.

33. Підставами для вибуття з притулку є:

- виявлення умов, зазначених у пункті 20 цього Положення;
- відмова від укладення або продовження строку дії договору про надання послуг притулку;
- письмова заява постраждалої особи;
- розв'язання проблемних питань постраждалої особи, які були підставою для влаштування;

відмова від проходження медичного огляду;
 розголошення інформації про притулок (місцезнаходження, персонал, осіб, які в ньому перебувають або залучаються до його роботи);
 закінчення строку перебування;
 порушення правил внутрішнього розпорядку;
 умисне перешкоджання постраждалою особою в отриманні документа, що підтверджує її особу;
 смерть постраждалої особи.

34. Приміщення (будівля, споруда або частина будівлі), в якому розташовано притулок, повинно бути забезпечено усіма видами комунальних послуг, відповідати санітарно-гігієнічним нормам і вимогам пожежної безпеки, а також облаштовано з метою гарантування безпеки осіб, які перебувають у притулку (у тому числі працівників притулку).

Для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення в установленому порядку забезпечується доступ до будівлі та приміщень притулку та прилеглої до неї території, а також розумне пристосування та універсальний дизайн приміщення притулку відповідно до Закону України “Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні” та згідно з вимогами державних будівельних норм, стандартів і правил.

35. Для виконання покладених на нього завдань притулок співпрацює з усіма суб’єктами, зазначеними у пункті 19 цього Положення, інформує їх щодо повернення постраждалої особи до місця попереднього перебування (проживання) з метою забезпечення соціального супроводження та роботи із сім’єю (у разі потреби).

36. Фінансування притулку здійснюється за рахунок коштів засновника та інших джерел, не заборонених законодавством.

Кошторис і штатний розпис притулку затверджуються в установленому законодавством порядку.

37. Порядок ведення діловодства і бухгалтерського обліку у притулку визначається законодавством.

3.3.4. ПРО СХВАЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ НА ПЕРІОД ДО 2023 РОКУ⁶⁴

РОЗПОРЯДЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 10 жовтня 2018 р. № 728-р Київ

1. Схвалити Концепцію Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року, що додається.

Визначити Міністерство соціальної політики державним замовником Програми.

2. Міністерству соціальної політики разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у шестимісячний строк Кабінетові Міністрів України проект Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року.

Прем'єр-міністр України

В.ГРОЙСМАН

Інд. 73

**СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 10 жовтня 2018 р. № 728-р**

КОНЦЕПЦІЯ Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року

Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

Домашнє насильство та насильство за ознакою статі є проявами порушень прав людини та основними перешкодами забезпечення гендерної рівності.

Щороку від насильства в Україні страждає близько 100 тис. осіб (90 відсотків з яких - жінки). Зокрема, за даними Мінсоцполітики, у 2017 році зареєстровано 96245 звернень з питань, пов'язаних з домашнім насильством, з них 85340 - від жінок, 10005 - від чоловіків, 900 - від дітей.

Домашнє насильство є однією з найгостріших соціальних проблем, від якої страждають як жінки, так і чоловіки. Найбільш вразливими є жінки та діти. До групи підвищеного ризику потрапляння в ситуацію насильства належать особи з інвалідністю, люди похилого віку, внутрішньо переміщені особи, жінки із сільської місцевості.

Згідно з опитуванням громадської думки "Насильство щодо дітей в Україні", проведеним у 2014-2015 роках Київським міжнародним інститутом соціології, хоча б одного з видів насильства (фізичного, сексуального, психологічного, економічного)

⁶⁴Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року: Розпорядження Кабінету міністрів України від 10 жовтня 2018 року № 728-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80#Text>.

зазнавали 65 відсотків дітей віком від 12 до 17 років і 89 відсотків осіб віком від 18 років.

У 2017 році органами внутрішніх справ взято на облік з приводу вчинення домашнього насильства 66966 осіб.

Насильство негативно впливає як на фізичне, так і на психічне здоров'я постраждалих осіб і може призвести до інвалідності чи летальних випадків унаслідок отримання тяжких тілесних ушкоджень, не сумісних із життям, вчинення суїциду.

У 95 відсотках випадків розлучень сімейних пар причиною є домашнє насильство.

Постраждали від домашнього насильства (переважно жінки) не можуть належним чином виконувати свої батьківські обов'язки, внаслідок чого зростає рівень соціального сирітства.

Насильство щодо жінок і дівчат негативно впливає на їх репродуктивне здоров'я, внаслідок чого знижується рівень народжуваності та збільшується кількість новонароджених дітей з вадами здоров'я.

Збройна агресія Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях підвищує ризики випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, вчиненого учасниками бойових дій із посттравматичним стресовим розладом.

Виникають загрози насильства щодо чоловіків, які отримали інвалідність у зв'язку з каліцтвом, якого вони зазнали під час бойових дій.

Аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання програмним методом

До основних причин домашнього насильства та насильства за ознакою статі належать:

- поширеність стереотипів щодо соціальної ролі жінки та чоловіка, переваги однієї статі над іншою у сенсі співвідношення фізичної сили;

- переважна безкарність осіб, які вчинили домашнє насильство та насильство за ознакою статі, та поширеність такого явища;

- стереотипні уявлення суспільства щодо приватності проблеми домашнього насильства;

- застосування моделі насильницької поведінки дітьми, які зазнали домашнього насильства у будь-якій формі або стали свідками такого насильства (21 відсоток тих, хто зазнав фізичного насильства у дитинстві, теж застосовують фізичну силу до дітей);

- низький рівень довіри населення до органів влади, інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

- низька доступність осіб, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, до якісних комплексних послуг у зв'язку з недосконалістю механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, недостатністю у таких суб'єктів спеціальних знань і навичок, психологічним вигоранням, обмеженою кількістю людських ресурсів, зокрема фахівців із соціальної роботи, психологів, спеціалізованих установ для постраждалих осіб;

- недосконалий механізм притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні домашнього насильства, насильства за ознакою статі;

- відсутність системності наукових досліджень та аналізу тенденцій у розв'язанні проблем домашнього насильства, домашнього насильства стосовно дітей, насильства за ознакою статі, недосконалість системи збору даних за необхідними показниками.

Вагомими проблемами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі є, зокрема, обмежені людські та фінансові ресурси, зростання кількості осіб з інвалідністю, маргіналізація окремих груп жінок і чоловіків, що потребує впровадження та налагодження механізму адресності надання відповідних послуг.

Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, прийнятим у грудні 2017 р., запроваджено комплексну систему боротьби з домашнім насильством та насильством за ознакою статі.

Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року (далі - Програма) повинна стати стратегічним документом для практичного застосування згаданого Закону.

Мета Програми

Метою Програми є забезпечення розбудови системи запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі відповідно до міжнародних стандартів і Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” в умовах децентралізації та запровадження комплексних дій та заходів, спрямованих на зменшення масштабу такого явища.

Визначення оптимального варіанта розв’язання проблеми на основі порівняльного аналізу можливих варіантів

Можливими є два варіанти розв’язання проблеми.

Перший варіант передбачає внесення змін до нормативно-правових актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі з метою їх гармонізації відповідно до вимог Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”. Наведене дасть змогу удосконалити окремі проблемні напрями діяльності у зазначеній сфері (облік звернень постраждалих осіб; організація діяльності центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, місцевих держадміністрацій, служб у справах дітей, уповноважених підрозділів органів Національної поліції), однак не забезпечить комплексного розв’язання проблеми.

Другий варіант передбачає запровадження дієвого механізму взаємодії суб’єктів (спеціально уповноважених органів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб; громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах), що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі; надання всебічної допомоги постраждалим особам та утвердження ненасильницького характеру приватних стосунків; впровадження відповідних світових стандартів і досвіду. Такий підхід дасть змогу вдосконалити систему запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі відповідно до положень Конвенції Ради Європи “Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами”, яку ратифіковано 46 країнами та Європейським Союзом.

За результатами порівняльного аналізу можливих варіантів розв’язання проблеми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі оптимальним вважається другий варіант, який передбачає впровадження комплексного

інтегрованого підходу до мінімізації та усунення зазначеної проблеми.

Шляхи і способи розв'язання проблеми, строк виконання Програми

Передбачаються такі шляхи розв'язання проблеми:

забезпечення координації та ефективної взаємодії спеціально уповноважених органів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, інших органів та установ, які виконують функції, пов'язані з проведенням заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, з визначенням відповідальних структур та осіб, загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, визначених Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, та забезпечення безперешкодного доступу до них для усіх, хто потребує допомоги;

забезпечення доступності та якості надання необхідних соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі; затвердження стандартів надання соціальних послуг; забезпечення розроблення та виконання програм для постраждалих осіб;

визначення потреб територіальних громад у забезпеченні фахівцями із соціальної роботи та психологами, створенні загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;

застосування визначеного законодавством механізму притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні домашнього насильства та насильства за ознакою статі; забезпечення розроблення та виконання програм для кривдників;

удосконалення законодавства про адміністративну та кримінальну відповідальність посадових осіб за нехтування службовими обов'язками щодо запобігання, розслідування, переслідування та покарання за скоєння домашнього насильства, особливо домашнього насильства стосовно дітей, та насильства за ознакою статі;

навчання та підвищення рівня професійної компетентності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, з питань, що регулюються Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та іншими законодавчими актами, спрямованими на розв'язання зазначеної проблеми;

проведення комплексної, а також орієнтованої на різні групи населення інформаційно-просвітницької та роз'яснювальної роботи, спрямованої на запобігання домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

забезпечення збору даних про факти домашнього насильства, зокрема домашнього насильства стосовно дітей, та насильства за ознакою статі, проведення досліджень щодо форм насильства, якого зазнають діти, жінки та чоловіки вразливих груп (особи з інвалідністю, люди похилого віку, внутрішньо переміщені особи, учасники бойових дій, молодь, маргіналізовані групи, бездомні, наркозалежні, постраждали від торгівлі людьми тощо).

Програму передбачається виконати протягом 2019-2023 років.

Очікувані результати виконання програми, визначення її ефективності

Виконання Програми дасть змогу знизити рівень домашнього насильства, насильства за ознакою статі та забезпечити захист прав постраждалих осіб через удосконалення системи запобігання та протидії такому насильству, удосконалення

відповідної нормативно-правової бази, запровадження дієвого механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

За результатами виконання Програми буде забезпечено:

зростання довіри громадян до суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, подолання психологічних та інших бар'єрів у прийнятті та реалізації рішень щодо звернення до цих суб'єктів з приводу такого насильства;

доступність і якість надання необхідних соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, у тому числі дітям, людям похилого віку, особам з інвалідністю, громадянам, що належать до інших вразливих груп, у загальних і спеціалізованих службах підтримки постраждалих осіб, визначених Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”;

зростання кількості притягнених до відповідальності кримінальників;

спеціальну підготовку фахівців з числа суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, що забезпечуватиме підвищення якості надання відповідної допомоги;

підвищення рівня обізнаності населення з питань запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, подолання негативних стереотипів і формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки, посилення ролі чоловіків у протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

підвищення якості оброблення та аналізу зібраних даних про домашнє насильство, у тому числі домашнє насильство стосовно дітей та насильство за ознакою статі, що дасть змогу проводити ефективний моніторинг виконання Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”.

Оцінка фінансових ресурсів, необхідних для виконання Програми

Фінансування Програми передбачається здійснювати за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяг видатків, необхідних для виконання Програми, уточнюється щороку під час формування проекту Державного бюджету України на відповідний рік з урахуванням його реальних можливостей.

3.3.5. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ФОРМУВАННЯ, ВЕДЕННЯ ТА ДОСТУПУ ДО ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИПАДКІВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ⁶⁵

ПОСТАНОВА КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 20 березня 2019 р. № 234 Київ

Відповідно до частини одинадцятої статті 16 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, що додається.

2. До запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі реєстрація заяв і повідомлень про насильство, внесення інформації про заходи, вжиті суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, визначеними статтею 6 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, до постраждалих осіб та кривдників, проводиться шляхом внесення відповідних відомостей до журналів реєстрації заяв (повідомлень) про вчинення насильства та узагальнення (зведення) даних журналів згідно з Порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 69, ст. 2332).

Прем'єр-міністр України

В.ГРОЙСМАН

Інд. 73

**ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 20 березня 2019 р. № 234**

⁶⁵Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 20 березня 2019 року №234. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF#Text>.

ПОРЯДОК

формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі

1. Цей Порядок визначає процедуру формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі (далі - Реєстр).

2. Реєстр - автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для збирання, реєстрації, накопичення, зберігання, адаптування, зміни, поновлення, використання, поширення (розповсюдження, реалізації, передання), знеособлення і знищення визначених Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” даних про випадки домашнього насильства та насильства за ознакою статі (далі - насильство).

Метою формування та ведення Реєстру є:

захист життєво важливих інтересів постраждалих осіб, зокрема дітей;

запобігання повторним випадкам насильства;

забезпечення здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству;

облік випадків насильства, узагальнення та аналіз інформації про насильство;

надання комплексної та своєчасної допомоги постраждалим особам суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, визначеними статтею 6 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та статтею 7¹ Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” (далі - суб'єкти);

координація діяльності суб'єктів шляхом оптимізації інформаційної взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству.

3. Держателем Реєстру є Мінсоцполітики, яке здійснює:

розроблення нормативно-правової бази для функціонування Реєстру та його методичне забезпечення;

організацію взаємодії між інформаційними системами Мінсоцполітики, МВС, Офісу Генерального прокурора, ДСА, уповноважених органів з питань пробачії та інформаційними системами інших центральних органів виконавчої влади з питань запобігання та протидії насильству.

Держатель Реєстру має право отримувати від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та підпорядкування, громадських формувань, інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству, інформацію та документи, необхідні для забезпечення належного формування та ведення Реєстру. Документи та інформація, що містять персональні дані, надаються на підставах та в порядку, які визначені Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та цим Порядком.

4. Адміністратором Реєстру є державне підприємство, визначене Мінсоцполітики, що належить до сфери його управління, яке:

здійснює заходи із створення, впровадження, супроводження програмного забезпечення Реєстру;

відповідає за технічне і технологічне забезпечення, збереження та захист даних Реєстру;

здійснює технічні та технологічні заходи з надання, блокування та анулювання

доступу до Реєстру, ведення обліку користувачів;

забезпечує проведення перевірки дотримання дисципліни та системи безпеки, навчання щодо внесення даних і користування Реєстром.

5. Реєстраторами Реєстру є працівники суб'єктів, зазначених у абзаці другому частини шостої статті 16 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, зокрема:

працівники уповноважених структурних підрозділів Мінсоцполітики;

уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі місцевих держадміністрацій та сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад;

уповноважені особи районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у місті (у разі їх утворення) рад, до функціональних обов'язків яких належить приймання та реєстрація заяв і повідомлень про вчинення насильства;

працівники уповноважених підрозділів органів Національної поліції;

працівники служб у справах дітей (у частині випадків насильства, в яких кривдниками або постраждалими особами є діти);

керівники та уповноважені працівники центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

6. Суб'єкти інформування - суб'єкти, які інформують реєстраторів про факти надходження заяв (повідомлень) про насильство, ухвалення судових рішень щодо насильства, згідно з Порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 69, ст. 2332), для внесення відповідних даних до Реєстру.

Суб'єктами інформування є керівники та уповноважені працівники:

центрів соціально-психологічної допомоги, притулків для постраждалих осіб, центрів медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, центрів надання соціальних послуг у громадах, притулків для дітей, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, інших закладів, установ та організацій, які надають соціальні послуги постраждалим особам;

центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

закладів освіти;

установ (закладів) охорони здоров'я;

уповноважених органів з питань PROBACII;

органів прокуратури;

судів.

7. Користувачами Реєстру є особи, які мають право ознайомлюватися з даними, що містяться в Реєстрі:

працівники уповноважених структурних підрозділів Мінсоцполітики;

працівники уповноважених структурних підрозділів Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій;

заступники голів (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі місцевих держадміністрацій та сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад;

уповноважені особи районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у місті (у разі їх утворення) рад, до функціональних обов'язків яких належать приймання та реєстрація заяв і повідомлень про вчинення насильства;

працівники уповноважених підрозділів органів Національної поліції;

працівники служб у справах дітей (у частині випадків насильства, в яких кривдниками або постраждалими особами є діти);

уповноважені працівники центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

судді.

8. Відомості про реєстраторів Реєстру, користувачів Реєстру та суб'єктів інформування вносяться до довідника організаційної структури Реєстру. Довідники користувачів Реєстру та реєстраторів Реєстру загальнодержавного та регіонального рівня ведуться адміністратором Реєстру, місцевого рівня - уповноваженими структурними підрозділами Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій.

9. Кадрові підрозділи (за наявності) або керівники (уповноважені працівники) суб'єктів у день підписання наказу про призначення або звільнення реєстраторів Реєстру, користувачів Реєстру або суб'єктів інформування письмово (електронною поштою) повідомляють про це адміністратору Реєстру або структурному підрозділу Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, відповідальному за ведення довідників зазначених відомств, для внесення до них змін про реєстраторів Реєстру та користувачів Реєстру.

Порядок надання та припинення доступу до даних Реєстру працівниками суб'єкта визначається внутрішнім наказом суб'єкта відповідно до Регламенту технічного доступу та взаємодії, затвердженого адміністратором Реєстру.

10. Обробка персональних даних, що вносяться до Реєстру, здійснюється відповідно до вимог Закону України "Про захист персональних даних", статті 16 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" та порядку обробки персональних даних, визначеного Мінсоцполітики.

Обробка персональних даних про особу, яка повідомила про вчинення насильства, або про постраждалу особу проводиться за згодою такої особи або її законного представника уповноваженими особами суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, з дотриманням вимог Закону України "Про захист персональних даних". Під час надання такої згоди особа повинна бути поінформована про мету збору інформації, обсяг даних та осіб, що матимуть доступ до її персональних даних.

У разі коли постраждалою особою є дитина, така згода надається її батьками або іншими законними представниками, а якщо батьки (інші законні представники дитини) є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини, - органом опіки та піклування.

Якщо постраждалою особою є недієздатна особа, така згода надається її законним представником, а якщо її законний представник є кривдником або ухиляється від захисту прав та інтересів недієздатної особи, - органом опіки та піклування.

Відмова особи, яка постраждала від насильства, щодо внесення даних про неї до Реєстру не є підставою для ненадання такій особі будь-якого виду допомоги, передбаченого законодавством.

11. У цьому Порядку терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" і "Про соціальні послуги".

Формування та ведення Реєстру

12. Реєстр формується окремо за кожним випадком насильства шляхом внесення до нього відповідної інформації суб'єктами з урахуванням особливостей, передбачених частиною шостою статті 16 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".

13. До Реєстру вносяться відомості (окремо за кожним випадком) про:

1) випадок насильства:

дата та час вчинення, місце вчинення, форма насильства, вид шкоди чи страждань, завданих внаслідок насильства, обставини вчинення насильства, первинне чи повторне вчинення насильства кривдником;

прізвище, ім'я та по батькові особи, яка повідомила про вчинення насильства щодо іншої особи, серія та номер паспорта або реквізити іншого документа, що посвідчує особу (за наявності), номер контактного телефону;

наявність дітей у постраждалої особи та кривдника, належність сім'ї постраждалої особи до тих, що перебувають у складних життєвих обставинах;

повідомлення уповноваженого підрозділу органів Національної поліції (дата, час, найменування підрозділу, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка прийняла повідомлення), у разі коли заяву (повідомлення) про вчинення насильства зареєстровано уповноваженою особою районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її утворення) ради;

повідомлення служб у справах дітей (дата, час, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка прийняла повідомлення), у разі коли постраждалою особою або кривдником є дитина;

інформація про вжиття уповноваженим підрозділом органу Національної поліції заходів реагування;

інформація про органи (установи, заклади), залучені до реагування на випадок насильства;

інформація про внесення відомостей про випадок насильства до Єдиного реєстру досудових розслідувань та результати його розслідування (у тому числі за інформацією органів прокуратури);

інші відомості, передбачені первинними обліковими документами суб'єктів, внесення до Реєстру яких відповідає меті обробки таких даних, визначеній Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству";

2) постраждалу особу та вжиті заходи з надання їй допомоги:

час і дата надходження заяви, повідомлення про вчинення насильства, прізвище, ім'я та по батькові, посада, номер контактний телефону уповноваженої особи, що прийняла заяву (повідомлення), найменування та адреса відповідного суб'єкта;

прізвище, ім'я та по батькові постраждалої особи (законного представника), серія та номер паспорта або реквізити іншого документа, що посвідчує особу (за наявності), дата народження постраждалої особи, стать, адреса фактичного місця проживання (перебування), місце роботи, навчання (за наявності), номер контактний телефону;

у разі коли постраждалою особою є дитина, відомості про її законних представників: прізвище, ім'я та по батькові, дата народження, адреса фактичного місця проживання (перебування), номер контактний телефону; ким вони є дитині (батьки, опікуни або піклувальники, прийомні батьки, батьки - вихователі дитячих будинків сімейного типу); якщо функції законного представника виконує дитячий заклад, в якому вона проживає, його реквізити; відомості про те, чи є законні представники (один з них)

кривдниками, чи ухиляються від виконання батьківських обов'язків, чи ухиляються від захисту прав та інтересів дитини (у разі наявності); результати оцінки рівня безпеки; відомості про тимчасове влаштування дитини (у разі такого влаштування) до сім'ї родичів, знайомих, патронатного вихователя, закладу соціального захисту дітей;

категорія постраждалої особи (недієздатна, обмежено дієздатна, дитина-сирота, дитина, позбавлена батьківського піклування, особа з інвалідністю, одинока мати (батько) тощо);

відомості про потребу постраждалої особи в невідкладній медичній допомозі (так/ні, вжиті заходи, дата і номер виданого направлення, найменування закладу, установи);

відомості про потребу в невідкладній психологічній допомозі на безоплатній основі (так/ні, вжиті заходи, дата і номер виданого направлення, найменування закладу, установи);

реквізити (дата і номер) направлень до інших організацій, установ, закладів та їх найменування;

інформація про інші потреби постраждалої особи;

у разі коли постраждалою особою є дитина, інформація про її взяття службою у справах дітей на облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, або первинний облік дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

відомості про проведені оцінки потреб постраждалої особи, оцінку ризиків вчинення домашнього насильства (дата, органи, установи, що проводили);

відомості про затверджену програму для постраждалої особи (дата і номер), результати виконання;

інформація про надані постраждалій особі послуги: види (соціальні послуги, послуги медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі), строк надання, орган, установа, заклад, що надав послуги або допомогу, інформація про надання тимчасового притулку (строк, установа, заклад, що надали притулок);

відомості про відшкодування кривдником завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю постраждалої особи (дата подання позовної заяви, найменування суду, дата і номер рішення суду про стягнення збитків або відмову в їх стягненні, сума завданих збитків згідно з рішенням суду);

інформація про надання безоплатної правової допомоги постраждалій особі (найменування центру, опис наданої допомоги і дата її надання);

інші відомості, передбачені первинними обліковими документами суб'єктів, внесення до Реєстру яких відповідає меті обробки таких даних, визначеній Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству";

3) кривдника:

прізвище, ім'я та по батькові кривдника, стать, дата народження, інформація про характер відносин між кривдником і постраждалою особою, мова спілкування з постраждалою особою, у тому числі відповідно до статті 3 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству";

адреса, місце роботи, навчання (за наявності), номер контактного телефону;

винесений уповноваженим підрозділом органу Національної поліції терміновий заборонний припис кривднику (дата, номер) і застосування передбачених приписом заходів;

взяття кривдника на профілактичний облік (дата і підстави взяття на облік) і зняття його з обліку;

направлення кривдника судом на проходження програми для кривдника (дата і номер рішення суду, строк реалізації програми);

результати проходження кривдником програми для кривдника;

кримінальне провадження, у якому кривднику оголошено підозру про вчинення факту насильства (дата і номер провадження, орган досудового розслідування) та результати досудового розслідування;

прийнята щодо кривдника судом постанова у справі про адміністративне правопорушення за фактом насильства (дата і номер, суб'єкт, що виніс постанову, вид постанови та адміністративного стягнення (у разі його призначення);

рішення суду у кримінальній справі щодо кривдника за фактом насильства (дата і номер, суд, що виніс рішення, вид запобіжного заходу, обмежувального заходу, кримінального покарання);

судові рішення про застосування (видачу або продовження) обмежувального припису (дата і номер судового рішення, найменування суду, що ухвалив рішення, строк застосування заходів);

строк закінчення відбування кримінального покарання кривдником (за даними уповноважених підрозділів органів Національної поліції - щодо кримінальних покарань у виді обмеження або позбавлення волі, за даними уповноважених органів з питань пробації - щодо кримінальних покарань, не пов'язаних з обмеженням або позбавленням волі, та щодо кривдників, звільнених від відбування покарання з випробуванням);

затверджена судом пробаційна програма для кривдника (за даними уповноважених органів з питань пробації);

інші відомості, передбачені первинними обліковими документами суб'єктів, внесення до Реєстру яких відповідає меті обробки таких даних, визначеній Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".

14. Відомості до Реєстру вносяться шляхом фіксації (введення) реєстратором Реєстру інформації за формами первинного обліку (обліковими картками), затвердженими Мінсоцполітики, та шляхом інформаційної взаємодії згідно з Регламентом технічного доступу та взаємодії, затвердженим адміністратором Реєстру.

15. Електронні примірники судових рішень і відомості, передбачені абзацом четвертим пункту 20 цього Порядку, що містяться в Єдиному державному реєстрі судових рішень у справах про адміністративні правопорушення та про притягнення осіб до кримінальної відповідальності за рішеннями суду, що набрали законної сили, надаються адміністратором Реєстру в електронній формі відповідно до порядку інформаційної взаємодії, визначеного ДСА та Мінсоцполітики.

16. Обмін інформацією, що міститься в Реєстрі та інформаційних системах МВС, Офісу Генерального прокурора, ДСА, уповноважених органів з питань пробації, інших центральних органів виконавчої влади з питань запобігання та протидії насильству, відбувається шляхом інформаційної взаємодії згідно з відповідними наказами таких органів.

17. Формування Реєстру розпочинається з моменту внесення до нього реєстратором Реєстру відповідних відомостей про надходження заяви, повідомлення про вчинення насильства або отримання інформації шляхом інформаційної взаємодії.

У Реєстрі автоматично фіксуються дані реєстратора, дата внесення інформації та присвоюється номер випадку. Факт реєстрації випадку настає з моменту підтвердження реєстратором Реєстру таких відомостей шляхом накладення кваліфікованого електронного підпису.

18. Підставою для внесення до Реєстру відомостей про постраждалу особу є:

отримання реєстратором Реєстру заяви чи повідомлення про вчинення насильства;

надходження до реєстратора Реєстру відомостей від суб'єкта інформування (після перевірки на предмет повторного внесення до Реєстру одного випадку різними реєстраторами Реєстру).

Відомості про постраждалу особу вносяться до Реєстру за наявності документа про її добровільну поінформовану згоду, крім випадків, передбачених законом (випадків вчинення насильства стосовно дітей і недієздатних осіб або виявлення фактів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається).

Суб'єкт інформування подає:

заповнену форму повідомлення за підписом керівника суб'єкта інформування або його заступника про отримання заяви чи повідомлення про факт насильства та про вжиті заходи до постраждалої особи (надання медичної, психологічної допомоги тощо), затверджену Мінсоцполітики;

скановану копію заяви чи заяви у вигляді електронного документа постраждалої особи або повідомлення про вчинення насильства;

скановані копії інших документів або електронні документи щодо випадку насильства, надані постраждалою особою (її представником) або особою, яка повідомила про насильство (за наявності);

документи, що підтверджують надання послуг (допомоги), вжиті заходи.

Відомості надаються реєстратору Реєстру листом через систему електронного документообігу з використанням системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів або на паперовому носії згідно з Порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

Відомості про отримання заяви чи повідомлення про вчинення насильства надсилаються (завантажуються з електронної системи документообігу) суб'єктом інформування реєстратору Реєстру з числа працівників уповноважених підрозділів органів Національної поліції на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці за місцем проживання (перебування) постраждалої особи, відомості про вжиті заходи до постраждалої особи, випадок насильства стосовно якої внесено до Реєстру, - реєстратору Реєстру з числа уповноважених осіб районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у місті (у разі їх утворення) рад за місцем перебування постраждалої особи, а якщо кривдниками або постраждалими особами є діти, - реєстратору Реєстру з числа працівників відповідних служб у справах дітей.

19. Відомості до Реєстру вносяться реєстраторами Реєстру у встановлені строки:

відомості, передбачені абзацами третім і четвертим підпункту 1, абзацами другим - восьмим підпункту 2 пункту 13 цього Порядку, - невідкладно, але не пізніше ніж протягом доби з моменту подання заяви (повідомлення);

інформація про видані направлення до установ/закладів - не пізніше ніж протягом доби з моменту видачі направлення;

інформація про потреби постраждалої особи - протягом трьох робочих днів з дня проведення оцінки потреб;

дані про затверджену програму для постраждалої особи - не пізніше ніж протягом доби з моменту затвердження програми, відомості про виконання програми - протягом доби з моменту здійснення заходів, передбачених програмою;

інформація про надання постраждалій особі соціальних послуг, тимчасового притулку, безоплатної правової допомоги, взяття службою у справах дітей такої дитини на облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, або первинний облік дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених

батьківського піклування, - не пізніше ніж протягом доби з моменту отримання від суб'єктів інформування відомостей про надання таких послуг (допомоги), поселення особи до притулку, взяття на облік;

інформація про винесені постанови у справі про адміністративне правопорушення за фактом насильства та винесені судові рішення, в тому числі про відшкодування кривдником завданих матеріальних збитків і шкоди, - не пізніше ніж протягом доби з моменту отримання постанови або рішення суду;

відомості, передбачені абзацами другим, третім, шостим і сьомим підпункту 1, абзацом другим підпункту 3 пункту 13 цього Порядку, - не пізніше ніж протягом доби з моменту проведення перевірки інформації про випадок насильства згідно з Порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі;

відомості, передбачені абзацом восьмим підпункту 1 пункту 13 цього Порядку, - не пізніше ніж протягом доби з моменту внесення відомостей про випадок насильства до Єдиного реєстру досудових розслідувань;

відомості, передбачені абзацом одинадцятим підпункту 3 пункту 13 цього Порядку, - не пізніше ніж протягом доби з моменту надходження інформації до уповноважених підрозділів органів Національної поліції;

відомості, отримані від суб'єктів інформування, - не пізніше ніж протягом доби з дня їх надходження та перевірки.

Уповноважені органи з питань пробації інформують уповноважених підрозділів органів Національної поліції на території відповідної адміністративної одиниці про кривдників, які засуджені до кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням або обмеженням волі або звільнених від покарання з випробуванням.

Суб'єкти інформування для внесення до Реєстру інформації надсилають реєстраторам Реєстру:

відомості, передбачені абзацами четвертим і п'ятим підпункту 1, абзацами другим - восьмим, десятим - шістнадцятим підпункту 2 пункту 13 цього Порядку, - не пізніше ніж протягом доби з моменту отримання заяви чи повідомлення про вчинення насильства, проведення оцінки потреб постраждалої особи, з дня початку та закінчення строку надання послуг (допомоги), поселення до притулку, внесення відомостей про випадок насильства до Єдиного реєстру досудових розслідувань;

відомості, передбачені абзацом дванадцятим підпункту 3 пункту 13 цього Порядку, - не пізніше ніж за десять робочих днів до закінчення строку відбування кримінального покарання кривдником;

електронні примірники судових рішень і відомості, зазначені в абзацах п'ятому, восьмому, дев'ятому та десятому підпункту 3 пункту 13 цього Порядку, - у день їх виготовлення засобами автоматизованої системи документообігу суду.

20. Відомості, зазначені в абзацах другому - дев'ятому підпункту 2 пункту 13 цього Порядку, вносяться до Реєстру тим реєстратором Реєстру, до якого надійшли заява (повідомлення) про вчинення насильства або відомості від суб'єкта інформування.

Відомості, зазначені в абзацах четвертому і п'ятому підпункту 1, абзацах десятому - шістнадцятому підпункту 2, абзаці п'ятому підпункту 3 пункту 13 цього Порядку, вносяться до Реєстру реєстраторами Реєстру з числа уповноважених осіб районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у місті (у разі їх утворення) рад, до функціональних обов'язків яких належить приймання та реєстрація заяв і повідомлень про вчинення насильства, або працівників служб у справах дітей (у частині випадків насильства, в яких кривдниками або постраждалими особами є діти).

Відомості, зазначені в абзацах другому і третьому, шостому і сьомому підпункту

1, абзацах другому - четвертому, шостому, сьомому та одинадцятому підпункту 3 пункту 13 цього Порядку, вносяться до Реєстру реєстраторами Реєстру з числа працівників уповноважених підрозділів органів Національної поліції.

Електронні примірники судових рішень і відомості, зазначені в абзацах п'ятому, восьмому - десятому підпункту 3 пункту 13 цього Порядку, формуються з автоматизованої системи документообігу суду.

21. Відомості про кривдника вносяться до Реєстру реєстратором Реєстру після підтвердження факту насильства, отримання листа в системі документообігу або отримання на паперовому носії згідно з Порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

22. Редагування (зміна, оновлення чи доповнення) зафіксованих у Реєстрі відомостей проводиться шляхом внесення реєстратором Реєстру оновлених даних до відповідного пункту форми відомостей згідно з повноваженнями, зазначеними у пункті 20 цього Порядку, а також відповідно до письмового подання (в електронній або паперовій формі) суб'єктів інформування та користувачів Реєстру у разі виявлення неточностей, технічних помилок або неповноти інформації, про що в автоматичному режимі вноситься інформація до журналу дій користувачів.

23. Внесення відомостей до Реєстру та їх редагування (зміна, оновлення, доповнення або видалення) проводиться реєстраторами Реєстру з використанням кваліфікованого електронного підпису, сумісного з програмним забезпеченням Реєстру.

24. Персональні дані про особу, яка повідомила про вчинення насильства, зберігаються в Реєстрі протягом одного року з дня надходження відповідної інформації про вчинення насильства та в подальшому знеособлюються для використання в наукових і статистичних цілях відповідно до законодавства.

Персональні дані про постраждалу особу зберігаються в Реєстрі протягом трьох років з дня вчинення насильства та в подальшому знеособлюються для використання в наукових і статистичних цілях відповідно до законодавства.

Персональні дані про кривдника зберігаються в Реєстрі у разі:

відсутності кримінального провадження стосовно кривдника у зв'язку із вчиненням домашнього насильства, насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи, рішення суду про застосування обмежувального припису або накладення адміністративного стягнення, вироку суду про визнання кривдника винним у вчиненні домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи, що набрали законної сили, - протягом року з дня надходження відповідної інформації про вчинення насильства;

виправдувального вироку суду, що набрав законної сили, - до часу набрання чинності відповідним рішенням суду;

порушення кримінального провадження стосовно кривдника у зв'язку із вчиненням домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи - протягом періоду розслідування кримінального провадження;

ухвалення рішення суду, що набрало законної сили, про застосування обмежувального припису або накладення адміністративного стягнення - протягом трьох років із дня набрання чинності відповідним рішенням суду;

винесення вироку суду, що набрав законної сили, про визнання кривдника винуватим у вчиненні домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи з відбуванням покарання - протягом десяти років із дня закінчення строку відбування покарання;

винесення вироку суду, що набрав законної сили, про визнання кривдника винуватим у вчиненні домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших

форм насильства стосовно постраждалої особи без відбування покарання - протягом десяти років із дня набрання чинності відповідним рішенням суду. Після закінчення зазначеного строку дані кривдника знеособлюються для використання в наукових і статистичних цілях відповідно до законодавства.

У разі спростування факту вчинення насильства, а також після закінчення строку зберігання у Реєстрі персональних даних такі дані підлягають видаленню в порядку, встановленому законодавством.

Видалення даних здійснюється реєстратором Реєстру, яким внесено такі дані, або іншим реєстратором Реєстру, уповноваженим вносити дані про випадки насильства, вчинені на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, шляхом їх знищення у формах первинного обліку (облікових картках).

Конфіденційність використання даних Реєстру

25. Інформація, внесена до Реєстру, є конфіденційною. Нерозголошення конфіденційної інформації гарантується державою. Збирання, зберігання, використання та захист інформації, що міститься в Реєстрі, здійснюються відповідно до законодавства.

У Реєстрі створюється комплексна система захисту інформації з підтвердженою відповідністю згідно із статтею 8 Закону України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”.

26. Інформація, що міститься у Реєстрі, надається тільки у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини або за згодою особи, якої ця інформація стосується.

27. Доступ до відомостей та інформації, що міститься в Реєстрі, надається суб'єктам з дотриманням вимог Кримінального процесуального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”, “Про захист персональних даних”, “Про електронні довірчі послуги”, “Про оперативно-розшукову діяльність”, “Про контролювальну діяльність” і за наявності визначених законом підстав.

28. Інформація з Реєстру може бути надана постраждалій особі (її законному представнику) відповідно до вимог статті 16 Закону України “Про захист персональних даних” або суб'єктам у випадках, встановлених законом, виключно в інтересах такої особи з метою надання їй послуг (допомоги) в обсязі, що відповідає меті використання такої інформації. Інформація надається суб'єктам у випадках, встановлених законом, реєстратором Реєстру у формі витягу з Реєстру за формою, встановленою Мінсоцполітики.

29. Адміністратор Реєстру здійснює комплекс програмних, технологічних та організаційних заходів щодо захисту відомостей, які містяться в Реєстрі, від несанкціонованого доступу.

30. Адміністратор Реєстру за кожним фактом порушення реєстраторами Реєстру порядку використання засобів електронної ідентифікації, визначеного Регламентом технічного доступу та взаємодії, затвердженим адміністратором Реєстру, невідкладно вживає заходів до його блокування та повідомляє про це держателю Реєстру.

Доступ до інформації, що міститься в Реєстрі

31. Право доступу до відомостей, внесених до Реєстру, мають: держатель Реєстру - у повному обсязі з урахуванням повноважень, визначених Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”, Порядком взаємодії суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, та цим Порядком;

працівники уповноваженого структурного підрозділу Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій - щодо випадків насильства, постраждалих осіб та кривдників на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі місцевих держадміністрацій та сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад - щодо випадків насильства, постраждалих осіб і кривдників на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

голови та уповноважені особи районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, голови та уповноважені особи виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад - щодо випадків насильства, облік яких ведеться зазначеними уповноваженими особами;

керівники та працівники уповноважених підрозділів органів Національної поліції - щодо випадків насильства, облік яких ведеться зазначеними уповноваженими особами;

керівники та працівники служб у справах дітей - щодо випадків насильства, в яких кривдниками або потерпілими особами є діти;

судді - щодо випадків насильства, справи стосовно яких перебувають на розгляді суду, у тому числі про відшкодування кривдником завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров’ю постраждалої особи.

Відомості у формі витягу з Реєстру можуть також надаватися:

керівникам та уповноваженим особам центрів соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, центрів соціально-психологічної допомоги, притулків для постраждалих осіб, центрів медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, центрів надання соціальних послуг у територіальних громадах, інших закладів, установ та організацій, які надають соціальні послуги постраждалим особам, - щодо випадків, за якими постраждалим особам видано направлення до зазначених служб;

керівникам та уповноваженим працівникам центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги (у тому числі адвокатам таких центрів) - щодо випадків, за якими постраждалим особам видано направлення до зазначених центрів;

прокурорам - щодо випадків насильства, відомості про які внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань і за якими оголошено підозру кривднику;

керівникам і працівникам уповноважених органів з питань пробації - щодо випадків, за якими кривдників засуджено до кримінальних покарань, не пов’язаних із позбавленням або обмеженням волі, та накладено адміністративні стягнення;

службам у справах дітей - щодо позбавлення батьківських прав кривдника.

32. Доступ суб’єктів до Реєстру та можливість внесення до нього інформації надаються (припиняються) за заявою їх керівника або заступника керівника, поданою до уповноважених структурних підрозділів, зазначених у пункті 6 цього Порядку, після ознайомлення та погодження з умовами, передбаченими Регламентом технічного доступу та взаємодії, затвердженим адміністратором Реєстру.

Доступ реєстраторів та користувачів Реєстру до Реєстру здійснюється з використанням кваліфікованого електронного підпису, сумісного з програмним забезпеченням Реєстру, логіна та пароля, суб’єктів інформування Реєстру - з використанням логіна та пароля. Реєстратор Реєстру самостійно вчиняє дії, пов’язані з отриманням кваліфікованого електронного підпису в акредитованому центрі сертифікації

ключів, логіни та паролі надаються адміністратором Реєстру.

33. Адміністратор Реєстру затверджує Регламент технічного доступу та взаємодії, забезпечує ознайомлення з ним реєстраторів Реєстру, користувачів Реєстру та суб'єктів інформування Реєстру.

34. У Реєстрі передбачається можливість пошуку та систематизації (групування) інформації за будь-якою категорією відомостей, зазначених у пункті 13 цього Порядку, за переліком реєстраторів Реєстру (їх групою), а також у розрізі адміністративно-територіальних одиниць, на території яких вчинено насильство.

Контроль за внесенням даних до Реєстру та їх використанням

35. Керівники реєстраторів Реєстру, суб'єктів інформування, користувачів Реєстру всіх рівнів забезпечують у відомствах контроль за своєчасним внесенням достовірної та в повному обсязі інформації до Реєстру у строки, визначені Законами України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цим Порядком, а також за своєчасним реагуванням на випадки насильства та є персонально відповідальними за виконання цих функцій.

36. Керівники уповноважених структурних підрозділів Мінсоцполітики, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, територіальних органів Національної поліції забезпечують проведення систематичних перевірок внесення реєстраторами Реєстру до Реєстру відомостей про випадки насильства, повноту та своєчасність вжитих до них заходів з урахуванням вимог Законів України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” та цього Порядку.

37. Реєстратор та суб'єкти інформування Реєстру відповідають за своєчасність, повноту та достовірність внесених до Реєстру відомостей згідно із законодавством. Реєстратори Реєстру, користувачі Реєстру та суб'єкти інформування зобов'язуються використовувати інформацію з Реєстру виключно для цілей, установлених законодавством.

38. Держатель Реєстру, адміністратор Реєстру, реєстратори Реєстру, користувачі Реєстру та суб'єкти інформування відповідають за порушення вимог цього Порядку, незаконне втручання в роботу Реєстру, а також за розголошення конфіденційної інформації, яка міститься в Реєстрі, відповідно до законодавства.

**3.3.6. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТИПОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРО ДЕННИЙ
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ,
ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА
ТА/АБО НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ, ТА
СПЕЦІАЛІЗОВАНУ СЛУЖБУ ПЕРВИННОГО СОЦІАЛЬНО-
ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ОСІБ, ЯКІ
ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА/АБО
НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ⁶⁶**

**ПОСТАНОВА
КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
від 21 серпня 2019 р. № 824
Київ**

Відповідно до частини другої статті 14 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та частини другої статті 13² Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити такі, що додаються:

Типове положення про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;

Типове положення про спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі.

2. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським, районним, районним у м. Києві та Севастополі державним адміністраціям забезпечити відповідно до потреб територіальних громад створення денних центрів соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та спеціалізованих служб первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, керуючись затвердженими цією постановою типовими положеннями.

3. Міністерству соціальної політики за погодженням з Міністерством фінансів розробити та затвердити у тримісячний строк типові штатні нормативи та умови оплати праці працівників денного центру соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та спеціалізованої служби первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі.

4. Рекомендувати органам місцевого самоврядування керуватися затвердженими цією постановою типовими положеннями.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В.ГРОЙСМАН

⁶⁶Про затвердження типових положень про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 21 серпня 2019 року №824. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF#Text>.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 21 серпня 2019 р. № 824

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі

1. Денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - денний центр), є спеціалізованою службою підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - постраждалі особи).

Денний центр створюється для надання комплексної соціально-психологічної та первинної правової допомоги, а також соціальних послуг постраждалим особам, у тому числі у випадках, коли такі особи звернулися разом із дитиною, та для забезпечення їм (за потреби) можливості короткострокового або цілодобового перебування у спеціально обладнаному при денному центрі приміщенні, що забезпечене комунальними послугами і призначене для надання постраждалим особам, які звернулися до такого центру, послуг короткострокового або цілодобового перебування (далі - "кризова кімната").

2. Денний центр створюється місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (далі - засновники) відповідно до законодавства та з урахуванням потреб територіальної громади, непропорційного впливу насильства на жінок і чоловіків та можливостей для проведення спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення юридичної чи фактичної нерівностей жінок і чоловіків щодо реалізації прав і свобод, установлених Конституцією і законами України.

До створення денного центру та забезпечення його функціонування можуть залучатися на засадах державно-приватного партнерства підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, фізичні особи - підприємці, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, відповідно до законодавства.

3. Денний центр у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, рішеннями центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також цим Типовим положенням.

Денний центр діє на підставі положення, яке розробляється на основі цього Типового положення та затверджується його засновником відповідно до законодавства.

4. У цьому Типовому положенні терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю", "Про соціальні послуги".

5. Денний центр може бути юридичною особою, яка має самостійний баланс, розрахункові рахунки, або структурним підрозділом іншого закладу (установи) соціального чи іншого спрямування (закладу соціального захисту, соціального обслуговування тощо).

Денний центр як структурний підрозділ іншого закладу (установи) соціального чи іншого спрямування має спільний із закладом (установою) баланс, не є юридичною особою та безпосередньо підзвітний закладу (установі).

Денний центр може бути створено шляхом реорганізації діючих закладів (установ), що надають соціальні послуги.

6. Приміщення, в якому працює денний центр, повинне бути забезпечене комунальними послугами, відповідати санітарно-гігієнічним нормам, вимогам пожежної безпеки та умовам безпечного перебування в ньому.

7. Денний центр є підконтрольним і підзвітним суб'єкту, який його створив/суб'єктам, які його створили.

8. Діяльність денного центру припиняється за рішенням його засновника або в інших випадках, визначених законодавством.

9. Основними завданнями денного центру є:

надання комплексної соціально-психологічної та первинної правової допомоги постраждалим особам;

виконання програм для постраждалих осіб відповідно до типових програм для постраждалих осіб, затверджених Мінсоцполітики;

організація та підтримка груп взаємодопомоги постраждалих осіб;

організація та проведення семінарів і тренінгів для постраждалих осіб;

проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання повторним випадкам насильства щодо постраждалої особи та формування нульової толерантності до його проявів у суспільстві;

інформування населення про права постраждалих осіб та соціальні послуги, які надаються денним центром;

надання короткострокового (до десяти діб) або цілодобового перебування у "кризовій кімнаті" (за її наявності у денному центрі) постраждалим особам.

10. Денний центр провадить свою діяльність за такими напрямками:

надання постраждалим особам психологічної підтримки;

інформування постраждалої особи або її законних представників (якщо такий представник не є кривдником) про функції та повноваження інших суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, можливості отримання подальшої підтримки та надання за потреби інформації про зазначених суб'єктів;

роз'яснення причин домашнього насильства, насильства за ознакою статі та його наслідків для подальшого життя постраждалої особи та її дітей;

проведення оцінки потреб постраждалої особи за формою, визначеною Мінсоцполітики, складення разом із нею індивідуального плану заходів для усунення складних життєвих обставин, викликаних ситуацією насильства, з установленням строків виконання;

визначення необхідності екстреної психологічної допомоги (кризової інтервенції) та вирішення питання щодо направлення постраждалої особи до загальної чи іншої спеціалізованої служби підтримки постраждалих осіб;

забезпечення надання постраждалій особі допомоги у формуванні, розвитку та підтримці соціальних навичок, умінь і соціальної компетенції;

надання допомоги постраждалій особі, яка опинилася у складних життєвих обставинах з метою визначення основних проблем і шляхів їх розв'язання;

сприяння в отриманні постраждалими особами безоплатної правової допомоги відповідно до Закону України "Про безоплатну правову допомогу";

сприяння у наданні постраждалим особам екстреної медичної допомоги у разі потреби в медичних закладах;

інформування місцевої держадміністрації, органів місцевого самоврядування, уповноваженого підрозділу органу Національної поліції про виявлення фактів

домашнього насильства за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалих осіб, крім випадків вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб або виявлення актів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається; у разі виявлення факту домашнього насильства стосовно дитини - інформування протягом доби служби у справах дітей та уповноваженого підрозділу органу Національної поліції;

подання щопівроку звіту обласним держадміністраціям про результати виконання завдань і функцій у сфері запобігання та протидії насильству у визначеному Мінсоцполітики порядку.

11. Денний центр надає соціальні послуги постраждалим особам на безоплатній основі в обсязі, визначеному державними стандартами надання соціальних послуг, що затверджені Мінсоцполітики.

Денний центр надає такі соціальні послуги, як екстрене (кризове) втручання, консультування, інформування, надання притулку тощо.

Зміст та обсяг соціальної послуги для кожної постраждалої особи визначається індивідуально залежно від її потреб і зазначається в договорі про надання соціальної послуги.

Інформація про соціальні послуги постраждалим особам з інтелектуальними та сенсорними порушеннями надається доступним способом, зокрема, із застосуванням загальноживаної лексики, жестової мови, шрифту Брайля.

Денний центр може надавати платні соціальні послуги згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 12 “Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 2, ст. 42; 2016 р., № 73, ст. 2448).

12. У денному центрі за рішенням засновника з урахуванням потреб територіальної громади може бути створена “кризова кімната”.

Строк цілодобового перебування у “кризовій кімнаті” не може перевищувати десяти діб. Продовження строку перебування погоджується директором (завідувачем) денного центру на строк, що не перевищує десяти діб, на підставі оцінки потреб постраждалої особи. Максимальний строк перебування у “кризовій кімнаті” становить не більше ніж 20 діб.

Після закінчення граничного строку перебування у “кризовій кімнаті” постраждалу особу може бути влаштовано до інших спеціалізованих служб, які надають соціальні послуги постраждалим особам.

До “кризової кімнати” постраждалу особу влаштовують на підставі її особистого звернення або направлення суб’єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, відповідно до Порядку взаємодії суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 69, ст. 2332).

13. Право на влаштування до “кризової кімнати” має:

- 1) повнолітня постраждала особа за особистим зверненням;
- 2) повнолітня постраждала особа, направлена структурним підрозділом місцевої держадміністрації або виконавчим органом сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, до повноважень якого належить організація заходів у сфері запобігання та протидії насильству, уповноваженим підрозділом органу Національної поліції, центром соціальних служб, мобільною бригадою соціально-психологічної допомоги постраждалим особам;
- 3) особа, яка не досягла повноліття, але перебуває (перебувала) у зареєстрованому шлюбі;

4) дитина у разі її прийняття до “кризової кімнати” разом з матір’ю/батьком або особою, яка їх замінює.

14. До “кризової кімнати” не влаштовуються постраждалі особи:
- у стані алкогольного або наркотичного сп’яніння;
 - з ознаками гострих інфекційних захворювань;
 - із психічними захворюваннями, які можуть становити загрозу здоров’ю постраждалої особи або осіб, що її оточують;
 - з грибковими та паразитарними хворобами шкіри та волосся;
 - із потребою в стаціонарному лікуванні.

Зазначені постраждалі особи у разі потреби підлягають невідкладному направленню до закладів охорони здоров’я з одночасним повідомленням відповідно до законодавства про факт вчинення щодо них насильства.

15. Перебування у “кризовій кімнаті” особи, яка вчинила насильство стосовно постраждалої особи, яка перебуває у зазначеній кімнаті, забороняється.

16. Перебування в одній “кризовій кімнаті” повнолітніх постраждалих осіб різної статі забороняється.

17. Про влаштування постраждалої особи до “кризової кімнати” видається наказ директора (завідувача) денного центру.

Наказ про відмову у влаштуванні до “кризової кімнати” видається або надсилається заявнику не пізніше дня прийняття такого наказу. У наказі обов’язково зазначаються причини відмови.

Наказ видається не пізніше ніж через три робочих дні з дати подання особою заяви постраждалою особою або з дати отримання направлення суб’єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, відповідно до Порядку взаємодії суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, протягом яких постраждала особа перебуває у “кризовій кімнаті”, проходить медичний огляд згідно з пунктом 14 цього Типового положення та іншу перевірку щодо наявності в такої особи підстав, що унеможливають її перебування у “кризовій кімнаті”.

18. На кожну постраждалу особу, влаштовану до “кризової кімнати”, формується особова справа, в якій зберігаються такі документи:

направлення, видане суб’єктом, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, відповідно до Порядку взаємодії суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі (за наявності);

- письмова заява постраждалої особи (за наявності);
- документ про поінформовану згоду постраждалої особи на влаштування до “кризової кімнати” та отримання пов’язаних з цим соціальних послуг;
- копія документа, що посвідчує особу (за наявності);
- наказ про влаштування до “кризової кімнати”;
- договір про надання соціальних послуг у “кризовій кімнаті”;
- акт оцінювання потреб постраждалої особи;
- індивідуальний план роботи з постраждалою особою;
- наказ про продовження строку перебування у “кризовій кімнаті” (у разі такого продовження);
- наказ про вибуття з “кризової кімнати”.

Інформація, що міститься в особових справах, є конфіденційною та обробляється відповідно до вимог Закону України “Про захист персональних даних”.

19. Денний центр має право:

функціонувати в установленому законодавством порядку за рахунок коштів місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ, організацій, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством;

співпрацювати з усіма суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

20. Кошторис і штатний розпис денного центру затверджуються відповідно до законодавства.

На роботу до денного центру можуть бути прийняті фахівці у сфері права, психології та соціальної роботи, які пройшли спеціальну підготовку з питань запобігання та протидії насильству, на умовах трудового договору відповідно до законодавства про працю.

21. Соціальні послуги постраждалим особам надаються у приміщенні денного центру.

22. Денний центр, створений як юридична особа, очолює директор, якого призначає на посаду/звільняє з посади засновник в установленому порядку шляхом укладення/розірвання трудового договору (контракту).

Директор денного центру повинен мати вищу освіту за відповідним напрямом підготовки (магістр, спеціаліст), післядипломну освіту в галузі управління, не менше ніж п'ять років стажу роботи на керівних посадах нижчого рівня.

23. Денний центр, створений як структурний підрозділ закладу (установи) соціального чи іншого спрямування, очолює директор (завідувач), якого призначає на посаду/звільняє з посади в установленому порядку керівник закладу (установи).

24. Директор (завідувач) структурний підрозділ закладу (установи) соціального чи іншого спрямування, в якому створено денний центр:

персонально відповідальний за виконання завдань денного центру, забезпечення належних умов перебування в ньому постраждалих осіб, збереження матеріально-технічної бази, організацію роботи "кризової кімнати";

представляє без довіреності денний центр в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, відносинах з громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами, організаціями, іншими юридичними та фізичними особами в Україні та за її межами;

видає відповідно до компетенції накази, організовує та контролює їх виконання;

забезпечує цільове використання майна та коштів денного центру в межах затвердженого кошторису, збереження та поточне утримання майна;

приймає на роботу/звільняє з роботи працівників денного центру;

затверджує посадові інструкції працівників денного центру;

затверджує правила внутрішнього розпорядку денного центру та контролює їх виконання;

організовує ведення бухгалтерського та статистичного обліку, підготовку та подання звітів відповідно до законодавства;

забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних норм, правил протипожежної безпеки та охорони праці;

організовує навчання, підвищення кваліфікації, атестацію працівників денного центру;

виконує інші функції, необхідні для виконання завдань денного центру.

25. Фінансування денного центру проводиться за рахунок коштів засновника та інших джерел, не заборонених законодавством.

26. Порядок ведення діловодства і бухгалтерського обліку в денному центрі визначається законодавством.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 21 серпня 2019 р. № 824

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ
про спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного
консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або
насильства за ознакою статі

1. Спеціалізована служба первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - консультативна служба), створюється для надання разових або періодичних консультацій особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, щодо заходів реагування на випадки домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - постраждалі особи), сприяння ефективному розв'язанню проблем самою постраждалою особою (за підтримки фахівців соціальних служб), направлення її у разі потреби до відповідних суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, надання первинної психологічної підтримки та інформування щодо можливостей отримання послуг інших суб'єктів.

2. Консультативна служба створюється місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (далі - засновники) відповідно до законодавства з урахуванням потреб територіальної громади, непропорційного впливу насильства на жінок і чоловіків та можливостей проведення позитивних дій (спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення юридичної чи фактичної нерівностей жінок і чоловіків щодо реалізації прав і свобод, установлених Конституцією і законами України).

До створення консультативної служби та забезпечення її функціонування можуть залучатися на засадах державно-приватного партнерства підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, фізичні особи - підприємці, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, відповідно до законодавства.

3. Консультативна служба у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, рішеннями центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також цим Типовим положенням.

4. У цьому Типовому положенні терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю", "Про соціальні послуги".

5. Консультативна служба діє на підставі свого положення, яке розробляється на основі цього Типового положення та затверджується її засновником відповідно до законодавства.

6. Консультативна служба може бути юридичною особою, яка має самостійний баланс, реєстраційні рахунки, або структурним підрозділом органу місцевого самоврядування, закладу (установи) соціального чи іншого спрямування (закладу соціального захисту, соціального обслуговування, освіти, культури тощо).

Консультативна служба може бути створена шляхом реорганізації (перетворення) діючих закладів (установ), що надають соціальні послуги.

7. Приміщення, в якому працює консультативна служба, повинне бути забезпечене усіма видами комунальних послуг, відповідати санітарно-гігієнічним нормам і вимогам пожежної безпеки.

8. Консультативна служба є підконтрольною та підзвітною суб'єкту, який її створив/суб'єктам, які її створили.

9. Діяльність консультативної служби припиняється за рішенням її засновника або в інших випадках, визначених законодавством.

10. Основними завданнями консультативної служби є:

надання разових чи періодичних консультацій постраждалим особам та їх законним представникам (якщо такі представники не є кривдниками) щодо прав, заходів, соціальних послуг, якими постраждала особа може скористатися;

сприяння ефективному розв'язанню проблем самою постраждалою особою (за підтримки фахівців соціальних служб), направлення її в разі потреби до відповідних суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству та насильству за ознакою статі;

надання первинної психологічної підтримки;

інформування постраждалих осіб про заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися, відповідно до їх потреб з урахуванням психофізичного стану, спричиненого насильством.

Консультативна служба надає соціальні послуги на підставі:

заяви постраждалої особи;

заяви, поданої від імені дитини батьками/іншими законними представниками або родичами дитини (бабою, дідом, повнолітнім братом, сестрою), мачухою або вітчимою дитини, якщо вони не є кривдниками дитини, а також органом опіки та піклування;

направлення суб'єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії насильству та насильству за ознакою статі.

11. Кошторис і штатний розпис консультативної служби затверджуються відповідно до законодавства.

На роботу до консультативної служби можуть бути прийняті фахівці у сфері психології, соціальної роботи, охорони здоров'я, педагогіки, права, які пройшли спеціальну підготовку з питань запобігання та протидії насильству, на умовах трудового договору відповідно до законодавства про працю.

12. Консультативна служба відповідно до покладених на неї завдань провадить свою діяльність за такими напрямками:

проведення психологічного обстеження постраждалої особи та організація надання їй за потреби первинної психологічної підтримки;

надання первинної консультаційної та психологічної допомоги, у тому числі із залученням фахівців інших загальних або спеціалізованих служб підтримки;

надання постраждалій особі або її законному представнику (якщо такий представник не є кривдником) інформації про права такої особи, а також про можливості, функції та повноваження суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, можливості отримання нею подальшої підтримки та надання їй за потреби контактів зазначених суб'єктів;

проведення оцінки потреб постраждалої особи;

визначення необхідності в екстреній психологічній допомозі (кризовій інтервенції) та вирішення питання щодо направлення постраждалої особи до загальної чи спеціалізованої служби підтримки постраждалих осіб;

інформування місцевої держадміністрації, органів місцевого самоврядування, уповноваженого підрозділу органу Національної поліції про виявлення фактів домашнього насильства за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалої особи, крім випадків вчинення насильства стосовно дітей і недієздатних осіб або виявлення актів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається; у разі виявлення факту домашнього насильства стосовно дитини - інформування не пізніше ніж до закінчення однієї доби служби у справах дітей та уповноваженого підрозділу органу Національної поліції;

подання що півроку звіту обласним держадміністраціям про результати виконання завдань і функцій у сфері запобігання та протидії насильству у визначеному Мінсоцполітики порядку.

13. Надання соціальних послуг консультативною службою постраждалим особам здійснюється на безоплатній основі відповідно до державних стандартів надання соціальних послуг.

Консультативна служба надає такі соціальні послуги, як екстрене (кризове) втручання, консультування, інформування.

Перелік соціальних послуг, що надаються консультативною службою, визначається положенням про консультативну службу.

14. Соціальні послуги постраждалим особам надаються у приміщенні консультативної служби.

15. Для забезпечення комплексного підходу до надання допомоги та виконання своїх завдань і функцій консультативна служба співпрацює із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

16. Консультативну службу, створену як юридичну особу, очолює директор, якого призначає на посаду/звільняє з посади її засновник в установленому порядку шляхом укладення/розірвання трудового договору (контракту).

Директор консультативної служби повинен мати вищу освіту за відповідним напрямом підготовки (магістр, спеціаліст), післядипломну освіту в галузі управління, не менше ніж п'ять років стажу роботи на керівних посадах нижчого рівня.

17. Директор консультативної служби або закладу (установи) соціального чи іншого спрямування, в якому створено консультативну службу:

є персонально відповідальним за виконання завдань консультативної служби, збереження її матеріально-технічної бази;

без довіреності представляє консультативну службу в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, відносинах з об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями, іншими юридичними та фізичними особами в Україні та за її межами;

розпоряджається в установленому порядку майном і коштами консультативної служби;

видає відповідно до компетенції накази, організовує та контролює їх виконання;

забезпечує цільове використання майна і коштів консультативної служби в межах затвердженого кошторису, збереження та утримання майна;

приймає на роботу і звільняє з роботи працівників консультативної служби;

затверджує посадові інструкції працівників консультативної служби;

затверджує правила внутрішнього розпорядку консультативної служби та контролює їх виконання;

організовує ведення бухгалтерського та статистичного обліку, підготовку та подання звітів відповідно до законодавства;

забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних норм, правил протипожежної безпеки та охорони праці;

організовує навчання, підвищення кваліфікації, атестацію працівників консультативної служби;

виконує інші функції, необхідні для виконання завдань консультативної служби.

18. Фінансування консультативної служби проводиться за рахунок коштів засновника та інших джерел, не заборонених законодавством.

Порядок ведення діловодства і бухгалтерського обліку консультативної служби визначається відповідно до законодавства.

3.3.7. ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ПРОЕКТУ ІЗ СТВОРЕННЯ “ЄДИНОГО ВХОДУ” ОПРАЦЮВАННЯ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН ТА ЗАПИТІВ НА ПУБЛІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ⁶⁷

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 27 листопада 2019 року № 972 Київ

З метою підвищення ефективності роботи із зверненнями громадян та запитам на публічну інформацію Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. погодитися з пропозицією Міністра Кабінету Міністрів України та Міністерства соціальної політики щодо реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію (далі - експериментальний проект).

2. Затвердити Порядок реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію, звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства, що додається.

3. Покласти виконання функцій “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію в рамках реалізації експериментального проекту на державну установу “Урядовий контактний центр” (далі - Урядовий контактний центр).

4. Установити, що:

учасниками експериментального проекту є Урядовий контактний центр, Секретаріат Кабінету Міністрів України, Міністерство соціальної політики, Державна митна служба, а також органи виконавчої влади, що долучилися до експериментального проекту шляхом підписання меморандуму, примірної форма якого затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2020 р. № 128 “Деякі питання реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію, звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства” (далі - долучені органи);

експериментальний проект координується безпосередньо Міністром Кабінету Міністрів України;

Міністерство соціальної політики під час реалізації експериментального проекту проводить роботу із зверненнями громадян, а також зверненнями та повідомленнями про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства, координує роботу та забезпечує навчання і підвищення кваліфікації фахівців Урядового контактного центру з питань протидії торгівлі людьми, протидії та запобігання домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, вживає заходів для запровадження та забезпечення ведення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі;

⁶⁷Про реалізацію експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію: Постанова Кабінету міністрів України від 27 листопада 2019 року № 972. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/972-2019-%D0%BF#n27>.

долучений орган за погодженням з Міністром Кабінету Міністрів України в рамках підписаного меморандуму, зазначеного в абзаці другому цього пункту, має право поширити щодо себе експериментальний проект на звернення, які надійшли до цього органу через його контактний центр та/або довідкову телефонну лінію;

з моменту підписання меморандуму, зазначеного в абзаці другому цього пункту, орган виконавчої влади вважається долученим до експериментального проекту та таким, на якого поширюються всі умови експериментального проекту, визначені цією постановою;

залежно від досягнення показників ефективності опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію, визначених Міністром Кабінету Міністрів України, працівникам Урядового контактного центру в межах видатків на його утримання можуть встановлюватися додаткові стимулюючі виплати (премії).

5. Взяти до відома, що:

реалізація експериментального проекту полягає у прийманні звернень громадян та запитів на публічну інформацію, адресованих Кабінету Міністрів України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Міністерству соціальної політики (лише в частині звернень громадян), Державній митній службі, а також долученим органам, через веб-сайт Урядового контактного центру, через урядову “гарячу лінію”, офіційні веб-сайти зазначених органів, не обмежуючи інші передбачені законом способи подання звернень громадян та запитів на публічну інформацію;

передача звернень громадян від учасників експериментального проекту до Урядового контактного центру здійснюється шляхом інтеграції систем електронного документообігу виключно з використанням Інтернету.

6. Секретаріатові Кабінету Міністрів України:

визначити та впровадити технічні рішення, необхідні для реалізації експериментального проекту;

забезпечити опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію через Урядовий контактний центр або через приймальню Кабінету Міністрів України.

7. Міністрові Кабінету Міністрів України:

визначити систему електронного документообігу, на основі якої Урядовий контактний центр буде забезпечувати взаємодію з іншими учасниками експериментального проекту, щодо обміну зверненнями громадян та запитамі на публічну інформацію, а також здійснюватиме підготовку відповідей на них;

забезпечити оприлюднення інформації про реалізацію експериментального проекту на Єдиному веб-порталі органів виконавчої влади;

подати до 31 грудня 2020 р. Кабінетові Міністрів України звіт про результати реалізації експериментального проекту та внести пропозиції щодо внесення необхідних змін до законодавства, яким регулюються питання опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію і впровадження результатів експериментального проекту в роботу органів виконавчої влади.

Прем'єр-міністр України

О.ГОНЧАРУК

Інд. 81

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 27 листопада 2019 р. № 972

ПОРЯДОК

**реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу”
опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію, звернень
та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми,
домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно
дітей, або про загрозу вчинення такого насильства**

1. Цей Порядок визначає особливості діяльності державної установи “Урядовий контактний центр” (далі - Урядовий контактний центр) в рамках реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян, звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства та запитів на публічну інформацію (далі - експериментальний проект).

2. Під час реалізації експериментального проекту Секретаріат Кабінету Міністрів України, а також Мінсоцполітики, Держмитслужба, органи виконавчої влади, що долучилися до експериментального проекту шляхом підписання меморандуму, примірна форма якого затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2020 р. № 128 “Деякі питання реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію, звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства” (далі - учасники), та Урядовий контактний центр керуються Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

3. Метою експериментального проекту є досягнення таких критеріїв:

скорочення строку розгляду звернень громадян, звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства (далі - звернення) та запитів на публічну інформацію (далі - запит);

збільшення кількості відповідей, які надаються в електронній формі;

зменшення вартості опрацювання звернень (запитів);

збільшення рівня задоволеності заявників якістю отриманих відповідей;

зменшення кількості повторних звернень (запитів) за рахунок підвищення якості опрацювання первинного звернення (запиту).

4. Основним завданням експериментального проекту є скорочення строку розгляду звернень (запитів), а також недопущення надання неоднозначних, необґрунтованих або неповних відповідей, проявів формалізму, безпідставної передачі розгляду звернень (запитів), запобігання масовим зверненням та ліквідація надходження звернень не за належністю.

5. Завданнями експериментального проекту є, зокрема:

впровадження та ефективне функціонування в Урядовому контактному центрі єдиної електронної системи прийняття, реєстрації, обробки, передачі, опрацювання, розгляду, аналізу, моніторингу стану та результатів розгляду, накопичення, зберігання,

захисту та обліку звернень (запитів);

побудова ефективної взаємодії органів виконавчої влади щодо впровадження електронного формату надання послуг та автоматизації надання відповідей на звернення (запити) за допомогою програмно-технічних рішень імітації реальної розмови із заявником (автором звернення), автоматичного озвучення та опрацювання запитів роботизованою системою в телефонному режимі тощо;

оцінка доцільності впровадження уніфікованих форм для звернень та для запитів на публічну інформацію;

опрацювання можливості впровадження зрозумілої, доступної та захищеної системи ідентифікації громадян для реєстрації їх звернень та надання відповідей на них;

запровадження простого та зручного для громадян механізму відстеження статусу звернення (запиту) та стану його розгляду;

опрацювання можливості надання безкоштовної оперативної інформації на звернення (запити) в електронній формі (шляхом смс-інформування, повідомлення на мобільний телефон, на адресу електронної пошти, іншого способу інформування в електронній формі);

запровадження практики надання громадянам електронних листів-відповідей з використанням електронного підпису (печатки) з дотриманням вимог Законів України “Про доступ до публічної інформації”, “Про електронні документи та електронний документообіг” та “Про електронні довірчі послуги”;

забезпечення зберігання та захисту електронних документів та інших електронних інформаційних ресурсів;

забезпечення проведення постійного аналізу питань, що порушуються у зверненнях (запитах), та інформування за його результатами учасників для своєчасного реагування та прийняття управлінських рішень;

регулярне, ефективне та доступне розміщення публічної інформації, крім інформації, розголошення якої заборонено законом, на офіційних веб-ресурсах органів виконавчої влади за допомогою програмно-технічних рішень імітації реальної розмови із заявником (автором звернення), автоматичного озвучення та опрацювання запитів роботизованою системою в телефонному режимі та з використанням інших телекомунікаційних систем і технологій з метою підвищення відкритості та легкості доступу до інформації;

запровадження постійної системи оцінки та моніторингу якості наданих відповідей на звернення (запити) та задоволеності заявників (запитувачів).

6. Міністром Кабінету Міністрів України визначається мотивація (рейтингуювання) співробітників, задіяних в реалізації експериментального проекту.

7. Урядовий контактний центр набуває всіх прав та обов'язків учасників щодо розгляду звернень (запитів), що визначені Законами України “Про звернення громадян”, “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та “Про доступ до публічної інформації”, а також права та обов'язки кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

Урядовий контактний центр в інтересах учасників забезпечує:

централізоване прийняття, реєстрацію, обробку, опрацювання, електронну взаємодію, передачу, обмін, розгляд, збирання, аналіз, моніторинг стану та результатів розгляду, накопичення, використання, зберігання, захист, облік та звітність за результатами розгляду звернень (запитів) та відповідей на них;

внесення даних про випадки домашнього насильства або загрози щодо його вчинення, насильства за ознакою статі та насильства стосовно дітей до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства і насильства за ознакою статі

відповідно до Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 26, ст. 906).

До запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі звернення та повідомлення про насильство реєструються в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі, форму якого наведено в додатку 6 до Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 69, ст. 2332).

8. Реалізація експериментального проекту в Урядовому контактному центрі покладається на уповноважених осіб, визначених Міністром Кабінету Міністрів України.

В органах, які є учасниками, реалізація експериментального проекту покладається на уповноважених осіб, визначених керівництвом учасників.

9. Для ефективної реалізації експериментального проекту Секретаріатом Кабінету Міністрів України забезпечується постійне централізоване навчання і тестування уповноважених осіб Урядового контактного центру, учасників, задіяних в реалізації експериментального проекту.

Секретаріат Кабінету Міністрів України забезпечує проведення постійного аналізу досягнення критеріїв, визначених у пункті 3 цього Порядку, та досягнення показників ефективності опрацювання звернень (запитів), визначених Міністром Кабінету Міністрів України, та їх постійне поліпшення, а також надає учасникам рекомендації щодо публічного розміщення відповідної інформації на їх офіційних веб-ресурсах.

За умови досягнення критеріїв, визначених у пункті 3 цього Порядку, та показників ефективності опрацювання звернень (запитів) керівництво Урядового контактного центру за погодженням з Міністром Кабінету Міністрів України встановлює працівникам Урядового контактного центру стимулюючі виплати (премії).

10. Урядовим контактним центром та учасниками забезпечується інтеграція систем електронного документообігу з метою забезпечення передачі звернень (запитів) між учасниками та Урядовим контактним центром.

11. Створення та опрацювання електронних документів в рамках експериментального проекту здійснюється відповідно до вимог законодавства у сфері електронного документообігу з використанням електронного підпису.

12. “Єдиний вхід” опрацювання звернень (запитів) повинен відповідати вимогам законодавства у сфері захисту інформації з дотриманням положень статті 8 Закону України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах” та Закону України “Про захист персональних даних”.

13. Взаємодія Урядового контактного центру та учасників щодо реалізації експериментального проекту, у тому числі надсилання документів, матеріалів і повідомлень, передбачених цим Порядком, здійснюється в електронній формі.

14. Урядовий контактний центр та учасники відпрацьовують шляхи спрощеного отримання згоди на розголошення відомостей, що містяться у зверненнях (стаття 10 Закону України “Про звернення громадян”), та обробку персональних даних (стаття 10¹ Закону України “Про доступ до публічної інформації”).

15. Реалізація експериментального проекту здійснюється з урахуванням рекомендацій його подальшого розповсюдження на всі органи виконавчої влади за принципом “єдиного входу” у відносинах держави і громадянина щодо розгляду звернень (запитів) та вирішення їх по суті з метою забезпечення і захисту прав та свобод людини і громадянина.

**3.3.8. ПРО ПОШИРЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ПРОЕКТУ ІЗ СТВОРЕННЯ
“ЄДИНОГО ВХОДУ” ОПРАЦЮВАННЯ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН ТА ЗАПИТІВ НА
ПУБЛІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ НА ОПРАЦЮВАННЯ ЗВЕРНЕНЬ ТА
ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО/АБО ВІД ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТОРГІВЛІ
ЛЮДЬМИ, ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ
СТАТІ, НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ДІТЕЙ, АБО ПРО ЗАГРОЗУ ВЧИНЕННЯ
ТАКОГО НАСИЛЬСТВА⁶⁸**

**ПОСТАНОВА
КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
від 27 грудня 2019 року № 1145
Київ**

З метою підвищення ефективності роботи із зверненнями та повідомленнями про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Погодитися з пропозицією Міністра Кабінету Міністрів України та Міністерства соціальної політики щодо поширення експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію на опрацювання звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства.

2. Установити, що:

прийом звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства здійснюється державною установою “Урядовий контактний центр” за рахунок її коштів за телефонним номером 15-47;

компенсація витрат державній установі “Урядовий контактний центр” за надані послуги щодо прийому звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства здійснюється Міністерством соціальної політики щомісяця в порядку, визначеному Міністерством соціальної політики за погодженням з Міністром Кабінету Міністрів України.

3. Внести до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. [№ 348](#) “Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об’єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації” (Офіційний вісник України, 1997 р., число 16, с. 85; 2016 р., № 12, ст. 509) і від 27 листопада 2019 р. [№ 972](#) “Про поширення експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію” (Офіційний вісник України, 2019 р., № 96, ст. 3177) зміни, що додаються.

Прем'єр-міністр України

О.ГОНЧАРУК

**ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 27 грудня 2019 р. № 1145**

⁶⁸Про поширення експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію на опрацювання звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства: Постанова Кабінету міністрів України від 27 грудня 2019 року № 1145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1145-2019-%D0%BF#Text>.

ЗМІНИ,

що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 348 і від 27 листопада 2019 р. № 972

1. У розділі “РЕЄСТРАЦІЙНО-КОНТРОЛЬНА КАРТКА” додатка № 4 до Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об’єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 348:

1) в абзацах п’ятому та чотирнадцятому у графі “Пояснення до заповнення” цифри “858” замінити цифрами “858**”;

2) доповнити розділ виноскою “**” такого змісту:

“** Класифікатор звернень громадян, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 858 (Офіційний вісник України, 2008 р., № 73, ст. 2461), має рекомендаційний характер для об’єднань громадян, а також підприємств, установ та організацій приватної форми власності.”.

2. У постанові Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 972:

1) у постанові:

пункт 2 викласти в такій редакції:

“2. Затвердити Порядок реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію, звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства, що додається.”;

абзац четвертий пункту 4 викласти в такій редакції:

“Міністерство соціальної політики під час реалізації експериментального проекту проводить роботу із зверненнями громадян, а також зверненнями та повідомленнями про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства, координує роботу та забезпечує навчання і підвищення кваліфікації фахівців Урядового контактного центру з питань протидії торгівлі людьми, протидії та запобігання домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, вживає заходів для запровадження та забезпечення ведення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі.”;

в абзаці четвертому пункту 7 цифри і слово “31 січня” замінити цифрою і словом “1 березня”;

2) у Порядку реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію, затвердженому зазначеною постановою:

назву Порядку викласти в такій редакції:

“ПОРЯДОК

реалізації експериментального проекту із створення “єдиного входу” опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію, звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства”;

пункт 1 та абзац перший пункту 3 після слів “звернень громадян” доповнити словами “, звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства”;

пункт 7 викласти в такій редакції:

“7. Урядовий контактний центр набуває всіх прав та обов’язків учасників щодо розгляду звернень (запитів), що визначені Законами України “Про звернення громадян”, “Про запобігання та протидію домашньому насильству” та “Про доступ до публічної інформації”, а також права та обов’язки кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

Урядовий контактний центр в інтересах учасників забезпечує:

централізоване прийняття, реєстрацію, обробку, опрацювання, електронну взаємодію, передачу, обмін, розгляд, збирання, аналіз, моніторинг стану та результатів розгляду, накопичення, використання, зберігання, захист, облік та звітність за результатами розгляду звернень (запитів) та відповідей на них;

внесення даних про випадки домашнього насильства або загрози щодо його вчинення, насильства за ознакою статі та насильства стосовно дітей до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства і насильства за ознакою статі відповідно до Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 26, ст. 906).

До запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі звернення та повідомлення про насильство реєструються в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі, форму якого наведено в додатку 6 до Порядку взаємодії суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 69, ст. 2332).”.

3.3.9. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ⁶⁹

ПОСТАНОВА КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 03 березня 2020 року № 177 Київ

Витяг

Відповідно до абзацу сьомого частини другої статті 13 Закону України “Про соціальні послуги” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Типове положення про центр надання соціальних послуг, що додається.

2. Рекомендувати органам місцевого самоврядування під час організації діяльності центрів надання соціальних послуг керуватися Типовим положенням, затвердженим цією постановою.

3. Установити, що з метою забезпечення оптимізації надання соціальних послуг та комплексного підходу до розв’язання проблем жителів територіальної громади центр надання соціальних послуг може утворюватися шляхом реорганізації центрів соціальних служб, територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та інших закладів, що надають соціальні послуги.

Прем'єр-міністр України

О. ГОНЧАРУК

Інд. 73

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 3 березня 2020 р. № 177

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ **про центр надання соціальних послуг**

...

8. Послуги надаються центром за місцем проживання/перебування особи/сім'ї (вдома), у приміщенні надавача соціальних послуг, за місцем перебування особи/сім'ї поза межами приміщення надавача соціальних послуг (зокрема на вулиці).

Для надання соціальних послуг у центрі утворюються такі структурні підрозділи (відділення):

відділення соціальної роботи (проведення соціальної роботи з особами/сім'ями, зокрема інформаційно-просвітницька, соціально-профілактична робота, оцінювання потреб осіб/сім'ей у соціальних послугах, організація надання їм соціальних послуг шляхом ведення випадку, моніторинг надання соціальних послуг центром, соціальне супроводження прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу, соціальний патронаж осіб, які відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, а також звільнених від подальшого відбування таких покарань);

мобільна бригада соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (надання особам, які постраждали від

⁶⁹ Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг: Постанова Кабінету міністрів України від 03 березня 2020 року № 177. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/177-2020-%D0%BF#Text>.

домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, послуг кризового та екстреного втручання, інформування, консультування, представництва інтересів; формування нетерпимого ставлення громадян до проявів домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, проведення заходів у сфері запобігання та протидії насильству). У центрі також можуть утворюватися мобільні бригади екстреного реагування для надання послуг кризового та екстреного втручання іншим вразливим групам населення;

відділення натуральної та грошової допомоги (надання натуральної та грошової допомоги (продукти харчування, предмети і засоби особистої гігієни, санітарно-гігієнічні засоби для прибирання, засоби догляду, одяг, взуття, інші предмети першої необхідності, організація харчування, забезпечення паливом тощо) особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах);

відділення соціальних послуг за місцем проживання (надання соціальних послуг догляду вдома, соціального супроводу особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, за місцем їх проживання/перебування). У центрі може бути утворено кілька відділень, які надають послуги за місцем проживання громадян (відділення соціальної допомоги вдома, відділення соціального супроводу сімей/осіб тощо).

Відповідно до потреб адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади в соціальних послугах у центрі можуть утворюватися:

відділення надання соціальних послуг в умовах денного перебування (надання протягом дня дітям/особам з інвалідністю, громадянам похилого віку, у яких немає медичних протипоказань для перебування в колективі, соціальних послуг денного догляду, соціальної адаптації, соціальної реабілітації та інших соціальних послуг з метою усунення обмежень життєдіяльності). У центрі може бути утворено кілька відділень, які надають послуги в умовах денного перебування (відділення денного догляду, відділення соціальної адаптації тощо);

спеціалізована служба (відділення) підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі (надання особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, соціальних послуг консультування, інформування, представництва інтересів, денного перебування, притулку тощо).

Така служба (відділення) розміщується в окремому приміщенні (окремій будівлі, споруді або частині будівлі) з дотриманням принципу конфіденційності;

стаціонарна/денна служба (стаціонарне/денне відділення) соціально-психологічної реабілітації дітей (надання послуги соціально-психологічної реабілітації дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах).

Така служба (відділення) розміщується окремо від інших служб (відділень) (в окремому приміщенні, окремій будівлі, споруді або частині будівлі), де створюються умови, максимально наближені до сімейних;

відділення надання соціальних послуг в умовах цілодобового перебування/проживання (надання соціальних послуг стаціонарного догляду, підтриманого проживання, паліативного догляду, притулку громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, особам, які потребують паліативної допомоги, бездомним та іншим вразливим групам населення). У центрі може бути утворено кілька відділень, які надають послуги в умовах цілодобового перебування/проживання (відділення стаціонарного догляду, підтриманого проживання, паліативного догляду, притулок тощо);

інші структурні підрозділи, діяльність яких спрямовується на надання послуг особам/сім'ям з урахуванням потреб у соціальних послугах, визначених у відповідній адміністративно-територіальній одиниці/територіальній громаді.

Зазначені структурні підрозділи утворюються за рішенням засновника центру.

Структурний підрозділ очолює керівник, якого призначає на посаду та звільняє директор центру.

Положення про структурні підрозділи центру затверджуються директором центру та погоджуються засновником.

3.4. НАКАЗИ

3.4.1. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ВИНЕСЕННЯ УПОВНОВАЖЕНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТЕРМІНОВОГО ЗАБОРОННОГО ПРИПИСУ СТОСОВНО КРИВДНИКА⁷⁰**НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ****від 01.08.2018 № 654**

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 серпня 2018 р.
за № 965/32417**

Відповідно до пункту 18 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», статей 10 та 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», підпункту 23 пункту 4 Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, з метою запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечення вжиття заходів з негайного його припинення, недопущення продовження чи повторного вчинення **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Порядок винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника, що додається.

2. Управлінню взаємодії з Національною поліцією Міністерства внутрішніх справ України (Соколовський О.О.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра внутрішніх справ України Трояна В.А.

Т.в.о. Міністра

С.А. Яровий

ПОГОДЖЕНО:

Уповноважений Верховної Ради України
з прав людини

Л.Л. Денісова

Перший заступник Міністра соціальної
політики України

О. Крентовська

Голова Державної судової
адміністрації України

З.В. Холоднюк

⁷⁰Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01 серпня 2018 року № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text>.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства внутрішніх
справ України
01 серпня 2018 року № 654
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 серпня 2018 р.
за № 965/32417

ПОРЯДОК
винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції
України термінового заборонного припису стосовно кривдника

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає процедуру винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника.
2. Цей Порядок розроблено відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та «Про Національну поліцію».
3. У цьому Порядку терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

II. Процедура винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника

1. Терміновий заборонний припис стосовно кривдника (далі - припис) вноситься кривднику уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України (далі - уповноважений підрозділ поліції) у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення.
2. Припис вноситься за заявою постраждалої особи, а також за власною ініціативою працівника уповноваженого підрозділу поліції за результатами оцінки ризиків.
3. Під час вирішення питання про винесення припису пріоритет надається безпеці постраждалої особи. Зазначена вимога поширюється також на місце спільного проживання (перебування) постраждалої особи та кривдника незалежно від їхніх майнових прав на відповідне житлове приміщення.
4. Припис може містити такі заходи:
 - зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;
 - заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи;
 - заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою.
5. При винесенні припису працівник уповноваженого підрозділу поліції отримує пояснення від кривдника, постраждалої особи (її представника), свідка(ів) (у разі наявності).

6. Терміновий заборонний припис стосовно кривдника (додаток 1) складається на бланку, виготовленому друкарським способом згідно з технічним описом бланка термінового заборонного припису стосовно кривдника (додаток 2), на якому проставлено відповідні серію та номер.

7. Усі реквізити припису заповнюються державною мовою, розбірливим почерком, чорнилом чорного або синього кольору.

У разі якщо особа, щодо якої виноситься припис, не володіє українською мовою, припис складається за участю перекладача.

8. Не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до припису, а також унесення додаткових записів після того, як припис підписано постраждалою особою (її представником), свідком(ами) (за наявності) та кривдником.

У разі допущення порушень при оформленні припису його заповнений бланк вважається зіпсованим.

9. Припис складається в одному примірнику з утворенням двох копій через самокопіювальний папір. Оригінал припису вручається кривднику під підпис, перша копія - постраждалій особі або її представнику, друга копія залишається у працівника уповноваженого підрозділу поліції.

10. Під час винесення припису в ньому зазначаються:

у рядку «тип, назва населеного пункту» - тип, назва населеного пункту;

у рядку «посада, найменування уповноваженого підрозділу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові працівника, який виніс терміновий заборонний припис стосовно кривдника» - посада працівника уповноваженого підрозділу поліції, який виніс припис, найменування уповноваженого підрозділу поліції, у якому він служить, звання, прізвище, ім'я та по батькові (повністю, без скорочень);

у рядку «згідно зі статтею 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та з урахуванням існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи виніс цей терміновий заборонний припис стосовно» - прізвище, ім'я та по батькові особи, яка вчинила домашнє насильство (повністю, без скорочень), стаття, дата народження, громадянство, місце проживання, місце реєстрації, номер контактного телефону, місце роботи (навчання), посада;

у рядку «особу встановлено» - назва документа, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі і назва органу, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила домашнє насильство (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток тощо), дата видачі і назва органу (установи, підприємства, організації), що його видав(ла));

у рядку «чи притягався(лася) до адміністративної або кримінальної відповідальності» - інформація щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності (впродовж року) або кримінальної відповідальності;

у рядку «у зв'язку із скоєнням ним (нею) домашнього насильства» - форма(и) домашнього насильства та стислий зміст правопорушення;

у рядку «стосовно постраждалої особи» - прізвище, ім'я та по батькові постраждалої особи (повністю, без скорочень) із підкресленням ступеня її спорідненості з кривдником відповідно до частин другої та третьої статті 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»;

у рядку «заходи термінового заборонного припису стосовно кривдника» - захід чи заходи, передбачені частиною другою статті 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»;

у рядку «Терміновий заборонний припис стосовно кривдника винесений строком» - строк із зазначенням кількості діб, часу та дати винесення припису, часу та дати

закінчення дії припису;

у рядку «Особі, стосовно якої винесено терміновий заборонний припис, роз'яснено положення статті 173⁻² КУпАП про притягнення до відповідальності за невиконання термінового заборонного припису стосовно кривдника, зобов'язання повідомити про місце свого тимчасового перебування уповноважений підрозділ Національної поліції України за місцем учинення домашнього насильства, а також про право оскарження термінового заборонного припису стосовно кривдника до суду» - підпис, прізвище та ініціали особи, якій винесено припис;

у рядку «Підпис працівника уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України, який виніс терміновий заборонний припис стосовно кривдника» - підпис, прізвище, ім'я та по батькові працівника уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України, який виніс припис;

у рядку «Підпис постраждалої особи (її представника) про отримання копії термінового заборонного припису стосовно кривдника та надання згоди на обробку персональних даних згідно із Законом України «Про захист персональних даних» - підпис, прізвище, ім'я та по батькові постраждалої особи (її представника);

у рядку «Підпис кривдника про отримання термінового заборонного припису стосовно кривдника отримано» - підпис, прізвище, ім'я та по батькові кривдника;

у рядку «Кривдник від підпису відмовився в присутності» - підписи, прізвища, імена та по батькові працівника уповноваженого підрозділу поліції, який виніс припис, постраждалої особи (її представника), свідка(ів) (у разі наявності).

11. Припис підписується працівником уповноваженого підрозділу поліції, який його виніс, постраждалою особою (її представником) і кривдником власноруч на оригіналі та кожній з копій.

12. У разі відмови кривдника підписати припис працівник уповноваженого підрозділу поліції у рядку «Кривдник від підпису відмовився в присутності» ставить власний підпис та пропонує підписати постраждалій особі (її представникові) та свідку(ам) (у разі наявності).

13. Особа, стосовно якої винесено припис, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту припису та пояснення по суті правопорушення, а також викласти мотиви своєї відмови підписати його, які додаються до копії припису працівника уповноваженого підрозділу поліції.

14. Якщо домашнє насильство вчинено кількома особами, працівник уповноваженого підрозділу поліції вносить припис стосовно кожного кривдника окремо.

15. Якщо від домашнього насильства постраждало декілька осіб, працівник уповноваженого підрозділу поліції вносить припис кривднику щодо кожної постраждалої особи.

16. Припис не може містити заходів, передбачених пунктами 1 і 2 частини другої статті 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», якщо кривдником є особа, яка на день винесення припису не досягла вісімнадцятирічного віку та має спільне місце проживання (перебування) з постраждалою особою.

17. Припис вноситься строком до 10 діб.

18. Дія припису припиняється в разі застосування до кривдника судом адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у кримінальному провадженні.

19. Кривдник, стосовно якого винесено припис, згідно з яким він повинен залишити місце спільного проживання (перебування) з постраждалою особою, зобов'язаний повідомити про місце свого тимчасового перебування уповноважений підрозділ поліції за місцем учинення домашнього насильства.

20. Повідомлення кривдника до уповноваженого підрозділу поліції про місце свого тимчасового перебування фіксується в журналі реєстрації повідомлень про місце тимчасового перебування кривдника, якому винесено терміновий заборонний припис стосовно кривдника (додаток 3).

21. Працівники уповноваженого підрозділу поліції можуть в установленому чинним законодавством України порядку застосовувати поліцейські заходи примусу для виселення з житлового приміщення кривдника, якщо припис передбачає зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи, а кривдник відмовляється добровільно його залишити.

22. Особа, стосовно якої винесено припис, може оскаржити його до суду в загальному порядку, передбаченому для оскарження рішень, дій або бездіяльності працівника уповноваженого підрозділу поліції, який виносив припис.

III. Діловодство, пов'язане з винесенням термінового заборонного припису стосовно кривдника

1. Організація забезпечення органів поліції журналами видачі бланків термінових заборонних приписів стосовно кривдника (додаток 4), журналами обліку термінових заборонних приписів стосовно кривдника (додаток 5), журналами реєстрації повідомлень про місце тимчасового перебування кривдника, якому винесено терміновий заборонний припис стосовно кривдника, що передбачені цим Порядком, покладається на керівників територіальних (відокремлених) підрозділів територіальних органів поліції. За наявності технічної можливості журнали ведуться в електронній формі.

2. В уповноважених підрозділах поліції заповнення журналу видачі бланків термінових заборонних приписів стосовно кривдника та видача бланків припису здійснюються посадовою особою, яка за своїми функціональними обов'язками здійснює забезпечення діловодства у справах про адміністративні правопорушення.

3. Винесені приписи обліковуються впродовж доби в журналі обліку термінових заборонних приписів стосовно кривдника та зберігаються у працівника підрозділу превенції уповноваженого підрозділу поліції, який забезпечує організацію роботи із запобігання та протидії домашньому насильству.

У разі відкриття кримінального провадження або оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення з копії припису працівника уповноваженого підрозділу поліції робиться копія, яка долучається до матеріалів.

4. В уповноваженому підрозділі поліції заповнення журналу реєстрації повідомлень про місце тимчасового перебування кривдника, якому винесено терміновий заборонний припис стосовно кривдника, здійснюється працівником чергової служби органів (підрозділів) поліції.

5. Уповноважені підрозділи поліції щороку до 01 липня подають до структурного підрозділу матеріального забезпечення центрального органу управління поліції інформацію про річну потребу в бланках термінового заборонного припису стосовно кривдника на наступний календарний рік.

6. Забезпечення бланками термінового заборонного припису стосовно кривдника покладається на структурний підрозділ матеріального забезпечення центрального органу управління поліції на основі узагальнення наданої уповноваженими підрозділами поліції інформації про необхідну кількість бланкової продукції.

IV. Контроль за додержанням вимог чинного законодавства України під час винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника

1. Організація контролю за винесенням припису в уповноважених підрозділах поліції здійснюється їх безпосередніми керівниками.

2. Контроль за додержанням вимог щодо ведення журналу видачі бланків термінових заборонних приписів стосовно кривдника, журналу обліку термінових заборонних приписів стосовно кривдника, журналу реєстрації повідомлень про місце тимчасового перебування кривдника, якому винесено терміновий заборонний припис стосовно кривдника, покладається на заступника начальника уповноваженого підрозділу поліції, визначеного відповідальним за здійснення такого контролю згідно з наказом керівника цього підрозділу.

3. Контроль за дотриманням працівниками уповноважених підрозділів поліції чинного законодавства України під час застосування спеціального заходу протидії домашньому насильству шляхом винесення припису покладається на керівників територіальних (відокремлених) підрозділів територіальних органів поліції.

**Начальник Управління
взаємодії з Національною
поліцією Міністерства
внутрішніх справ України**

О.О. Соколовський

до Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника (пункт 6 розділу II)

ТЕРМІНОВИЙ ЗАБОРОНИЙ ПРИПИС СТОСОВНО КРИВДИКА

(тип, назва населеного пункту)

(прізвище, ім'я, по батькові особи, яка вчинила домашнє насильство) _____, статть: жін. ☐ чол. ☐.

особу встановлено _____
(назва документа, що посвідчує громадянство України або спеціальний статус особи, серія, №, ким і коли виданий)

у зв'язку зі зменшенням ним (нею) домашнього насильства
(підкреслити потрібне: фізичне, економічне, психологічне, сексуальне та викласти стислий зміст правопорушення)

стосовно постраждалої особи

(прізвище, ім'я, по батькові особи, яка постраждала від домашнього насильства)

Кривдник від підпису відмовився в присутності

(підпис працівника уповноваженого підрозділу поліції, який виніс терміновий заборонний припис стосовно кривдника)

(П.І.Б.)

(підпис постраждалої особи (її представника))

(П.І.Б.)

(підпис свідка(ів) (у разі наявності))

(П.І.Б.)

(до термінового заборонного припису стосовно кривдника додається (зазначити потрібне))

Додаток 2
до Порядку винесення уповноваженими
підрозділами органів Національної
поліції України термінового заборонного
припису стосовно кривдника
(пункт 6 розділу II)

ТЕХНІЧНИЙ ОПИС **бланка термінового заборонного припису стосовно кривдника**

1. Бланк термінового заборонного припису стосовно кривдника (далі - бланк припису) є комплектом з трьох аркушів паперу розміром 297 × 210 мм (±0,5) і складається з припису та двох копій. Бланк припису та копії бланку припису надруковано на самокопіювальному папері способом офсетного друку.
2. На бланку припису та копіях бланка припису на відстані 20 мм (±0,5) від лівого краю (по стороні 210 мм) нанесено лінії перфорації.
3. Текстову інформацію на лицьовому боці надруковано фарбою чорного кольору.
4. Серія складається із двох літер, номер - із шестизначного цифрового показника, що виконуються способом високого друку фарбою чорного кольору, яка під дією ультрафіолетового опромінення набуває свічення зеленого кольору. Серія і номер є однаковими для припису, першої та другої його копій.
5. Для бланка припису використано такі елементи захисту:
 - 1) у текстовій частині бланка припису, першої та другої його копій виконано по шість ліній позитивного мікротексту «ТЕРМІНОВИЙ ЗАБОРОННИЙ ПРИПИС СТОСОВНО КРИВДНИКА», що повторюється;
 - 2) захисну фонову нерегулярну сітку зі стилізованим зображенням емблеми Національної поліції України для припису виконано зеленим кольором, для першої копії - рожевим кольором, для другої - блакитним кольором;
 - 3) фарбою, невидимою при денному світлі, яка під дією ультрафіолетового опромінення набуває свічення зеленого кольору, на приписі, першій та другій копіях виконано стилізовані зображення малого Державного Герба України.
6. Кількість комплектів бланків приписів у блоці - 20.
7. Після останнього комплекту бланків приписів блок комплектується чистою картонною сторінкою.
8. Бланки приписів перед лінією перфорації (по стороні 210 мм) скріплено двома скобами.

Додаток 3
до Порядку винесення уповноваженими
підрозділами органів Національної
поліції України термінового заборонного
припису стосовно кривдника
(пункт 20 розділу II)

ЖУРНАЛ № _____
реєстрації повідомлень про місце тимчасового перебування кривдника, якому
винесено терміновий заборонний припис стосовно кривдника

(найменування територіального (відокремленого) підрозділу територіального органу поліції)

Розпочато: « ____ » _____ 20__ року

Закінчено: « ____ » _____ 20__ року

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові особи, якій винесено терміновий заборонний припис стосовно кривдника, та місце проживання	Дата винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника та строк дії	Серія та номер бланка термінового заборонного припису стосовно кривдника	Адреса винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника	Адреса тимчасового перебування кривдника	Дата й час повідомлення про місце тимчасового перебування кривдника	Посада, звання, прізвище, ім'я, по батькові, підпис працівника уповноваженого підрозділу поліції, який прийняв повідомлення від кривдника про місце тимчасового перебування	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Додаток 4
до Порядку винесення уповноваженими
підрозділами органів Національної
поліції України термінового заборонного
припису стосовно кривдника
(пункт 1 розділу III)

ЖУРНАЛ
видачі бланків термінових заборонних приписів стосовно кривдника

(найменування територіального (відокремленого) підрозділу територіального органу поліції)

Розпочато: «___» _____ 20__ року

Закінчено: «___» _____ 20__ року

№ з/п	Дата видачі бланка(ів) термінового заборонного припису стосовно кривдника	Серія та номер бланка(ів) термінового заборонного припису стосовно кривдника	Бланк(и) термінового заборонного припису стосовно кривдника отримав (посада, звання, прізвище, ім'я, по батькові, підпис працівника уповноваженого підрозділу поліції)	Відмітка про прийняття пошкодженого (зіпсованого) або невикористаного бланка(ів) термінового заборонного припису стосовно кривдника (серія та номер бланка(ів) термінового заборонного припису стосовно кривдника, дата, посада, прізвище, ім'я, по батькові, підпис працівника уповноваженого підрозділу поліції)
1	2	3	4	5

Додаток 5
до Порядку винесення уповноваженими
підрозділами органів Національної
поліції України термінового заборонного
припису стосовно кривдника
(пункт 1 розділу III)

ЖУРНАЛ обліку термінових заборонних приписів стосовно кривдника

(найменування територіального (відокремленого) підрозділу територіального органу поліції)

Розпочато: « ____ » _____ 20__ року

Закінчено: « ____ » _____ 20__ року

№ з/п	Дата обліку	Серія та номер бланка термінового заборонного припису стосовно кривдника	Посада, звання, прізвище, ім'я, по батькові, працівника уповноваженого підрозділу поліції, який виніс терміновий заборонний припис стосовно кривдника	Прізвище, ім'я, по батькові особи, якій винесено терміновий заборонний припис стосовно кривдника, дата народження та місце проживання	Дата й час вчинення домашнього насильства та стислий зміст правопорушення	Відмітки про виконання термінового заборонного припису стосовно кривдника	Номер справи, де зберігається терміновий заборонний припис стосовно кривдника
1	2	3	4	5	6	7	8

3.4.2. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ КРИВДНИКІВ⁷¹**НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ****від 01.10.2018 № 1434**

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
29 жовтня 2018 р.
за № 1222/32674**

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 7 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», абзацу тринадцятого статті 11 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», пункту 8 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423 (зі змінами), **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Типову програму для кривдників, що додається.
2. Управлінню протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству (О. Фаримець) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому законодавством порядку.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Н. Федорович.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр**А. Рева**

⁷¹Про затвердження Типової програми для кривдників: Наказ Міністерства соціальної політики України від 01 жовтня 2018 року № 1434. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text>.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
соціальної політики України
01 жовтня 2018 року № 1434
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
29 жовтня 2018 р.
за № 1222/32674

ТИПОВА ПРОГРАМА **для кривдників**

I. Загальні положення

1. Цією Типовою програмою передбачено комплекс заходів за результатами оцінки ризиків, спрямованих на зміну насильницької поведінки кривдника, формування у нього нової, неагресивної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до власних вчинків та їхніх наслідків, до виконання батьківських обов'язків, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків.

2. У цій Типовій програмі терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», інших нормативно-правових актах.

3. Мета цієї Типової програми - корекція агресивної поведінки кривдників, формування соціально прийнятих норм, гуманістичних цінностей і ненасильницької поведінки.

4. Завданнями цієї Типової програми є:

формування у кривдника відповідального ставлення до власної поведінки та її наслідків для себе та членів сім'ї;

формування усвідомлення кривдником того, що домашнє насильство - це порушення прав людини, яке карається відповідно до чинного законодавства;

сприяння зміні насильницької поведінки кривдника;

формування у кривдника нової, неагресивної моделі поведінки у приватних стосунках;

сприяння засвоєнню кривдниками моделі сімейного життя на засадах гендерної рівності, взаєморозуміння, взаємоповаги і дотримання прав усіх членів родини;

сприяння оволодінню кривдниками навичок безконфліктного спілкування, ефективної комунікації.

5. Розроблення, організацію та виконання цієї Типової програми, її проходження кривдниками забезпечують місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Суб'єкти, що проводять заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, можуть залучати до виконання цієї Типової програми підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, фізичних осіб - підприємців, а також фізичних осіб, які надають соціальні послуги (за їх згодою), відповідно до законодавства.

6. Цю Типову програму реалізують фахівці, які пройшли відповідне навчання.

Забезпечення підготовки фахівців, до компетенції яких належить питання та запобігання протидії домашньому насильству, у тому числі фахівців, які реалізують цю Типову програму, належить до повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій відповідно до частини першої статті 8 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Участь у підготовці фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі фахівців, які реалізують цю Типову програму, належить до повноважень районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій і виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

7. Кривдника може бути направлено на проходження цієї Типової програми на строк від трьох місяців до одного року у випадках, передбачених законодавством за рішенням суду.

Також кривдник може брати участь у цій Типовій програмі за власною ініціативою.

8. Заходи з організації та забезпечення проходження цієї Типової програми кривдниками проводяться на підставі інформації, отриманої відповідно до законодавства від уповноваженого підрозділу органу Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Інформування суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про ухвалення рішення суду про направлення кривдника на проходження програми для кривдників здійснюється відповідно до частини першої статті 15 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

9. У разі неприбуття кривдника для проходження цієї Типової програми або ухилення від її проходження без поважних причин суб'єкти, відповідальні за її виконання, повідомляють про це письмово протягом трьох робочих днів уповноважений підрозділ органу Національної поліції для вжиття відповідних заходів.

10. У цій Типовій програмі може взяти участь особа, яка належить до групи ризику щодо вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

II. Методологічні засади

1. Цю Типову програму розроблено на засадах когнітивної психології. Такий підхід широко застосовується в роботі з цільовою групою, він дає змогу не тільки корегувати поведінку особи, яка вчинила домашнє насильство, а й формувати в неї гуманістичні цінності.

2. Когнітивні методики спрямовані на досягнення довгострокових і тривалих позитивних результатів через зміну переконань особи, мотивів поведінки, розв'язання її психосоціальних проблем.

3. Робота із кривдником спрямовується на зміну дезадаптивних переконань особи, корекцію когнітивних помилок, зміну дисфункціональної поведінки завдяки усвідомленню особою впливу думок на емоції та поведінку людини, через розвиток здатності людини виявляти та усвідомлювати свої негативні автоматичні думки, керувати ними, розуміти їх наслідки, виявляти свої когнітивні помилки і долати їх.

4. Цією Типовою програмою передбачається комплексний підхід до проведення корекційної роботи з особами, які вчинили домашнє насильство або належать до групи ризику щодо його вчинення.

Характеристика цієї Типової програми:

цільова група - кривдники;

кількість діагностичних занять - 6 сесій;
 кількість групових занять - 18 сесій;
 кількість індивідуальних занять - 14 сесій.

Форми роботи та тривалість цієї Типової програми:

діагностування - тривалість - 6 сесій, 1 сесія - 1 година;
 до проведення діагностики залучаються лікарі-психіатри (за згодою);
 індивідуальна робота - тривалість - 14 год 30 хв, 1 сесія - 1 год; до індивідуальної роботи входить мотиваційна бесіда - 1 сесія тривалістю 1 год 30 хв;

групова робота - загальна тривалість - 30 год. Заняття складається з 1-2 сесій, тривалість 1 сесії - 1 год 20 хв, із перервою між сесіями - 10 хв. За відсутності можливості проводити довготривалі заняття, кожна сесія може проводитися під час окремої зустрічі;

періодичність - не рідше ніж один раз на тиждень.

Фахівцями, що реалізують цю Типову програму, можуть бути практичний психолог, психотерапевт, психіатр, які пройшли спеціальну підготовку, перепідготовку, курси підвищення кваліфікації та представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

5. Фахівці, які реалізують цю Типову програму, повинні керуватися такими принципами:

конфіденційності та захисту персональних даних відповідно до вимог закону України «Про захист персональних даних».

Цей принцип полягає в гарантуванні збереження особистої інформації та нерозголошення конфіденційної інформації без згоди особи;

дотримання прав та свобод людини, що полягає у наданні допомоги кривднику;

недопущення дискримінації, що полягає в тому, що кривдник має право на отримання послуг незалежно від статі, віку, віросповідання, національної приналежності, соціального статусу тощо;

компетентності та професіоналізму, що полягає в застосуванні спеціальних знань з питань запобігання домашньому насильству;

комплексності, що полягає у поєднанні різних форм і методів роботи у межах проведення корекційних програм для кривдників з урахуванням віку, статі, індивідуальних особливостей кривдника та вчинених форм домашнього насильства або насильства за ознакою статі.

III. Проходження Типової програми

1. Проходження цієї Типової програми розпочинається діагностуванням особи, яка вчинила домашнє насильство або належить до групи ризику щодо його вчинення, у тому числі діагностуванням причин агресивної та насильницької поведінки кривдника.

2. В основу цієї Типової програми покладено принцип комплексності, що полягає в поєднанні діагностичного, мотиваційного та корекційного блоків (останній передбачає індивідуальну та групову форми роботи):

1) діагностичний блок містить алгоритм проведення діагностики причин насильницьких проявів, агресивної поведінки;

2) мотиваційне консультування спрямоване на визначення рівня мотивації для участі у груповій роботі в межах цієї Типової програми, формування або підвищення мотивації для зміни насильницької, агресивної поведінки;

3) у блоці «Індивідуальна корекційна робота» представлено індивідуальні корекційні заняття за відповідними темами.

Зазначені теми реалізуються на 14 індивідуальних заняттях (сесіях) тривалістю одна година. Рекомендовано проводити щотижня одне заняття.

4) блок «Групова корекційна робота» складається із групових корекційних занять за відповідними темами тривалістю від 3 до 6 годин.

3. Ця Типова програма передбачає застосування широкого спектра різних форм, методів і технік активного навчання дорослих осіб з метою якісного засвоєння інформації та відпрацювання необхідних навичок, використання на практиці отриманих знань і вмінь.

4. Темі цієї Типової програми (як індивідуальних, так і групових занять) висвітлюють питання, спрямовані на розвиток особистості, мотивацію до активної участі в процесі планування подальшого життя, оволодіння навичками безконфліктного спілкування, ефективної комунікації тощо.

5. Ця Типова програма не є єдиним розв'язання проблеми насильства і має застосовуватися в контексті ведення випадку особи, яка вчинила насильство або належить до групи ризику щодо його вчинення. Корекційна робота буде ефективною, коли учасник цієї Типової програми одночасно отримуватиме необхідні для нього соціальні послуги, що допоможуть у подоланні складних життєвих обставин або інших факторів, які підвищують ризик вчинення цією особою насильницьких дій.

IV. Тематичний план цієї Типової програми

1. Розподіл часу за модулями і темами здійснюється відповідно до додатку 1 до цієї типової Типової програми.

2. Схема роботи із кривдниками визначається індивідуально з урахуванням потреб особи та особливостей, визначених за результатами діагностики.

3. Відповідний алгоритм роботи з особою наведено у додатку 2 до цієї Типової програми.

4. Після проходження особою діагностики та мотиваційного консультування з метою визначення рівня вмотивованості до участі у групі може застосовуватися індивідуальна корекційна робота або групові заняття. У деяких випадках ці дві форми роботи можуть впроваджуватися одночасно: особа може відвідувати групові заняття та за її бажанням індивідуально працювати з фахівцем. З метою підвищення готовності особи та її вмотивованості щодо участі у групі групові заняття можуть застосовуватися після проходження особою індивідуальних занять. Після кожного заняття необхідно передбачити домашнє завдання для закріплення отриманих знань і навичок, забезпечення постійного відстеження змін у поведінці.

5. Під час прийняття рішення щодо форми участі особи у цій Типовій програмі враховуються її готовність до участі в роботі групи й ті завдання, які ставляться у роботі з нею.

6. Успіх реалізації цієї Типової програми залежить від компетентності фахівців, які працюють з особою, рівня їхньої підготовки, врахування ними потреб особи, застосування в роботі інтерактивних методів і творчих підходів.

7. Знання та навички, яких має набути особа за результатами проходження цієї Типової програми:

- 1) знання:
 - понять «домашнє насильство» та «насильство за ознакою статі»;
 - можливих наслідків домашнього насильства та насильства за ознакою статі;
 - відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі;

проявів поведінки, які належать до домашнього насильства та насильства за ознакою статі, агресії, жорстокого поводження;

факторів впливу на розвиток агресивної поведінки;

причин виникнення конфліктів, методів аналізу конфліктних ситуацій, шляхів їх розв'язання та визначення власної ролі у їх вирішенні;

форм запобігання конфліктним ситуаціям;

впливу гендерних стереотипів щодо соціальних ролей жінки і чоловіка на стосунки в родині;

2) навички:

визначати незадоволені власні потреби, які викликають агресію та прояви гніву, та шляхи задоволення потреб ненасильницькими засобами;

розпізнавати спускові механізми вияву агресії та усвідомлювати власні почуття й почуття інших людей у ситуації конфлікту;

контролювати прояви гніву та агресії щодо інших людей;

аналізувати власні дії в ситуації домашнього насильства, насильства за ознакою статі та визначати свої власні можливості на шляху до життя без насильства;

розуміти свої власні кордони та кордони інших людей (фізичні та психологічні межі, які визначають діапазон і силу власних дій, а також сприйнятливість до дій навколишнього середовища);

будувати безконфліктне спілкування, ефективну комунікацію із членами сім'ї та оточенням на основі взаєморозуміння і взаємоповаги;

визначати перспективні цілі та формувати життєві плани, реалізовувати власні плани соціально прийнятним шляхом.

**Заступник начальника
Управління протидії
торгівлі людьми та запобігання
домашньому насильству -
начальник відділу
протидії торгівлі людьми**

О. Фаримець

Додаток 1
до Типової програми для кривдників
(пункт 1 розділу IV)

РОЗПОДІЛ ЧАСУ
за модулями і темами

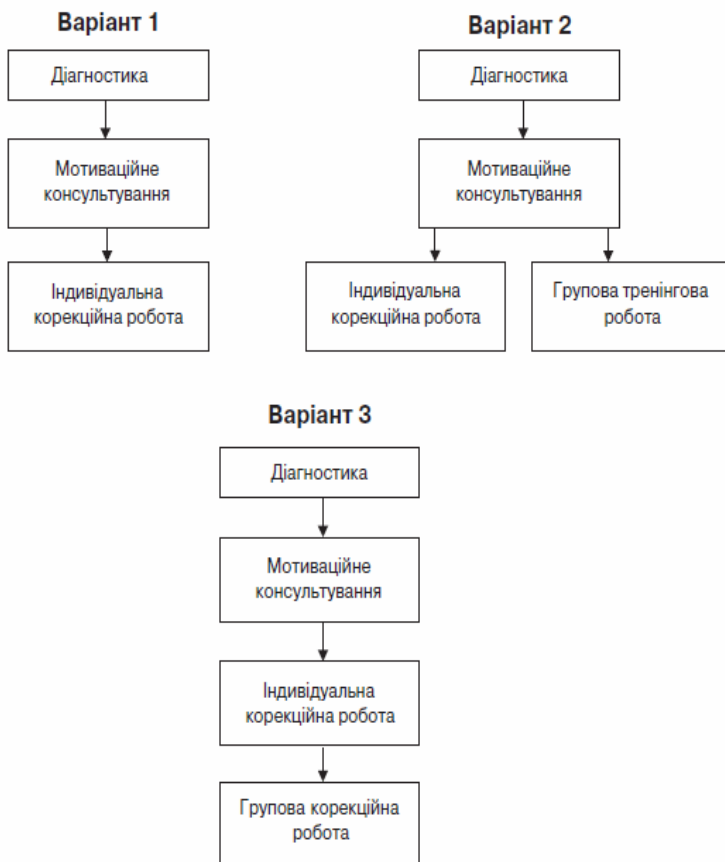
№ з/п	Назва модулів, тема, сесія	Кількість годин	
		індивідуальна робота	групова робота
Блок 1	Зміст і методи діагностики психоемоційного стану осіб, які вчинили насильство або належать до групи ризику щодо його вчинення	6 год	
Частина 1	Діагностичні методики, що застосовуються до початку корекційної роботи	2 год	
	Проведення психодіагностики. Карта первинного психологічного обстеження особи, яка вчинила домашнє насильство або належить до групи ризику щодо його вчинення. Методика діагностики схильності особи до конфліктної поведінки		
Частина 2	Діагностичні методики, що застосовуються в процесі індивідуальної корекційної роботи	2 год	
	Проведення психодіагностики. Методики визначення наявності травм розвитку особи, що вчинила домашнє насильство		
Частина 3	Проективні методики	2 год	
Блок 2	Технологія проведення мотиваційної бесіди з особами, які вчинили домашнє насильство або належать до групи ризику щодо його вчинення	1 год 30 хв	
	Перший етап мотиваційної бесіди	1 год	
	Другий етап мотиваційної бесіди	30 хв	
Блок 3	Програма та зміст індивідуальної	13 год	

	корекційної роботи з особами, які вчинили домашнє насильство або належать до групи ризику щодо його вчинення		
Тема 1	Прояви агресивності та особиста відповідальність за власні слова й вчинки (одне заняття)	1 год	
Тема 2	Емоційна рівновага (одне заняття)	1 год	
Тема 3	Усвідомлення почуттів (одне заняття)	1 год	
Тема 4	Керування почуттям гніву та самоагресією. (два заняття)	2 год	
Тема 5	Формування навичок самоконтролю і саморегуляції (одне заняття)	1 год	
Тема 6	Усвідомлення власних особистісних меж для конструктивного спілкування (два заняття)	2 год	
Тема 7	Подолання страхів (два заняття)	2 год	
Тема 8	Усвідомлення власних потреб і пошук способів їх задоволення (одне заняття)	1 год	
Тема 9	Конструктивне розв'язання конфліктів (одне заняття)	1 год	
Тема 10	Партнерська взаємодія (одне заняття)	1 год	
Блок 4	Програма та зміст групової корекційної роботи з особами, які вчинили насильство або належать до групи ризику щодо його вчинення		30 год
Тема 1	Вступ до Типової програми для кривдників. Знайомство. Напрацювання правил роботи групи (одне заняття)		3 год
Тема 2	Установлення індивідуальних цілей та побудова перспективних планів щодо подолання агресивності (одне заняття)		3 год
Тема 3	Спускові механізми агресивної поведінки: які вони, як їх розпізнати та зупинити (одне		3 год

	заняття)		
Тема 4	Сутність насильства та насильства в сім'ї. Види насильства та дії, які слід вважати насильством. Цикл насильства. Наслідки насильства (одне заняття)		3 год
Тема 5	Відпрацювання навичок контролю гніву та агресії (два заняття)		6 год
Тема 6	Ефективна комунікація (у тому числі - з жінками) як дієвий спосіб вирішення конфліктної ситуації (два заняття)		6 год
Тема 7	Формування цілей і перспективних життєвих планів (одне заняття)		3 год
Тема 8	Підведення підсумків участі у Типовій програмі для кривдників (одне заняття)		3 год
Підсумок		20 год 30 хв	30 год

Додаток 2
до Типової програми для
кривдників
(пункт 3 розділу IV)

АЛГОРИТМИ РОБОТИ
з особою в межах Типової програми для кривдників

Примітка.

Усі теми, передбачені у кожному варіанті алгоритму роботи з особою в межах Типової програми для кривдників, викладаються послідовно.

3.4.3. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО
ВИЯВЛЕННЯ, РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА І
ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІЗ ІНШИМИ ОРГАНАМИ ТА
СЛУЖБАМИ⁷²

НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

від 02.10.2018 № 1047

Відповідно до статті 11 Закону України «Про запобігання і протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 року, підпункту 16¹ пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630, Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658, та з метою забезпечення комплексного інтегрованого підходу щодо подолання насильства, сприяння реалізації прав осіб, постраждалих від насильства, та ефективного реагування на факти насильства НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Методичні рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами (далі - Методичні рекомендації), що додаються.

2. Департаменту професійної освіти (Кучинський М. С.):

- довести Методичні рекомендації до відома обласних, Київської міської державних адміністрацій;
- в установленому порядку забезпечити оприлюднення цього наказу на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника міністра Хобзея П.К.

Міністр

Л.М.

Гриневич

⁷²Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами: Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 жовтня 2018 року № 1047. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-viyavleniya-reaguvannya-na-vipadki-domashnogo-nasilstva-i-vzayemodiyi-pedagogichnih-pracivnikov-iz-inshimi-organami-ta-sluzhbami>.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
від 02.10.2018 № 1047

**Методичні рекомендації щодо виявлення,
реагування на випадки домашнього насильства і
взаємодії педагогічних працівників з іншими органами та службами**

I. Загальні положення

1. Методичні рекомендації (далі - Рекомендації) розроблено з метою забезпечення комплексного інтегрованого підходу до протидії домашньому насильству та сприяння реалізації прав осіб, постраждалих від домашнього насильства (далі - постраждалі особи), шляхом проведення превентивних заходів, ефективного реагування на факти домашнього насильства.

2. Рекомендації враховують вимоги частини третьої статті 8, частини третьої статті 15 Закону України «Про запобігання і протидію домашньому насильству» та Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658 (далі - Порядок).

3. Рекомендації розроблено для використання у закладах освіти, які є суб'єктами взаємодії, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

4. Терміни, що використовуються у цих Рекомендаціях вживаються у значенні Закону України «Про запобігання і протидію домашньому насильству».

II. Ознаки виявлення випадків домашнього насильства

1. У виявленні фактів домашнього насильства має значення спостережливість педагогічних працівників закладу освіти, їх уважне ставлення до учасників освітнього процесу і здатність вчасно помітити симптоми неблагополуччя в поведінці та настрої дітей.

2. Види домашнього насильства визначаються за наступними ознаками:

1) Ознаками психологічного насильства є:

- замкнутість, тривожність, страх або навпаки демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки на контрастну;
- уповільнене мовлення, нездатність до навчання, відсутність знань відповідно до віку (наприклад, невміння читати, писати, рахувати);
- синдром «маленького дорослого» (надмірна зрілість та відповідальність);
- уникання однолітків, бажання спілкуватися та гратися зі значно молодшими дітьми;
- занижене самооцінювання, наявність почуття провини;
- швидка стомлюваність, знижена спроможність до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою батьків та/або необхідністю йти додому,

небажання йти додому;

- схильність до «мандрів», бродяжництва;
- депресивні розлади;
- спроби самогубства;
- вживання алкоголю, наркотичних речовин;
- наявність стресоподібних розладів психіки, психосоматичних хвороб;
- прояви насильства чи жорстокого поводження стосовно тварин чи інших живих істот;

живих істот;

- приналежність батьків інших законних представників до деструктивних релігійних сект;

• інші прояви поведінки чи емоційних реакцій, що не відповідають віковим нормам розвитку дитини.

2) Ознаками фізичного насильства можуть бути:

- розповідь дитини, що батьки, інші члени сім'ї застосовують до неї або іншої дитини фізичне насильство, погрожують вигнати з дому, перемістити до іншого місця проживання (віддати до інтернатного закладу, влаштувати до лікарні, помешкання інших родичів тощо), про наявність небезпеки з боку тварин, що утримуються у неї вдома;

• намагання дитини приховати травми та обставини їх отримання (відмова зняти одяг для медичного обстеження або переодягатися в присутності інших дітей; носити одяг, що не відповідає сезону);

- зміщення суглобів (вивихи), переломи кісток, гематоми, подряпини;
- синці на щоках, очах, губах, вухах, передпліччях, стегнах, кінчиках пальців тощо;

• рвані рани і переломи в області обличчя, травматична втрата зубів;

• травми ока (крововиливи, відшарування сітківки тощо);

• забиті місця на тілі, голові або сідницях, які мають виразні контури предмета (наприклад, пряжки ремня, лозини);

• скарги дитини на головний біль, біль у животі, зовнішні запалення органів сечовивідних і статевих систем;

• рани і синці у різних фазах загоєння на різних частинах тіла (наприклад, на спині та грудях одночасно);

- сліди від укусів;

• опіки та інші незвичні для віку дитини фізичні (видимі та невидимі) травми.

3) Ознаками економічного насильства, занедбання дитини можуть бути:

- постійне голодування через нестачу їжі;
- вага дитини в значній мірі не відповідає її віковій нормі (за визначенням медичного працівника);

• часті запізнення до школи, брудний одяг, одягання не за погодою;

• пропуски занять у школі;

• втомлений і хворобливий вигляд;

• загальна занедбаність;

• нестача необхідного медичного лікування (дитину не водять до лікаря),

• неліковані зуби;

• залишення дитини батьками під наглядом незнайомих осіб (в тому числі, які перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння);

• залишення дитини дошкільного віку без догляду впродовж тривалого часу

як у помешканні, так і на вулиці, в тому числі зі сторонніми особами;

- відсутність іграшок, книжок, розваг тощо;
- антисанітарні умови проживання, відсутність постільної білизни (або постільна білизна рвана та брудна), засобів гігієни;
- нігті, волосся у дитини нестрижені та брудні;
- у дитини постійні інфекції, спричинені браком гігієни;
- залучення дитини до трудової діяльності (з порушенням чинного законодавства);
- дитина жебракує, втікає з дому;
- відставання дитини в розвитку фізичному, емоційному, розвитку дрібної моторики, пізнавальних здібностей, соціальних навичок та навичок міжособистісного спілкування) внаслідок педагогічної занедбаності тощо.

4) Ознаками сексуального насильства можуть бути:

- знання термінології та жаргону, зазвичай не властивих дітям відповідного віку;
- захворювання, що передаються статевим шляхом;
- синдром «брудного тіла»;
- уникнення контактів із ровесниками чи дорослими, зокрема й з родинного кола чи друзів сім'ї;
- дитяча або підліткова проституція;
- рання вагітність;
- вчинення сексуальних злочинів;
- сексуальні домагання до дітей, підлітків, дорослих;
- нерозбірлива або непритаманна віку дитини сексуальна поведінка;
- створення та реалізація дитиною сексуальних сценаріїв в іграх за допомогою іграшок та ляльок;
- відмова від гігієнічного догляду за собою;
- нашарування великої кількості одягу на тілі або використання одягу, який максимально приховує тіло;
- страх або агресивна реакція щодо конкретних людей або людей певної статі, віку тощо;
- синці на внутрішній стороні стегон, на грудях і сідницях, сліди від укусів.
- інші незвичні для віку дитини фізичні ознаки (видимі та невидимі), а також психологічні і поведінкові прояви, які можуть свідчити про насильство щодо дитини.

Педагогічним працівникам доцільно звертати увагу також на ознаки, що вказують на ймовірність виникнення ризиків для життя, здоров'я та розвитку дитини. Зокрема до таких ризиків можна, крім іншого, віднести ситуації, коли батьки або інші законні представники:

- не цікавляться освітньою діяльністю дитини (не відвідують батьківських зборів, не контактують із педагогами закладу);
- під час відвідування закладу освіти перебувають у стані алкогольного сп'яніння або під дією наркотичних речовин; наявні факти надмірного вживання алкоголю, наркотичних речовин, схильності до азартних ігор та відвідування ігрових клубів;
- систематично проявляють агресивну поведінку до працівників закладу освіти, батьків інших дітей;

- ігнорують рекомендації працівників закладу освіти щодо виховання дитини, що призводить або може призвести до затримки її розвитку, погіршення емоційного стану, здоров'я, соціальної ізоляції та інших несприятливих наслідків;
- не дотримуються санітарно-гігієнічних норм та правил безпечної поведінки (що призводить до виникнення ризику інфікування дитини);
- мають ознаки пригніченого психоемоційного стану, розладів психічного здоров'я, суїцидальної поведінки, що ускладнює процес догляду та виховання дитини;
- не забезпечують необхідного медичного догляду за дитиною, що може призвести до серйозних порушень здоров'я;
- жорстоко поводяться з членами сім'ї (одним із батьків, іншою дитиною, іншою особою), з домашніми тваринами;
- допускають перебування у помешканні, де проживає дитина, сторонніх осіб, схильних до вживання алкоголю, наркотичних речовин;
- не забезпечують дитину кишеньковими коштами;
- перекладають догляд за молодшими дітьми на інших.
- Діти мають:
- знижену здатність контролювати свою поведінку;
- демонстративну хоробрість;
- агресію стосовно інших дітей або дорослих;
- ознаки бродяжництва;
- бажання і змогу перебувати у вечірній і нічний час на вулиці без супроводу дорослих, відвідувати комп'ютерний клуб.

III. Взаємодія керівника та працівників закладу освіти для профілактики та у разі виявлення ознак домашнього насильства

1. Дії керівника та працівників закладу освіти здійснюються відповідно до пунктів 39-41 Порядку.

2. Керівник закладу освіти забезпечує реалізацію заходів у сфері запобігання та протидії насильству:

1) проведення з учасниками освітнього процесу роботи щодо запобігання та протидії насильству;

2) організацію інформаційно-просвітницьких заходів із учасниками освітнього процесу з питань запобігання та протидії насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей;

3) організацію соціально-психологічного супроводу постраждалих;

4) визначення уповноваженої особи з-поміж працівників закладу освіти для здійснення невідкладних заходів реагування у випадках виявлення фактів насильства та/або отримання заяв/повідомлень від постраждалої особи/інших осіб.

3. Уповноважена особа закладу освіти:

У разі виникнення підозри щодо домашнього насильства, жорстокого поводження з дитиною або якщо є реальна загроза його вчинення (удома, з боку однолітків, з боку інших) уповноважена особа зустрічається із дитиною, стосовно якої є інформація про жорстоке поводження щодо неї, намагається розговорити, встановити контакт, довірливі стосунки та надає емоційну підтримку; проявляє інтерес, дружелюбність, щирість, теплоту і симпатію, дитина має відчуття, що її дійсночують і розуміють. Дотримуватись принципу конфіденційності щодо постраждалої особи.

У процесі розмови, якщо дитина підтверджує факт жорстокого поводження чи насильства щодо неї, уповноваженій особі необхідно з'ясувати терміни подій, які відбулися з дитиною, та можливості отримати їх опис.

Уповноважена особа закладу освіти повідомляє працівників психологічної служби закладу освіти, а працівник психологічної служби за потреби складає план корекційної роботи та здійснює соціально-педагогічний супровід з жертвою та її кривдником, особливо, якщо останнім є інший учень (учні) закладу, та у разі необхідності перенаправляє до інших спеціалістів (психотерапевта, невролога тощо).

4. Педагогічні працівники, медичний та господарсько-обслуговуючий персонал закладу освіти у разі виявлення ознак чи факторів, що можуть вказувати на домашнє насильство, складні життєві обставини, жорстоке поводження з дитиною або ризики щодо їх виникнення стосовно дитини, передають уповноваженій особі закладу освіти, а у разі її відсутності - безпосередньо керівникові закладу освіти (директорові) чи заступнику директора інформацію про дитину з метою планування подальших дій щодо заходів для надання медичної, психологічної або іншої допомоги постраждалому.

5. У закладі освіти на інформаційному стенді та на офіційному веб-сайті має бути розміщено контактну інформацію уповноваженої особи закладу, організацій та установ, служб підтримки постраждалих осіб, до яких слід звернутися у випадку домашнього насильства, примірний перелік яких додається.

**Директор департаменту
професійної освіти**

М.С. Кучинський

**Додаток
до Методичних рекомендацій щодо
виявлення, реагування на випадки
домашнього насильства і взаємодії
педагогічних працівників з іншими
органами та службами**

**Примірний перелік
організацій та установ, служб підтримки постраждалих осіб, до яких слід
звернутися у випадку домашнього насильства**

Організації та установи до яких слід звернутися у випадку домашнього насильства:

- До територіального органу поліції або за телефоном 102.
- До центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
- До управління сім'ї та молоді районної, міської чи обласної держадміністрацій.
- До громадських організацій, які надають допомогу постраждалим від насильства.
- До психолога, соціального педагога, класного керівника тощо.
- До близької людини.
- На телефони «Гарячих ліній».

Безкоштовні телефонні «Гарячі лінії»

Національна дитяча «гаряча лінія» Центру «Ла Страда- Україна»:

0-800-500-333 (для дзвінків з мобільного)

Дзвінки на лінію - безкоштовні як зі стаціонарних телефонів на всій території України, так і з мобільних усіх операторів.

Консультують компетентні у дитячих питаннях психологи, юристи та соціальні працівники.

Національна «гаряча лінія» з протидії домашньому насильству (консультації юриста, психолога, соціального педагога):

116-123 (цілодобово та безкоштовно з мобільних телефонів),

0-800-500-225 та 116-111

Можна отримати інформацію про організації та установи, до яких слід звернутися у конкретній ситуації, про перелік документів, які необхідно підготувати для звернення, поради щодо правильного їх складання, підтримку психолога анонімно у телефонному режимі, консультації та рекомендації юристів щодо конкретної ситуації.

Омбудсмен з прав дитини в Україні Микола Миколайович Кулеба:

(044) 255-64-50

Єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги:

Зателефонувавши за номером **0 800213 103** (безкоштовно зі стаціонарних та мобільних телефонів), можна отримати такі послуги:

- інформацію про гарячі телефонні лінії з питань надання соціальних послуг та захисту прав людини, та установи, які опікуються відповідними питаннями;
- безоплатну правову допомогу дітям, які перебувають у складних життєвих

обставинах;

- *правові консультації;*
- *зв'язатися з усіма центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги; отримати інформацію про їх місцезнаходження, контактні номери телефонів, інші засоби зв'язку.*

Служби підтримки постраждалих осіб:

- 1) центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- 2) притулки для дітей;
- 3) центри соціально-психологічної реабілітації дітей;
- 4) соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка);
- 5) центри соціально-психологічної допомоги;
- 6) територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг);
- 7) інші заклади, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам.

До спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб належать притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам та особам, які постраждали від насильства за ознакою статі, а також заклади та установи, призначені виключно для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі.

**3.2.1. ПРО УТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «КОЛ-ЦЕНТР
МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ
ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ, ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ
НАСИЛЬСТВУ, НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ ТА НАСИЛЬСТВУ
СТОСОВНО ДІТЕЙ»⁷³**

**НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
від 11.12.2018 № 1852**

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
22 грудня 2018 р.
за № 1458/32910**

Відповідно до частини другої статті 14 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закону України «Про протидію торгівлі людьми», пункту 8, підпункту 12 пункту 10 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423 (зі змінами), **НАКАЗУЮ:**

1. Утворити Державну установу «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей».
2. Затвердити Положення про Державну установу «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей», що додається.
3. Управлінню протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству (Фаримець О.О.) забезпечити подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Федорович Н.В.
5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

А. Рева

ПОГОДЖЕНО:

**Уповноважений Верховної Ради України
з прав людини**

Л. Денісова

**Заступник Міністра охорони здоров'я України
з питань європейської інтеграції**

О. Стефанишина

Т.в.о. Міністра внутрішніх справ України

С.А. Яровий

В.о. Міністра фінансів України

О. Маркарова

⁷³Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»: Наказ Міністерства соціальної політики України від 11 грудня 2018 року № 1852. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18#Text>.

Директор Координаційного центру
з надання правової допомоги

О.П. Бонюк

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства соціальної
політики України
11 грудня 2018 року № 1852
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
22 грудня 2018 р.
за № 1458/32910

ПОЛОЖЕННЯ

про Державну установу «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»

I. Загальні положення

1. Це Положення розроблено відповідно до частини другої статті 14 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закону України «Про протидію торгівлі людьми», Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423, постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2012 року № 29 «Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми», Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 111, та визначає основні завдання, функції, права Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей» (далі - Кол-центр).

2. Кол-центр є неприбутковою державною бюджетною установою, створеною для забезпечення виконання завдань щодо належного реагування на звернення громадян про факти торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі та насильства стосовно дітей.

Кол-центр належить до сфери управління Міністерства соціальної політики України.

Найменування: державна установа «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей».

Місцезнаходження: вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01023.

Звернення до Кол-центру приймаються за скороченими телефонними номерами 1578 (з питань протидії торгівлі людьми) та 1588 (з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) або на електронну адресу Кол-центру.

3. Кол-центр у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

4. Кол-центр є юридичною особою публічного права, має самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України, штампи та печатку із

зображенням Державного Герба України, своїм найменуванням і кодом за ЄДРПОУ, інші печатки та штампи.

5. Структура, штатний розпис, кошторис та кваліфікаційні вимоги до працівників Кол-центру затверджуються Міністерством соціальної політики України.

6. Кол-центр має територіальні відділення (в тому числі міжрегіональні) в областях та м. Києві, що є його відокремленими структурними підрозділами (філіями).

Положення про територіальні відділення Кол-центру затверджуються директором Кол-центру.

7. Умови оплати праці працівників Кол-центру затверджуються Міністерством соціальної політики України відповідно до чинного законодавства.

8. Майно Кол-центру становлять основні фонди та матеріальні цінності, вартість яких відображається у балансі Кол-центру. Майно Кол-центру є державною власністю, використовується тільки для забезпечення виконання його завдань, закріплюється за ним на правах оперативного управління та не може бути об'єктом застави. У разі ліквідації Кол-центру порядок використання його майна визначається відповідно до законодавства.

9. Джерелами формування майна Кол-центру є:

кошти державного та місцевих бюджетів;

кошти, що надходять у межах проектів і програм міжнародної технічної допомоги; інші джерела, не заборонені законом.

10. Утримання та фінансування діяльності Кол-центру проводиться за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законом, згідно з кошторисом, затвердженим Міністерством соціальної політики України відповідно до законодавства.

11. Кол-центр проводить закупівлю товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі».

12. Кол-центр веде бухгалтерський, податковий та статистичний облік фінансово-господарської діяльності, складає баланс, фінансові та статистичні звіти в порядку та строки, встановлені законодавством.

13. Діяльність Кол-центру припиняється шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації на підставі рішення Міністерства соціальної політики України. У разі реорганізації Кол-центру його майнові права та обов'язки відповідно до законодавства переходять до правонаступника.

14. Заяви та повідомлення приймаються Кол-центром цілодобово сім днів на тиждень (у тому числі у вихідні та святкові дні) відповідно до регламенту роботи Кол-центру за типами звернень, затвердженого Міністерством соціальної політики України.

Усі переговори працівники Кол-центру проводять з використанням відповідного цифрового реєстратора документування мовленнєвої інформації з обов'язковим повідомленням про це особи, яка звернулася. Порядок запису аудіо інформації щодо заяв і повідомлень, її зняття з реєстратора та строки зберігання визначаються в установленому порядку.

15. Обробка персональних даних про особу, яка повідомила про вчинення насильства, або про ситуацію стосовно торгівлі людьми, або про постраждалу особу, проводиться за згодою такої особи або її законного представника з дотриманням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

16. До запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства і насильства за ознакою статі заяви та повідомлення про насильство реєструються в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі, форму якого наведено в додатку 6 до Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії

домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658 (далі - Порядок взаємодії).

II. Основні завдання та функції Кол-центру

1. Основними завданнями Кол-центру є:

- 1) забезпечення належного реагування в межах компетенції на звернення громадян про факти торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей;
- 2) інформування та консультування з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, насильству стосовно дітей;
- 3) взаємодія із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, відповідно до Порядку взаємодії;
- 4) забезпечення реагування в межах компетенції на звернення громадян щодо фактів торгівлі людьми шляхом взаємодії із суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, визначеними статтею 5 Закону України «Про протидію торгівлі людьми»;
- 5) ведення, наповнення та оновлення бази даних для надання консультацій з питань, що належать до компетенції Кол-центру;
- 6) проведення моніторингу та аналізу громадської думки з питань, що належать до компетенції Кол-центру;
- 7) обмін інформацією із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

2. Кол-центр відповідно до визначених цим Положенням завдань виконує такі функції:

- 1) приймання, реєстрація та розгляд у межах компетенції звернень постраждалих осіб, їхніх законних представників та інших громадян, органів, підприємств, установ, організацій у телефонному та електронному режимі щодо фактів торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей;
- 2) інформування про отримання звернень, зазначених у підпункті 1 цього пункту, не пізніше ніж до закінчення однієї доби уповноважених підрозділів органів Національної поліції, якщо постраждалою є дитина, - також служб у справах дітей; якщо постраждалою є недієздатна особа чи особа, цивільна дієздатність якої обмежена, - також уповноважених осіб, визначених відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 Порядку взаємодії. У повідомленні зазначаються обставини випадку, час, місце та інша інформація, яка стала відома зі звернення до Кол-центру.

Таке інформування проводиться за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалої особи у випадках, передбачених Законами України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про протидію торгівлі людьми» та Порядком взаємодії. Згода не вимагається у випадках вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб, а також актів насильства кримінального характеру, обґрунтовану підозру щодо вчинення яких підтверджено за результатами оцінки ризиків;

- 3) інформування постраждалих осіб та/або їхніх законних представників чи інших осіб, які звернулися до Кол-центру, про їхні права та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися, можливість відшкодування кривдником завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю, про контактні дані уповноважених підрозділів органів Національної поліції, уповноважених осіб, визначених відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 Порядку взаємодії, загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, центрів безоплатної правової допомоги, закладів охорони здоров'я, а також про можливості участі у програмах для

кривдників;

4) фіксація відомостей у журналі реєстрації фактів виявлення (звернення про) вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі за формою згідно з додатком 6 до Порядку взаємодії;

5) отримання та узагальнення інформації від уповноважених підрозділів органів Національної поліції, служб у справах дітей, уповноважених осіб, визначених відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 Порядку взаємодії, щодо результатів реагування на звернення, які надійшли до Кол-центру, вжитих заходів і наданої допомоги. Така інформація надається Кол-центру вказаними суб'єктами електронною поштою протягом трьох робочих днів після реалізації заходів реагування, надання допомоги відповідно до чинного законодавства. Узагальнена інформація щомісяця (не пізніше ніж 10 числа місяця, наступного за звітним) подається Кол-центром до Міністерства соціальної політики України та Національної поліції для проведення аналізу та моніторингу ефективності вжитих заходів відповідно до чинного законодавства;

6) звітування Міністерству соціальної політики України у встановленому законодавством порядку про виконання та реалізацію заходів у сферах протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

7) ведення переліку контактних даних уповноважених підрозділів органів Національної поліції, уповноважених осіб, визначених відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 Порядку взаємодії, загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, центрів безоплатної правової допомоги, закладів охорони здоров'я;

8) у разі необхідності - переадресація вхідних звернень до правоохоронних органів, співпраця з громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями з метою забезпечення оперативного і якісного реагування на випадки, інформацію про які отримано; якщо постраждала особа не зверталася до органів Національної поліції та не бажає співпрацювати з ними,- інформування органу Національної поліції про факт та обставини вчинення злочину (дата, місце, ймовірні кривдники, обставини вербування та потрапляння в ситуацію, інші відомості) без розголошення персональних даних і конфіденційної інформації, що може нашкодити особі, з поміткою про відмову особи співпрацювати з відповідними органами;

9) забезпечення узагальнення звернень, а також формування і ведення автоматизованої інформаційної бази роз'яснювальних матеріалів;

10) підготовка методичних посібників, довідників та інформаційно-аналітичних матеріалів з питань опрацювання звернень, що надходять до Кол-центру, проведення у разі потреби моніторингу громадської думки шляхом телефонного опитування;

11) взаємодія та обмін інформацією із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, насильству стосовно дітей;

12) підготовка пропозицій і зауважень до проектів нормативно-правових актів з питань, що належать до компетенції Кол-центру;

13) формування та ведення автоматизованої інформаційної бази звернень;

14) забезпечення підготовки та ведення інформаційно-пошукового довідника автоматизованої інформаційної бази звернень;

15) забезпечення створення та розміщення на веб-сайті Кол-центру бази інформаційно-довідкових матеріалів (адреси, номери телефонів, графіки роботи органів виконавчої влади тощо);

16) забезпечення інформування громадськості про функціонування Кол-центру;

- 17) вивчення міжнародного досвіду з питань, що належать до компетенції Кол-центру;
- 18) проведення моніторингу та аналізу звернень, що надходять до Кол-центру, повноти і своєчасності реагування на звернення територіальними відділеннями Кол-центру;
- 19) виконання інших функцій відповідно до закону.

III. Права Кол-центру

Кол-центр має право:

отримувати в установленому законодавством порядку від центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівників структурних підрозділів апарату Міністерства соціальної політики України, підприємств, установ, організацій інформацію (документи, статистичні дані, інші матеріали), необхідну для виконання завдань і функцій Кол-центру;

склимати в установленому порядку наради з питань, що належать до компетенції Кол-центру;

співпрацювати з громадськими об'єднаннями, іноземними неурядовими організаціями, міжнародними організаціями, іншими заінтересованими юридичними та фізичними особами з питань, що належать до компетенції Кол-центру;

залучати до своєї діяльності консультантів, експертів, у тому числі іноземних, наукові установи;

організовувати відповідно до законодавства розміщення соціальної реклами з питань, що належать до компетенції Кол-центру;

укладати договори, набувати майнових і немайнових прав, бути позивачем у суді відповідно до чинного законодавства.

IV. Керування Кол-центром

1. Кол-центр очолює директор, якого призначає на посаду / звільняє з посади державний секретар Міністерства соціальної політики України шляхом укладення/розірвання контракту в установленому законодавством порядку.

2. Директор Кол-центру має не менше ніж два заступники згідно зі штатним розписом. У разі відсутності директора Кол-центру його обов'язки виконує один із його заступників відповідно до розподілу обов'язків.

Заступників директора Кол-центру призначає на посади директор Кол-центру за погодженням із Міністерством соціальної політики України.

3. Директор Кол-центру:

- 1) безпосередньо керує діяльністю Кол-центру;
- 2) організовує роботу Кол-центру, його територіальних відділень, забезпечує якісне та ефективне виконання завдань і функцій згідно з цим Положенням і регламентом роботи Кол-центру;
- 3) розподіляє обов'язки між своїми заступниками та керівниками структурних підрозділів, затверджує положення про структурні підрозділи та територіальні відділення Кол-центру, а також посадові інструкції працівників Кол-центру;

4) подає до Міністерства соціальної політики України для затвердження кошторис і штатний розпис Кол-центру;

5) забезпечує ефективне, результативне та цільове використання бюджетних

коштів і майна Кол-центру;

6) підписує в межах повноважень організаційно-розпорядчі накази, організовує та контролює їх виконання;

7) діє без довіреності від імені Кол-центру, представляє його в усіх установах та організаціях;

8) вносить Міністерству соціальної політики України пропозиції щодо кандидатур на посади заступників директора Кол-центру;

9) забезпечує організацію добору працівників Кол-центру відповідно до чинного законодавства;

10) призначає на посади, звільняє з посад, заохочує, вживає заходів щодо дисциплінарної відповідальності працівників Кол-центру (крім заступників директора Кол-центру), надає їм відпустки, встановлює розміри доплат і надбавок до посадових окладів, премій у межах затвердженого кошторису та граничних розмірів доплат, надбавок і премій згідно з умовами оплати праці Кол-центру, затвердженими Міністерством соціальної політики України відповідно до чинного законодавства;

11) вносить Міністерству соціальної політики України пропозиції щодо заохочення працівників Кол-центру відповідними нагородами;

12) контролює діяльність територіальних відділень Кол-центру;

13) затверджує плани роботи Кол-центру, розглядає підсумки його діяльності;

14) зберігає печатку із зображенням Державного Герба України і найменуванням Кол-центру та засвідчує нею особисто документи;

15) розглядає звернення громадян з питань, що належать до компетенції Кол-центру;

16) забезпечує у межах своїх повноважень:

дотримання працівниками Кол-центру трудової дисципліни;

роботу із запобігання корупції, виявлення та припинення її проявів, усунення наслідків корупційних дій у Кол-центрі;

свочасне та якісне виконання працівниками Кол-центру запланованих заходів;

17) у межах компетенції дає працівникам Кол-центру доручення, заслуховує їхні доповіді про результати роботи і приймає відповідні рішення;

18) видає довіреності для представництва інтересів Кол-центру;

19) підписує договори про закупівлю товарів, робіт, послуг, необхідних для забезпечення виконання основних завдань і функцій Кол-центру;

20) підписує фінансові та інші документи Кол-центру;

21) виконує інші повноваження, визначені законами України та іншими нормативно-правовими актами.

**Начальник Управління
протидії торгівлі людьми
та запобігання домашньому
насильству О. Фаримець**

3.2.2. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ МЕДИЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ОСІБ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА АБО ОСІБ, ЯКІ ЙМОВІРНО ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, ТА НАДАННЯ ЇМ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ⁷⁴

НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

від 01.02.2019 № 278

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
14 березня 2019 р.
за № 262/33233**

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», пункту 44 Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658, пункту 8 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги, що додається.

2. Керівникам закладів охорони здоров'я забезпечити за місцем звернення постраждалих осіб проведення та документування результатів їх медичного обстеження та надання їм медичної допомоги згідно з Порядком, затвердженим цим наказом.

3. Ректорам вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної медичної освіти передбачити у навчальних планах і освітніх програмах безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я модулі (години) на тему запобігання та протидії домашньому насильству.

4. Медичному департаменту (Гаврилюк А.О.) в установленому порядку забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Лінчевського О.В.

6. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

В.о. Міністра

У. Супрун

ПОГОДЖЕНО:

Голова Національної поліції України
Т.в.о. Міністра внутрішніх справ
Керівник Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини
Міністр соціальної політики України

С.М. Князев
С. Яровий

Л. Левшун
А. Рева

⁷⁴Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01 лютого 2019 року № 278. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0262-19#Text>.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
охорони здоров'я України
01 лютого 2019 року № 278
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
14 березня 2019 р.
за № 262/33233

ПОРЯДОК

проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає механізм проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих від домашнього насильства осіб або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, насильства за ознакою статі (далі - постраждалі особи), та надання їм медичної допомоги з метою забезпечення подолання і протидії домашньому насильству та сприяння реалізації прав осіб, які від нього постраждали.

2. У цьому Порядку терміни вживаються у значеннях, наведених в Законах України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Основи законодавства про охорону здоров'я».

3. Медичне обстеження та надання медичної допомоги постраждалим особам здійснюються без дискримінації за будь-якою ознакою.

Звичаї, релігійні переконання, віросповідання, традиції не можуть розглядатися як виправдання будь-яких форм насильства, передбачених цим Порядком.

4. У своїй діяльності заклади охорони здоров'я при проведенні обстеження та наданні медичної допомоги постраждалим особам керуються Конституцією України, Основами законодавства України про охорону здоров'я, Законами України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про охорону дитинства», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», постановами Кабінету Міністрів України від 03 жовтня 2018 року № 800 «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю», від 22 серпня 2018 року № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі», іншими нормативно-правовими актами.

5. Обробка персональних даних про постраждалу особу здійснюється працівниками закладу охорони здоров'я з дотриманням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

6. Керівник закладу охорони здоров'я або визначена ним особа з числа його заступників організовує професійну тематичну підготовку медичних працівників з питань проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб та надання їм медичної допомоги. Клінічні стани, що характерні у разі можливого вчинення домашнього насильства, та особливості надання медичної допомоги постраждалим особам або особам, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, визначені у додатку

1 до цього Порядку.

II. Порядок проведення медичного обстеження постраждалих осіб та документування його результатів

1. Керівник закладу охорони здоров'я або визначена ним особа з числа його заступників забезпечує організацію проведення медичного обстеження постраждалих осіб та документування його результатів (далі - відповідальна особа за організацію проведення медичного обстеження постраждалих осіб та документування його результатів).

2. Медичні працівники під час звернення за медичною допомогою постраждалих осіб або їх законних представників повинні зафіксувати їх скарги (звернення), зібрати анамнез, провести медичний огляд з оцінкою стану постраждалої особи та в разі потреби - додаткове інструментально-лабораторне обстеження й заходи щодо попередження наслідків сексуального насильства.

Звернення постраждалих осіб фіксуються у журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі, який ведеться у закладі охорони здоров'я за формою згідно з додатком 4 до Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658 (далі - Порядок взаємодії).

3. Медичні працівники інформують постраждалу особу та/або її законного представника (якщо такий представник не є кривдником) про права, заходи та соціальні послуги, якими може скористатися постраждала особа.

4. Заклад охорони здоров'я не пізніше однієї доби інформує за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти з подальшим письмовим підтвердженням та з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом уповноважені підрозділи органів Національної поліції України, а у разі виявлення ушкоджень у дитини - також службу у справах дітей районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті (у разі утворення) ради, сільської, селищної ради об'єднаної територіальної громади (далі - служба у справах дітей), які здійснюють прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства.

Якщо постраждалою особою є дитина, заклад охорони здоров'я не пізніше однієї доби засобами телефонного зв'язку, електронною поштою з подальшим письмовим підтвердженням, крім зазначених в абзаці першому цього пункту суб'єктів, також інформує службу у справах дітей про виявлення фактів насильства шляхом оформлення повідомлення про дитину, яка постраждала від жорстокого поводження або стосовно якої існує загроза його вчинення, за формою, наведеною у додатку 2 до цього Порядку, із обов'язковим зазначенням у полях позиції «Зміст повідомлення:» - «Особа, що постраждала або ймовірно постраждала від домашнього насильства».

5. Заклад охорони здоров'я шокварталу до 25 числа останнього місяця кварталу подає до Міністерства охорони здоров'я Автономної республіки Крим, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій інформацію (із зазначенням кількості постраждалих осіб, у тому числі дітей, та виду насильства) про звернення постраждалих осіб та/або їх законних представників, надання медичної допомоги постраждалим особам, направлення до інших закладів охорони здоров'я постраждалих осіб.

6. Міністерство охорони здоров'я Автономної республіки Крим, структурні підрозділи з питань охорони здоров'я обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій узагальнюють надану закладами охорони здоров'я інформацію та перенаправляють її електронною поштою з подальшим письмовим підтвердженням шокварталу до 30 числа останнього місяця кварталу до Департаменту впровадження

реформ МОЗ для звітування Міністерству соціальної політики України про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

7. У разі звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості (вогнепальні, колоті, різані, рубані рани, забої) відомості про них записуються до журналу обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції за формою згідно з додатком до наказу Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України від 06 липня 2016 року № 612/679 «Про порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 липня 2016 року за № 1051/29181.

8. Медичний працівник закладу охорони здоров'я, який виявив у особи ушкодження, що могли виникнути внаслідок домашнього насильства та насильства за ознакою статі, документує результати їх виявлення, обстеження, надання медичної допомоги та передає їх відповідальній особі за організацію проведення медичного обстеження постраждалих осіб та документування його результатів для подальшого інформування протягом доби (з часу звернення постраждалої особи) уповноважених підрозділів органів Національної поліції України, а у разі виявлення ушкоджень у дитини - також служби у справах дітей, уповноважених осіб (структурного підрозділу) районних, районних у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій та відповідальних працівників виконавчих органів та об'єднаних територіальних громад сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, які здійснюють прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства.

9. Залежно від надання необхідної медичної допомоги дані загального медичного обстеження і результати досліджень уносяться до форм первинної облікової документації:

у разі надання амбулаторної медичної допомоги - до форми № 025/о «Медична карта амбулаторного хворого № ____» (далі - ф. № 025/о), затвердженій наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14 лютого 2012 року № 110, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 квітня 2012 року за № 661/20974 (далі - наказ МОЗ № 110);

за потреби надання стаціонарної медичної допомоги - до форми № 003/о «Медична карта стаціонарного хворого № ____», затвердженій наказом МОЗ № 110;

у разі відмови від госпіталізації хворого до стаціонару за потреби такої госпіталізації - до форми № 001/о «Журнал обліку прийому хворих у стаціонар та відмов у госпіталізації», затвердженій наказом МОЗ № 110.

У разі проведення оперативного втручання під час надання медичної допомоги відповідна інформація вноситься до форми № 069 «Журнал запису амбулаторних операцій» або до форми № 008/о «Журнал запису оперативних втручань у стаціонарі», затверджених наказом МОЗ № 110.

10. За вимогою постраждалій особі або її законному представнику надається необхідна інформація про медичну допомогу у вигляді довідки за формою первинної облікової документації № 028/о «Консультативний висновок спеціаліста» або формою 027/о «Виписка із медичної карти амбулаторного (стаціонарного) хворого», затверджених наказом МОЗ № 110, або медичної довідки, форма якої наведена у додатку 3 до цього Порядку.

11. За потреби надання листка непрацездатності постраждалій особі інформація про таку особу вноситься до форми первинної облікової документації № 036/о «Журнал реєстрації листків непрацездатності», затвердженій наказом МОЗ № 110, та видається

листок непрацездатності згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 03 листопада 2004 року № 532/274/136-ос/1406 «Про затвердження зразка, технічного опису листка непрацездатності та Інструкції про порядок заповнення листка непрацездатності» закладом охорони здоров'я, з якого було виписано цю особу.

III. Порядок надання медичної допомоги постраждалим особам

1. Надання медичної допомоги постраждалим особам ґрунтується на принципах доступності, безпечності, результативності, своєчасності, економічної ефективності, недискримінації, орієнтованості на людину.

2. Медична допомога постраждалим особам надається за потреби на всіх рівнях надання медичної допомоги як амбулаторно, так і стаціонарно.

Медичний працівник повинен визначити вид (амбулаторна, стаціонарна, первинна, вторинна чи третинна) медичної допомоги, яку потребує постраждала особа, та за потреби направити таку особу до відповідного закладу охорони здоров'я.

3. Постраждала особа має право на вільний вибір лікаря, методу лікування відповідно до рекомендацій лікаря, закладу охорони здоров'я.

4. Медична допомога постраждалій особі надається за наявності добровільної інформованої письмової згоди постраждалої особи або її законного представника, якщо він не є кривдником згідно з додатком 4 до цього Порядку.

Згода постраждалої особи або її законного представника на медичне втручання не потрібна у разі наявності ознак прямої загрози життю постраждалої особи (за умови неможливості отримання з об'єктивних причин згоди на таке втручання від самої постраждалої особи або її законного представника).

5. У разі звернення постраждалої особи або її законного представника до закладу охорони здоров'я первинної медичної допомоги (далі - ПМД), якщо постраждала особа не потребує екстреної, вторинної (спеціалізованої) або третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги, необхідна медична допомога надається у закладі охорони здоров'я ПМД.

За потреби відповідно до медичних показань постраждалої особи, яка не потребує екстреної медичної допомоги, а потребує надання планової вторинної (спеціалізованої) або третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги, їй надається направлення до відповідного закладу охорони здоров'я для надання необхідної допомоги.

У разі виникнення невідкладного стану у постраждалої особи на прийомі у лікаря з надання ПМД в закладі охорони здоров'я первинної медичної допомоги, внаслідок якого вона потребує екстреної, вторинної (спеціалізованої) або третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги, лікар з надання ПМД повинен викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги та до її прибуття надати постраждалій особі відповідну медичну допомогу.

6. У разі ушкоджень (або підозри) сексуального характеру здійснюються збір скарг, анамнезу, огляд статевих органів, огляд хірурга-проктолога, проводяться за потреби обстеження на ВІЛ, гепатит В, тест на вагітність або бХГЧ, тестування на сифіліс, інфекції, які передаються статевим шляхом (далі - ППСШ (хламідіоз, гонорея, трихомоніаз)), аналізи на бактеріоскопічне дослідження, за потреби вакцинація проти правця, а також проти гепатиту В згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 вересня 2011 року № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 жовтня 2011 року за № 1159/19897. У разі потреби проводиться профілактика, діагностика та лікування правця. Дані щодо

здійснених заходів заносяться до медичної документації.

7. У разі звернення постраждалої особи або її законного представника до найближчого відділення невідкладної (екстреної) медичної допомоги чи іншого закладу охорони здоров'я, який може забезпечити надання такої допомоги, медичні працівники відділення невідкладної (екстреної) медичної допомоги зобов'язані надати екстрену медичну допомогу постраждалій особі з моменту її прибуття незалежно від того, чи супроводжує її бригада екстреної (швидкої) медичної допомоги чи інші особи.

8. Надання екстреної медичної допомоги постраждалій особі у невідкладному стані на місці події, під час перевезення та у закладі охорони здоров'я здійснюється відповідно до медичних показань на основі клінічних протоколів і стандартів екстреної медичної допомоги, затверджених МОЗ.

9. Надання медичної допомоги постраждалій особі на вторинному (спеціалізована допомога) або третинному (високоспеціалізована допомога) рівні можливо як в плановому, так і в ургентному порядку.

10. Задokumentований клінічний діагноз постраждалої особи має бути зашифрований відповідно до чинної МКХ-10 або ICPC.

11. У разі госпіталізації повнолітніх постраждалих осіб для отримання ними стаціонарної медичної допомоги працівник закладу охорони здоров'я під час опитування встановлює, чи є у такої особи діти та чи забезпечені вони належним доглядом і влаштуванням на період її госпіталізації, а також інформує постраждалу особу про права, заходи та соціальні послуги, якими вона може скористатися.

У разі наявності дітей, які після госпіталізації постраждалої особи залишаються без належного догляду / батьківського піклування, працівник закладу охорони здоров'я невідкладно повідомляє про це відповідальну особу закладу охорони здоров'я для подальшого інформування служби у справах дітей.

Якщо особа, яку госпіталізують, є опікуном недієздатної особи (піклувальником особи, цивільна дієздатність якої обмежена, або здійснює догляд за особою, яка потребує постійного догляду і внаслідок госпіталізації залишиться без належного догляду), працівник закладу охорони здоров'я невідкладно повідомляє про це відповідальну особу за організацію проведення медичного обстеження постраждалих осіб та документування його результатів закладу охорони здоров'я для подальшого інформування уповноваженої особи, визначеної відповідно до абзацу першого пункту 20 або пункту 23 Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658.

Медичні працівники сприяють в отриманні постраждалими особами безоплатної правової допомоги шляхом інформування працівників центрів безоплатної вторинної правової допомоги про необхідність її надання у приміщеннях закладів охорони здоров'я, якщо такі особи не можуть відвідати центр з надання безоплатної правової допомоги самостійно.

**В.о. директора
Медичного департаменту
В.о. начальника Управління
громадського здоров'я**

А. Гаврилюк

І. Руденко

Додаток 1
до Порядку проведення
та документування результатів
медичного обстеження
постраждалих осіб від домашнього
насильства або осіб, які ймовірно

постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги (пункт 6 розділу I)

**КЛІНІЧНІ СТАНИ,
що характерні у разі можливого вчинення домашнього насильства та особливості
надання медичної допомоги постраждалим особам або особам, які ймовірно
постраждали від домашнього насильства**

1. Під час обстеження постраждалої особи медичним працівникам варто звернути увагу на клінічні симптоми, за наявності яких необхідно зібрати інформацію про можливість вчинення домашнього насильства. Крім клінічних симптомів, певні типи поведінки осіб можуть вказувати на те, що вони піддаються домашньому насильству з боку інтимного партнера:

садна, гематоми, порізи, крововиливи, забиття, рани, якщо це неодноразово;
гематоми та рани різного кольору та різного ступеня нагноєння;
переломи;
опіки;
симптоми тривожності, суїцидальні наміри, самоушкодження, зловживання алкоголем або наркотичними засобами чи психотропними речовинами;
усамітнення та обмеження кола спілкування, різка зміна маси тіла;
множинні рубці;
розлади центральної нервової системи (головні болі, складності сприйняття, втрата слуху, порушення зору);
порушення поведінки, свідомості, тремор кінцівок;
підвищена плаксивість.

2. Можливі ознаки насильства:

1) фізичного насильства:
незвичні опіки (цигаркою або гарячим посудом тощо);
зміщення суглобів (вивихи), переломи кісток, гематоми, подрипини, садна;
синці з нетиповим місцем розташування (наприклад, на щоках, очах, губах, вухах, сідницях, передпліччях, стегнах, кінчиках пальців тощо); сліди від укусів;
рвані рани і переломи в ділянці обличчя, травматична втрата зубів;
ретинальні крововиливи (у сітківку), відшарування сітківки і переломи орбіти;
забиті місця на тілі, голові або сідницях, які мають виразні контури предмета (наприклад, пряжки ремня, лозини);
рани і синці у різних фазах загоєння та/або у різних частинах тіла (наприклад, на спині та грудях одночасно) або незрозумілого походження;

2) сексуального насильства:

висипи та/або кровотечі в ділянці паху, геніталій;
захворювання, що передаються статевим шляхом;
ознаки вагінального або анального проникнення стороннього предмета;
примус до проституції;
небажана вагітність;
вчинення сексуальних злочинів;

- сексуальні домагання щодо дітей, підлітків, дорослих;
- нерозбірлива та/або активна сексуальна поведінка;
- відсутність догляду за собою (недотримання правил особистої гігієни);
- синдром «брудного тіла» (постійне настирливе перебування у ванній, під душем);
- боязнь осіб протилежної (або певної) статі;
- уникнення контактів та боязнь конкретних людей;
- синці на внутрішній стороні стегон, на грудях і сідницях;
- 3) психологічного насильства:
 - насильство відносно слабших (тварин чи інших живих істот);
 - замкнутість;
 - страх або навпаки демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
 - неврівноважена поведінка;
 - агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення та насильства;
 - уповільнене мовлення, нездатність до навчання, відсутність знань, відомих дітям відповідного віку (наприклад, невміння читати, писати та рахувати);
 - почуття провини;
 - уникання однолітків, бажання спілкуватися та гратися зі значно молодшими дітьми;
 - занижена самооцінка;
 - тривожність;
 - вживання алкоголю, наркотиків, психотропних речовин;
 - наявність невротичних, пов'язаних зі стресом та соматоформних розладів;
 - афективні розлади;
 - спроби самогубства або самоушкодження;
 - схильність до «мандрів», бродяжництва;
 - страх перед фізичним контактом;
 - швидка стомлюваність, знижена спроможність до концентрації уваги.
- 3. Клінічні стани, пов'язані з насильством з боку інтимного партнера:
 - 1) симптоми страху, тривожності, депресії, посттравматичного стресу;
 - 2) порушення сну (короткотривалий сон, безсоння, підвищена потреба у сні, переривчастий сон, нічні кошмари;
 - 3) суїцидальні думки, спроби суїциду або заподіяння собі шкоди;
 - 4) вживання алкоголю та інших психоактивних речовин;
 - 5) незрозумілі симптоми хронічних захворювань шлунково-кишкового тракту;
 - 6) незрозумілі симптоми з боку репродуктивної системи, в тому числі болі в ділянці таза, сексуальні розлади;
 - 7) небажані результати з боку репродуктивної системи, в тому числі множинні незаплановані вагітності та (або) переривання вагітності, занадто пізній початок супроводу вагітності, небажані результати пологів;
 - 8) незрозумілі симптоми з боку гінекологічної або урологічної системи, в тому числі часті інфекції сечового міхура або нирок чи інші симптоми;
 - 9) неодноразові кровотечі з піхви та інфекції, що передаються статевим шляхом;
 - 10) хронічні болі (незрозумілі);
 - 11) травматичні ушкодження, зокрема неодноразові або такі, що супроводжуються

незрозумілими або невиразними поясненнями.

4. Під час надання медичної допомоги особі, у якій виявлено ознаки домашнього насильства, та особливості спілкування з нею рекомендовано:

- 1) не засуджувати, проявляти участь і визнавати значущість сказаного особою;
- 2) надавати практичну допомогу і підтримку у вирішенні проблем, якими стурбована особа, але при цьому не бути докучливим;
- 3) запитати особу про насильство, уважно слухати, але не змушувати говорити, дотримуватися обережності в обговоренні делікатних тем;
- 4) допомогти особі отримати доступ до інформації, яка може їй знадобитися (про ресурси, юридичні та інші служби);
- 5) за потреби допомогти особі забезпечити себе і дітей;
- 6) сприяти у залученні соціальних служб;
- 7) важливо залишитися із особою наодинці. Якщо хтось супроводжує особу, слід попросити залишити її саму в кабінеті для медичного огляду і зачекати за дверима;
- 8) якщо особа, яка супроводжує пацієнтку(а), відмовляється вийти з кабінету під час огляду, заведіть пацієнтку(а) за ширму та на папері напишіть пряме запитання: «Ви отримали ушкодження внаслідок насильства?». Якщо відповідь ствердна, знайдіть можливість поговорити віч-на-віч, запросіть на повторну консультацію;
- 9) медичним працівникам необхідно повідомити особу про будь-які обмеження конфіденційності інформації (наприклад, обов'язок повідомляти про випадки насильства в поліцію). Огляд особи здійснюється за її згодою;

10) розмовляти з особою необхідно спокійно, поведінка медичного працівника має викликати довіру постраждалої особи. Під час розмови необхідно дати постраждалій особі можливість висловитися. Слід використовувати навідні або прямі запитання про насильство.

Після збору анамнезу медпрацівник повинен провести повний медичний огляд (з голови до ніг, включаючи статеві органи у випадках сексуального насильства), дотримуючись таких загальних принципів:

щоб огляд не став для особи черговою травмою, потрібно пояснити, в чому полягає медичний огляд, чому він проводиться і як.

Також необхідно:

- дати особі можливість поставити питання;
- запитати особу, хто має проводити її огляд - жінка-лікар (або чоловік-лікар) (особливо це стосується випадків сексуального насильства);
- отримати добровільну усвідомлену згоду на обстеження;
- протягом усього огляду інформувати особу про ваші дії і запитувати її дозволу;
- завжди повідомляти постраждалу особу про те, що ви робитимете далі і яких частин тіла торкатиметеся; показувати ваші інструменти, пояснювати їхнє призначення.

Пацієнти можуть відмовитися від всієї процедури огляду або від деяких її складових, і потрібно поважати їхнє рішення. Можливість постраждалої особи контролювати певною мірою процедуру огляду є важливим елементом одужання.

Перше ніж доторкнутися до постраждалої особи необхідно: дивитися на неї і звертати увагу на її зовнішній вигляд та психічний стан; запевнити постраждалу особу, що вона контролює ситуацію, може ставити запитання і може зупинити обстеження в будь-який час; особливо ретельно оглянути частини тіла, приховані під одягом і волоссям.

Якщо особа піддалася сексуальному насильству, оглядати необхідно все тіло, а не тільки статеві органи і живіт; слід оглянути як серйозні, так і незначні ушкодження. Одночасно необхідно звертати увагу і на емоційні і на психологічні симптоми;

перевірте життєво важливі функції особи (пульс, артеріальний тиск, частоту дихання і температуру);

первинна оцінка може виявити серйозні медичні ускладнення, що потребують термінового усунення, через які особу необхідно госпіталізувати. Такі ускладнення можуть включати розлогу травму (в частині статевих органів, голови, грудей або живота), асиметричну припухлість суглобів (септичний артрит), неврологічні дефіцити, респіраторний дистрес.

Після огляду потрібно зрозуміло і повно записати всі висновки і спостереження.

5. Необхідні дії у разі виявлення насильства:

1) поясніть особі, що вона втрачає здоров'я. Опишіть шкоду та можливі наслідки для її здоров'я, якщо насильство триватиме;

2) запитайте, чи є у неї безпечне місце для проживання. Розкажіть їй про можливість влаштуватися до притулку для тимчасового перебування;

3) поясніть особі, що закони України захищають тих, хто страждає від домашнього насильства. Розкажіть, що вона може отримати захист у поліції, психологічну, юридичну, соціальну допомогу, направлення до притулку у центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за місцем проживання;

4) порадьте особі пройти необхідне медичне обстеження, в тому числі тести на ВІЛ та інфекції, що передаються статевим шляхом;

5) у разі сексуального насильства порадьте пройти пост-контактну профілактику у СНІД-центрі. Поясніть, що профілактику треба розпочати протягом перших 24 годин після ризикованого випадку, у крайньому разі - не пізніше 72 годин;

6) поінформуйте особу про судово-медичну експертизу. Розкажіть, що необхідно звернутися з паспортом до територіального відділу поліції або до районної прокуратури (без проведення гігієнічних процедур) для отримання відповідного направлення;

7) поясніть, що у випадку сексуального насильства (зґвалтування) особа може самостійно звернутися до судово-медичного експерта без паспорта. У такому разі судово-медичний експерт її сфотографує.

6. Опис тілесних ушкоджень:

1) зазначте ушкодження (синці, рани, подряпини, опіки, переломи тощо);

2) зафіксуйте точне місце і розмір ушкодження;

3) опишіть стан тканин навколо ушкодження, а також вигляд країв рани.

Характеристики	Опис
Класифікація	За можливості використовуйте загальноприйняту термінологію, тобто подряпина, гематома, рвана рана, різана рана, вогнепальне поранення
Місце	Занотуйте анатомічну позицію рани (ран)
Розмір	Виміряйте розміри рани (ран)
Форма	Опишіть форму рани (ран) (наприклад, лінійна, вигнута, неправильна)
Оточення	Зверніть увагу на стан тканин довкола (наприклад, забиті, набряклі)
Колір	Опишіть колір, що є особливо актуальним під час опису синців
Напрямок	Зазначте вірогідний напрямок прикладеної сили (наприклад, стосовно подряпин)
Вміст	Зверніть увагу на наявність сторонніх матеріалів у рані (наприклад,

	бруду, скла)
Давність	Зазначте будь-які свідчення загоєння (оскільки точно визначити, коли було отримано травму неможливо, коментувати цей аспект необхідно з великою обережністю)
Межі	Характеристики країв рани (ран) можуть свідчити про вид зброї, яку використовували
Глибина	Приблизно зазначте глибину рани (ран) (це може бути як припущення)

Медичним працівникам, які не проходили навчання щодо тлумачення ушкоджень, необхідно обмежитись описом травм без суб'єктивних припущень, оскільки це може мати серйозні наслідки як для постраждалої особи, так і обвинуваченого кривдника.

Запишіть чітко зі слів постраждалої особи усі важливі заяви, які вона робить.

7. Зразки, які можуть бути зібрані як докази.

Свідчення травми: фізична травма та/або травма статевих органів можуть бути доказом насильства і мають бути задокументовані й записані.

Одяг: розірваний або заплямований одяг може бути свідченням того, що було застосовано фізичну силу. Якщо одяг неможливо забрати як доказ (наприклад, немає змінного одягу), опишіть його вигляд.

Сторонній матеріал: ґрунт, листя, трава, тощо на одязі, тілі або у волоссі може вказувати на зґвалтування.

Волосся: на одязі або тілі жертви може бути чуже волосся. Лобкове волосся і волосся з голови жертви можна відібрати або відрізати для порівняння.

Сперма і насіннева рідина: якщо проникнення відбулося в піхву, анус або ротову порожнину, звідти можна взяти мазки, щоб перевірити наявність сперми і зробити аналіз на кислу фосфатазу передміхурової залози.

Аналіз ДНК (за можливості): можна зробити на матеріалі, знайденому на тілі жертви зґвалтування або на місці зґвалтування, який може бути забруднений кров'ю, спермою, слиною або іншим біологічним матеріалом нападника (наприклад, на одязі, гігієнічних прокладках, носових хустках, презервативах), а також на зразках мазків з місця укусів, плямах сперми, зрізках і зіскрібках з нігтів.

Для проведення токсикологічного аналізу: взяти кров або сечу (наприклад, якщо постраждала особа перебуває під дією наркотиків).

Речові докази необхідно зібрати під час медичного огляду (судово-медичної експертизи) і зберігати з дотриманням конфіденційності у захищеному місці. Для збору доказів потрібно отримати згоду постраждалої особи.

Пояснюйте все, що ви робите і чому ви це робите. Докази потрібно передавати уповноваженим органам лише у тому разі, якщо жертва звертається із заявою про домашнє насильство.

8. Особливості надання допомоги дітям:

1) працівник закладу охорони здоров'я, якому стало відомо про дитину, стосовно якої вчинено домашнє насильство, має:

діяти в інтересах дитини;

вжити негайних дій для безпеки дитини, нормалізації її емоційного стану (якщо це можливо);

створити умови для комфортного та конфіденційного спілкування з дитиною (що передбачає спілкування з дитиною наодинці із врахуванням її вікових особливостей та

дотриманням поважного ставлення до неї);

проаналізувати отриману інформацію щодо дитини та виділити ймовірні ризики відповідно до переліку ознак та факторів, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 цього додатка;

визначити доцільність проведення додаткового медичного огляду, направлення дитини до інших фахівців закладу охорони здоров'я для проведення додаткового обстеження та надання медичної допомоги;

передати визначеному в закладі відповідальному працівнику інформацію про дитину, яка зазнала домашнє насильство, з метою планування подальших дій щодо її захисту. У разі наявності факторів, що загрожують життю і здоров'ю дитини та потребують негайного втручання, - усно поінформувати відповідні служби у справах дітей;

забезпечити нерозголошення персональної інформації про дитину та її сім'ю іншим особам (за винятком фахівців, уповноважених на збір інформації про ситуацію, у якій опинилась дитина, та надання їй допомоги);

2) ознаки насильства над дитиною:

навмисно завдані забиття (синці), розташовані на таких частинах тіла: сідниці та нижній відділ спини (сліди від покарання широким плоским предметом), геніталії та внутрішній бік стегон, щоки (сліди ляпаса), мочки вух (сліди щипків), верхня губа та вуздечка верхньої губи (сліди від примусового годування дітей раннього та молодшого дошкільного віку), шия (сліди удусення); сліди від рук, що виникли внаслідок натиску на шкіру, сліди укусів, завданих людиною (зокрема на стегнах, грудях, сідницях);

сліди, які мають характерну форму: забиття (синці) видовженої форми (від ременю), забиття (синці) петлеподібної форми (від складених у кілька разів шнура, армованого дроту, джугута, мотузки тощо);

інші сліди: забиття (синці), нанесені тупими інструментами різної форми, сліди проколів від виделки, сліди від мотузки навколо кінцівок (зап'ястка, гомілки), сліди використання кляпа, сліди від засосів, множинні забиття (синці) на різних етапах загосення;

навмисно завдані травми кісток: звичайні переломи, переломи з утворенням відламків (переломи метафізу), спіральні переломи, переломи у формі відерної ручки (переломи метафізу), надкісткові крововиливи та кальцифікація, переломи на різних етапах загосення, повторні переломи в тих самих місцях, незвичні переломи (ребра, лопатка, грудина);

навмисно завдані опіки: опіки від ошпарювання, опіки від утримання кінцівок над вогнем, сліди від цигарок чи палаючих сірників, опіки від контакту з нагрівальними приладами (решіткою обігрівача, електричною плиткою, радіатором), сліди від металевих клейм різної форми, опіки від примусового занурення в гарячу рідину (воду), зокрема на сідницях та промежині;

навмисно завдані субдуральні гематоми: субдуральні гематоми, які виникають внаслідок прямих ударів (переломи черепа, пухлини та забиття волоссяної частини голови, ретинальні крововиливи), субдуральні гематоми, які виникають під впливом сильного струшування дитини (характеризуються відсутністю переломів черепа та забиття волоссяної частини голови, наявністю ретинальних крововиливів, переломів довгих кісток). Під час огляду дитини враховують, що субдуральні гематоми ніколи не виникають спонтанно. Субдуральні гематоми у дітей вважаються навмисно завданими доти, доки не буде доведено протилежне;

навмисно завдані травми голови: субдуральні гематоми, субарахноїдальні кровотечі, субгалеальні гематоми та/або травматична алопеція (втрата волосся, часткове облісіння), синці під очима;

навмисно завдані травми органів черевної порожнини: розрив печінки або

селезінки, прорив кишечника, інтрамуральні гематоми дванадцятипалої кишки або прилеглої до неї тонкої кишки, розриви кровоносних судин, травми підшлункової залози, травми нирок;

травми в ділянці геніталій, включаючи синці, сліди укусів, порізи або розриви, розтягнення піхви або прямої кишки, тріщини у прямій кишці, опухлі або почервонілі генітальні тканини;

наявність у дитини захворювань, що передаються статевим шляхом, висипи, свербіж або поранення в ділянці геніталій та заднього проходу;

3) ознаки, які можуть вказувати на жорстоке поводження з дитиною та (або) потребують негайного реагування з боку співробітників закладу охорони здоров'я:

зовнішні запалення органів сечової системи, болісна дефекація або запори, інфекційні захворювання сечового міхура або сечовивідних шляхів;

підозрілі плями, кров або сім'я на нижній білизні, одязі чи тілі дитини;

прагнення дитини приховати травми та обставини їх отримання, відмова дитини роздягатись, прагнення дитини носити одяг, що не відповідає сезону, в тому числі для того, щоб приховати сліди отриманих травм;

рання непояснювана вагітність, особливо у дівчат, поведінка яких не вказує на те, що вони мають статеві стосунки з ровесниками;

часті або постійні скарги дитини на головний біль, біль у животі;

повідомлення дитини, що один з батьків або обидва, інші члени сім'ї застосовують фізичне насильство щодо неї чи інші жорстокі покарання, погрожують вигнати її з дому та (або) перемістити до іншого місця проживання (віддати до інтернатного закладу, влаштувати до лікарні, помешкання інших родичів тощо);

негативне ставлення дитини до власного тіла, в тому числі навмисне спричинення нею собі тілесних ушкоджень, спроби суїциду;

судомна реакція дитини на підняту руку;

реакція дитини при контакті з дорослими (страх, тривога або огида);

суттєва невідповідність ваги дитини та зовнішнього вигляду віковій нормі;

відставання дитини у розвитку в усіх сферах (фізичному розвитку, розвитку дрібної моторики, пізнавальних здібностей, соціальних навичок та навичок міжособистісного спілкування, в емоційному розвитку) внаслідок педагогічної занедбаності;

стан хронічної втоми дитини;

яскраво виражена зацікавленість дитини темою статевих стосунків, обізнаність дитини у темі статевих стосунків, що перевищує обсяг знань, притаманний її ровесникам, розповіді дитини про факти насильства або сексуальних домагань, які сталися з іншими дітьми;

мінлива поведінка дитини (різка зміна стану спокою та збудження) надмірне прагнення дитини до схвалення з боку дорослих, уникнення конфліктів та суперечок з іншими дітьми, надмірний прояв піклування щодо оточення;

агресивність дитини, схильність до асоціальних дій;

частий плач, апатія дитини, відсутність посмішки у дитини раннього віку, сповільнена реакція, відсутність проявів почуттів та емоцій, відсутність реакції на біль або образ, відсутність інтересу до оточення та навколишнього світу, відсутність ініціативи у стосунках з іншими людьми, відсутність прояву дитиною задоволення від приємних відчуттів, відмова від провідної діяльності у дитини відповідно до віку (дошкільний вік - ігрова діяльність; шкільний - навчальна; юнацький - спілкування), гіперактивна поведінка дитини, розсіяна увага, труднощі зі сном, інші ознаки хронічного тривожного стану;

занедбаний зовнішній вигляд дитини (невідповідність одягу сезону, брудний одяг,

неприємний запах);

залишення дитини матір'ю або батьком під наглядом незнайомих осіб та (або) осіб, що перебувають у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння;

залишення дитини дошкільного віку без догляду впродовж тривалого часу як у помешканні, так і на вулиці;

отримання дитиною травм(и), розладів здоров'я внаслідок залишення дитини без догляду;

ознаки вживання дитиною алкоголю, наркотичних речовин, повідомлення дитини або третіх осіб про схиляння її до вживання алкоголю, наркотичних речовин;

ігнорування батьками дитини, особами, що їх замінюють, рекомендацій лікаря, медичної сестри щодо догляду за дитиною раннього віку, забезпечення її належного лікування, обстеження, що призводить до погіршення стану здоров'я дитини, затримки її розвитку;

інші ознаки чи фактори, які, на думку спеціаліста, є специфічними для конкретної ситуації та несуть можливу загрозу дитині (наприклад, відмова батьків від госпіталізації дитини, яка потребує негайного медичного лікування);

4) ознаки або фактори, які вказують на ймовірність виникнення ризиків для життя, здоров'я та розвитку дитини:

ігнорування батьками, особами, що їх замінюють, рекомендацій співробітників закладу охорони здоров'я щодо догляду за дитиною, що може призвести до затримки розвитку дитини, погіршення її емоційного стану, стану здоров'я, соціальної ізоляції та інших несприятливих наслідків. За наявності небезпечної інфекції ігнорування батьками, особами, що їх замінюють, санітарно-гігієнічних норм та правил безпечної поведінки, що призводить до виникнення ризику інфікування дитини;

перебування батьків, осіб, що їх замінюють, під час контактів із співробітниками закладу у стані алкогольного сп'яніння або під дією наркотичних речовин, повідомлення дітьми, особами знайомими із сім'єю, про факти надмірного вживання батьками, особами, що їх замінюють, алкоголю, вживання наркотичних речовин, гри в азартні ігри;

систематичні прояви агресивної поведінки батьками дитини, особами, що їх замінюють, відносно співробітників закладу охорони здоров'я, інших осіб;

наявність у матері чи батька, особи, що їх замінює, ознак пригніченого психоемоційного стану, розладу психічного здоров'я, що ускладнює процес догляду та виховання дитини, спроба одного із членів сім'ї здійснити акт суїциду або повідомлення дитиною, іншою особою про такі погрози;

проживання дитини у помешканні, що перебуває в антисанітарному чи аварійному стані або належить до нежитлового фонду;

часте перебування сторонніх осіб в помешканні, де проживає дитина, зокрема в стані алкогольного сп'яніння або схильних до азартних ігор, антисоціальної поведінки, в тому числі осіб, які повернулись з місць позбавлення волі, споживачів ін'єкційних наркотиків;

наявність в сім'ї домашнього насильства відносно одного з її членів (одного з батьків, іншої дитини, іншої особи), постійна наявність в одного з батьків ознак фізичного насильства (синців тощо), жорстоке поводження батьків, осіб, що їх замінюють, з домашніми тваринами;

смерть батьків дитини або осіб, що їх замінюють;

інші ознаки чи фактори, які, на думку спеціаліста, є специфічними для конкретної ситуації та несуть можливу загрозу дитині.

9. Постконтактна профілактика для інфекцій, що передаються статевим шляхом у разі насильства за ознакою статі.

Якщо лабораторний скринінг на ППСШ виявляє інфекцію або якщо особа має симптоми ППСШ, призначається лікування. Вибір препарату та схеми лікування обираються згідно з локальними протоколами та мають відповідати національним рекомендаціям.

Профілактичне лікування має перевагу над тестуванням на ППСШ, щоб уникнути непотрібних затримок, тому не рекомендується проводити тестування перед лікуванням.

Профілактичні схеми лікування ППСШ можна почати одночасно з екстреною контрацепцією та постконтактною профілактикою ВІЛ/СНІДу.

Рекомендовані ВООЗ варіанти лікування ППСШ для дітей та підлітків (також можуть використовуватися для пробного лікування)

ППСШ	Вага або вік	Лікування
Гонорея	<45 кг ≥45 кг	Цефтріаксон 125 мг внутрішньом'язово, разова доза або спектиноміцин 40 мг/кг маси тіла, внутрішньом'язово (максимум 2 г), разова доза або (якщо >6 місяців) цефіксим 8 мг/кг маси тіла перорально, разова доза Лікуйте відповідно до протоколу для дорослих
Хламідійна інфекція	<45 кг	азитроміцин 20 мг/кг перорально, разова доза або еритроміцин 50 мг/кг маси тіла щодня, перорально (максимум до 2 г), розділених на 4 дози протягом 7 днів
	≥45 кг, але <12 років	еритроміцин 500 мг перорально, 4 рази на день протягом 7 днів або азитроміцин 1 г перорально, разова доза
	≥12 років	Лікуйте відповідно до протоколу для дорослих
Сифіліс		Бензатин бензилпеніцилін 50 000 МО/кг внутрішньом'язово (максимум до 2400000 МО), разова доза
Сифіліс у пацієнта з алергією на пеніцилін		Еритроміцин 50 мг/кг маси тіла щодня, перорально (максимум до 2 г), розділених на 4 дози, протягом 14 днів
Трихомоніаз	<12 років	Метронідазол 5 мг/кг маси тіла перорально, 3 рази на день протягом 7 днів
	≥12 років	Лікуйте відповідно до протоколу для дорослих

10. Запобігання вагітності.

Жінки у випадку сексуального насильства потребують емоційної підтримки і чіткої інформації, щоб зрозуміти доступні їм варіанти дій щодо застосування невідкладної контрацепції, а у випадку вагітності - прийняти усвідомлене рішення щодо її переривання або збереження.

Слід пам'ятати, що на момент сексуального насильства жінка може бути вже вагітною. Перевірте можливість вже існуючої вагітності у жінок репродуктивного віку за допомогою тесту на вагітність або з'ясувавши історію та провівши обстеження.

НІ	ПИТАННЯ	ТАК
	1. Чи народжували Ви в останні 4 тижні?	
	2. Якщо після пологів пройшло менше ніж півроку, чи годували Ви весь цей час грудьми і чи була у Вас відсутня менструація весь час після народження дитини?	
	3. Чи почався Ваш останній менструальний цикл протягом останніх 10 днів?	
	4. Чи були у Вас переривання вагітності протягом останніх 10 днів?	
	5. Чи мали Ви статевий акт з моменту Вашого останнього менструального циклу (за винятком інциденту)?	
	6. Чи використовували Ви надійний метод контрацепції послідовно і правильно? (перевірте конкретними запитаннями)	

Якщо жертва відповідає «НІ» на всі запитання, запитайте про ознаки і симптоми вагітності та перевірте їх наявність. Якщо вагітність не може бути підтверджена, надайте жертві інформацію про екстрену контрацепцію, щоб допомогти їй зробити усвідомлений вибір.

Якщо жертва відповідає «ТАК» принаймні на одне запитання і не має ознак та симптомів вагітності, надайте їй інформацію про екстрену контрацепцію, щоб допомогти їй зробити усвідомлений вибір.

11. Невідкладна контрацепція.

Таблетки невідкладної контрацепції (ТНК) діють шляхом переривання репродуктивного циклу жінки за допомогою затримки або інгібування овуляції, блокуючи запліднення або перешкоджаючи імплантації яйцеклітини. ТНК не переривають вагітність, яка вже настала, і не шкодять їй.

Таблетки на основі лише прогестогену більш ефективні (ніж комбіновані препарати з естрогеном та прогестогеном) і мають менше побічних ефектів.

Якщо жертва зґвалтування - дитина, яка досягла першої менструації, обговоріть невідкладну контрацепцію з нею та її батьками або опікунами, які зможуть допомогти їй зрозуміти схему прийому препарату і приймати його належним чином.

Якщо на цьому етапі виявлено ранню вагітність (за допомогою тесту на вагітність або з історії та обстеження), роз'ясніть жінці, що вона не може бути результатом зґвалтування.

Немає відомих протипоказань до прийому ТНК одночасно з антибіотиками і постконтактною профілактикою, хоча дози препаратів слід розподілити і приймати з їжею, для того щоб зменшити побічні ефекти (наприклад, нудоту).

Прийом препаратів за однією зі схем слід розпочати якомога швидше після зґвалтування, адже дослідження свідчать, що ефективність препаратів з часом знижується. Обидві схеми ефективні у разі використання до 72 годин після зґвалтування і продовжують бути помірно ефективними, якщо прийом розпочато в період від 72 до 120 годин (5 днів) після зґвалтування.

Режим використання

ПТП	Доза ТНК прогестагенового ряду чи ПТП, еквівалентна 1,5 мг левоноргестрела за один прийом протягом 96 годин після статевого контакту
-----	--

	Або
	Доза ТНК прогестагенового ряду чи ПТП, еквівалентна 0,75 мг левоноргестрела орально протягом 72 годин після статевого контакту. Приймають додатково дозу ПТП, еквівалентну 0,75 мг левоноргестрела через 12 годин (усього 2 дози).
КОК	4 таблетки низькодозованого КОК (з 30-35 мкг етинілестрадіолу) орально протягом перших 120 годин після незахищеного статевого акту. Потім ще 4 таблетки через 12 годин (усього 8 таблеток)

Проконсультуйте жертву згвалтування щодо того, як приймати таблетки, які можуть бути побічні ефекти і як таблетки можуть вплинути на наступний менструальний цикл. Екстрена контрацепція не запобігає вагітності внаслідок статевих актів, які відбуваються після її прийому.

Поясніть жертві згвалтування, що існує невеликий ризик того, що таблетки не подіють. Якщо вони подіють, менструація відбудеться приблизно тоді, коли це очікується. Вона може розпочатися на тиждень раніше або на кілька днів пізніше. Якщо менструація не розпочалася протягом тижня після того, як очікувалося, пацієнтка має повернутися і пройти тест на вагітність та/або обговорити варіанти у разі вагітності. Поясніть їй, що кров'янисті виділення або незначна кровотеча є звичайним явищем для схеми левоноргестрела, тому не варто турбуватися. Їх не слід плутати з нормальною менструацією.

Схема левоноргестрела викликає значно меншу нудоту і блювоту, ніж прийом КОК. Якщо блювота відбувається протягом 2 годин після прийому дози, повторіть дозу. У випадках важкої блювоти препарати екстреної контрацепції можна ввести вагінально.

Використання внутрішньоматкової контрацепції (ВМК) як екстреної контрацепції

Якщо жертва згвалтування звертається по допомогу протягом 5 днів після згвалтування (і якщо раніше протягом поточного менструального циклу не було незахищеного статевого акту), введення мідної ВМК є ефективним методом екстреної контрацепції. Це дасть змогу запобігти більше ніж 99 % очікуваних наступних вагітностей.

Потрібно запропонувати жінкам консультацію щодо цієї послуги для того, щоб вони змогли прийняти усвідомлене рішення.

ВМК може бути видалена під час наступного менструального циклу або залишена на місці для майбутньої контрацепції.

Переривання вагітності

Якщо жінка звернулася по допомогу після закінчення терміну можливості використання екстреної контрацепції (5 днів), або екстрена контрацепція виявилася неефективною, або жінка завагітніла внаслідок згвалтування, відповідно до національного законодавства слід запропонувати жінці проведення безпечного аборту.

У разі прийняття жінкою рішення щодо переривання вагітності у термін, дозволений законодавством, послуги мають бути надані з використанням безпечних методик та дотриманням репродуктивних прав жінки. Штучне переривання вагітності терміном до 12 тижнів здійснюється за поінформованою згодою жінки. Штучне переривання вагітності у пацієнтки віком до 14 років або у недієздатної особи здійснюється за заявою її законних представників. Штучне переривання вагітності у пацієнтки, яка досягла 14 років, здійснюється за її згодою (стаття 284 Цивільного кодексу України).

Пацієнтка має право висловити свою точку зору та прийняти самостійне рішення

після одержання повної, достовірної та чіткої інформації щодо абортів. Інформація не повинна залякувати, засуджувати та спонукати жінку до примусового рішення.

Доабортне консультування пацієнтки проводиться обов'язково з уточненням таких питань:

чи планує жінка зберегти вагітність, віддати дитину на усиновлення чи зробити штучне переривання?

чи отримає підтримку, якщо вирішить зберегти вагітність або зробити штучне переривання?

чи не примушують жінку до штучного переривання вагітності?

чи знає вона юридичні (правові) аспекти штучного переривання вагітності?

які причини підштовхнули її на штучне переривання вагітності?

Інколи жінки не хочуть відповідати на подібні запитання і це потрібно враховувати.

У процесі консультування також важливо пояснити, наскільки безпечніше й ефективніше робити переривання вагітності у малому терміні вагітності і рекомендувати звернутись до лікаря акушера-гінеколога якомога швидше.

Усі жінки з позитивною реакцією на ВІЛ-інфекцію повинні бути поінформовані про небезпеку передавання інфекції новонародженим дітям і про наявність профілактики передавання ВІЛ від матері до дитини та можливість народження здорової дитини для того, щоб вони могли прийняти інформоване рішення щодо збереження або переривання вагітності.

12. Запобігання передаванню ВІЛ.

Тестування на ВІЛ можна провести через шість тижнів після згвалтування. Водночас рекомендовано направляти жертву згвалтування на добровільне консультування і тестування (ДКТ) через 3-6 місяців для того, щоб уникнути потреби у повторному тестуванні.

На цей час немає переконливих даних щодо ефективності постконтактної профілактики (далі - ПКП) для запобігання передаванню ВІЛ після згвалтування. Водночас досвід профілактики передавання ВІЛ від матері до дитини свідчить, що доцільно розпочинати ПКП якомога швидше.

Медичний працівник має пропонувати ПКП особам згвалтування з урахуванням медичним працівником оцінки ризику, що ґрунтується на вивченні обставин нападу (тобто, чи відбулося проникнення, кількість нападників, травми, яких зазнала жертва, тощо), і ступеня поширеності ВІЛ-інфекції в регіоні. Ризик передавання ВІЛ-інфекції зростає в таких випадках: якщо нападників було декілька; якщо особа має подряпану або пошкоджену шкіру; якщо є ознаки анального проникнення; якщо відомо, що нападник - ВІЛ-позитивний або споживач ін'єкційних наркотиків.

ПКП, як правило, складається з 2 або 3 антиретровірусних (далі - АРВ) препаратів, які приймають протягом 28 днів. Існують певні проблеми і питання, пов'язані з призначенням ПКП, у тому числі складність консультування жертви з питань ВІЛ в такий важкий для неї час.

Якщо людина не може отримати ПКП від вас, скеруйте її якомога швидше (протягом 72 годин після згвалтування) у центр, який надає послуги ПКП. Якщо особа звертається по допомогу пізніше, надайте їй інформацію про послуги добровільного консультування і тестування (ДКТ), доступні у регіоні.

ПКП можна розпочати одночасно з екстреною контрацепцією та профілактичними схемами лікування ПСШ, хоча дози препаратів необхідно розподілити і приймати з їжею, щоб зменшити побічні ефекти (наприклад, нудоту).

Усім особам згвалтування необхідно запропонувати пройти консультування і

тестування на ВІЛ. Тестування на ВІЛ не є обов'язковим. Особам згвалтування, які не можуть або не хочуть проходити тестування на ВІЛ і про яких невідомо, чи вони ВІЛ-позитивні, має бути запропонована ПКП, якщо це показано. Коротке лікування в межах ПКП не повинно зашкодити особі невідомого ВІЛ-статусу, яка насправді є ВІЛ-позитивною. Питання призначення ПКП в жодному разі не повинно залежати від того, чи погодиться людина пройти тест на ВІЛ.

Особам згвалтування, щодо яких відомо або виявлено, що вони є ВІЛ-позитивними, не потрібно пропонувати ПКП (це, ймовірно, не зашкодить, але й очікуваної користі не буде). Таких людей потрібно відповідно проконсультувати й спрямувати до спеціальних програм для людей, які живуть з ВІЛ/СНІД (ЛЖВС) (догляд на дому, додаткове харчування та лікування опортуністичних інфекцій).

Консультування щодо тестування на ВІЛ може бути особливо важким для людини, яка щойно пережила сексуальне насильство. Особа може бути не готова до додаткового стресу, пов'язаного з ВІЛ-тестуванням та його результатом. Якщо особа не хоче негайно проходити тест, можна почати ПКП, а до питання ВІЛ-тестування повернутися під час наступного відвідування через тиждень.

Вагітність не є протипоказанням до ПКП, тому профілактику необхідно призначати вагітним жінкам так само, як і не вагітним. Жінкам, у яких термін вагітності менше ніж 12 тижнів, варто сказати, що про можливі наслідки прийому препарату для плоду невідомо (подбайте про направлення вагітної жінки для відповідної допологової допомоги).

ПКП з використанням двох антиретровірусних препаратів для підлітків >40 кг і дорослих, включаючи вагітних і жінок, які годують грудьми,- обов'язкова.

Додаток 2
до Порядку проведення та документування
результатів медичного обстеження
постраждалих осіб від домашнього насильства
або осіб, які ймовірно постраждали
від домашнього насильства,
та надання їм медичної допомоги
(пункт 4 розділу II)

(найменування органу, установи, закладу, який(а) надсилає повідомлення)

ЗАРЕЄСТРОВАНО

від ____ / ____ / 20__ року

№ _____

ПОВІДОМЛЕННЯ
про дитину, яка постраждала від жорстокого поводження
або стосовно якої існує загроза його вчинення

Інформацію отримано:

☐ анонімно

фізичних осіб;

служби у справах дітей;

сім'ї, дітей та молоді;

☐ інших

☐ від поліції

☐ від Нагір'я

☐ від закладу охорони здоров'я ☐ від

(найменування органу, установи, закладу)

(прізвище, ім'я, по батькові та дата народження дитини, яка постраждала
від жорстокого поводження або стосовно якої існує загроза його вчинення)

Проживає/перебуває за адресою: _____

Зміст повідомлення: _____

Вжиті заходи: _____

До повідомлення додано документи (за наявності): _____

Дата надсилання повідомлення _____ Телефон _____
(підпис)

Додаток 3
до Порядку проведення та
документування
результатів медичного обстеження
постраждалих осіб від домашнього
насилства
або осіб, які ймовірно постраждали
від домашнього насилства,
та надання їм медичної допомоги
(пункт 10 розділу II)

(день, місяць, рік, час)

Штамп ЗОЗ

МЕДИЧНА ДОВІДКА

Я, _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

підтверджую, що провів(ела) обстеження на прохання особи _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

(дата народження (день місяць, рік))

(місце проживання постраждалої особи (точна адреса))

Зазначена особа заявила, що стала жертвою насилства з боку знайомої/незнайомої
(підкреслити потрібне) їй особи

(час, день, місяць, рік, місце)

У обстежуваної особи наявні такі ознаки:

Загальний огляд (поведінка: виснажена, збуджена, спокійна, налякана, мовчазна, плаче тощо);

Фізичний огляд (детальний опис тілесних ушкоджень, місце, обсяг, давні чи недавні, тяжкість);

Обстеження статевих органів (ознаки недавньої або попередньої дефлорації, синці, розриви тощо);

Обстеження заднього проходу:

Інші проведені обстеження і відібрані зразки:

Оцінка ризику вагітності:

Проведене обстеження свідчить, що насилство відбулося/не відбулося (підкреслити потрібне)

Довідку підготовлено _____ і передано зацікавленій особі як доказ.
(дата)

(підпис лікаря, що обстежував)

Додаток4
до Порядку проведення та документування
результатів медичного обстеження
постраждалих осіб від домашнього насильства
або осіб, які ймовірно постраждали
від домашнього насильства,
та надання їм медичної допомоги
(пункт 4 розділу III)

ІНФОРМОВАНА ЗГОДА

Печатка закладу охорони здоров'я

Я, _____,
(прізвище, ім'я, по батькові постраждалої особи або її законного представника)

Уповноважую заклад охорони здоров'я виконати такі дії (позначити відповідні віконця):

	Так	Ні
Провести медичне обстеження, надати медичну допомогу		
Провести гінекологічний огляд (за потреби)		
Зібрати необхідні зразки та матеріали		
Надати необхідні зразки та матеріали і медичну інформацію Правоохоронним органам та/або до суду з приводу моєї справи. Ця інформація буде обмежена результатами цього обстеження і будь-яким призначенням у зв'язку з ним лікуванням		

Я розумію, що можу відмовитися від будь-якої складової частини обстеження, яку не хочу проходити.

Підпис _____

Дата _____

Свідок (за наявності) _____

3.2.3. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ВЗЯТТЯ НА ПРОФІЛАКТИЧНИЙ ОБЛІК, ПРОВЕДЕННЯ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ ТА ЗНЯТТЯ З ПРОФІЛАКТИЧНОГО ОБЛІКУ КРИВДНИКА УПОВНОВАЖЕНИМ ПІДРОЗДІЛОМ ОРГАНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ⁷⁵

НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

від 25.02.2019 № 124

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
18 березня 2019 р.
за № 270/33241**

Відповідно до пункту 18 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», статей 10 та 27 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», підпункту 23 пункту 4 Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, забезпечення контролю за дотриманням кривдником тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку з учиненням домашнього насильства, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Порядок взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України, що додається.

2. Управлінню взаємодії з Національною поліцією Міністерства внутрішніх справ України (Соколовський О.О.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра внутрішніх справ України Трояна В.А.

Міністр

А.Б. Аваков

ПОГОДЖЕНО:

Керівник Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини

Л. Левшун

Міністр соціальної політики України

А. Рева

⁷⁵ Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25 лютого 2019 року № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text>.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
внутрішніх справ України
25 лютого 2019 року № 124
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
18 березня 2019 р.
за № 270/33241

ПОРЯДОК

взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України

I. Загальні положення

1. Цей Порядок встановлює процедуру взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, забезпечення контролю за дотриманням кривдником тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку з учиненням домашнього насильства.

2. Цей Порядок розроблено відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП), Цивільного процесуального кодексу України, Законів України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про Національну поліцію», «Про захист персональних даних» та інших актів законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству.

3. У цьому Порядку терміни вживаються в значеннях, наведених у Законах України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про Національну поліцію», «Про захист персональних даних».

4. Профілактичний облік кривдників та профілактична робота з ними в органах Національної поліції України здійснюються уповноваженим підрозділом органів Національної поліції України (далі - уповноважений підрозділ поліції).

Інші підрозділи органів Національної поліції України залучаються до здійснення заходів, визначених цим Порядком, у межах їх повноважень.

5. Організація взяття на профілактичний облік дитини-кривдника та проведення з нею профілактичної роботи в органах Національної поліції України здійснюються працівниками підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України відповідно до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2017 року № 1044, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 07 червня 2018 року за № 686/32138.

II. Процедура взяття на профілактичний облік кривдника та зняття його з профілактичного обліку уповноваженим підрозділом поліції

1. Уповноважений підрозділ поліції бере на профілактичний облік кривдника з моменту виявлення факту вчинення ним домашнього насильства на встановлений законодавством строк і проводить з ним профілактичну роботу.

Профілактичний облік осіб, що вчинили домашнє насильство, які не досягли вісімнадцятирічного віку, здійснюється працівниками підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

2. Підставами для поставлення кривдника на профілактичний облік є: складений адміністративний протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 173⁻² КУпАП;

терміновий заборонний припис стосовно кривдника, винесений працівником уповноваженого підрозділу поліції;

отримання уповноваженим підрозділом поліції в установленому законом порядку інформації про видачу судом обмежувального припису кривднику;

рішення суду про накладення адміністративного стягнення за адміністративне правопорушення, передбачене статтею 173⁻² КУпАП;

відкриття кримінального провадження стосовно кривдника у зв'язку з вчиненням ним домашнього насильства чи насильства за ознакою статі;

повідомлення установи виконання покарань про звільнення від відбування покарання кривдника, засудженого за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі.

3. Працівники, уповноважені на здійснення заходів із запобігання та протидії домашньому насильству, протягом доби формують матеріали за фактами вчинення домашнього насильства та інформують про це керівника уповноваженого підрозділу поліції для поставлення кривдника на профілактичний облік із наданням копій таких матеріалів.

4. Рішення про поставлення кривдника на профілактичний облік приймає керівник територіального (відокремленого) уповноваженого підрозділу поліції за результатами розгляду матеріалів, які є підставою для поставлення кривдника на профілактичний облік.

5. Працівник уповноваженого підрозділу поліції, відповідальний за організацію роботи з особами, які перебувають на профілактичному обліку, вносить відомості про кривдника до журналу реєстрації осіб, які перебувають на профілактичному обліку за вчинення домашнього насильства (додаток), який ведеться в електронному вигляді, а в разі відсутності такої можливості - у друкованому вигляді.

6. Відомості про взяття кривдника на профілактичний облік протягом доби вносяться до інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі - система ІПНП) з дотриманням вимог Закону України «Про захист персональних даних» працівником уповноваженого підрозділу поліції, відповідальним за організацію роботи з особами, які перебувають на профілактичному обліку.

7. У відомостях про взяття кривдника на профілактичний облік зазначаються: посада поліцейського, відповідального за організацію профілактичної роботи з кривдником, з обов'язковим зазначенням найменування уповноваженого підрозділу поліції, у якому він проходить службу, звання, прізвища, імені та по батькові (повністю, без скорочень);

прізвище, ім'я та по батькові особи, яка вчинила домашнє насильство (повністю, без скорочень), число, місяць, рік народження, стать, громадянство, місце проживання, навчання та/або місце роботи, номер контактного телефону, паспорт громадянина України, а у разі його відсутності документ, що підтверджує громадянство України, посвідчує особу чи її спеціальний статус (тип, назва документа, серія, номер, дата видачі та уповноважений суб'єкт, що видав документ, строк дії документа);

інформація про притягнення кривдника до адміністративної відповідальності (упродовж року) або кримінальної відповідальності;

заходи термінового заборонного припису або обмежувального припису стосовно кривдника, передбачені статтями 25, 26 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», та строки їх дії;

форма(и) домашнього насильства та суть діяння;
 прізвище, ім'я та по батькові постраждалої особи (повністю, без скорочень), число, місяць, рік народження, стать, громадянство, місце проживання, навчання та/або місце роботи, номер контактного телефону, ступінь спорідненості з кривдником відповідно до частин другої, третьої статті 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Згода на внесення персональних даних про постраждалу особу надається цією особою (її представником) з дотриманням вимог Закону України «Про захист персональних даних»;

підстава та дата зняття кривдника з обліку.

8. Строки ведення профілактичного обліку кривдників установлюються:

відповідно до строків застосування заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього обов'язків, передбачених обмежувальним приписом стосовно кривдника, а в разі продовження припису - на встановлений судом строк;

упродовж одного року з дня виявлення останнього факту вчинення домашнього насильства у випадку, коли обмежувальний припис стосовно кривдника судом не виносився;

упродовж одного року з дня накладення судом адміністративного стягнення за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі;

до набрання законної сили вироком суду у кримінальному провадженні, відкритому стосовно кривдника у зв'язку з вчиненням ним домашнього насильства чи насильства за ознакою статі;

до погашення або зняття судимості за кримінальне правопорушення, пов'язане з учиненням домашнього насильства.

Строк зберігання відомостей про кривдника, який перебуває на профілактичному обліку, становить три роки з дня зняття його з такого обліку, після чого відомості про нього та постраждалу особу автоматично знеособлюються.

Знеособлені відомості в подальшому використовуються в статистичних та наукових цілях.

9. У разі зміни кривдником місця проживання/перебування уповноважений підрозділ поліції, на території обслуговування якого перебуває на профілактичному обліку особа, яка вчинила домашнє насильство, інформує уповноважений підрозділ поліції, на території обслуговування якого проживатиме кривдник, із зазначенням його місця проживання/перебування.

10. Уповноважений підрозділ поліції, на території обслуговування якого вирішив проживати кривдник, після підтвердження факту прибуття особи, яка вчинила домашнє насильство, за цією адресою протягом трьох діб інформує про це уповноважений підрозділ поліції, на території обслуговування якого перебуває на профілактичному обліку кривдник, та вносить відповідні корективи до системи ІПНП.

11. Забороняється зняття з профілактичного обліку кривдника, який змінив місце проживання/перебування, без отримання підтвердження з відповідного уповноваженого підрозділу поліції про узяття кривдника на такий облік за новим місцем проживання/перебування.

12. Зняття кривдника з профілактичного обліку здійснюється уповноваженим підрозділом поліції, на території обслуговування якого перебуває на профілактичному обліку кривдник, у зв'язку з настанням однієї з підстав, визначених пунктом 13 цього розділу.

13. Підставами для зняття кривдника з профілактичного обліку є:

відсутність повторних випадків учинення кривдником домашнього насильства впродовж одного року з дня взяття на профілактичний облік;

закінчення строку дії обмежувального припису стосовно кривдника;

закриття справи про адміністративне правопорушення стосовно кривдника;

закриття кримінального провадження за відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення, розпочатого у зв'язку з вчиненням кривдником домашнього насильства

чи насильства за ознакою статі;

погашення або зняття судимості за кримінальне правопорушення, пов'язане з учиненням домашнього насильства;

набрання законної сили виправдувальним вироком суду, вироком суду щодо призначення покарання у вигляді позбавлення волі за кримінальне правопорушення, пов'язане з учиненням домашнього насильства;

рішення суду про оголошення особи померлою чи визнання безвісно відсутньою або отримання свідоцтва про її смерть.

Працівник уповноваженого підрозділу поліції, відповідальний за організацію роботи з особами, які перебувають на профілактичному обліку, після завершення встановленого строку, але не пізніше трьох днів з дати виникнення підстав для зняття кривдника з профілактичного обліку за рішенням керівника уповноваженого підрозділу поліції вносить відповідні зміни до системи ІПНП.

14. Відомості про кривдника, який перебуває на профілактичному обліку, та постраждалу особу, особи яких ідентифіковані або можуть бути ідентифіковані, є персональними даними і захищаються під час їх обробки та зберігання в порядку, визначеному Законом України «Про захист персональних даних».

Працівникам уповноваженого підрозділу поліції, відповідальним за організацію роботи з особами, які перебувають на профілактичному обліку, забороняється розголошувати персональні дані, що вносяться до системи ІПНП, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, крім випадків, передбачених законодавством.

Обробка персональних даних, зазначених у відомостях про взяття кривдника на профілактичний облік та унесених до системи ІПНП, здійснюється виключно з метою виконання визначених законодавством завдань у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

ІІІ. Профілактична робота з кривдниками, які перебувають на профілактичному обліку, та контроль за її проведенням

1. Уповноважений підрозділ поліції та інші підрозділи поліції, уповноважені на здійснення заходів із запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечують контроль за поведінкою кривдника за місцем проживання/перебування та проведення з ним профілактичної роботи з метою недопущення скоєння повторних фактів домашнього насильства.

2. Уповноважений підрозділ поліції здійснює контроль за дотриманням вимог заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладенням на нього обов'язків шляхом щотижневого спілкування з кривдником, а у разі необхідності з постраждалою особою за місцем проживання/перебування, навчання та/або місцем роботи, іншими місцями, які часто відвідують ці особи.

3. Контроль за організацією роботи щодо взяття на профілактичний облік кривдника, проведення з ним профілактичної роботи та зняття з такого обліку здійснюється керівником уповноваженого підрозділу поліції.

4. Контроль за організацією роботи інших підрозділів органів Національної поліції України, які залучаються до виконання заходів, визначених цим Порядком, здійснюється їх керівниками.

**Начальник
Управління взаємодії
з Національною поліцією
Міністерства внутрішніх
справ України**

О.О. Соколовський

(найменування територіального (відокремленого) підрозділу територіального органу поліції)

[illegible]

3.2.4. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА⁷⁶

НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

від 13.03.2019 № 369/180

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
02 квітня 2019 р.
за № 333/33304

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», пункту 18 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423 (зі змінами), Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 (зі змінами), з метою запобігання та протидії домашньому насильству **НАКАЗУЄМО:**

1. Затвердити Порядок проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, що додається.
2. Управлінню протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству Міністерства соціальної політики України (Фаримець О.О.) в установленому законодавством порядку забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступників міністрів відповідно до розподілу функціональних обов'язків.

**Міністр
соціальної політики України**

А. Рева

**Міністр
внутрішніх справ України**

А. Аваков

ПОГОДЖЕНО:

Уповноважений Верховної Ради України
з прав людини

Л. Денісова

Голова Національної поліції України

С.М. Князєв

⁷⁶Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: Наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України від 13 березня 2019 року № 369/180.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
соціальної політики України,
Міністерства внутрішніх
справ України
13 березня 2019 року № 369/180
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
02 квітня 2019 р.
за № 333/33304

ПОРЯДОК
проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає процедуру проведення оцінки вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи, з метою визначення ефективних заходів реагування, спрямованих на припинення такого насильства та попередження його повторного вчинення.

2. Цей Порядок розроблено відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та інших актів законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

3. У цьому Порядку терміни вживаються у значеннях, наведених у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

4. Оцінку ризиків проводить поліцейський уповноважений підрозділ органу Національної поліції України (далі - уповноважений підрозділ поліції) за фактом вчинення домашнього насильства.

5. Результати оцінки ризиків враховує поліцейський уповноваженого підрозділу поліції під час винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника, вжиття інших заходів для припинення такого насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення та надання допомоги постраждалим особам у порядку, визначеному законодавством.

Уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству можуть використовувати результати оцінки ризиків під час застосування заходів протидії такому насильству відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

II. Процедура оцінки ризиків вчинення домашнього насильства

1. Оцінка ризиків проводиться за факторами небезпеки/ризиків щодо вчинення домашнього насильства, передбачених у формі оцінки ризиків вчинення домашнього насильства згідно з додатком до цього Порядку, шляхом спілкування/бесіди з постраждалою від такого насильства особою або її представником, з'ясування обставин конфлікту та виявлення чинників і умов, які створюють або можуть створювати небезпеку для цієї особи.

2. За результатами заповнення форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства поліцейський уповноваженого підрозділу поліції визначає рівень небезпеки, який ураховується під час винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника, вжиття інших заходів для припинення такого насильства, недопущення його

продовження чи повторного вчинення, надання допомоги постраждалим особам.

3. Фактори небезпеки/ризиків щодо вчинення домашнього насильства визначаються за результатами оцінки дій кривдника, які свідчать про ймовірність настання летальних наслідків у разі вчинення домашнього насильства, і представлені у формі оцінки ризиків вчинення домашнього насильства у вигляді питань, на які відповідає поліцейський уповноваженого підрозділу поліції за результатами спілкування з постраждалою особою, та загальної оцінки ситуації вчинення домашнього насильства з метою виявлення вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті такої особи.

4. У разі виявлення будь-яких інших чинників/обставин за результатами оцінки ситуації, які можуть вплинути на рівень небезпеки (ризиків) вчинення домашнього насильства, поліцейський уповноваженого підрозділу поліції у позиції «Зауваження поліцейського уповноваженого підрозділу поліції щодо будь-яких інших чинників/обставин, які підвищують/знижують рівень загрози життю та здоров'ю постражданої особи» форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства робить запис про наявність таких чинників/обставин, їхні можливі наслідки та надає інші зауваження щодо них.

5. У зв'язку з тим, що кожна окрема ситуація може мати унікальні чинники/обставини, які впливають на рівень небезпеки та ризик летального випадку, пов'язаного з насильством, не передбачені формою оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, поліцейський уповноваженого підрозділу поліції на власний розсуд може оцінити рівень небезпеки як високий, якщо він/вона вважає, що постраждала особа перебуває в потенційно небезпечній ситуації або яка може спричинити смерть особи або інші тяжкі наслідки.

Про наявність та можливі наслідки дії таких чинників/обставин поліцейський уповноваженого підрозділу поліції робить запис у відповідній позиції форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства.

6. Дві відповіді «Так» на запитання з № 1-6 та на будь-яку кількість запитань з № 7-27 форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, а також якщо поліцейський уповноваженого підрозділу поліції вважає, що постраждала особа перебуває в ситуації, яка може спричинити її смерть або інші тяжкі наслідки, оцінюється як високий рівень небезпеки.

Відповідь «Так» на одне запитання з № 1-6 та на щонайменше сім і більше запитань з № 7-27 або жодної відповіді на запитання з № 1-6, але не менше чотирнадцяти позитивних відповідей на запитання з № 7-27 форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства оцінюється як середній рівень небезпеки.

Відповідь «Так» на одне запитання з № 1-6 та на не більше ніж шість запитань з № 7-27 або не більше тринадцяти позитивних відповідей на запитання з № 7-27 форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства оцінюється як низький рівень небезпеки.

Якщо на всі запитання отримано відповіді «Без відповіді / Невідомо», поліцейський уповноваженого підрозділу поліції на свій розсуд може оцінити ситуацію як таку, що має високий рівень небезпеки.

7. Залежно від визначеного рівня небезпеки, яка загрожує постраждалій особі, поліцейський уповноваженого підрозділу поліції приймає рішення щодо необхідності винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника та застосування заходів, передбачених частиною другою статті 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Якщо рівень небезпеки оцінюється як низький або середній, а інші чинники/обставини, що можуть вплинути на рівень небезпеки, відсутні, терміновий заборонний припис стосовно кривдника виноситься на розсуд поліцейського

уповноваженого підрозділу поліції.

У разі високого рівня небезпеки поліцейський уповноваженого підрозділу поліції обов'язково виносить терміновий заборонний припис стосовно кривдника.

8. Якщо поліцейський уповноваженого підрозділу поліції вважає, що постраждала особа потребує медичної, соціальної, психологічної, правової або іншої допомоги, він інформує у встановленому законодавством порядку про це відповідний уповноважений орган (установу) у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

9. У разі наявності декількох постраждалих осіб форма оцінки ризиків вчинення домашнього насильства заповнюється щодо кожної постраждалої особи окремо.

10. Усі реквізити форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства поліцейський уповноваженого підрозділу поліції заповнює державною мовою, розбірливим почерком, чорнилом чорного або синього кольору.

11. Після проведення оцінки ризиків поліцейський уповноваженого підрозділу поліції долучає форму оцінки ризиків вчинення домашнього насильства до матеріалів, зібраних за фактом такого насильства.

**Начальник Управління
протидії торгівлі людьми
та запобігання домашньому
насильству
Міністерства соціальної
політики України**

О. Фаримець

**Начальник
Управління взаємодії
з Національною поліцією
Міністерства внутрішніх
справ України**

О. Соколовський

Додаток
до Порядку проведення оцінки ризиків
вчинення домашнього насильства
(пункт 1 розділу II)

ФОРМА ОЦІНКИ РИЗИКІВ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Дата:	поліцейський уповноваженого підрозділу поліції (П. І. Б., звання, посада, орган поліції)		
Постраждала особа: стать: ☐ Ч ☐ Ж, (П ☐ Ж) ☐			
Кривдник: стать: ☐ В ☐ Ж, (П ☐ Ж) ☐			
У яких стосунках перебуває кривдник з постраждалою особою: _____ (інформація зазначається згідно зі статтею 3			
Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»)			
Місце (адреса) проведення оцінювання ризиків: _____ _____			
Чи вдалося поліцейському уповноваженого підрозділу поліції провести спілкування/бесіду?	☐ Так	☐ Ні	
Чи постраждала особа відмовилася від спілкування/бесіди?	☐ Так	☐ Ні	
1. Чи кривдник колись погрожував застосувати та/або застосовував зброю або інші предмети, які можуть спричинити шкоду життю та здоров'ю постраждалої особи та/або її дітям?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без в ☐ пов ☐ Н ☐ Не в ☐ домо
2. Чи кривдник погрожував вбити постраждалу особу та/або її дітей?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без в ☐ пов ☐ Н ☐ Не в ☐ домо
3. Чи допускає постраждала особа, що кривдник може спробувати вбити постраждалу особу та/або її дітей?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без в ☐ пов ☐ Н ☐ Не в ☐ домо
4. Чи кривдник коли-небудь душив постраждалу особу, або передавлював їй горло, або намагався це зробити?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без в ☐ пов ☐ Н ☐ Не в ☐ домо

5. Чи кривдник застосовував раніше фізичне насильство, яке мало наслідки спричинення середнього та/або тяжкого ступеня тілесних ушкоджень?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
6. Чи застосовувався протягом останнього року до кривдника терміновий заборонний припис?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
7. Чи кривдник має зброю та/або може її легко дістати і застосувати?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
8. Чи кривдник схильний до сильних та/або постійних ревнощів та чи контролює більшу частину повсякденного життя постраждалої особи?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
9. Чи висловлював кривдник наміри та/або намагався вчинити самогубство?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
10. Чи кривдник залякував, переслідував або погрожував постраждалій особі та/або її дітям?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
11. Чи здійснював кривдник напади на постраждалу особу та/або її дітей за межами домашнього середовища?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
12. Чи утримував кривдник постраждалу особу та/або її дітей проти її волі в певному місці або будь-яким іншим чином обмежував свободу, у тому числі свободу в спілкуванні?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
13. Чи вплинула поведінка кривдника на безпеку постраждалої особи та/або безпеку її дітей?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
14. Чи кривдник має алкогольну залежність або зловживає алкогольними напоями?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
15. Чи кривдник має наркотичну залежність або зловживає наркотичними речовинами?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
16. Чи кривдник коли-небудь погрожував вбити, вбив або завдавав навмисно шкоди домашній та/або іншій тварині?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо
17. Чи кривдник вчиняв щодо постраждалої особи фізичне та/або сексуальне насильство, коли вона була вагітна або з новонародженою дитиною/немовлям?	☐ Так	☐ Ні	☐ Без відповіді	☐ Невідомо

18 Чи кривдник має фінансові проблеми?	Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
19. Чи є постраждала особа та/або її діти економічно залежною(ними) від кривдника?	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
20. Чи були випадки після одруження або проживання разом, коли кривдник покидав на тривалий час (не менше ніж на 10 діб) сім'ю без причини та без надання пояснень?	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
21. Чи є у постраждалої особи дитина/діти від іншого шлюбу, про яких кривдник знає та/або нещодавно дізнався?	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
22. Чи перебуває сім'я постраждалої особи під соціальним супроводом?	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
23. Чи видавав суд кривднику обмежувальний припис?	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
24. У разі видачі кривднику обмежувального припису, чи порушував він заходи тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього обов'язків, передбачених таким приписом?	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
25. Чи відомо постраждалій особі про притягнення кривдника до кримінальної відповідальності за вбивство, спричинення тілесних ушкоджень, зґвалтування та/або інші злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи? <i>(якщо так, необхідне виділити або підкреслити)</i>	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
26. Чи кривдник виганяв постраждалу особу та/або її дітей з місця проживання та/або погрожував здійснити такі дії?	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо
27. Чи є щось додаткове, що змушує постраждалу особу турбуватися про її безпеку?	☐ Так	☐ Н	☐ Без в	☐ Дпов	☐ Н	☐ Нев	☐ Домо

Якщо так, що саме турбує постраждалу особу? _____

Чи здійснювала постраждала особа телефонний дзвінок або консультувалася з експертами національної гарячої лінії з питань запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми і гендерної дискримінації або дитячої гарячої лінії	☐ Так ☐ Н ☐ Безпл ☒ Не ☐ домо
Зауваження поліцейського уповноваженого підрозділу поліції щодо будь-яких інших чинників/обставин, які підвищують/знижують рівень загрози життю та здоров'ю постраждалої особи	
Підпис поліцейського уповноваженого підрозділу поліції, який провів оцінку ризиків: _____ дата _____ 20__ року	
Поліцейським уповноваженого підрозділу поліції визначено рівень небезпеки: високий - ☐ ; середній - ☐ ; низький - ☐	
Терміновий заборонний припис стосовно кривдника винесено: ☐ ТАЖ у разі винесення зазначити: № _____ від _____ 20__ року	

3.2.5. ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ФОРМ ДОКУМЕНТІВ, ІЗ ЯКИХ ФОРМУЄТЬСЯ
ОСОБОВА СПРАВА ПОСТРАЖДАЛОЇ ОСОБИ, ВЛАШТОВАНОЇ ДО ПРИТУЛКУ
ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА/АБО
НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ⁷⁷

НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

від 03.07.2019 № 1037

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
11 липня 2019 р.
за № 772/33743**

Відповідно до підпункту 2 частини першої статті 7, статей 14, 20 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», пунктів 23, 27 Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 655, та з метою уніфікування форм документів, із яких формується особова справа постраждалої особи, влаштованої до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити такі, що додаються, форми:
направлення особи / сім'ї, яка постраждала від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;
заяви постраждалої особи про зарахування до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;
договору про надання соціальних послуг притулком для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;
індивідуального плану роботи.
2. Управлінню протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству (О. Фаримець) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому законодавством порядку.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Н. Федорович.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

А. Рева

⁷⁷Про затвердження форм документів, із яких формується особова справа постраждалої особи, влаштованої до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Наказ Міністерства соціальної політики України від 03 липня 2019 року № 1037. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0772-19#Text>.

Направлення № _____ 20__ р. від _____ особи/сім'ї _____ (прізвище, ініціали, рік народження) _____ _____ яка постраждала від домашнього насилення, до _____ _____ (найменування суб'єкта, до якого направляється постраждала від домашнього насильства особа / сім'я, місцезнаходження, телефон) _____ Отримав/отримала _____ (прізвище, ініціали) _____ (підпис, дата) _____	_____ _____ _____ (найменування суб'єкта, який направляє постраждалу від домашнього насильства особу/сім'ю, місцезнаходження, індекс, телефон) _____ _____ (найменування суб'єкта, до якого направляється постраждала від домашнього насильства особа/ сім'я, місцезнаходження, індекс, телефон) _____ Направлення особи/сім'ї, яка постраждала від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі № _____ від _____ 20__ р. Відповідно до повідомлення/інформації про особу/сім'ю** _____ _____ (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження) _____ _____ у зв'язку із вчиненням щодо неї/них домашнього насильства, а саме: _____ _____ _____ (опис випадку, форми та ознаки домашнього насильства) _____ _____ _____ прошу вжити необхідних заходів щодо надання соціальних послуг/допомоги для розв'язання проблеми відповідно до компетенції та потреб постраждалої особи/сім'ї, оцінки ризиків вчинення домашнього насильства і поінформувати про надані послуги уповноважену особу місцевого органу виконавчої влади/ органу місцевого самоврядування _____	Повідомлення _____ _____ _____ (прізвище, ініціали уповноваженої особи місцевого органу виконавчої влади/ органу місцевого самоврядування) _____ повідомляю, що за направленням від _____ 20__ р. № _____, (найменування суб'єкта, який направив постраждалу від домашнього насильства особу/сім'ю, місцезнаходження, телефон) _____ постраждала від домашнього насилення особа/сім'я _____ _____ _____ (прізвище, ініціали, рік народження) _____ прибула/прибули до _____ _____ _____ та її/їм будуть надані такі послуги, необхідні для розв'язання проблеми: _____ _____ _____ Керівник / відповідальна особа суб'єкта, _____
---	---	--

	Додаткова інформація про постраждалу особу/сім'ю (надається за бажанням такої особи): Інформація про послуги (виплати), які надавались постраждалій особі/сім'ї суб'єктом, який її/їх направляє: Відповідальна особа суб'єкта, яка направляє постраждалу від домашнього насильства особу/сім'ю	до якого була направлена постраждала від домашнього насильства особа/сім'я (місцезнаходження суб'єкта, індекс, телефон)
--	--	--

* Якщо особа/сім'я направляється до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, з метою дотримання вимог безпеки адреса та телефон притулку не зазначаються.

** Якщо направляють усю сім'ю, зазначається прізвище, ініціали, рік народження одного з дорослих членів сім'ї.

В.о. начальника Управління протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству - завідувач Сектору запобігання домашньому насильству

О. Вихор

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства соціальної
політики України
03 липня 2019 року № 1037_____

(посада, прізвище, ініціали)

(прізвище, ім'я, по батькові,
адреса, телефон заявника)

ЗАЯВА
постраждалої особи про зарахування до притулку
для осіб, які постраждали від домашнього насильства
та/або насильства за ознакою статі

Прошу зарахувати мене*(прізвище, ім'я, по батькові) до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, у зв'язку з _____

На період надання комплексної допомоги (психологічних, соціально-побутових, соціально-медичних, інформаційних, юридичних та інших послуг).

_____ 20__ р.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

* Якщо є дитина (діти), зазначити «і мою дитину (дітей)» та вказати її (їхнє) прізвище, ім'я, по батькові, рік народження.

В. о. начальника

Управління протидії торгівлі людьми
та запобігання домашньому насильству -
завідувач Сектору запобігання
домашньому насильству

О. Вихор

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства соціальної
політики України
03 липня 2019 року №1037

ДОГОВІР № _____

від _____ 20__ р.

про надання соціальних послуг притулком для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі

Притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - Притулок), в особі керівника _____,

(прізвище, ім'я, по батькові)

Що діє на підставі Положення (статуту), з однієї сторони, та _____

(прізвище, ініціали, рік народження)

(далі – отримувач послуг), з іншої сторони (далі - Сторони), уклали цей Договір про таке:

I. Предмет Договору

Предметом цього Договору є забезпечення особи, яка постраждала від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі – постраждала особа), місцем безпечного тимчасового цілодобового перебування та надання комплексної допомоги (психологічних, соціально-побутових, соціально-медичних, інформаційних, юридичних та інших послуг) на безоплатній основі.

II. Обсяг послуг

Притулок:

Надає ліжко-місце для тимчасового перебування отримувача послуг(за потреби – з дитиною) із комунально-побутовими послугами;

Забезпечує комплектом постільної білизни, рушниками тощо на час перебування в Притулку;

надає психологічні, соціально-медичні, інформаційні та консультативні послуги;

залучає постраждалу особу до участі у заходах із урахуванням її індивідуальних потреб;

забезпечує продуктами харчування в межах наявних ресурсів на час перебування в Притулку;

забезпечує умови для проведення санітарно-гігієнічних заходів, дотримання особистої гігієни, у тому числі користування пральною машиною;

за потреби направляє до закладів охорони здоров'я;

за потреби інформує про можливість отримання безоплатної правової допомоги щодо захисту та відновлення прав постраждалої особи та її дітей тощо;

запобігає наданню допомоги представництву інтересів постраждалої особи згідно із законодавством.

III. Обов'язки Сторін

1. Отримувач послуг зобов'язується:

Ознайомитися з послугами, умовами перебування та правилами перебування в Притулку;

Ознайомитися з Поінформованою згодою постраждалої особи на влаштування до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (додаток 1), на влаштування до притулку та підписати її;

Ознайомитися із Зобов'язанням про нерозголошення інформації щодо притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (додаток 2), та підписати його;

етично, толерантно, з повагою ставитися до працівників Притулку, інших осіб, які перебувають у ньому;

співпрацювати із працівниками Притулку (психологом, соціальним працівником), які надають послуги;

брати участь у проведенні оцінювання потреб, розробленні та виконанні індивідуального плану, а також необхідних змін, що вносяться до нього;

брати участь у заходах, тренінгах, семінарах, що проводяться в Притулку або поза його межами;

дотримуватись режиму дня, встановленого у Притулку, та правил перебування у Притулку;

інформувати адміністрацію Притулку про зміни у власному становищі, що можуть вплинути на надання запланованих послуг;

не пізніше ніж через 3 дні після влаштування до Притулку проходити медичний огляд, повідомляти працівників Притулку про зміни у стані здоров'я;

берегти майно Притулку;

за потреби відшкодовувати матеріальні збитки, завдані Притулку з вини отримувача послуг, згідно законодавством;

після відрухування з Притулку звільнити ліжко-місце та забрати особисті речі.

2. Притулок зобов'язується:

Надати повну та достовірну інформацію щодо послуг, умов перебування та завдань Притулку;

Надавати якісні послуги в безпечних умовах відповідно до проведеного оцінювання потреб постраждалої особи згідно з Актом оцінки потреб сім'ї/особи, форму якого затверджено наказом Міністерства соціальної політики України від 13 липня 2018 року №1005 «Про затвердження форм обліку соціальної роботи з сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16 серпня 2018 року за №943/32395;

Ставитися до отримувача послуг толерантно, з повагою, визнавати цінність його зусиль у розв'язанні власних проблем;

Надати отримувачу послуг чітку та об'єктивну інформацію про режим дня, встановлений у Притулку, та правила перебування у ньому;

Розробити разом із отримувачем послуг індивідуальний план і вносити до нього необхідні зміни;

Ознайомлювати отримувача послуг з результатами проведених оцінювань його потреб та рекомендаціями працівників Притулку, що спрямовані на виконання індивідуального плану;

Зберігати конфіденційну інформацію про отримувача послуг, зокрема персональні дані та місце перебування отримувача послуг, протягом трьох років. Після закінчення строку

зберігання персональних даних такі дані підлягають видаленню або знищенню в порядку, встановленому законом;

Надати інформацію про установи та організації, що надають послуги у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

пропонувати шляхи розв'язання проблем, спричинених складними життєвими обставинами.

IV. Права Сторін

1. Притулок має право:

Зарахувати до Притулку потенційного отримувача послуг згідно з пунктами 23–25 Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року №655 (далі – Типове положення);

Продовжити за потреби термін перебування отримувача послугу Притулку відповідно до пункту 31 Типового положення;

Забезпечувати дотримання отримувачем послуг індивідуального плану та рекомендацій працівників Притулку;

Забезпечувати дотримання отримувачем послуг режиму дня, встановленого у Притулку, та правил перебування у ньому;

Залучати інших фахівців та волонтерів для роботи з отримувачем послуг;

Надавати допомогу у представництві інтересів отримувача послуг перед іншими суб'єктами взаємодії, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

2. Отримувач послуг має право:

Отримувати визначені у договорі послуги на безоплатній основі;

Ознайомлюватися з документами, що містяться в особовій справі;

Брати участь в обговореннях працівниками Притулку ситуації, яка стосується отримувача послуг;

Звертатись до працівників Притулку за додатковою допомогою за потреби та в межах обсягу послуг Притулку;

Підтримувати зв'язки з рідними, друзями з дотриманням правил перебування у Притулку та зобов'язання про нерозголошення інформації щодо розміщення Притулку, працівників та інших отримувачів послуг Притулку;

Звертатись до адміністрації Притулку у разі неетичного ставлення працівників Притулку, незадоволеності якістю послуг та отримувати відповідь на своє звернення;

Припиняти строк перебування у Притулку раніше строку, на який укладено цей Договір.

V. Умови припинення дії Договору

Дію цього Договору може бути припинено у випадках, визначених у пункті 33 Типового положення.

VI. Порядок вирішення спорів

1. Спори, що виникли між Сторонами та стосуються виконання зобов'язань за цим Договором, вирішуються шляхом обговорення/переговорів. До врегулювання спорів може бути залучено третіх осіб.

2. За умови недосягнення згоди спори вирішуються в судовому порядку з дотриманням досудового порядку врегулювання спору.

VII. Строк дії Договору

Цей Договір набирає чинності з _____ р. та діє до _____ р.

VIII. Додаткові умови

1. Цей Договір укладений державною мовою у двох примірниках, які зберігаються у кожній зі Сторін та мають однакову юридичну силу.

2. Додатки до цього Договору, укладені у письмовій формі, є його невід'ємною частиною.

3. Положення щодо конфіденційності цього Договору не поширюються на умови, врегульовані чинним законодавством, та органи, що здійснюють контроль за їх дотриманням.

IX. Реквізити Сторін**Притулок**

Керівник

(підпис)

(прізвище, ініціали)

_____ 20__ р.

Постраждала особа/сім'я

(прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання/
реєстрації, паспортні дані, реєстраційний номер
облікової картки платника податків (за наявності))

(підпис)

(прізвище, ініціали)

_____ 20__ р.

В. о. начальника

**Управління протидії торгівлі людьми
та запобігання домашньому насильству -
завідувач Сектору запобігання
домашньому насильству**

О.Вихор

Додаток 1
до Договору про надання
соціальних послуг притулком
для осіб, які постраждали
від домашнього насильства
та/або насильства за ознакою статі

ПОІНФОРМОВАНА ЗГОДА
постраждалої особи на влаштування до притулку для осіб,
які постраждали від домашнього насильства
та/або насильства за ознакою статі

Мене (нас)* _____

(прізвище, ім'я, по батькові постраждалої особи/сім'ї, яку/яких направлено до Притулку)

Ознайомлено з переліком послуг, правилами перебування у Притулку, його завданнями, і
я (ми) надаю(ємо) згоду на влаштування мене (нас)**

До Притулку та отримання послуг Притулку.

____ 20__ р.	_____ (підпис)	_____ (прізвище, ініціали)
____ 20__ р.	_____ (підпис)	_____ (прізвище, ініціали)
____ 20__ р.	_____ (підпис)	_____ (прізвище, ініціали)

* Якщо направляють усю сім'ю до Притулку, зазначається прізвище, ініціали, рік народження одного з дорослих членів сім'ї.

** Якщо є дитина (діти), зазначити «і мою дитину (дітей)» та вказати її (їхнє) прізвище, ім'я, по батькові, рік народження.

Додаток 2
до Договору про надання
соціальних послуг притулком
для осіб, які постраждали
від домашнього насильства
та/або насильства за ознакою статі

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ
про нерозголошення інформації щодо притулку для осіб,
які постраждали від домашнього насильства
та/або насильства за ознакою статі

Мені (нам)* _____

(прізвище, ім'я, по батькові постраждалої особи/сім'ї, яку/яких направлено до Притулку)

Надано інформацію про місцезнаходження, перелік послуг і завдання Притулку.

У зв'язку із цим зобов'язуюсь/зобов'язуємося не розголошувати інформацію про місцезнаходження Притулку, його працівників та інших осіб, які перебувають у Притулку.

Я (ми) усвідомлюю(ємо), що це є складовою частиною моєї (нашої) безпеки та безпеки інших осіб, які перебувають у Притулку, та його працівників.

_____ 20__ р.	_____	_____
	(підпис)	(прізвище, ініціали)
_____ 20__ р.	_____	_____
	(підпис)	(прізвище, ініціали)
_____ 20__ р.	_____	_____
	(підпис)	(прізвище, ініціали)

Зобов'язання про нерозголошення інформації підписане в присутності:

(прізвище, ініціали, посада працівника Притулку)

* Якщо направляють усю сім'ю до Притулку, зазначається прізвище, ініціали, рік народження одного з дорослих членів сім'ї.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
соціальної політики України
03 липня 2019 року № 1037

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН РОБОТИ

 (прізвище, ініціали постраждалої особи/сім'ї)

Заходи, необхідні для досягнення результату	Мета/завдання заходу	Відповідальні за виконання	Термін виконання	Результат виконання	Примітки

Працівник
Притулку

 (підпис)

 (прізвище, ініціали)

_____ 20__ р.

В. о. начальника
Управління протидії торгівлі
людьми та запобігання
домашньому насильству -
завідувач Сектору запобігання
домашньому насильству

О. Вихор

ГЛОСАРІЙ (ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК)

Денний центр – денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, є спеціалізованою службою підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі [ч. 1 ст. 1 Типового Положення про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 824 від 21 серпня 2019 р.].

Дитина – означає будь-яку особу віком до вісімнадцяти років [ст. 3 Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротська Конвенція)].

Дитина – особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше [ст.1 Закону України «Про охорону дитинства»].

Дитина, яка постраждала від домашнього насильства (постраждала дитина) – особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства [п. 2ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Дитина-кривдник – особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі [п. 1ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [п. 3ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Домашнє насильство – означає всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, які відбуваються в лоні сім'ї чи в межах місця проживання або між колишніми чи теперішніми подружжями або партнерами, незалежно від того, чи проживає правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні або незалежно від того, чи проживав правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні [ст. 3 Міжнародного пакту про політичні і громадянські права].

Економічне насильство – форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру [п. 4 ч.1 ст.1 Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Запобігання домашньому насильству – система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у

приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються [п. 5ч.1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Кривдник – особа, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі [п. 6ч. 1ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Малолітня дитина – вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років [ч. 2 ст. 6 Сімейного кодексу України].

Малолітня особа – дитина до досягнення нею чотирнадцяти років [п. 11ч. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України].

Неповнолітня дитина – вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [ч. 3 ст. 6 Сімейного кодексу України].

Неповнолітня особа – малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [п. 12 ч. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України].

Обмежувальний припис стосовно кривдника – встановлений у судовому порядку захід тимчасового обмеження прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи [п. 7ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Особа, яка постраждала від домашнього насильства(постраждала особа)– особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі [п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Оцінка ризиків – оцінювання вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи [п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Правова допомога – надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення [п. 3 ст. 1 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»].

Правові послуги – надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації [п. 4 ст. 1 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»].

Програма для кривдника – комплекс заходів, що формується на основі результатів оцінки ризиків та спрямований на зміну насильницької поведінки кривдника, формування у нього нової, неагресивної психологічної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків, у тому числі до виховання дітей, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків [п. 10 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Програма для постраждалої особи – комплекс заходів, спрямованих на позбавлення емоційної залежності, невпевненості у собі та формування у постраждалої особи здатності відстоювати власну гідність, захищати свої права у приватних стосунках, у тому числі за допомогою уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування [п. 11 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Протидія домашньому насильству – система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та

організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки [п. 12 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Профілактичний облік - здійснення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України організаційно-практичних заходів щодо контролю за поведінкою кривдника з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, за дотриманням ним тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку із вчиненням домашнього насильства [п. 13 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи [п. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Реєстр - автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для збирання, реєстрації, накопичення, зберігання, адаптування, зміни, поновлення, використання, поширення (розповсюдження, реалізації, передання), знеособлення і знищення визначених **Законом України** «Про запобігання та протидію домашньому насильству» даних про випадки домашнього насильства та насильства за ознакою статі [ст. 2 Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 234 від 20 березня 2019 року].

Сексуальне насильство – форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності [п. 15 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Терміновий заборонний припис стосовно кривдника – спеціальний захід протидії домашньому насильству, що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства [п. 16 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Фізичне насильство – форма домашнього насильства, що включає ляпаса, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру [п. 17 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»].

Навчальне видання

КОВАЛЬОВА Олена Володимирівна
ПЛУЖНИК Олена Іванівна
ПАВЛЮТИН Юрій Миколайович

**МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ
ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА
ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ:
ХРЕСТОМАТІЯ**

під загальною редакцією - М.В. Корнієнко

Редактор-коректор О.В. Ковальова
Технічний редактор О.В. Ковальова

Підписано до друку 22.06.2020. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарн. «TimesNewRoman».
Друк цифровий . Надруковано з готового оригінал-макету. Ум. друк. арк. 24,65 .
Видавництво ОДУВС
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.
тел. 0487095090